
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
69
5 B
1

Diſputationem quaz dicunt Remō di chriſtiani ⁊ Homerū ſarraceni. Demoſtratōez per expe= rantiā. Diſputatōez q̄nqz hoīuz ſapiētū. Tractatulū de ſb̄a ⁊ accidēte/Remōdi Lullij pij heremite intus felicit lectitato.

Alphōsus a paza R^mi. ac generosissimi domini. D. Guilelmi de Mōcada Epi Tyrasoñ. Secretari⁹ Bartholomeo gentili / Ciui nobilissimo Januesi. ac accerrimi ingenij viro. S.

SI ea nominatōe animū gentilez nuncupam⁹ ꝙ sue origis
simitudinē q̄licūq̄ actu repsentet: ⁊ ei magis accedat ꝑnci-
pio / a q̄ fuerit ꝑimitus in tali eē deductus / iure optio factū est mi
Bartholomee gentilis: vt gētilicia appellatione gētilis nūcuperis.
Deo. n. creatori tuo q̄ ⁊ oiuz rez extat ꝑncipiū ⁊ opifex: q̄q̄ ho-
minē ad imagiez ⁊ simitudiez suā ab initio efformauit: tanto assi-
milarios / ⁊ ꝓpinquas ꝓpius: q̄to ad ip̄z intelligēduz / amandū /
⁊ recolēdū acriori intellectu / ordinatiori volūtate / tenaciori re
colentia reliquos mortales [pace tñ illoꝝ dixerim] ⁊ excellis / ⁊
anteis. Hinc factū ē: vt ea libroꝝ genera penes te magis habe-
ant in precio: q̄ faciliorē mōz / certiorē ordinē / ⁊ aditū magis bre-
uez ad ip̄m: qd̄ vestigamus: summū bonū cognoscēduz / diligen-
dum / ⁊ memorandū homini prestant. Cuiusmōi sunt libri Re
mondi Lullij pij heremite / viri haud unq̄ satis ꝓ dignitate lau
dati: si eos licet appellari libros / ⁊ non thesauros auri recōditos
Js. n. illuminatus doctor vt extitit [dū ageret in hūanis] pius dē-
uot⁹ / simplex / multisci⁹ ⁊ tot⁹ dō dicat⁹: sic redolet vndeuis pie
tatē / deuotōez / simplicitatē / sapientiaz / charitatē / ⁊ sanctimoniā:
quicq̄d litteris demādatuz reliquit ⁊ posteritati. Ex q̄ genere
illud processit opus: qd̄ olim prius edidit sermone arabico / cum
esset carceri mancipatus ob fidem christi tuendam ⁊ amplian-
dam in ciuitate [illegible] quam mō / tū diuina prouidētia id effici
ente / cum auspicijs christianissimi Cesaris nostri Ferdinādi His
paniaꝝ regis / omniū principum felicissimi: e manibus tandem
infideliū ereptam / nostram cernimus esse factam: nostramq̄ in
perpetuum deo duce permansuram: quod opus disputationem
Homerij sarraceni ⁊ Remondi christiani idem auctor ꝑtitulat.

Tu vero pro ea quā geris ⁊ non immerito in Remōdi libros
deuotione / ⁊ occasione iocundissima victorie modo parte e ci-
uitate illa mahumetana: quam multo ante tempore assertor fi-
dei dux noster Remondus / veluti precursor ⁊ vates glorie fu-
ture iam tunc predicatione enixissime contendebat christo deo
lucrifacere / euz ip̄m librum quibusdam alijs opusculis eiusdez
auctoris ⁊ materie consociatum / tuis impensis imprimēduz tra

dere statuisti: ⁊ ex vno ad publicam omnium vtilitatē/diuersa multiplicare volumina. Ceterū vt castigatiora prodirent in publicum ea de causa mihi seorsum curam imposuisti: vt ex eiusmodi libris vnum examussim [vt aiunt] recognoscerem exemplare: recognitum darē chalcographis: ⁊ eius/dū premeretur inter essem censure: qui me fortassis huius infuse proculdubio discipline studiosum saltem/si non doctum prenoscebas. Contractis igitur diuersis vndecunque exemplaribus libenter fecimus qđ iussisti. Castigauimus inprimis pro virili portione libellum quē diximus de disputatione Homerij ⁊ Remondi: qui mendis scatebat pene infinitis. Recognouimus itidem tua quoque iussione ⁊ alios tres tractatulos non dissimili argumēto. videlicet đ demonstratione per equiperantiam: de disputatione quinque hominū sapientum/de substantia ⁊ accidente in demonstratione trinitatis que omnia ad vnum contraximus volumen. Adiecimus insuper propugnatoriam quandam in calce sententiam in Lullimastygas ⁊ clancularios submussatores: qui lolio [vt aiunt] victitantes ad solem calligant: ⁊ Andabatarum [quod dicunt] more in nos pugnant. Idque idcirco effecimus: vt qui boni fuerint in posterum cōsultores: ⁊ quibus alabastrus vnguēti plena nō puteat/minime phorrescant lectionē doctoris illius: quē extra aleā positum non ignorarint. Habes igitur in hostes ecclesie libellorum volumē pio auctore cōflatū/recognitū/et ere excussum tuis auspicijs ⁊ bono publico coicatū: qđ tātopere desiderabas. Et perge obsecro vt institueristi/quod hij quoque libri tuo ductu publicēt impressi: quos idem auctor in arte medicina: ⁊ astronomia artificialiter suo more eq breuiter/ac sentētiose scriptos memorie cōmēdauit. Nec te moueat si in disputatōe Homerij ⁊ Remōdi ratōes vtriusque: q duplicit ⁊ bipartito alias seorsum legebātur: simpliciter ⁊ singulari mō nūc offendas cōiūctas. Quippe id factū est vt cōmoditati legētium cōsuleretur: cū nō iam liber libro/pars parti: sed caput capiti/instantia dilutōi e regione respōderēt: nec diutius vt antea oberrarēt illi: q argumēta sarraceni legerint/christiani rōnes lōgius qritādo. Uale.

Joannis peña Burgensis tetrastichon.

Prosper ⁊ intrepidus pete iam Remonde Bugiam:
Carceris vt quondam vincula nulla timens.
Nec mora: Tunicium tute visurus ⁊ vrbem:
Que corpus sacris obruit ante tuum.

¶ Index eorum quae in hoc volumine cõtinẽtur. Primum disputatio Remõdi christiani et Homerij sarraceni de sanctissima dei trinitate: et incarnatiõe: quae premisso prologo et diuisione per decem et octo principia fit: quae sunt ista quae sequũtur.

1 ¶ Entitas necc͞a. fo. 2.3.
2 Unitas necc͞ia. fo. 4.5.
3 Singularitas. fo. 6.
4 Infinitas. fo. 8.
5 Eternitas. fo. 9.
6 Simplicitas. fo. 10
7 Uita. fo. 12.
8 Bonitas fo. 12.14
Natura fo. 13.
Substãtia fo. 14.
9 Magnitudo. fo: 15.16.
10 Potestas. fo. 16. 17.
11 Intellectus. fo. 17. 18.
12 Uolũtas. fo. 18. 19.
13 Uirtus. fo. 19. 20.
14 Ueritas. fo. 21.
15 Gloria. fo. 22. 23.
16 Perfectio. fo. 23. 24.
17 Iusticia. fo. 25.
18 Misericordia. fo. 26.27.

¶ Disputatio quinque hominum sapientũ. s. latini cũ greco de processione spũs sãcti a patre et a filio. Cũ Nestorino quod in christo sit vna persona tm̃ et non due. Cum Iacobino quod in christo sint due nature distincte et non vna cõfusa tantũ. Cũ sarraceno et iudeo iterum de sanctissima trinitate et incarnatiõe. In qua disputatiõe quadruplici fuit artificiũ artis inuẽtiue et tabule generalis.
Prima pars. fo. 42.
Scd͞a pars fo. 54.
Tertia pars. fo. 58.
Quarta pars. fo. 65.
¶ Tractatulus de substãtia et accidẽte. fo. 81.
¶ Instrumentum propugnatoriũ. in calce operis.

Et per quadraginta signa quae sũt decẽ pcepta legis. fo. 28.
Septẽ sacra. fo. 31.
Septẽ virtutes principales. fo. 32.
Septẽ vicia capitalia. fo. 33.
Nouẽ ordinatiões ecclesie. fo. 35.
Finis et ordinatio operis. fo. 37.
¶ Tractatulus de demõstratione per equiperantiã. fo. 39.

Capitulo scd͞o primi voluminis legitur arabice bumisdez muclach. pro ente necessario.
Ca. 31. offets pro. q̃litatibus.
Capitlo octauo q̃draginta signorũ Metynatycap pro ciuitate illa.
Capso 6. ibidẽ atalacbarc pro dimittere vxorem.
emẽdẽt arabes si dissonãt verba

Deus cuȝ tua gratia et benedictione incipit liber: q̇ intitulatur disputatio Raimundi Lulii christiani/pii heremite: et Homerii sarraceni editus primū in sermone arabico in ciuitate Bugia.

Prefatio.

Uidam homo xpianus/cui nomen erat Raymundus/q̇ diu laborauerat vt infideles venirent ad sanctā fidē catholicā/ꝛ vt terra sancta: in qua dñs nr̄ ihs xp̄s viuus ꝛ passus fuit: recuperaretur e manib⁹ infidelium sarracenoꝝ/colentium sectam Machometi/q̇ populo suo ꝑsuasit. ꝙ in deo non sit trinitas neqꝫ xp̄s sit deus. Hic vꝫ Raymundus cōmot⁹ iniurijs: quas videbat fieri a sarracenis dño nr̄o ihu xp̄o ꝛ sue legi benedicte/vt meli⁹ ꝓsequeref sanctū ꝓpositū suū/petiuit quandā ciuitatē sarracenoꝝ/q̇ vocabaf Bugia. In qua cum publice predicaret/ꝛ laudaret sanctā fidē catholicā fuit a sarracenis captus/ꝑcussus/ꝛ in carcere positus. Ad quē in vinculis sic existentē frequenf veniebat quidā sarracenus litterat⁹/q̇ vocabatur Homerius cū alijs sapientib⁹ sarracenis ad disputandū cuꝫ eo de fide ex precepto episcopi sarracenoꝝ: q̇ inf eos vt magnus doctor hēbaf. ꝛ credebat ꝙ si Raymundus disputatione esset conuict⁹: facile ꝯuerteretur ad legē Machometi. In qua q̇dem disputatione cū per aliquos dies versaref. Homerius sarracenus intendebat concludere p̄hice trinitatē ꝛ incarnationē in deo oīpotenti esse impossibiles. Raymundus xp̄ianus e contra. Tandē conuenerunt in h/ꝙ ambo facerent vnū librū quasi ꝑ modū disputationis ꝛ dialogi: in quo adducerent rōnes: quas quisqꝫ pro parte sua fortiores ꝛ validiores posset inuenire. Et ꝙ iste liber transmitteref summo pontifici: ꝛ reuerendis cardinalib⁹/ꝛ episcopis ꝛ sapientiorib⁹ sarracenoꝝ litteratis ꝛ doctorib⁹: q̇ examinarent ipm ꝛ iudicarent d̄ rōnibus xp̄iani: ꝛ sarraceni: in eo contentis ꝛ adductis. Sarracenus insuꝑ addidit ꝛ alloquut⁹ est xp̄ianuꝫ hoc modo. Xp̄iane

inquit ego in hac nra disputatione volo prius incipe ex eo: q ex pecto tales rones adducere contra te ꝛ legē xpianoꝝ: qbus cum tu non possis rōnabilr̄ contradicere: victus remaneas: ꝛ sponte conuertaris ad legē nram: ꝛ dimittas tuaȝ: quā nec probare nec defēndere potuisti. Quod si feceris promitto tibi corā istis sapientib9 sarracenis: q ego agā cū rege nro ꝛ episcopo sarracenoꝝ vt dent tibi in vxorē formosam puellā sarracenā: nobilē genere: qualē e multis eligeris: ꝛ domū pulchrā cū sufficientia diuitiaruȝ: quibus honorifice possis viuere in pace. Et nos visitabimus te frequent: ꝛ hēbimus in magno precio ꝛ honore: colloqndo tecū de theologia: ꝛ philosophia: ꝛ de qcunqȝ alia scientia: q tibi magis placuerit: ꝛ erimus pariter oēs in vna lege ꝛ societate cum amore: gaudio: ꝛ delectatione. Raymundus xpian9 respondit. Deus superbn̄dictus: ōnipotens: trinus ꝛ vnus: q est deus ꝛ homo: ꝛ summa veritas: ꝛ sapia: quē sarraceni non cognoscunt: nec colunt: dabit mihi vires ꝯtra te ꝛ rones: quas attuleris: vt deffendā suaȝ legē bn̄dictā ꝛ veritatē fidei catholice. Promittis mihi vxorē pulchrā: ꝛ alia multa bona terrena: si vict9 legeȝ Machometi accipiā: ꝛ multū erras. Nā neqȝ ego cū dei adiutorio vict9 ero a te: neqȝ gl'ia sempit'na quā qro talib9 donis acqrit. Inmo ego ꝓmitto tibi: si relinqs tuā legē falsaȝ: ꝛ diabolicā ense ꝛ vi multiplicatā: ꝛ accipias meā vā ꝛ sctāȝ ꝑdicatiōe btōꝝ martyꝝ incep tā ꝛ augmentatā: q hēbis vitā et'naȝ: q est lōge melior retributio Sed qꝛ tu cecus adhuc es: ꝛ obstinat9 in falsitate/forsitan hoc non ꝑus faceres q̄ videas vitatē fidei xpiāe: ꝛ falsitatē legis tue manifestas esse ꝑ disputationē nram. Que vt melius fiat opus est vt ꝓponamus nob certa ꝑncipia vissima ꝛ necessaria: in qb9 comunit ꝛ ad q rones quas attulerimus fundent ꝛ reducantur Tu igit q incipe vis ꝑus fundamenta tibi ꝯstitue. ego qdē eadeȝ ipa sequar ꝛ non alia. vt te melius conuincā tuis armis. Et hoc postremum multū placuit sarraceno ꝛ ita facit.

Diuisio operis.

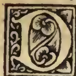

Iber iste diuiditur in. 3. partes. Prima pars est de positione. 2. de disputatione. tertia de fine ad quem iste liber ordinat. In pⁱma parte ponit sarracenus 18. ꝑncipia/qbus intendit destruere legē xpianoꝝ. Et eadeȝ ꝑncipia ponit xpianus ad defendendam

e contra legem suam τ impugnandam legem sarracenorũ. In 2. parte fit disputatio int eos: q̃ tota fere est circa trinitatem τ in carnationẽ ex eo qꝛ in hijs articulis magis dubitant sarraceni τ eis cõprobaẗ vel infirmatur veritas tota fidei xp̄iane. In 3. ordinant sarracenus τ xp̄ianus q̄ liber fact⁹ transmittaẗ viris sapientib⁹ τ maioꝛib⁹ tā sarracenis/q̄ꝫ xp̄ianis: vt ip̄i videant τ iudicent q̄s e duob⁹ deduxit meliores rõnes ꝯtra legẽ alterius.

Prima pars de positione

principiorum sarraceni τ christiani.

Ens altus τ supercelsus hēt septẽ conditiones sibi essentiales cũ q̄bus ꝯuertitur: τ sine quibus esse non potest. q̄ sunt videlicet. Entitas necessaria: p quā deus ẽ ens necessariũ. Unitas p quā est vnus. Singularitas p quā singularis. Infinitas p quā infinit⁹. Eternitas p quā eternus. Simplicitas p quā ẽ simplex. Uita p quā est viuus. Omnes iste septẽ ꝯditiones p̄dicantur d̄ deo ꝯuertibiliẗ: sic̄ diffinitio τ diffinitũ. Preterea nos sarraceni attribuimus deo b̄ndicto vndecim q̄litates: q̄ sunt hec. Bonitas. Magnitudo. Potestas. Sapia. Uolũtas. Uirt⁹. Ueritas. Gloria. Perfectio. Iustitia. τ Misericordia. Istas tñ nos non dicimus esse essentiales deo: vt inferius ꝓbabo. nec̄ꝫ dicimus ipsas esse s̄bales nec̄ꝫ acc̄nales. Non s̄bales. qꝛ s̄ba non existit nisi forma τ mā mediantib⁹: ex q̄bus est cõposita. in deo non potest esse cõpositio rõne sue simplicitatis τ infinitatis. non sunt igitur s̄bales. Non acc̄nales: qꝛ acc̄ns p se non existit. rõ est qꝛ acc̄ns dicit imp̄fectionẽ. essentia dei ẽ remota τ denudata ab oi imp̄fectione. ḡ non sunt in deo acc̄nales. Sũt ḡ altiores q̄ꝫ s̄ba τ acc̄ns: vt in ẽentia dei sustẽteẗ τ radiceẗ. τ vt deus cuꝫ ip̄is agat in creaturis: sic̄ s̄ba cũ accñtib⁹ in suo effectu: τ multo melius. Iacto isto fundamento. s. q̄ p̄dicte sex ꝯditiones sint in deo essentiales: τ vndeciꝫ p̄dicte q̄litates nec s̄bales nec acc̄nales: ꝓbabiẗ q̄ deus non sit trin⁹ nec̄ꝫ incarnat⁹. q̄ duo in secunda parte intendo ꝓbare. In q̄ p oia capitula sequar istũ modũ. Primo disputabo ꝯtra articulũ trinitatis. 2. ꝯtra articulũ incarnationis/q̄s xp̄iani in sua lege supponũt τ nesciũt ꝓbare. Raymũdus xp̄ianus. Tu sarracene ponis decẽ τ octo p̄ncipia ad disputandum cõtra me τ destruendũ meā legẽ: ego eadẽ p̄ncipia pono ad disputanduꝫ ꝯtra

te ꝛ impugnandū rōnes tuas. Ex quibus decē ꝛ octo principijs ꝯcedo tibi septē ꝑora ꝙ ipa sint deo coessentialia. Unde ciꝫ alia non ꝯcedo ꝙ sint in deo q̄litates eo modo/ q̄ tu ponis: sed rōnes siue dignitates ei coessentiales vt inferius ꝙꝫ ꝓbabo in secunda parte. Hijs ꝙꝫ suppositis aggrediamur disputationē nr̄aꝫ. In qua de capitulo in capitulū seq̄nteꝫ ordinē intendo ſuare. Primo ꝓbabo vt deus mihi gr̄aꝫ ꝛ auxiliū dederit/ sanctissimā trinitatem. Deinde incarnationē: q̄s tu cū non credas nō intelligis ꝛ intēdis ipugnare/ refutādo ordinatiꝫ ꝛ passiꝫ rōes ꝛ obiectiōes tuas. Tādē subiungā q̄draginta signa q̄bꝰ etiā ꝯfirmabo legē xp̄ianorum esse verā ꝛ sanctā. ꝛ sectā sarracenoꝝ ꝯtra esse falsaꝫ ꝛ erroneā. Tu igr̄ sarracene q̄ꝛ prior esse vis incipias quando voles.

¶ Secunda pars q̄ est de disputatione christiani ꝛ sarraceni incipit.

Entitas necessaria primū principiū ex

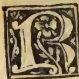
ꝯcessis ꝑq̄ sarracenus ꝯtra xp̄ianū ꝓseq̄r intentū suū. Ca. pͥmū

Homerius sarracenꝰ incipit hͦ modo. Deus ē ens necessariū in tantuꝫ ꝙ al'r non pōt se hēre quod sic ꝓbar. Omne ens infinitū ꝛ et̄nuꝫ est necessariū: sꝫ deus est ens infinitum ꝛ eternum. ergͦ deus est ens necessariū. Maior ꝑ se ē manifesta: minor ꝓbatur sic. Si deus non esset infinitꝰ ꝛ et̄nus iā esset q̄ntus ꝛ nouus. ꝛ dͦ tali deo non intendo ꝯcludere. neqꝫ ipsuꝫ teneo pro deo eo q̄ꝛ esset effectꝰ ꝛ non deus. Sed intendo ꝯcludere de deo illi preiacente ꝑ infinitatē ꝛ eternitatē/ sine q̄bus nullus effectꝰ esse pōt. Patet ergͦ ꝙ deus sit ens necessariū. Probatū est ꝙ deus ē ens necessariū: tūc ꝓcedo sic hijs medijs. ¶ 1. Nullū ens non necc̄iuꝫ cōuerti pōt cū ente vero ꝛ necc̄io. at xp̄iani dicunt ꝙ filius dei est deus ꝛ spūs sanctꝰ est deus et ꝙ ipi adinuicē ꝯuertuntur cū patre ꝑ essentiam ꝛ q̄ꝛ filius est necessitatꝰ a pr̄e/ eo q̄ꝛ est genitꝰ ab eo. ergͦ iā non est ꝑ se necessarius/ sꝫ ꝑ pr̄eꝫ. ꝛ sic dͦ spū sancto procedente ab vtroqꝫ pōt dici. neqꝫ pater est ꝑ se ens necessariū. non eniꝫ pōt esse absqꝫ filio ꝛ spū sancto. eo q̄ꝛ relatiue se hēnt. Relinq̄tur ergͦ ꝙ trinitas in deo est impossibilis. Al'r eniꝫ implicaretur contradictio vꝫ ꝙ deus esset ens necessariū ꝛ non necessariuꝫ. quod est impossibile. ¶ 2. Secūdo suppono ꝙ filius dei sit ipse deus. vt xp̄iani dicunt/ ipse tamen incarnari non potuit. quod sic probo.

¶ 2. Nullum ens neccīuz infinitum τ eternum potest esse ens nõ nccīuz finitū τ nouū. Fili⁹ dei ē ens nccīuz infinitū τ etnū. Igr non potuit incarnari. Maior ē nota. Minorē sic declaro Xp̄s ho mo non ē nccīus/ qz hō est. Homo n. creatus/ q̄ntus/ τ nouus est Ens igr̄ creatū/ quantū/ τ nouuz non pōt esse ens increatū infi nitū/ τ etnuz. Relinqr̄ g̃ q̄ deus non potest incarnari.

Entitas necessaria p q̄d idez principi

uz xp̄ianus p̄seq̄tur suū p̄positū ɔ̄tra sarracenū. Ca. ij.

Raymundus xp̄ianus incipit sic. Ens nccīuz intelli gitr̄ duobus modis. Primo. ē q̄ddā ens nccīuz: cui nullū ens p̄iacet τ istud ē de⁹/ quē phi sarraceni di cūt in arabico humisde muclac. Scd̄o est aliud ens creatū. τ istud iter̄ diuidit in duas p̄tes. vz qz ē ens nccīuz p naturam. τ ens nccīuz p artificiū. sicut effectus nccītatus p suā causam. De primo intendo dicere quantū ad beatissimaz trinitatem. de 2. quantū ad incarnationez. Primum intendo p bare tribus medijs. hoc modo. Primo. diuina bonitas τ deus conuertunr̄. vt probabo inferius in capitulo de bonitate. Et qm̄ deus est infinitus τ etnus. ideo bonitas est et ratio infinita/ τ et na. vt producat bonum infinitū τ eternuz. Alioq̄n ipsa bonitas non esset infinita τ eterna diffusiue. nec haberet naturā quaz ha bet. vt inferius p̄babo in capitulo de natura. Sed qz habet natu rā infinitam τ eternā diffusiue: eā de causa consistit in essentia di uina p̄ducens bonus/ infinitus/ τ etnus. vt bonitas non sit vacu a nec occiosa ab etnō nec in eterno. Et talis producens est nece ssarius ratione bonitatis/ infinitatis/ τ etnitatis. τ istum dicimus deum patrē. eodē modo seq̄tur filius necessitatus bonus/ infinit⁹ τ eternus. et quia bonū est q̄ se diligant infinite τ eterne/ ipsi ne cessitant spūm sanctū spirando siue diligendo. vt amor quē inter se habent sit ita bonus/ infinitus/ τ eternus sicut ipsi sunt. τ hec ē ratio quare hec nomina ponimus. quia p̄ducens non potest pro ducere de alia essentia bonum infinitū et eternum: quia illa non est/ nisi de sua. τ istud nomen pater competit ei per hoc/ q̄ est illud producens productum naturaliter de se ipso/ est pater necessari us. et per consequens est filius necessarius/ cum relatiue se habe ant. et sic de spū sancto spirando τ amando. ¶ Scd̄o/ ōe ens

necessarium est magis necessarium existendo et agendo: q̄ existen do tantum. Ratio huius est. quia existere et agere plus dicunt na turaliter q̄ existere tantum. vt patet exemplo per arborem viuam et arborem mortuam. Nā arbor viua habet existere et agere na turaliter. Mortua vero existere tantum prolongatum a natura/ et habituatum de habitu priuatiuo. Sed deus est ens magis ne cessarium existendo et agendo/ si est et producit infinitum et eter num: q̄ si sit et non producat infinitum et eternum: vt patet per exē plum arborum predictarum. ¶ Tertio. Omnis intellectus habens correlatiua necessaria est magis necessarius: q̄ intellec tus qui non habet correlatiua necessaria. vt patet per potentiam obiectum/ et actum. Sicut intellectus intelligens obiectum intel lectum per intelligere est magis necessarius: q̄ intellectus non ha bens obiectum per intelligere. cuius ignorantia est suus habitus vt cecitas ceci. At deus est intellectus: vt infra probabo in capitu lo de intellectu. Et si ipse deus habet correlatiua est magis ne= cessarius: q̄ si non haberet. et quia ipse est magis necessarius. iō habet correlatiua/ videlicet intelligentem/ intellectum/ et intelli= gere. et istos tres dicimus esse sanctissimam trinitatem. sine q̄bus intellectus diuinus esset infinite et eterne vacuus/ et occiosus. et de ignorantia habituatus. quod est impossibile. ¶1. Et quando tu sarracene dicis q̄ filius et spūs sanctus non sunt necessario/ eo quia sunt a patre falsum dicis. vt patet ista similitudine q̄uis e= xemplum sit grossum. Sicut enim clauus est necessitatus q̄ ip se sit ferrum postq̄ est de massa ferri. sic filius et spūs sanctus sunt

2 dus postq̄ sunt de deo patre et deitate q̄ est essentia necessaria. ¶ Scdm probo sic. Tu sarracene scis aut debes scire/ q̄ necessitas diui na ponit necesse q̄ in deo suus intellectus/ et sua voluntas sint e quiualentes/ et equipotentes et huiusmodi. Nam in deo non est prius neq̄ posterius. Unde est: q̄ quando deus voluit creare mundum suus intellectus qui infinitus est/ sciuit altiorem finem creationis mundi/ q̄ scire potuit. et sua voluntas voluit ipsum fi= nem: vt altitudo finis esset tantum per diuinam voluntatem quan tum per diuinum intellectum. et quia omne agens agit propter a liquem finem/ sequitur: q̄ intellectus et voluntas obiectauerunt ipsum finem altiorem quantum potuerunt obiectare. et quia alti

or finis fuit q̃ esse potuit/ videlicet q deus creasset mundum: vt ipse fecisset se hominẽ/ et homo esset deus: vt finis primus increatus/ ⁊ finis primus creatus essent coniuncti in Xp̄o. vt totus mũdus esset exaltatus per illam coniunctionem tantum: quantum posset exaltari. Unde patet manifeste q in deo est incarnatio. alioquin diuinus intellectus esset prius in obiectando altiorem finem: et voluntas posterius non diligendo ipsum finem. Non dico q necessitas incarnationis fuisset naturalis: sed quo ad bene esse moraliter/ et libere intellecta et considerata. sicut agens qui libere et ad placitum causat suum effectum. ¶2. Et quando tu sarracene dicis q deus non potest incarnari/ eo quia ens necessarium/ infinitum/ et eternum non potest coniungi cum ente finito/ et nouo: verum dicis naturaliter. sed supra naturam verum non dicis. quia limitas potestatem dei infinitam. Nam si diuinus intellectus potuit hoc obiectare/ et diuina voluntas amare ratione finis/ diuina potestas potuit hoc perficere. quia intellectus/ voluntas/ et potestas in deo sunt idem. Alioquin potestas esset magis diffusiua p intelligere et amare/ q̃ per suum actum: quod est est posse. istud est valde impossibile. igitur mea ratio stat: tua vero non.

homo esse ... creatus et deus ... increatus et in Xpo ... coniungitur

De vnitate necessaria. Ca. iii.

Omerius sarracen⁹. ¶1. Om̄e ens existens vnũ per infinitam/ ⁊ eternam vnitatem est separatum ⁊ denudatum ab omni pluralitate. Sed deus ē ens existens vnum p infinitã ⁊ eternam vnitatẽ. ergo deus est separatus/ ⁊ denudatus ab oi plurali tate. Maiorē sic declaro. ens enim existens vnũ infinite/ ⁊ eterne est oppositum pluralitati. ⁊ e ꝯuerso. sicut vnus homo q̄ non est multi homines/ neq̄ e conuerso. Minorē sic probo. si deus non esset ens vnum infinite ⁊ eterne/ sequeret̄ q essent plures dij/ ⁊ sic vnus terminaret alium: quod est impossibile. ergo deus ab omni pluralitate est sepatus/ ⁊ denudatus. ¶2. Nullum ens existens vnũ infinite ⁊ eterne est coniunctũ cum alio ente infinito ⁊ et̄no. 1

nam si esset coniunctum/iam quodlibet esset infinitum τ finitum τ terminatum:quod est manifesta contradictio. Sed tu xp̄iane dicis q̄ vnus est pater infinit⁹/ali⁹ est vn⁹ filius infinit⁹ τ etern⁹/ τ alius est vnus spūs sanctus infinit⁹ τ et̄nus/ τ oēs isti tres sūt vnus deus infinit⁹ τ eternus. τ sic in deo implicas contradictionem. Naz in ente in quo est infinita τ eterna vnitas:non pōt esse infinita τ eterna alietas. quare patet q̄ in deo non est trinitas. ¶ 3. Item tu xp̄iane dicis q̄ pat̄ est deus/ τ filius est deus/ τ spūs sanctus est deus/ τ vnus istorū non est alius. τ sic dicis esse tres deos differentes numero/quod est contradictio. & τc. ¶ 4. Itez tu ponis differentiam psonarum in deo. vnde sequeret̄ q̄ essent differentie in suis rationibus:ita q̄ vna non esset alia τ sic essent in ipsis accidentia sicut entitas necessaria:que non esset p se vna singularis/infinita/et eterna/ τc:sed per accidens. videlicet esset vna per vnitatem/ τ singularis per singularitatem τc. τ econuerso. quod est falsum τ impossibile. quia in rationibus dei nullum accidens esse potest/patet ergo q̄ in deo p differentiam neq̄ aliquo modo trinitas potest esse. At tu in anima tua ponis differentias diuinarum rationum:sed extra animam tuam non sunt multe in eo realiter: sed nos facimus eas respectu creaturarum/ dicendo sic. deus habet bonitatem/quia bonum creat. et habet magnitudinem/quia magnum creat: τ habet potestatem/ quia potentem creat τ sic de aliis. ¶ 5. Et etiā quando dicis q̄ differentia consistit in correlatiuis personalibus/ τ dicis eos esse essentiales/ τ consubstantiales τc. Unde sequitur q̄ differentia transit in substantiam/ τ essentiam τ eternitatem multiplicando multas essentias/substantias/ τ eternitates τ huiusmodi. quod ē impossibile. τ sic implicas contradictionem τ destruis vnitatez dei:que est infinita τ eterna. ℂ 2. Nullum ens existens vnum infinitū

2 τ eternum potest esse coniunctum cum vno homine finito/nouo τ composito ex diuersis essentiis. nā sicut est impossibile q̄ vnus lapis coniungatur cum planta/aut leone. sic et multo magis ē impossibile q̄ ens vnū infinite τ et̄ne ꝯiungatur cū vno homine τc. quare patet q̄ deus non est incarnatus. ℂ 3. Preterea quando dicis q̄ deus est incarnatus cum vna natura humana. dico q̄ preualeret ipsum incarnari cum pluribus.

Quomodo vnitas est in diuina essentia. Capitu. iiij.

Raymundus xpianus. Unitas est duplex. alia suprema/infinita/ et eterna. et ista est vnitas dei. Alia est vnitas creata existens sup oēs vnitates creatas et ista est xpi. et primo de pma dicam sic. ¶ Nulla vnitas est infinita absqz actu infinito. qr sine ipso esset vacua/ et occiosa/ non. n. vteretur eo. At diuina vnitas est infinita vt p te/ et inc pcessuz est. ergo vnitas dei non est infinita sine actu infinito. Actū vnitatis infinite dico vnire infinitum ncātatuz p vnientem/ et vnitū infinitos et eternos/ et necessarios vt sup dictum est. et istos tres dico beatissimam trinitatē. et p ipsos ostensuz est q diuina vnitas est necessaria/ et q alit non se potest habere. Tu autem sarracene non probas eā esse necessariaz: sed positiue dicis q ipsa est. ¶ 1. Et quando dicis q omne ens existens vnum per infinitam et eternam vnitatem est separatum et denudatum ab omni pluralitate: verum dicis de vnitate differente per essentiam ab alijs vnitatibus: sicut vnus homo non est multi homines. quia differunt per essentiam. sed de vnitate diuina non dicis verum. quia licet ipsa habeat tria correlatiua non ppter hoc sunt multa differentia per essentiam/ quia ipsa correlatiua idem sunt per essentiam vnitatis. vniens enim q est pater est tota deitas: et de toto se ipso et tota pinitate pducit filium et ābo inuicē de totis se ipsis spirant spūm sanctum. Sicut posito q martellus q est de ferro produceret de tota sua eēntia forfices et sic essent forfices de ferro sicut et martellus. et posito q ipsi ex totis seipsis pducerēt clauum: ipse qz clauus esset ferrum necessario/ sicut ipsi sunt ferrum. quare patet q in hijs non est pluralitas essentiarum: sed numero tm. vñ patet manifeste q in dō ē trinitas. ¶ 4. Et quando dicis q ego pono differentiam personarum in deo verū dicis: sed propter hoc non pono differentiam esse in rationibus diuinis/ ita q vna non sit alia. immo dico q sunt idem essentialiter vt non destruatur infinitas earum. et vt essentia dei remaneat indiuisa: et vt accidens in ipsis non habeat locuz. Sed dico q sicut potentia cognoscitur per actum videlicet bonitas per bonificare et magnitudo per magnificare etc. sic deus cum relatiuis suis/ et

differentia corum:sine qua esse non possunt/ cognoscit suas multas rationes obiectando τ numerando ipsas esse multas.

¶ Preterea. Deus pater vt cognoscat/ꝙ producat vnum bonum filium bonificando: cognoscit et numerat vnam bonitatem/ cognoscendo ipsum vnum bonum productum filium. et vt cognoscat ꝙ producat vnum magnum filium cognoscendo ipsum vnum magnum:cognoscit τ numerat vnam magnitudinem τ sic de alijs. vnde differentia remanet in correlatiuis tantum: τ non in rationibus. Et sic intellectus cum intelligere mensurat multa:sic deus cum differentia personarum siue suorum correlatiuorum·cognoscit τ numerat multas rationes/de quibus notitiam infinitam τ eternam habere non posset sine differentia infinita/τ eterna suorum correlatiuorum.nam aliter ipsa notitia esset finita τ ligata.quod est impossibile. Sed tu sarracene consideras in deo multas rationes respectu differentie creaturarum que differunt per essentiam.sicut bonitas celi τ magnitudo celi:que sunt multe essentie differentes.nos christiani non sic consideramus in deo multas ratiões respectu differentie essentie psonaꝝ τ dinaꝝ rationum.vt supra dictum est. Et sic intellectus tuus valde infimus est/ quia infidelis es:sed meus altus dei gratia/ quia fidelis sum.τ sic sumus differentes in iudicio quo ad prius τ posterius. ¶5. Et quando dicis ꝙ differentia correlatiuorum transit in substantiam/essentiam/eternitatem τc.eo quia ipsi correlatiui sunt coessentiales/τ consubstantiales τc. falsum dicis. eo qꝛ ista τ essentia τ cetera. conuertuntur/τ sunt communia correlatiuis qui non conuertuntur correlatiue.eo quia filius est de patre/ τ spūs sanctus ex ambobus:τ qualibet persona est singularis habens ꝓprietatem personalem. Et sic patet ꝙ differentia non transit extra relationem in diuinis. ¶2.Item quando dicis ꝙ nullū ens existens vnum infinite τ eterne/est coniunctum cum alio infinito τ eterno.nam si esset iam quodlibet esset finitum τ infinitum: quod est contradictio/respondeo ꝙ verum eēt:si talia entia essent differentia per essentiam:sed quia non differunt per essentiam.iō falsum dicis. Nam posito ꝙ in vna voluntate essent volens/volitum/τ velle per essentiam:Iam vnus non terminaret alterum

¶3.Item quando dicis ꝙ christiani ponunt ꝙ pater est deus/τ filius est deus/τ spūs sanctus est deus:τ vnus istorum non est a

lius. & quod sic essent tres dii: quod esset contradictio / respondeo quod verum diceres / et bene dubitares / si quilibet haberet suam essentiam diuersam ab altero: sed quia essentia infinita / siue vnitas ratione sue nature infinite ponit vnam deitatem / & non plures / & vnum deum & non plures / ideo posito quod quelibet persona sit vna distincta ab altera personaliter: & quod ad inuicem sint vna deitas / vna essentia / & vnus deus nullum sequitur impossibile: & sic mee rationes valent: tue vero non. ¶ Secundum probo sic. manifestum 2
est quod phisice omne agens se delectat plus in producendo suum simile / quam quando producit id / quod non est ei ita simile. Unde fit quod deus qui est summe vnus per suam supremam vnitatem maiorem delectationem habet in producendo vnum ens supremum creatum: quam multa entia creata / non suprema. vt duo suprema se coniungant in vno christo. qui est vna persona videlicet deus homo: quod est per diuinum intellectum intelligibile / & per diuinam voluntatem est amabile / et per diuinam potestatem possificabile / & perfectibile / & per diuinam bonitatem bonificabile &c. Unde manifestum est quod deus est incarnatus. ¶ 3. Et quando dicis quod plus valeret / quod incarnaretur cum pluribus naturis / quam cum vna. falsum dicis eo quia destrueretur similitudo vnitatis supreme / videlicet vnitatis dei. quod est impossibile. ratione magnitudinis diuine vnitatis / bonitatis / sapientie / & voluntatis. ¶ 2. Et quando dicis quod nullum ens existens vnum infinitum potest coniungi cum vno homine finito / nouo / & composito ex diuersis essentiis: ex eo quia sicut est impossibile / quod vnus lapis coniungatur cum planta / aut leone: sic esset impossibile & multo magis quod fiat coniunctio supra dicta: verum dicis naturaliter / sed supra naturam falsum dicis. Nam sicut charitas eleuat hominem ad diligendum magis deum / quam se ipsum. et proximum suum sicut se ipsum: sic diuina natura potest eleuare naturam humanam ratione sue potestatis infinite: vt homo sit in ipsa / et per ipsam deus / et per suam naturam humanam remaneat homo. vt per naturam humanam deus sit homo / ipso deo remanante deo per naturam diuinam: & sic mee rationes stant: tue vero non.

De singularitate infinita et eterna. Capi. v.

1 Homeri⁹ sarracen⁹. ¶ 1. Omnis infinita et eterna singularitas ponit q non sit nisi vnum ens singulare infinitum et eternu3. Sed deus est huiusmodi. ergo in deo non est trinitas/siue pluralitas. Maior p se est manifesta. Minorem autem sic probo. Phs ponit vnam primam singularem causam/ et hoc idem asserunt omnes leges. nam sic dicunt/ et multo melius esse vnum/ et singulare3 deum. vt est vnus mundus singularis/et vnus sol/ et vnus ignis et vna albedo/et huiusmodi. Concluditur ergo q in deo non est
2 trinitas. ¶ 2. Nullum ens singulare infinite et eterne potest coniungi cum homine/qui non est singularis nec infinitus/ et etern⁹ sicut de ratione calidi est q non coniungatur cum frigido/ neq3 bonus cum malo. Sed deus est huiusmodi. ergo impossibile est deum incarnari. ¶ 3. Item posito q deus esset incarnatus in vno homine: iam non sufficeret vnus homo singularis/nec duo/ nec mille/neq3 numerus infinitus. cum deus sit ens infinitu3. vnde patet q est impossibile deum incarnari.

Quo modo singularitas est in deo. Capi. vj.

1 Raymundus xpianus. Concedo tibi q deus est singularis: et est singularis rõne infinitatis/ q2 nullum ens est infinitũ nisi solus deus. et ideo ad pbandum trinitatẽ arguo sic. ¶ Oẽ ens ẽ magis singulare p infinitatẽ et in finire: q̃3 p infinitatẽ tantũ. Q2 singularitas maior ẽ in infinitate pexistere et agere q̃3 pexistere tantũ Et h̃ patet p ignẽ q̃ est singularis p infinitatẽ in q̃ntum h̃et in potentia ad cõburendũ infinita ligna. posito q ipsa essent et ad multiplicandũ se in infinitũ: s3 q2 non h̃et ligna infinita: iõ non põt habere ignire infinitũ: et si h̃ret/esset magis singularis/q̃3 sit. Tu dicis q deus est singularis p existentiã et nõ p singularẽ actum coessentialẽ: et sic cõcludis q deus non ẽ infinite singular/. s3 q2 ipse ẽ infinite singularis adeo est singularis per infinitam existentiam et agentiam: qua3 singularitatem nullum aliud ens habere potest.

¶ Posito q̄ celum sit mobile ab eterno ⁊ in eterno ipsuʒ esset sin gulare in multiplicando dies in infinitū numerum existendo ⁊ a gendo:sʒ si non esset mobile hēret dispositionē infinitā ad mltipli candū dies infinitos:sed non esset singulare tm̄ sine actu:quantū cū actu.deus aūt q̄ est infinite singularis ⁊ non ab aliq̄ impedit⁹ est singularis p infinitā existentiā ⁊ infinitā agentiā. ¶ Probatū est q̄ deus ē singularis p existere ⁊ agere:sʒ p infinitū agere non esset singularis/nisi in ipo esset trinitas.et h̄ ostendo sic. qꝛ si non esset pr̄ singularis infinitus/⁊ non alius pater infinitus/⁊ nisi es set vnus filius singularis ⁊ infinit⁹/⁊ non alius filius singularis ⁊ infinit⁹/⁊ sic de spū sancto suo modo:iā diuina singularitas nō hēret de q̄ esset infinita atq̄ plena.sic diuina vnitas absq̄ infinito vniente/⁊ infinito vnito/⁊ infinito vnire: non haberet de q̄ esset infinita atq̄ plena. Probata est ḡ diuina trinitas singularis pso nis existentib⁹ singularit̄:⁊ vna non est altera.naʒ alr̄ destructa esset singularitas patris/⁊ filij/ ⁊ spūs sancti.quod est impossibi le. ¶ Adhuc ad magis declarandū do istud exēplū.Intellectus humanus qui est practicus in ipo ꝯsistunt singularit̄ intelligens/ intellect⁹/⁊ intelligere/⁊ h̄ p differentiā/ ⁊ si q̄s remoueret dr̄iaʒ ab vtroq̄/esset destructa ipa singularitas.qꝛ intelligens non tan tū esset intelligens/imo esset intellect⁹/⁊ intelligere ⁊ econuerso Ostendit̄ ergo beatissima trinitas. ¶1.Et quando dicis q̄ deus est infinita ⁊ etna singularitas ⁊ q̄ ipse est vna singularis causa ꝯcedo tibi.sʒ non posset esse infinita ⁊ etna sua singularitas sine beatissima trinitate vt s̄.dictū ē. ¶ 2.Probo scd̄ʒ.Si de⁹ ē in carnatus est vna persona singularis in summa singularitate infi nita:⁊ increata.⁊ in summa singularitate creata/et ista psona est dn̄s nr̄ Ihs Xp̄s ꝯiunct⁹ ex summa singulari natura increata/⁊ ex summa singulari nā creata/ rōne cuius summe singularitatis seq̄tur ista summa singularis predicatio:q̄ in aliquo s̄bo existere non pōt/qꝛ non est/videlicet.Christus est deus.xp̄s ē homo.de⁹ est hō.hō est deus.deus ē xp̄s.hō est xp̄s. Idcirco si incarnatio ē talis p̄dicatio singularis v̄a est.sʒ si non.non.⁊ si sit in summa sin gularitate hūana xp̄i/iā summa singularitas diuina in ea pn̄tata ⁊ significata est.⁊ talis pn̄tatio ē bona magna ⁊c̄.⁊ qꝛ p diuinum intellectū est intelligibil̄.postq̄ꝫ bona magna ⁊c̄.est: sic p diuinā voluntatē est amabilis. Ostensum est ḡ q̄ diuina incarnatio est postq̄ꝫ ipsa p diuinū intellectū est intelligibilis:⁊ p diuinā volun

tatem amabilis. ¶2. Et quando dicis: q nullum ens singulare infinite τ eťne pōt coniungi cū homine:qui non est singularis/in finitus τ eťnus/sicut de rōne calidi est q non ꝯiungatur cū frigido:neq bonus cum malo. Rñdeo τ dico q deus non potest incarnari in natura hūana:q̄ non est singularis in summitate finis videlicet q oēs creature sint ordinate ad ipa3:vt deus sit homo. τ sic respiciunt se inuicē summa singularitas increata/τ summa singlītas creata. rōne cuius ipa humana naťa est disposita p summā singularitatē q deus sit incarnatus. τ sic rō tua non ꝑcedit. Et q̄uis h̄ bene declaratū sit tñ adduco etiam istud exemplum qñ dicis q de rōne calidi est q non ꝯiungať cū frigido:veru3 dicis q̄ ad ꝯtrarietatē:s3 non q̄ ad experientiā. nā in elemētat(is) oīa elementa sunt mixta ꝯiuncta τ cōposita vt elementatū sit ꝯtinue plenū/ipo habente ꝯtinuā quantitatē. Unde patet q si ꝯtraria finita appetunt se ꝯiungere rōne finis elemētatoꝝ:multo magis pōt diuina nā se ꝯiungere cū hūana/q̄ non est ꝯtraria rōne exaltationis finis vniuersi creati. τ sic male dicis/qñ negas altissimā potestatē dei quā ipse habet in suo effectu. q2 ens infinitu3 agere pōt in suo effectu ad placitū. τ finitū ens ad h̄ resistere non potest. et sic aperi oculos tuos τ intellige. vt ad sctā3 legē venias. Nonne intelligis tu q̄ es plb̄s q ignis existens sub olla τ non est ꝯiunctꝰ cū olla neq cū aqua/ τ tamen mouet aquā frigidā in calidam. τ dat ei actū. q̄ non est suꝰ actꝰ ꝑꝑus/videlicet calefacere carnes multo magis sine cōparatione naťa diuina pōt dare id naťe hūane:qđ suū non est:videlicet q hō sit in naťa diuina deus. sicut patet p exemplū ꝑdictū. Et h̄ etiā pōt exemplificari p. 7. sacramenta de qbꝰ intendimus loq̄ in. 2. parte signoꝝ/ qbꝰ ostendiť vera lex. ¶3. Et qñ dicis q deus non pōt incarnari eo q2 non sufficit vnus hō/nec duo/neq mille/nec numerus infinitꝰ ad incarnationē:male dicis q2 ipe pōt incarnari in vno hōie vt ꝓbatum est. s3 in pluribꝰ non. vt non destruať similitudo supreme singularitat(is)/qđ p diuinā voluntatē ē amabile:sīc p diuinū intellectū est intelligibile. τ p diuinā bonitatē bonificabile τ p diuinā magnitudinē magnificabile. quare obiectio tua non procedit.

De infinitate necessaria. Ca. vii.

Homerius sarracenus. ¶1. Nullū ens infinitū est multa. nā ens infinitū p aliud limitari non pōt. alias. n. infinitum

esset multa infinita:et non multa infinita:quod est contradictio. Sed deus est huiusmodi. vt per me/et te est concessum. Igitur deus non est multa/siue in deo non est trinitas. ¶ Preterea tu dicis quod pater infinitus generat filium infinitum/et ab vtroque procedit spiritus sanctus infinitus. sequitur ergo quod si pater est infinitus potest generare infinitos filios/et filius potest esse pater/et generare infinitos filios et sic de spiritu sancto potest dici. Nam in essentia infinita non est aliquid impediens potestatem persone infinite. quia potestas infinita est communis vtrique persone infinite. vnde sequitur quod erunt infinite persone/et non .3. tantum. vt tenet lex christianorum ¶ 2. Item nullum ens producens de se ipso infinitum ab eterno/et in eterno: potest remanere infinitum/ quia euacuaret et anihilaret se de sua essentia. At tu dicis quod pater producit filium ab eterno et in eterno. ergo ponis quod pater euacuat se producendo filium:et etiam filius spirando spiritum sanctum. vnde sequitur quod solus spiritus sanctus remanet infinitus et eternus. ergo etc. ¶ 2. Nullum ens infinitum et eternum est dispositum/nec proportionatum quod vniatur cum ente finito et nouo. Ratio huius est quia inter infinitum et finitum eternum et nouum nulla est proportio. quare patet quod impossibile est deum incarnari. 2.

Quomodo infinitas sit in essentia diuina. Ca. viij.

Raymundus christianus. Deus est infinitus absolute vt per me/et te concessum est. Et tunc arguo sic ad probandum trinitatem. Omne ens habens existentiam et agentiam infinitam est ens infinitum absolute. quia quicquid est infinitum aut est infinitum per existentiam aut per agentiam aut per vtramque. Si enim ens esset infinitum absolute per existentiam tantum. iam indigeret agentia infinita et e conuerso. et sic simpliciter non esset infinitum absolute. sed secundum quid. quare oportet quod secundum vtrumque sit infinitum absolute. Sed deus est huiusmodi vt probabo. Deus enim non potest esse infinitus absolute per existentiam tantum/neque per agentiam tantum: sed per vtrunque. vt patet in maiori propositione. nam aliter deus esset infinitus absolute secundum quid: et non simpliciter quod est impossibile. patet ergo quod deus est ens infinitum absolute per infinitam existentiam et agentiam. ¶ Item nullum ens est infinitum sine actu infinito/videlicet in finire. quia sine illo iam esset finitum et ligatum. sicut oculus ceci de cecitate habituatus/eo quia non habet actum videndi. Sed deus est infinitus. ergo habet actum infinitum. ¶ Vlterius simplex infinitas requirit quod vnum infinitum sit plura infi- 1

nita z cõuerso. vt non sit impedita z ligata p ɔuersionez infinitaz videlicet ꝙ vnũ sit plura / z plura sint vnũ. aliter .n. plura infinita non attingerent vnũ infinitũ. nec vnũ infinitum attingeret plura infinita. z sic infinitas simplex esset impedita z p ɔñs finita: quod est impossibile. z qꝛ diuina simplicitas ē simplicit᷑ infinita. ꝓbatũ est ꝙ ꝙ deus ē vnus z plura: rōne cuius sequit᷑ ꝙ in deo sit trinitas: quã declaro sic. ¶ In deo suũ esse z sua essentia ɔuertuntur: vt infinitent᷑ p essentiã z esse. z cũ de rōne infinitat〈is〉 sit / vt ipsa habeat actũ infinitũ videlicet infinire: inde ꝙ seqtur de ncc͠itate ꝙ in ipsa essentia sit infiniens deificãs: quí ꝺ se ipo z de essentia dei ꝓducat deificatũ infinitũ: z h cũ deificare sc3 infinire. Et istos. 3 dico esse beatissimã trinitatē. q̄ sunt infinita plura ꝑsonaliter / z vnus deus infinit⁹ coiter. z ipsa infinitas ē absoluta p existentiã z agentiã. z talē deũ colunt / laudant / z bñdicunt xp̄iani. Sarraceni vō talē deũ non colũt negando beatissimã trinitatē ipsis dicentib⁹ ꝙ de⁹ ē infinit⁹ p existentiã / z ē finit⁹ p agere / z ei negantib⁹ actũ infinitũ / attribuendo ei ꝙ infinit⁹ non pōt agere ꝺ infinito. s3 ꝺ finito. neq3 sua bonitas magnitudo z c̄. ɔuertunt᷑ / z sic carent ɔuersione infinita in essentia diuina. z hñt act⁹ finitos in sbo finito z nouo. et non infinitos intrinsice. Rōne cui⁹ bonitas / magnitudo z c̄. sunt indigentes. sicut ignis q̄ sine caliditate agere non pōt / z talis de⁹ non ē verus s3 fict⁹ ab aĩabus sarracenoꝝ. qꝛ ex᷑ eorũ aĩas nihil est talis deus. ¶ 1. Et qñ tu sarracene dicis ꝙ nullum ens infinitũ est multa / falsũ3 dicis vt s̄. ibi ꝓbatũ est. z qñ dicis ꝙ pr̄ potest generare infinitos filios: z filius infinitos filios: et similr̄ spũs sanct⁹ / falsũ3 dicis. vt in capitulo supdicto singularitatis ꝓbatũ est. ¶ 2. Et qñ dicis ꝙ pater euacuaret se de sua essentia si ꝓduceret filiũ infinitũ ab eterno z in eterno / falsum dicis. qꝛ euacuatio non ē nisi in sbo finito z nouo. Et etiã qꝛ implicas ɔtradictionē. nã si est ꝓductio infinita z eterna / impossibile est dare euacuationē. vñ patet p oĩa supradicta ꝙ tua fides est falsa z

2 erronea. ¶ Deinde ꝙ de⁹ sit incarnat⁹ ꝓbo sic. Omne ens infinitũ qꝺ se habet añ intelligibilr̄ z amabiliter ad suũ effectũ magis sibi similē: ꝙ̄ ad effectũ non ita ei similē / ē incarnatũ. Deus ē ens infinitũ z c̄. ergo z c̄. Rō hui⁹ est / qꝛ simile appetit id qꝺ ē mag〈is〉 ei simile. nã alit᷑ suus intellect⁹ mag〈is〉 intelligeret maius sibi simile z voluntas non diligeret suũ maius simile quod est impossibile. De⁹ aũt est ens infinitũ z c̄. qꝺ si non se haberet añ ad magis sibi

simile intelligibilis: et amabiliter: iam suus intellectus esset p̃us et sua voluntas posterius in obiectando supremum creatū.qd̄ est impossibile.quare patet q̄ deus est incarnat⁹. ¶2.Et quando dicis q̄ nullū ens infinitū et eternū est dispositū nec ꝓportionatū q̄ vniat̃ cū ente finito et nouo.ex eo q: int̃ infinitū et finitum nulla est ꝓportio/ꝯcedo tibi/ꝯsiderando infinitū simpliciter remotum ab oi finito.et eternū ab oi nouo:sed ꝯsiderando ꝯtractionē supre mā increatā ad exaltationē creatā supremā/et ꝯsiderando exalta tionē creatā supremā ad ꝯtractionē supremā increatam:non di cis verū.vt patet ꝑ istud exemplū. Homo peccator ē inferius et mia dei est p̃us:et q: mia dei infinita est deus.vt ꝓbabo in capitu lo de mia.pctm aūt quod facit pctor est finitum.et sic pctor peccat cū finito ꝯtra infinitū:verūtñ aliqs pctor cū habitu spei sꝑando in diuina mia:et cū habitu iustitie faciendo penitentiā de cōmissis a ttingit veniā.iustitia et mia dei descendentib⁹/et iustitia et spe aic hoīnis ascendentib⁹. sic a simili et multo melius:de⁹ potuit dispo nere naturā hūanam xp̄i ad summū gdū creationis deo descendē te cū sua humilitate assumendo carnē/rōne exaltationis finis to tius vniuersi.sicut causa q̄ exaltat suū effectū quantū potest.sꝫ tu sarracene existens in falsa lege non potes hec alta intelligere/ne q̄ credere.sꝫ venias ad legē catholicam/et sic ea que tibi dico ma nifeste intelliges.

De eternitate necessaria. Ca.ix.

Homerius sarracenus. ¶1.In illa eternitate/in q̄ non est generare/et spirare:non est trinitas.Nam ge nerare et spirare sunt act⁹ includentes in se agentem et patientē/nā relatiue se hñt.Adhuc etiā includunt in se tps/motū/et successionē etc. Sed oia ista remo ta sunt ab etnitate/sic̃ finitū remotū est ab infinito. Et ego et tu ꝯcedimus/q̄ deus est etnitas.ergo manifestū est q̄ in deo non ē tri nitas. ¶2.Omne ens eternū hñs actū:oportet q̄ habeat illū in fieri/aut in facto esse. Nā act⁹ non pōt esse sine successione:et a t̃mino a q̄/et ad quē. Nullū aūt istoꝝ est d rōne etnitatis:sed d rōne tporum/et nouitatis.Et ambo ꝯcedim⁹ q̄ deus est etnus.ergo patet q̄ in deo non ē trinitas. ¶3.Itē in nullo ente etno in quo non sunt p̃ncipiū/mediū/et finis:ē trinitas. Nā p̃ncipiū est diuer sum a medio/et fine et e ꝯuerso.Sed ista non sunt d rōne etnitatis

τ deus est eternus.ergo patet φ in deo non sit trinitas. ¶2.nullũ ens eternũ qđ non põt eẽ id qđ non ẽ/põt incarnari.Rõ hui⁹ ẽ/qꝛ ens qđ ẽ ab etño:non põt eẽ hoc/qđ non erat:alioqn ipꝫ ens non eẽt ab etño.Sꝫ de⁹ ẽ ens etñũ τc.ꝫ deus non põt incarnari.

Quomodo in deo ẽ eternitas. Ca. x.

Raymundus xp̃ianus. ¶ Ois etñitas infinita est
1 infinita cũ actu.qꝛ absq; actu esset finita τ ociosa/ τ vacua.plus.n.dicit ipsa cũ eternare φ̃ sine eternare Sed deus ẽ etñitas infinita/vt p me τ te ꝯcessũ est. ergo deus ẽ cũ actu.deus qdẽ non est cũ actu extrinseco videlicet cũ actu creandi.qꝛ tã esset sua causa:sꝫ est cũ actu intrinseco τ coessentiali.s.cũ etñare.vñ seqtur φ in etñitate sunt correlatiua videlicet etñans/τ eternat⁹:sine qb⁹ non põt esse etñare.τ istos tres dico esse beatissimã trinitatẽ.sine qbus etñitas esset vacua/occiosa/τ impfecta.qđ ẽ impossibile.Probatũ ẽ ꝫ φ in deo ẽ trinitas:cũ ipẽ sit etñitas. ¶ Itẽ p istud exẽplũ põt magꝭ declarari.Posito φ angelus q̃ est finitus/esset ab etño/τ in etño hẽret actũ infinitũ τ intrinsecũ cuꝫ correlatiuis sui intlĺct⁹ multiplicando spẽs infinitas in numero. Et ƀ idẽ põt dici de hoĩe q̃ ẽ magis finit⁹ φ̃ angelus.q̃ qdẽ hõ haberet actũ infinitũ in ꝓducẽdo mĺtos filios ĩfinitos numero/si hẽret cũ q̃.Et siĺr põt dici đ hac planta q̃ ẽ magis finita φ̃ hõ.qꝛ multiplicaret in infinitũ folia/flores/τ fructũ:si ipsa hẽret cũ q̃.Et siĺr põt dici de flãma isti⁹ candele/si hẽret sufficientiã lignoꝝ. Sic τ multo magis deus q̃ ẽ infinit⁹ p essentiã/τ etñitatẽ/hẽt actũ infinitũ τ eternũ rõe suoꝝ correlatiuoꝝ supdictoꝝ.τ in isto passu sarracene potes cognoscere signa btissime trinitatis.¶1.Et qñ tu dicis φ in illa etñitate in q̃ non ẽ generare τ spirare/non ẽ trinitas:nã generare τ spirare sunt act⁹ in se includentes agentẽ τ pacientẽ:cũ relatiue se hẽãt τ etiã includunt in se tp̃s/motũ/τ huiusmodi.ꝯcedo tibi de generatione creata.non aũt đ increata. Qꝛ deus pr̃ ẽ etñitas τ imensa essentia φ de se ipõ generat filiũ eternũ/τ imensuꝫ.τ ipĩ inuicẽ spirant spũꝫ sc̃tuꝫ etñũ/τ immensuꝫ p amorẽ in qb⁹mot⁹/tp̃s/q̃ntitas/τ successio non hñt locũ. ¶2.Iteꝫ qñ dicis φ oẽ ens hñs actũ oportet φ habeat illũ in fieri/aut in facto esse τc. respondeo τ dico φ verũ dicis in ƀbo finito τ nouo:non aũt in infinito τ etño. ¶3.Itẽ qñ dicis φ in nullo ente in quo non sunt ꝑncipiũ/mediũ

τ finis est trinitas τc̃. respondeo τ dico q̄ veruʒ dicis quo ad corzelatiua in quantitate/ τ in nouitate/ τ tp̃e existentia. non auteʒ quo ad correlatiua infinita τ et̃na. dico enim q̄ pater infinitus et et̃nus est p̄ncipiũ naturale/ q̄ de toto se ipso generat τ producit filiũ infinitũ/ τ eternũ. τ sp̃us sanctus est mediũ infinitũ τ et̃num ab vtroqʒ spiratũ p̄ amorem. τ sic patet sarracene q̄ tue rationes nihil valent. sed mee in v̄itate permanent/ ita efficaciter q̄ intellect⁹ non pōt intelligere q̄ oppositũ sit possibile. ¶ Sine incarnatione deus non posset se disponere ad creandũ mundũ qui est finitus τ nouus: sicut finis lucrandi vnum florenũ/ qui non sufficeret ad faciendã vnam nauem: q̃ constaret mille talentis. quia inter infinitũ τ finitum/ eternũ τ nouũ nulla est p̄portio siue dispositio. Ratio huius est q̄ finis vltimus non potest esse mediuʒ inter ipa nisi mediante ꝯiunctione diuine nature/ τ humane p̄ incarnationẽ factã. τ sic dicimus de creatione: ita pōt dici de gub̃natione mundi in et̃no. cuius finis non sufficeret ad durationem ꝑpetuam absq̄ incarnatione. patet ergo q̄ deus est incarnatus/ τ p̄ ꝯñs tue obiectiones parum valent.

De simplicitate necessaria. Ca. xi.

Homerus sarracenus. ¶ 1. Nullũ ens simplex infinite τ eterne hẽt trinitatẽ. simplex enim non includit in se trinitatẽ. nã ex eo simplex dicit̃ q̄d sine plica est. alias esset cũ plica τ cōpositũ. Sed deus est ens simplex infinite τ et̃ne. ergo planũ est q̄ in deo non est trinitas. ¶ 2. In ente simplici τ eterno: in q̃ non sunt prius τ posterius/ non est trinitas. nã ens simplex non hẽt in se prius nec posterius. alioq̄n esset compositũ ex istis. p̄us q̄dem τ posterius non sunt idem/ quare ex istis compositũ eēt. Sed deus est ens simplex τc̃. prius q̄dem τ posterius in deo non sunt: quia sunt opposita simplicitati infinite τ eterne q̃ est deus. ¶ 3. Sed si tu chriane dicas patrẽ communẽ filio τ sp̃ui sancto/ ponis q̄dem in deo cōmunitatẽ/ p̄oritateʒ/ τ posterioritatẽ: vnde infers ꝯtradictionẽ q̄ ponis deum simplicẽ τ non simplicẽ. nam vt dictum est in maiori prius τ posteri⁹ causant cōpositioneʒ. Quare patet q̄ in d̃o non est trinitas. ¶ 4. Item tu christiane ponis patrem esse substantiam/ filium esse sb̃am/ sp̃um sanctuʒ esse substantiam. τ quia omnis substantia est composita ex forma τ materia: inde seq̄tur

ꝙ quelibet predicta ꝑſōa eſt ꝯpoſita ex forma ⁊ materia. ¶5. Itē ponis pre͠z hn̄tē duas actiones/ videlicet vnā generando filiū: ⁊ aliā ſpirando ſpūm ſctū. ¶6. Adhuc ponis filiū hn̄tē vnā paſſionē: q̄r a prē eſt genit⁹: ⁊ vnā actionē in ſpirando ſpūm ſanctū. Itē ponis ſpūm ſanctū hn̄tē duas paſſiones/ videlicet vnā a prē/ ⁊ aliā a filio: ⁊ ſic implicas in deo cōpoſitionē cauſatā ex multis ꝑſōis ⁊ accidentib⁹. qḋ ē ꝯtra diuinā ſimplicitatē. patet ḡ ꝙ in deo non pōt eſſe trinitas. ¶2. Nullū ens ſimplex infinite ⁊ et̄ne pōt ꝯiungi cū ente finito ⁊ nouo ⁊ cōpoſito. nā ens ſimplex infinitū ⁊ eternū non hēt naturā neq̄ mortalitatē. Sed deus ē ens ſimplex ⁊c̄. ḡ deus non pōt ꝯiungi ſiue incarnari.

Quomodo ſimplicitas intelligenda eſt eſſe in deo. Capi. xij.

1 Raymundus chriſtianus. Omnis ſimplicitas infinita diſtat magis a cōpoſitione cū ſuo actu/ q̄̄ ſine actu. nā ſicē cōpoſitio finita diſtat a ſimplicitate cū ſuo actu ſcʒ cōponere: ſic ſimplicitas infinitā ⁊ mľto melius diſtat ab ea cū ſuo actu infinito. Deus autē eſt ſimplicitas infinita: vt ꝑ me ⁊ te ꝯceſſuʒ eſt. ḡ deus diſtat a cōpoſitione cū ſuo actu ſcʒ ſimplificare. Probatū eſt ꝙ deus hēt actuʒ infinitū videlicet ſimplificare. vnde ſeq̄tur de nec̄itate ꝙ in ſimplicitate dei ſunt correlatiua videlicet ſimplificans: ſimplificat⁹ infinitū: ſine q̄b⁹ non pōt eſſe ſimplificare infinit⁹. ⁊ iſtos tres dico eſſe beatiſſimā trinitatē ſimplicē ⁊ infinitā. Et ꝙ iſta correlatiua ſint tria declaro ſic. ſimplificans ē vnus ſimplex infinit⁹ diſtinct⁹ a ſimplificato infinito: alioq̄n eſſet compoſitus cuʒ ipſo/ ⁊ ſic deſtructa eſſet ſua ſimplicitas infinita/ qḋ eſt impoſſibile. ⁊ h̄ idē dici poteſt de ſimplificato. ⁊ ꝑ ꝯn̄s de ſimplificare ſuo modo. Probatū eſt ḡ ꝙ ſunt tria correlatiua diſtincta infinita in ſimpliſitate dei. ⁊ h̄ ꝓbat̄ ꝑ capitulū vnitat⁹/ ſingularitat⁹/ infinitatis/ et̄nitatis/ ⁊ nec̄itatis. ¶1. Et q̄n dicis ꝙ nullū ens ſimplex infinite ⁊ et̄ne hēt trinitatē ⁊c̄. reſpondeo ꝙ falſuʒ dicis/ vt patet ꝑ ſup̄dicta in q̄bus ipſa trinitas ē ꝓbata. Sed q̄r tuus intellect⁹ ē habituat⁹ de iſtis inferiorib⁹: ⁊ non de ſupremis/ iō iudicas ſuprema tanq̄ inferiora. qḋ apparet in h̄ qḋ ſeq̄tur. voluntas hūana hēt ſua correlatiua videlicet volentē/ volitū/ ⁊ velle: ⁊ iſta correlatiua ſunt tria/ quia vnū non eſt alterum. veruntamen dependent a cōpoſitione

eo qz voluntas humana est composita ex materia z forma spũali bus. Hoc idẽ potest dici de sensibilibus q̃ sunt magis composita sicut in potentia visiua in q̃ sunt correlatiua aliquo modo simplici a.scz visitiuũ/visibile/z videre. sz descendunt a compositione qz descendunt a materia z forma sensus cõmunis. Et similiť põt dici õ vegetatiua hñte sua simplicia correlatiua.s.vegetatiuũ/vegetabile/z vegetare: sz descendunt a cõpositione videlicet a vegetatiua cõposita ex forma z materia. Adhuc h idez potest dici de elementatis/ sic elementatũ qd hẽt sua correlatiua videlicet elemẽtatiuũ/elemẽtabile/z elementare: q̃ sunt simplicia correlatiua/sz descendunt a cõpositione eo qz elementatũ ex forma z materia est cõpositũ. Similiť põt dici de sillogismo veruntñ ipse est cõpositus ex duab⁹ ppositionib⁹ z vna ɔclusione.patet ğ exemplis sup̃ dictis q̃ sunt signa summe simplicitatis:de q̃ nullam habes notitiã nec credulitatẽ.nec ppter hoc seqř q͛ diuina trinitas non sit. ¶2.Itẽ qñ dicis q͛ in ente simplici infinite z etne/in quo non sunt p̃us nec posterius non est trinitas zc̃. respondeo z dico q͛ p̃us z posterius non sunt de rõne simplicitatis infinite z etne: sz de essentia cõposita finita z noua. ¶3. Et quando dicis q͛ pr̃ est cõmunis filio z spũi sancto:dico q͛ non est cõmunis filio.qz de toto se ipõ pducit filiũ/nec est cõmunis spũi sctõ.qz de toto se ipõ spirat ipm.nec pať z filius sunt supius spũi sancto/qz de toto hoc qd hñt:spirant eũ.q̃re obiectio tua non pcedit. ¶4.Itẽ qñ dicis q͛ ego dico patrẽ esse sbam/z filiũ esse sbam/z spũm sanctum esse substantiã zc̃. respondeo z dico q͛ deus est sba/sed non cõposita. nam in sba q̃ est infinita z eterna non est compositio.sed in substãtia finita z noua/de qua tu intelligis/est ipsa cõpositio.nam composita z constituta est ex diuersis essentijs. videlicet ex forma et materia.Et vt tu⁹ intellectus possit eleuari ad intelligendũz supremam substantiam volo tibi dare istud exemplum. Ignis est substantia:z ipse q̃dem est compositus ex forma z materia z ipe quo ad suam formam habet potentiam ɔburendi infinita ligna: si ille ipsa haberet:sed defficientibus ei lignis non potest ipsa conburere.igitur si forma ignis que est creaťa habet in potentia actũ infinitum sine materia.multo magis suprema substantia que est actus purus habet actum simplicem z infinitum.z sic est simplex absq̧ materia. ¶5.Et quando dicis q͛ ego pono patrem hñtez duas actiones zc̃.verũ dicis/sed non sunt actiones accidentales

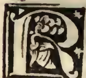
sed consubstantiales. nam accidens non transit ad substantiam simplicem et eternam: sed ad compositam finitã et nouã. ¶ 6. Item per actiones et passiones est manifestum: quod deus est principium perfectum / et hoc sic. In principio pfecto infinito / et eterno oportet quod sit vnum principium principiãs et non principiatum. et istud est deus pater. est et aliud principium non principans / sed principiatum / et istud est deus spũs sanctus. et est aliud principium principians et principiatum / et istud ẽ deus filius. et in istis tribus numerus ternarius est principium perfectum. Nam prima vnitas non habet aliquid sibi preiacens. secunda autem vnitas est genita a prima simpliciter. tertia a prima et secunda est spirata. quia si ne ipsis non posset esse tertia vnitas. et sic numerus ternarius est perfectus per par et impar. quibus omnis numerus consistit / videlicet per par / et impar. et talis numerus numeratus est imago beatissime trinitatis / et principij perfecti. Et quia tu negas beatissimam trinitatem / ideo negas deum esse principium perfectum. quia secundum te deus ab eterno nihil principiauit: et quando principiauit mundum ipse fuit principium mendicans in creando principium nouum: cum quo fecit se principium nouum / et sic fecit se principium antequam fuisset principium quod est contradictio manifesta. ¶ Deus est summa simplicitas vt supra probatum est: et suus intellectus cognoscit illud creatum: per quod sua simplicitas est magis cognita / et sua voluntas hoc idem diligit. et hoc intelligere et amare bonum est. sed hoc est per incarnationem vt probabo ergo deus est incarnatus. Et si deus est incarnatus natura diuina que summa simplicitas est / est coniuncta cum natura hũana: que est composita scilicet ex anima et corpore: et persona christi ẽ vna non composita ex diuina natura et humana eo quia diuina natura non est in compositione ratione sue infinitatis: et sic incarnatio est signum summe simplicitatis et ita altum signũ quod altius esse non potest et tale signum non cognoscunt sarraceni / dicentes quod si deus est incarnatus sua natura diuina est vna pars cõpositionis et sic attribuunt defectum summe simplicitati / dicendo quod deus non esset simplex si esset incarnatus: sicut sunt aliqui dicẽtes quod lux solis est deturpata quando ipsa transit per loca turpia. ¶ 2. Et quando dicis quod nullum ens simplex infinitũ et eternum potest coniungi cum ente finito et nouo et cõposito etc. falsum dicis posito quod deus hẽat potestatem infinitam. Cui potestas finita resistere non potest.

De vita necessaria. Capi. xiii.

Omerius sarracenus. ¶1. Deus est vita infinita 1
& eterna iccirco arguo sic. In vita infinita & eterna in q̃
non existit viuere/non ẽ trinitas. nã in ente in q̃ non
ẽ viuere: non sunt agens nec patiens/q̃ sunt accidẽ
tia q̃ non sunt de rõne vite infinite & eterne. viuere q̃=
dẽ ẽ actꝰ pcedens ab istis. g̃ in tali ente non est trinitas. Sȝ deus
est vita infinita & eterna/g̃ in deo non est viuere neq; p ꝯñs trinitas
q̃ esse non põt nisi filius viuat a p̃re/& spũs sanctus a p̃re & filio.
¶2. Nullũ ens hñs vitã infinitã & eternã põt ꝯiungi cuȝ ente mor 2
tali finito & nouo. qr tunc posset esse mortale & inmortale. qđ ẽ im
possibile. Sȝ deus ẽ ens hñs vitã infinitã & eternã. g̃ non ẽ incar
natus. ¶3. Itẽ tu xp̃iane dicis q xp̃s in cruce fuit viuus & mor=
tuus. viuꝰ erat qñ aĩa non erat separata a corpore. sȝ mortuꝰ fuit
qñ aĩa recessit a corpore & descendit ad inferos. & sic ponis deum
in vno tp̃e eẽ hõiẽ: & in alio tp̃e non esse hominẽ. nã hõie exi
stente mortuo deus q̃dẽ non potuit esse hõ viuus. & oportuit ipȝ
iterũ incarnari. sȝ vnũquodq; istorũ est absurdũ dicere & credere.
quare patet q deus non potest incarnari.

Quomodo vita est in deo necessaria. Capi. xiiij.

Aymundus christianus. ¶ Nulla vita est infinita 1
absq; viuere. rõ huius est qr sine viuere esset finita/
ex eo qr esset occiosa & vacua. & non distaret tantuȝ
a morte sine viuere: q̃tum cũ viuere. Sed deus est
vita infinita/vt p me & te ꝯcessuȝ est. ergo deus non
est sine viuere. Probatũ est q vita dei est cum viuere: sed viue
re non põt esse absq; correlatiuis videlicet viuificante/viuifica=
bili siue viuificato: & istos duos correlatiuos cũ viuificare dico e
sse beatissimã trinitatẽ. p̃re existente viuificante & pducente filiũ
pductũ viuificatũ & infinitũ. & ipis ad inuicẽ spirãtibꝰ & viuificã
tibꝰ ipũȝ sctum spiratuȝ/& viuificatuȝ p amoreȝ: quẽ habent & cẽs
tres sunt differentes relatiue: sȝ sunt cõmuniter vnus deus viuꝰ
infinitꝰ: q̃ ẽ vna vita infinita. ¶1. Et qñ dicis q in vita infinita & e
terna/in q̃ non existit viuere non est trinitas &c. respondeo & dico
q verũ dicis de agente & patiente: q̃ sunt accidentia: non autẽ de

agente ꝛ patiente: q̄ sunt ꝓprietates ſbales. agente existente ſba viua infinita ꝛ eterna/remota ab omi materia ratione sue infinitatis/q̄ ꝓducit filiū passum/ab oi materia separatuȝ eo qꝛ ipse est ð ſba infinita ꝓductus. ¶ Omne illud p quod infinitas vite dei p intellectuȝ potest magis cognosci/oportet illud idē p diuinam voluntatē amari. Sed hoc est p incarnationeȝ. nam xp̄s qñ fuit mortuus in cruce/ ipse q̄dem fuit mortuus ratione separationis aie a corpore. ꝛ tunc non fuit homo. nec viuus q̄ad naturaȝ humanā: sed ipse fuit hō viuus supra naturā humanā/ipo existente deo hōine viuo ratione nature diuine ꝯiuncte cū aia separata/et cū corpore mortuo in cruce. Et h̄ fuit signū altissimū cognoscendi infinitatē vite diuine/vt ipm signū fuisset datū. Et in isto passu sarracene potes cognoscere ꝙ lex christianoꝝ est sublimis q̄ cuȝ tali signo ꝛ multis aliis ostendit altitudinē vite supreme cause hoc autē non facit tua lex infima: q̄ non dat signa talia nisi de terrenis.

2 ¶ 2. Et qñ dicis ꝙ ens habens vitā infinitā ꝛ eternā non potest coniungi cū ente mortali finito ꝛ nouo. respondeo et dico ꝙ obiectio tua non valet. qꝛ tu limitas ptatē infinitaȝ/ quam hēt vita infinita. adhuc negas ꝯuersionē infinite ptatis: ꝛ infinite voluntatis: cū q̄ ꝯuersione fuit facta incarnatio. qꝛ diuina voluntas voluit incarnationē: ꝛ diuina ptas infinita potuit ipaȝ pficere. q̄re patet ꝙ falsuȝ dicis. Et preterea tu nō intelligis ꝙ aia rationalis q̄ non ē punctualis/nec linealis est ꝯiuncta naturaliť cū corpore hūano: qđ ē punctuale ꝛ lineale? ꝗ quanto magis naťa diuina potuit se ꝯiungere cū natura hūana sup̄ cursuȝ naťe/đo remanente immortali q̄ad suā naturā/ꝛ mortali q̄ad nāȝ hūanā: sic aqua q̄ ē incalefactibilis q̄ ad suā nām. calefactibilis aūt q̄ ad nām ignis ¶ 3. Et qñ dicis ꝙ hōine existente mortuo ipe non pōt esse viu⁹ ꝛc. respondeo ꝛ dico ꝙ tua obiectio iā est soluta exēplo predicto

Quomodo deus non sit sua bonitas. Capi. xv.

Omerius sarracenus. ¶ Dusptaui. 7. rōnib⁹ sup̄ dictis ꝙ deus non est trinus/ nec incarnatus. Nunc intendo ꝓbare ꝙ deus hēt vndeciȝ q̄litates q̄ non ꝯuertunť cū sua essentia. s; sunt ei ꝓprietates vt cū ipsis agat in creatis. ꝛ h̄ ꝓbato intendo ꝓbare p ipas ꝙ non sit trinus nec incarnat⁹. ꝛ pmo p bonitatē.

¶ De⁹ ē bon⁹ ex eo q2 biñ agit in creatis. ꝛ q2 creauit bonū mun 1
dū. Nō ꝙ de⁹ agat de sua essentia cū sua bonitate ꝓducendo bo
nū: sicͭ sol q̄ nō agit in inferiorib⁹ ō sua eēntia ꝓducēdo solē. ſ3 cāt
effectiue calidū / ꝛ siccū cū sua ꝟtute siue p suā spēz. A siliꝰ ꝛ m!to
mag! ō⁹ cū sua bonitate effectiue cāt bonitatē / siue bonitates cre
atas. ¶ 1. Deus non ē sua bonitas: ſ3 bonitas ē ei ꝓꝓetas. nam
si ipe esset bonitas sua bonitas esset infinita ꝛ etña. vnde sic seq̄re
tur ꝙ nullū malū posset esse: sicͭ nulla aq̄ posset eē posito ꝙ ignis
hēret mat̄iaȝ infinitā ꝛ etñā ad ꝯburendū. Nā ꝯbureret omnia
q̄ sunt in celo / ꝛ etiā ipm celū / ꝛ ex celū. hoc idē faceret sol: si p se
esset calidus ꝛ siccus. nā ꝯbureret totā aquā ꝛ oīa elementata.
¶ 2. Probatū est ꝙ deus non ē sua bonitas vñ ipse non pōt esse
trin⁹. ꝛ h̄ ꝓbo sic. Tu xp̄iāe dicis ꝙ de⁹ pr̄ de toto se ipo ꝓducit
filiū ꝛ spūȝ scūȝ ꝛ spūs sanct⁹ ō toto patre ꝛ filio ē spirat⁹. ꝛ dicis
ꝙ illa ꝓductio est tota bona infinita ꝛ etña. sed h̄ esse non potest
postq̄ ipsa bonitas non ē deus. ḡ partim ē bona ꝛ partiȝ non. ꝛ sic
pars q̄ non est bona ē habitus ꝓuatiu⁹ sc3 habit⁹ mal us: et ōus
est suū subm̄. quod est impossibile. quare patet ꝙ impossibilis est
trinitas in deo quā tu dicis. ¶ 2. Posito ꝙ deus sit incarnat⁹ 2
valde magnū inconueniens seq̄tur ꝯtra suā bonitatē. nam sicͭ hō
xp̄s est deus ꝛ deus xp̄s est hō: sic diuina bonitas q̄ est prior / ē bo
nitas q̄ est posterior. ꝛ ꝯuerso. aliť incarnatio fieri non pōt. ꝛ sic
iniuriata ē diuina bonitas: ꝛ deficiunt diuina iustitia / sapientia /
voluntas / ꝟt⁹ / ꝛ pfectio. eo q2 sunt ꝯiuncte cū sba ex forma ꝛ ma
teria cōposita: qō ē impossibile. patet ḡ ꝙ de⁹ non ē incarnatus.

Quomodo de⁹ habet naturaȝ Ca. xvi.

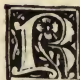
Raymundus christianus. ¶ Probaui btissimam
trinitatē / ꝛ incarnationē cū. 7. rōnib⁹ q̄s tu sarrace
ne posuisti / ꝛ solui tuas obiectōes falsas ꝛ erroneas.
Modo aūt intendo ꝓbare vndecim rōnes esse co
essentiales deo / q̄s tu dicis esse q̄litates: ꝛ etiā duas
q̄s tu negas eē in deo ꝯsbales / videlicet nām / ꝛ sbaȝ. ꝛ cū istis 13.
rōnibus ꝓbabo in ōo esse trinitatē ꝛ incarnatōnē / passiȝ refutan
do tuas obiectiones vt ē. factū ē ꝛ p̄mo dicam ō natura.
¶ Dē ens infinituȝ hñs naturā distat magis a finito cū natura
q̄ sine natura. rō huius est / q2 absq̄ nat̄a esset vacuū ꝛ ociosum.

que sunt de ratione finita. et etiã patz p intellectũ/ q̃ cuz natura ha bet intelligere non aũt cũ ignorantia. Sz deus est ens infinitum hñs naturã: vt patet p actus naturales pbatos in 7. capitul' ante positis: p quos pbauimus beatissimã trinitatẽ: q̃ q̃dẽ non põt esse absq natura. qz paẽ non põt habere filiũ sine natura. nec filius pa trẽ sine ea. vñ patet q deus hẽt naturã. modo aũt intendo pbare q deus ↄuertiẽ cũ sua natura/ et h sic. Diuina natura aut est ab etno/ aut non. si non. g̃ iã paẽ non hẽt filiũ ab etno: qđ falsũz ẽ. sup ius nãq pbatũ ẽ q pẽ hẽt filiũ ab etno. et h idẽ põt dici de infinita te etc. g̃. diuina natura est ab etno rõne cuius seqẽ eius ↄuersio: et h sic. Si natura diuina non ↄuertaẽ cũ etnitate diuina: seqreẽ q essent due etnitates differentes p essentias/ et sic esset destructum capitulũ vnitatis/ et singularitati/ etnitatis/ infinitatis/ et simplici tati qđ est impossibile. Concludiẽ ergo q deus et sua natura ↄuer tunẽ. ¶ Probatũ ẽ q deus ẽ sua natura: et ↄuertiẽ cũ ea. vñ seqẽ q ipa ↄuertiẽ cũ diuina entitate nccia: et cũ diuina vnitate/ et sin gularitate etc. q̃ cũ deo ↄuertunẽ. Natura aũt cũ ipis non posset ↄ uerti nec ipa hẽret actũ videlicet naẽare q̃libet hñte suũ actũ/ vi delicet vnitate hñte vnire et cãpis hñtib⁹ act⁹ nãles p actũ nãre. vñ seqẽ õ necitate/ q dina naẽa hẽt actũ intrinsecũ. s. nãre. Sz ipz hẽre non posset sine correlatiuis ei ↄnãlib⁹/ videlicet nãnte/ et nã bili siue nãto: et istos duos correlatiuos cũ nãre dico esse btissimã trinitatẽ. eo qz pẽ generat õ sua nã filiũ nãtũ: et ipi õ nã sui amoris spirãt et nãnt spũz sctũz. Et qñ dicis in cap. õ etnitate q de⁹ non hẽt nãz eo qz iã hẽret ẽminũ a q̃ et ad quẽ etc. dico tibi q verũ eẽt õ nã inferiori et creata õ q̃ tu intellig' ea q̃ dicis q̃ sic diffiniẽ Diffini tio. Nã ẽ pñcipiũ mot⁹ et q̃et' in sbo in q̃ ẽ. lz in nã dina non ẽ mo t⁹ neq mã. qz infinita et etna ẽ q̃ sic diffiniri põt. Naẽa dina ẽ sba infinita et etna cui ppe cõpetit naẽare sbale infinuũ et etnũ. et sic in tali naẽa ego ↄcludo trinitatẽ non aũt in illa quã tu intelligis.

2 ¶ Oẽ agens infinitũ et naẽale hẽt se magi ad creandũ maiorẽ fi nẽ naẽe create: q̃ esse põt: q̃z ad creandũ minorẽ. Rõ hui⁹ est qz p suũ intellectũ ẽ magis intelligibile et p suã voluntatẽ magis ama bile. De⁹ aũt ẽ agens infinit⁹ et nãlis etc. qz sic suus intellect⁹ in telligit maiorẽ finẽ naẽe create q̃ põt eẽ. sic sua voluntas diligit ip saz esse vt inuicẽ sint eq̃creantes/ et eq̃agentes: postq̃z hñt act⁹ na turales equaliter. ¶ Et quãdo dicis q de⁹ non posset se facere hominem sine natura/ verum dicis. lz quia deus habet naturam

vt supra probatum est. ideirco cum sua natura et natura humana potuit se facere hominē, vt puta cū natura aie rōnalis: et natura corporis facit hominē siue hōines extra se. quare patet manifeste quod tue rationes non procedunt.

Quomodo deus est sua substantia. Capi. xvij.

Raymundus christianus. ¶ Omne ens infinitū est sba. ex eo qz p se existit. Deus aūt est ens infinitū vt p me et te pcessuz est. ergo deus ē sba. ¶ Et qñ dicis in positione tua in pncipio libri/ quod bonitas magnitudo et c. non sunt sbales deo/ eo qz sba non psistit nisi p formā et materiā: respondeo et dico quod veruz dicis de sba creata/ non aūt de sba increata et infinita. Nā sicut sba creata psistit p formā et materiā: sic et multo magis sba increata et infinita psistit per suā nccias entitatē/ vnitatē/ singularitatē/ esinitatē/ ipsa existente forma infinita ab oi materia denudata. ¶ Probatū est quod deus est sba. vnū sic pbabo beatissimā trinitatē. Ois sba infinita distat magis ab accidente cū sbare quam sine sbare. ratio huius est qz per infinitū sbare se plongat ab omni accidente. Sed deus est sba infinita/ vt iam supius pbatum est. ergo deus distat magis ab accidente cū sbare/ quam sine sbare. vnde seqtur quod in sba di sunt correlatiua consbalia/ videlicet sbantiuus. bilis. siue sbatus/ sine qbus sbare non pōt esse. et istos tres dico esse beatissimā trinitatē/ ipsis existentibus vna sba/ vna deitate/ vno deo. ¶ Probatum est quod 1
deus est sba/ et quia ipse est vnus infinit9/ ideo est vna sba infinita. Et sic qñ deus creauit mundū ideo magis se habuit ad creandum vnā substantiaz supremā ad oēs alias substantias creatas/ quam ad oēs alias sbas ñ supmas. et hoc rōnabiliter intellexit suus intellectus/ et hoc idem amare voluit sua voluntas/ ratione vnitatis substantie diuine/ et vnitatis substantie create sublimis/ vt se respicerent vnite in sublimitate. quia multo magis placet diuine voluntati creare vnam substantiam/ siue naturam cum qua sit coniuncta diuina natura/ siue ipsa voluntas/ quam creare mille mundos: in quibus non sit aliqua substantia/ cum qua natura diuina non sit coniuncta et quia hoc placuit diuine voluntati. Jō incarnatio facta fuit/ quia diuina voluntas que est infinita nullo modo potest impediri. Probata est ergo incarnatio diuina 2

¶ Et quando tu dicis in sup̄ proximo capi. bonitatis q̄ iniuriata esset diuina bonitas &c. si deus esset incarnatus eo q̄ esset cōpositus cū sb̄a constituta ex forma & materia / male dicis / posito q̄ illa sb̄a sit finis oīū creaturarū mediante sb̄a diuina. Et tu iā vides q̄ aīa rōnalis q̄ est sb̄a spūalis non est iniuriata licet sit cōiuncta cū sb̄a corporali corruptibili & mortali / eo q̄ inde bonus & magnus finis sequitur videlicet homo.

Quomodo vndecim q̄litates de quibus in prima parte / sint deo coessentiales: et primo de bonitate. Capi. xviij.

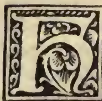

Raymundus christianus. ¶ Tu sarracene ponis bonitatē non esse coessentialē d̄o in tuo cap. bonitatis neq̄ ꝯuertatū cū ipso. sed ego ꝓbabo q̄ falsū dicis. & h̄ sic. Pono istos tres terminos ad meliꝰ d̄clarādū. a. b. c. pono q̄ .a. dicat et̄nitatē ab et̄no. & .b. bonitatē non ab et̄no. & .c. bonitatē ab et̄no. Bonitas dei aut est ab et̄no aut non. si non ḡ noua. & ponat̄ q̄ sit noua in .c. oportuit q̄n deus creauit ipaȝ in .c. q̄ habuisset pōtatē in .b. q̄ sine precedente p̄tate non potuit ipaȝ creare. nā creare non pōt eē absq̄ potestate preiacēte illa. fuit ḡ citius p̄tas in .b. q̄ in .c. & ipa p̄tas q̄ fuit in .b. bona erat eo q̄ effectꝰ dei erat. Modo ponat̄ q̄ bonitas creata fuisset creata in .b. oportuit q̄ .b. fuisset cuȝ p̄tate existente in .a. sine q̄ deꝰ nō potuit ipaȝ creare in .b. q̄ deꝰ sine potestate non pōt aliq̄d. sic̄ sine intellectu nō intelligit aliq̄d / & sine voluntate nō diligit aliq̄d. Fuit ḡ p̄tas cum q̄ creauit deus .b. in .a. & ipa p̄tas fuit bona. q̄ potestas existens ab et̄no fuit bona. eo q̄ p̄tas ab et̄no existēs oportet q̄ sit bona. & ipa fuit bona p̄ bonitatē q̄ sine ipa nō pōt esse bona. fuit ergo ita cito bonitas ab et̄no sic̄ p̄tas cum qua fuit creata. Et sic seq̄t̄ q̄ sunt due bonitates differentes p̄ essentiā ab et̄no. vna ē bonitas diuina. alia est bonitas creata in illa sustentata. & sic destruit̄ singularitas diuine et̄nitatis / & etiā sua vnitas / & infinitas. q̄d est falsū & impossibile. vt patet p̄ h̄ q̄d ego & tu diximus in capit. singularitatis. Concludit̄ ḡ q̄ diuina bonitas nō differt a deo p̄ essentiā: nec aliq̄ modo. nec a sua entitate nec̄ etiā. nec a sua vnitate &c. Et sic̄ dicimus d̄ bonitate diuina p̄ .a. b. c. ita pōt dici de magnitudine dīna / p̄tate dīna &c. vsq̄ ad miam dīnaȝ. Et in isto passu potes cognoscere p̄ quē modum intellectus xp̄i-

anorum excedit intellectum sarracenorum in considerando sublimitatem diuinarum rationum. ad quam intellect⁹ non pōt ascendere cum falsa lege. quia falsitas non est de rōne sublimitatis: sed finitatis. ¶1. Et qñ dicis in capi. preallegato bonitatis / quod ipa non ē de⁹: sed ē ei ꝓpetas ⁊c. non valet. quia deus cū sua bonitate ordinauit mundū ad bonū ⁊ ipse mundus naturalit̄ bonus ē. sed hoīes pc̄tores sunt mali moralr̄. ⁊ deus pmittit ipos esse malos: vt iustitia sua in ipsis habeat suū actū / q est bonus: postq̄ est effect⁹ eius: q qdē iustitia est de⁹ vt ꝓbabo in capi. iustitie. ⁊ etiā dimittit ipsos esse malos. vt mia in ipsis hēat actū suū q bonus est. vt ꝓbabo inferi⁹ in capi. d mia ¶Patet ergo quod tue rōes non concludunt. ¶ Preterea Ois bonitas infinita hēt actū infinitū. De⁹ ē bonitas infinita. ergo hēt actum infinitū. Maiorē sic ꝓbo. si bonitas infinita non hēret actum videlicet bonificare iā non posset hēre suos correlatiuos / ⁊ sic sua essentia esset destructa ⁊ occiosa. sicut esset destructa ⁊ occiosa essentia ignis sine ignitiuo / ignibili / ⁊ ignire. dstructio aūt bonitatis infinite ⁊c. ē impossibilis. Minorē sic ꝓbo. probatū est in tuo capit. infinitatis quod deus est infinit⁹. ⁊ in meo quod ipse hēt actū infinitū. ⁊ etiā in hoc capi. bonitatis ꝓbatū est / quod diuina bonitas ē deus. ergo declarata ē minor. ⁊ p consequens quod deus hēt actū infinitū ⁊ infinite bonū: q qdem act⁹ esse non pōt absq correlatiuis diuine bonitatis videlicet infinitis bonificāte / bonificabili / ⁊ istos duos correlatiuos cū bonificare dico eē beatissimā trinitatē. ¶2. Et qñ dicis in tuo capitu. bonitatis quod trinitas non ē in deo / postq̄ bonitas non est deus / falsum dicis. vt patet s. vbi ꝓbat quod diuina bonitas ē deus. ergo manifeste apparet quod tua obiectio non ꝓcedit. ¶ Scdm ꝓbo sic. Ois bonitas infinita diligit altitudinē bonitatis create / eo quia sua causa est. ⁊ qīto magis alta creatura ē: tanto magis p diuinā voluntatē amabilis ē. vn̄ seqtur quod diuinus intellect⁹ pōt intelligere illam supremā bonitatē creatā. ⁊ h in tanto / qnto p diuinā voluntatem pōt esse amabilis. Unde seqt̄ incarnatio diuina / in q sunt due bonitates coniuncte ita alte / quod altiores esse non possunt. ⁊ oēs alie bonitates inferiores ad illas duas sunt ordinate. sicut effect⁹ ad suas causas. Si aūt incarnatio non ē. iā intellect⁹ diuinus habitu at se de ignorantia vt ipsam non possit intelligere / neq voluntas ipsam diligere. ⁊ sic intellect⁹ intelligit: ⁊ non intelligit qd est contradictio. ¶Ulterius quia intellect⁹ diuinus esset inferius p bonitatē ⁊ voluntas supius. qd est impossibile. ¶2. Et qñ dicis quod valō 2

magnuz inconueniens sequeret ptra diuinaz bonitatem / si deus esset incarnatus &c. respondeo & dico q falsuz dicis. qr non dico q bonitas diuina & bonitas hũana xpi puertantur / sed piungantur / nec diuina bonitas detioraf p illã piunctionẽ. nec etiaz diuina bonitas deturpaf. Quod etiã p istud exemplũ manifestatur. aĩa rationali piuncta cuz corpore. 20. annis ipm corpus est pulchrius: q quando ipa steterit cũ illo. 80. annis. nã illud ad senectutẽ / & decrepitudinez venit. nec pptcr h aĩa rationalis est deturpata neq deteriorizata supposito q ille homo sit hituatus de vtutib9. patet ergo q tua ratio non pcedit.

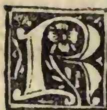
Quomodo deus non sit sua magnitudo. Capi. xix.

1 Homeri9 sarracen9. ¶ 1. De9 ẽ magn9: et ẽ magn9 p sua ã magnitudinẽ. Itẽ dicif magnus: qr effectiue pducit mundũ magnũ / & pducit in mundo magnas creaturas. Non dico q magnitudo sit sua essentia. quia sic iã esset mensura infinita extensiue aut intẽsiue mensurando successiue vsq ad infinitũ. Extensiue non põt. qr extensio ẽ de rõne corpor. deus aũt non ẽ corpus. Intensiue siue immẽsiue non ẽ qr mensura intensiua siue imensiua non põt inueniri in ratione magnitudinis. patet ergo q diuina magnitudo non ẽ diuina essentia / q est infinita sine mẽsura / & successione.

¶ 2. Cũ diuina magnitudo non sit diuina essentia vt pbatũ est iccirco trinitas in deo ẽ impossibilis. Rõ huius ẽ qr non põt nisi diuina magnitudo sit diuina essentia. & h pbo sic. Nisi magnitudo dei esset infinita & eťna gignens q̃dẽ non hẽret sufficientiã ad pducendũ genitũ magnũ infinitũ & eťnũ: nec gignens & genitus hẽrẽt sufficiẽtiã ad pducendũ spũz sctũz magnũ infinitũ / & eťnũ. pcludif ḡ q trinitas i dõ nõ põt esse. ¶ 2. De9 cũ sua magnitudi
2 ne ẽ vbiq pñtialr & eẽalr. rõ hui9 ẽ qr sua magnitudo ẽ maior celo & oĩ creato. ipa vo magnitudo nõ ẽ diuisibil. qr diuisio soli copi ppetit. & iõ poito q de9 sit incarnat9 aut ipe ẽ tot9 incarnat9 aut pars. Si tot9 seqr q hõ xps ẽ ita magn9 sicut celũ & plus / & ẽ vbiq qd ẽ impossibile. Sed si de9 non ẽ tot9 incarnat9 / sz pars: seqtur q diuina magnitudo ẽ diuisibil: & sbm in q ẽ videlicet essentia diuina: qd ẽ impossibile. Ostendif ḡ manifeste q deus non ẽ incarnatus: nec incarnandus;

Quomodo deus sit sua magnitudo. Capi. xx.

Aymundus christianus ꝓseqtur. ¶ Tu sarracene dicis ꝙ deus hẽt magnitudinẽ: ſꝫ ipſe non eſt magnitudo: ⁊ ſic implicas ꝯtradictionẽ/ vt ꝓbabo. ⁊ qꝛ ꝯtradictio non põt ſtare. ideo falſuꝫ dicis. magnitudo eniꝫ in deo radicata eſt maior oĩ alia magnitudine. Et h̄ apparet ꝑ altitudinẽ ſibi videlicet dei. ⁊ illã magnitudinẽ quã dicis/ deus aut hẽt a ſe/ aut ab alio. a ſe non. qꝛ eſſet indigens ex̄ eſſentiã ſuã. qᵭ ẽ ꝯtra capitulũ entitatiſ neccie/ ⁊ vnitatiſ ⁊c̄. ergo non a ſe/ ſed ab alio videlicet ab ente creato ⁊ illud ẽ ſua cauſa finalis. ſicẽ coloratum qᵭ eſt cauſa colorꝭ finalꝛ: ⁊ ſic ſeqtur ꝙ eadẽ magnitudo ſit pꝰus ⁊ poſteriꝰ. qᵭ ẽ impoſſibile. patet ḡ ꝙ deꝰ ẽ ſua magnitudo. ¶ 1. Et qñ dicis ꝙ ſi deus eſſet magnitudo ſequeref inꝯueniens ⁊c̄. reſpondeo ⁊ dico ꝙ deus non hẽt menſurã extenſiuã: ⁊ q̇ ad h̄ verũ dicis. ſꝫ q̇ ad menſurã ſpũalẽ habet menſurã intenſiuã ⁊ infinitã: ſicẽ etnitas q̄ ẽ vna menſura immẽſa ⁊ ſic põt dici de diuina vnitate/ infinite ⁊c̄. ⁊ etiam de diuina trinitate in capitulis ſ. dictis ꝓbata. quare patet ꝙ obiectio tua non ꝓcedit. ¶ Rurſus. Oĩs magnitudo ẽ magis magna ꝑ ſuũ actũ ſcꝫ magnificare: ꝙ̃ ſine ipo. rõ huius ẽ/ qꝛ ſua poteſtas ẽ magna ꝑ exiſtere ⁊ agere. ⁊ abſqꝫ actu ẽ ligata. ⁊ eſt de ꝯditione ꝑuitatis. ⁊ magnitudo ⁊ ſua ptãs ſunt vacue/ ⁊ occioſe. ⁊ t̃minus ad quẽ abcis ẽ remotꝰ. Sꝫ dei magnitudo ẽ maior magnitudo. ḡ ẽ magnitudo maior ꝑ ſuũ actũ ꝙ ſine eo. Concluditꝛ ḡ in diuina magnitudine eſſe magnificare coeſſentiale. ⁊ ipꝫ non poſſet eẽ ſine correlatiuis. ſ. magnificãte et. to. ⁊ omnes iſti. 3. differũt vt ꝓbatũ eſt ſ. in capi. ᵭ ſingularitate. ⁊ iſtos. 3. voco diuinã trinitatẽ ipis tribꝰ exiſtentibꝰ vna magnitudine infinita ⁊ etna: ⁊ q̇libet ẽ vnꝰ rõne vnitatiſ ⁊ q̇libet ſingularis rõne ſingularitatis ⁊c̄. ¶ 2. Et qñ dicis ꝙ in ᵭo nõ põt eſſe trinitas niſi diuina magnitudo eſſet infinita ⁊ etna. ꝯcedo tibi. ſꝫ qꝛ ꝓbatũ ẽ ꝙ diuina magnitudo ẽ deꝰ. patet ḡ ꝙ tua rõ nihil valet. ¶ Preterea oẽ ens magnũ ⁊ infinitũ ſi ꝯtradicẽs magdini ſui effectꝰ ẽ incarnatũ rõ hꝰ ẽ qꝛ ſua ĩfinitas reqrit magnũ effm̃. ita ꝙ maior iſ o eẽ nõ poſſit. ⁊ h̄ itelligit dinꝰ itll'ctꝰ. ⁊ h̄ idẽ vult dina volũtas poſtq̃ꝫ ꝑ dinũ itll'ctũ tal' effectꝰ ẽ obiectatꝰ. ⁊ etiã ad h̄ ꝯſentit magnitudo die bõitatꝭ. deꝰ aũt ẽ ens

magnum infinitum &c. vt supius pbatū est. ¶ Adhuc deus non ꝯ tradicit magnitudini sui effect⁹/ vt dina volūtas diligat illud sūmū obiectū creatū rōne sue bonitatis/ ꝛ magnitudinis: sic intellectus ipm intelligit. ꝛ illud obm est natura hūana xpi.in q̄ ꝛ cuȝ q̄ deus factus est homo. pbatū est ꝫ ꝙ deus ē incarnat⁹. ¶2. Et qn arguis ꝙ si deus ē incarnat⁹ xps est ita magnus sicut celū ꝛ et plus. Rūdeo ꝛ dico ꝙ deus filius est totus incarnat⁹: qꝛ ens infinitū est vbiqꝫ totū rōne sue indiuisibilitatis. ꝛ xps in q̄tū hō/ non ē vbiqꝫ. qꝛ finit⁹ ꝛ limitat⁹ est. ȝ deus filius vbiqꝫ ē hō qꝛ totus incatnat⁹ est/ ꝛ sic est hō in celo ꝛ ext celū: ꝛ in terra. naȝ infinit⁹ est. ꝛ p hoc dicit ꝙ eucharistia ē possibilis eo qꝛ fili⁹ dei existens hō/ est vbiqꝫ hō. rōne cuius idē hō videlicet xps pōt eē eodē tp̄e in multis locis sacramentalit̄. qꝛ deus ē vbiqꝫ hō. Sed hāc altitudinē tuus intellect⁹ non intelligit qꝛ ipse non vtit hac/ nec datū est ei auxiliū p verā fidē/ spē/ ꝛ caritatem q̄ sunt ꝟtutes/ siue instrumenta/ q̄bus intellect⁹ ē valde subtilis/ ꝛ eleuatus ad intelligendū summū obiectū: ꝛ suas altas intrinsecas ꝛ extrinsecas opationes. ꝛ d ista materia loq̄r tecū in parte quadraginta figurꝝ patet ergo ꝙ deus est incarnatus.

Quomodo deus non sit sua potestas. Capi. xxi.

Omerius sarracenus. ¶1. Deus habet potestatē ꝛ propter hoc dicit ꝙ deus ē potens. ꝛ cū ipa potestate pōt oia. non ꝙ sua potestas ꝯuertat cū sua essentia. qꝛ si sic/ naȝ sua potestas esset infinita ꝛ etna. rōne cuius pducere posset infinitū ꝛ eternū: qd est impossibile. naȝ pductio sic distat ꝛ multo magis ab infinito ꝛ etno/ sicut malū a bono/ ꝛ albū a nigro/ ꝛ magnū a paruo. ꝛ āgelus a corpore ꝛ huiusmodi. Rō huius ē/ qꝛ pductio est finita rōne finitatis/ nouitatis/ loci/ mot⁹/ ꝛ tpꝛ. patet ꝫ ꝙ potestas dei non est diuina essentia. Post q̄ potestas dei non ē diuina essentia in deo trinitas ē ipossibilis. ꝛ hoc pbo sic. ¶2. Nullū ens infinitū ꝛ eternū pōt pducere infinitū ꝛ eternū absqꝫ potestate infinita ꝛ etna ratio huius ē qꝛ potestas sine sua infinitate ꝛ eternitate non esset sufficiens ad hoc. sicut potestas luminis istius candele/ q̄ non ē sufficiens ad illuminandū totū aerē mundi. patet ergo ꝙ in deo trinitas est inpossibilis deficiente potestate infinita ꝛ etna. ¶3. Et qn

dicis q pater z filius sunt idez p essentiaz: laz ponis q filius non potest incarnari/nisi pat incarnetur.aut oporteret q essentia dei dividerec.qd est falsuz z impossibile scdm te z me.z sic patet q incarnatio e impossibilis. ¶2.Divina ptas /nec aliq alia ptas pot causare q effectus sit causa/nec eõuerso. naz causa z effectus sic sunt disparati:sic potentia visiua e disparata ab audibili:z audiiua a visibili:z tactiua ab affabili. Et io qz non e de rõne ptatis/ q ipa possit causare q effect9 esset causa.nec eõuerso. patet ergo q deus non potest esse hõ/ nec homo deus z sic patet q dus non est incarnatus.cu deus sit causa z homo effectus. 2

Quomodo deus sit sua potestas. Capi. xxij.

Raymundus christianus. ¶Oe ens infinitu e sua potestas infinita.rõ huius est qz nullu ens e infinitu absqz sua ptate infinita/neqz econuerso. Deus est ens infinitu vt p te z me e pcessuz.g deus e sua ptas infinita. ¶1.Et qñ dicis q deus non e diuina ptas zc.falsuz dicis vt sup pbatu est. Item.Oe ens hñs posse infinitu est trinu/siue hēt trinitatē.rõ huius e qz posse infinitu e act9 infinitus:sz talis act9 non pot esse sine correlatiuis suis z ei coessentiabus/videlicet possificante z.to.Deus aut est ens hñs posse infinitu:alioqn non esset infinit9/vel hēret causaz sup se. qd est impossibile.quare patet manifeste q ipe de9 hēt possificantē. tum.z are/siue posse:qs diuina trinitatē appellamus. ¶2.Et qñ dicis q deus non hēt ptatē falsuz dicis vt supius iam pbatu est. Itē qñ dicis q ptas istius candele non sufficeret ad illuminandu aerē totius mundi:veru dicis. sz si hēret sufficientiā lignoz multiplicaret se in infinitu/ vt sup dictu est z sic non hēs tuu ppositu.quare zc. ¶3.Qñ dicis q filius dei non pot incarnari eo qz est idē p essentiaz cu pre:alioqn pater incarnaret aut essentia esset diuisa/falsum dicis.z do tibi tale exemplu.In intellectu hũano sunt correlatiui scz intellectiuu.le.z re.q sunt idē p essentiā ipius intellect9.z intelligibile ipius intellect9 ɔiungit cu spē obiectiue/quā facit intelligibilē.z in tali ɔiunctione non sunt duo intelligentes:sz duo intelligibilia scz vnu intrinsecu/z aliud extrinsecu.z pter h non seqtur q essentia intellect9 diuidat. Et h idē pot exemplificari in correlatiuis voluntatis/imaginationis/z etiā sensitiue.qre patet

2 q tua ratio non pcedit. ¶ Et illud p quod deus potest habere maiorē potestatē in creatura ē q faciat se hominē. rō huius est qz creatura non pōt magis exaltari: z etiā q faciat se hominē vnū z non plures: vt ille hō p vnitatē z singularitatem possit habere maiorē puenientiā cū diuina vnitate z singularitate z sic seqtur q deus est factus hō. z diuinus intellectus intelligens talem maiorē potestatē z voluntas ipā diligens non sint rebelles ptra maiorē potestatē quā deus pōt hēre in creatura. ¶ 2. Et qñ dicis q deus non pōt incarnari. respondeo z dico q verū dicis si causa nō eēt distincta ab effectu p essentiā: sz posita differētia coessentiali non dicis verū. sicut si ponaē q visus vellet esse auditus essētialiē cū tali pditione q ipse vellet habere coloratū pro obiecto pprio/ z similiter sonū mediante auditu z econuerso.

Quomodo deus non est suus intellectus. Capi. xxiij.

1
Omerius sarracenus. ¶ 1. Deus habet intellectū rōne cuius est intelligens/ non q intellectus sit dēus. Nā intellect⁹ ponit differentiā inē suū actū z obiectū/ q̄ in deo esse non possunt/ qz nulla differentia est in ente infinito z etno. ¶ 2. Itē si deus esset intellect⁹/ intelligeret se naturaliē. natura aūt in deo esse non pōt: nā ois natura psistit p terminū a q̄/ z p terminū ad quē: z p suū actū: qui idē sunt cū ipsa p essentiā z ipsa est essentia in illis sustētata. Terminus a q̄ dicit materiā: sed terminus ad quē dicit formā: natura re aūt est act⁹ existens in fieri z non in facto eē. Sz isti tres termini non possunt esse essentia dei nec in ipā eē cū ipā sit infinita z etna. ḡ deus non hēt naturā: sz cū suo intellectu naturat nābilia create. ¶ 3. Itē si de⁹ esset nāliter intellect⁹ sic intelligeret nāliē se ipz sic naturaliē bonificaret se z magnificaret se/ z infinirit se/ z eternaret se/ z possificaret se zč. qđ ē impossibile. qz nullū ens agit se ipz. Probatū ē q deus non est intellect⁹: z p pñs trinitas non est in eo: qz trinitas non pōt eē in deo/ nisi mediante intellectu nāli. Nā opporteret q pr esset pr nāliē/ non aūt artificialiē: z sic opporteret q filius z spūs sanctus essent psone naẽales. qz p̄uato intellectu

2 nāli ē impossibile q trinitas sit in deo. ¶ 2. De⁹ hēt intellctū vt cū ipo hēat intelligere z cū intelligere intelligat creaturas/ z intelligat se ipz agentē videlicet intelligentē eē creatorē/ saluatorem/ z

gubernatorez &c. sed si deus esset incarnatus sicut tu dicis: deus intelligeret se ipsum esse hominem. et hoc naturaliter: quia sine natura non posset se intelligere hominem et econverso. Et tale intelligere est sic impossibile et multo magis: sicut si intelligeret quod sex sunt quinque et econverso. et quod mille sint duo: et duo sint mille. nam tale intelligere non est de ratione intellectus. sicut non est de ratione intellectus bibere et calefacere &c. neque deus hoc posset facere. quia implicaret contradictionem quam facere non potest.

Quomodo deus sit suus intellectus. Capi. xxiiij.

1 Raymundus christianus. Illud id quod est magis diffinibile est intellectus infinitus. sed deus est id quod est magis diffinibile. ergo deus est intellectus infinitus. Maiorem sic probo: ratio huius est: quia id tale includit in se infinitatem: non est magis diffinibile: et si sit magis diffinibile ratione sue infinitatis. ergo est intellectus infinitus. quia diffinitio et diffinitum idem sunt. nam aliter darentur due infinitates quod est impossibile. Deus quidem est quod est magis diffinibile per hoc quod dicitur quod deus est infinitus et eternus &c. ergo deus est intellectus infinitus. ¶1. Et quando dicis quod deus non est intellectus naturaliter falsum dicis. nam probatum est in isto capit. quod deus est intellectus.

¶2. Adhuc dicis falsum quando negas deum habere naturam. nam iam probatum est deum habere naturam super in cap. de natura. Verumtamen non dico ipsum habere naturam materialiter ex eo quia ipse est ens infinitum ab omni materia remotum. Probatum est quod deus est intellectus infinitus. sed ipse non potest esse intellectus infinitus absque actu infinito/ videlicet intelligere infinito: quia enti infinito non sufficit tantum existentia infinita immo requirit agentiam infinitam sicut et existentiam. Sed in ente infinito in quo non est intelligere infinitum/ sunt intelligens/ intellectus: a quibus tale intelligere egredit: et sine ipsis esse non potest nec econverso: et istos tres dico esse beatissimam trinitatem. quare planum et manifestum est quod deus habet trinitatem. ¶3. Et quando dicis quod deus non habet trinitatem: ex eo quia oporteret ipsum habere intellectum naturalem: falsum dicis. quia iam tibi probatum est per ante dicta quod deus est intellectus. Omne ens infinitum et intelligens maiorem finem mundi/ et amans magis amabilem finem illius est incarnatum. ratio huius est quia ens infinitum id quod magis intelligit/ ipsum magis diligit ratione sue infinitatis et equalitatis sui intellectus/ et voluntatis. Deus autem est ens infinitum et cetera vt per se patet. ergo deus est incarnatus. ¶2 Et quando dicis quod 2

deus non est incarnatus. qꝛ si esset incarnatus iam intelligeret se esse hominē ꝛ h̄ naturalit̄ ꝛc. respondeo ꝛ dico ꝙ deus intelligit se ipm esse deū / ꝛ intelligit se esse factū hominē: sꝫ non intelligit se esse factū deū. ꝛ sic manifesta ē differentia existens int̄ deū ꝛ ipm hominē. qꝛ deus inq̄tū deus ē deus naturalit̄: sꝫ non est fact⁹ hō nālit̄: sꝫ voluntarie. Sic̄ si ponat̄ ꝙ petrus sit fact⁹ martinus / petro remanente in suo numero ip̄e petr⁹ ē petr⁹ nālr: sꝫ nō ē martinus nālr̄. ꝛ sic rō tua non ꝯcludit. patet ḡ ꝙ deus ē incarnatus.

Quomodo deus non sit sua voluntas. Capi. xxv.

1
Homerius sarracenus. ℂ 1. Deus hēt voluntatē cum qua voluit creare mundū ꝛ oīa creata. non ꝙ deus sit sua voluntas / neqꝫ ꝯuerso. qꝛ si sic iaꝫ hēret velle / ꝛ nolle infinitos ꝛ eternos / q̇ essent ei naturales act⁹ ꝛ innati ꝑ voluntatē: q̄ se pōt hēre ad eligendū quodlibet: ꝛ sic deus posset se diligere ꝑ velle / ꝛ odire ꝑ nolle infinite ꝛ et̄ne. qd̄ est impossibile ꝛ ꝯtradictio manifesta. ꝛ qd̄ est ꝯtra primū capitulū: qd̄ est de entitate necessaria: ꝛ etiam contra cap. qd̄ est de vnitate. ℂ 2. Ulterius si deus esset sua voluntas iam suū velle ꝛ nolle essent ab eterno ꝛ in eternum. sicut sua essentia. vnde seq̄retur ꝙ infinite ꝛ et̄ne diligeret ab eterno ꝛ in eterno creaturas: ꝛ odiret eas ab eterno ꝛ in eternū: ꝛ hoc eq̄liter / eo quia q̇libet actus esset infinitus ꝛ eternus. ꝛ sic creature haberent esse ꝑ velle / ꝛ essent in ꝑuatione ꝑ nolle: eo quia essent ꝛ non essent. qd̄ est contradictio manifesta. Probatū est ergo ꝙ deus non est sua voluntas. ¶ 3. Probato sup̄ dicto iam ꝓbatū est ꝑ ꝯn̄s ꝙ in deo est impossibilis trinitas. nā pater non posset se velle esse patrē infinite ꝛ eterne sine infinita ꝛ eterna potestate volūtatis. Et similit̄ potest dici de filio / ꝛ spū sancto. ꝛ sic sua voluntas cū sua potestate esset deus / qd̄ est impossibile. ḡ patet ꝙ in deo
2 non est trinitas. ℂ 1. Si deus est incarnat⁹ iam cū sua voluntate vult / ꝙ in xp̄o deus sit hō ꝛ hō sit deus. ita ꝙ xp̄s sit deus ꝛ hō: sed ad h̄ diuina voluntas non sufficeret / postq̄ ipsa non est deus. Nā habitus non sufficit ad causandū habituatū simplicit̄. habituatus nāqꝫ plus dicit ꝑ suā essentiā / q̄ ꝑ suū habitū. sic homo plus dicit ꝑ suam humanitatem / q̄ ꝑ suam capam: cum qua est habituatus. patet ergo ꝙ deus non est incarnatus.

Quomodo deus sit sua voluntas. Capi. xxvi.

Aymundus christianus. ¶ Omne ens infinitũ est voluntas infinita.sz deus est ens infinitum.ergo deus est voluntas infinita. Maiorẽ sic pbo.quia si ens infinitũ non esset voluntas infinita/nã voluntas non hẽret correlatiuos infinitos:ꝛ sic esset ligatuz/ꝛ impotens tale ens/ in q̃tum ipm non posset hẽre ipos correlatiuos ipsius voluntatis infinite.qđ est impossibile. Q. deus sit ens infinitũ/ p se patet.ḡ deus est voluntas infinita. ¶ 1. Et qñ dicis ꝙ si deus esset voluntas infinita/naz ipse hẽret velle ꝛ nolle infinite:respondeo ꝛ dico ꝙ non valet/posito ꝙ voluntas hẽret correlatiuos vniformit:singularit/ꝛ infinite/videlicet vnũ volentẽ et non odientẽ: ꝛ vnũ amatũ ꝛ non oditũ: ꝛ vnũ velle ꝛ non odire. Alioqn esset destructa vnitas dei ꝛ singularitas/infinitas/ꝛ eternitas.qđ est impossibile. ¶ 2. Itẽ qñ dicis ꝙ si deus esset voluntas/ꝙ ipsa diligeret ꝛ odiret creaturas ab eterno ꝛ in eterno ꝛc̃.verũ esset/si esset sicut tu dicis:sz qz non est sic.vt patet p antedicta ḡ ꝛc̃. 1

Probatũ est ꝙ deus est voluntas infinita:sed deus non potest esse ipsa sine correlatiuis voluntatis infinitis/sine q̃bus ipsa non esset infinita.ꝛ sic seq̃ret ꝙ in voluntate infinita sint volens/volitus/ꝛ velle infiniti:quos diuinã trinitatẽ vocamus. ¶ 3. Et qñ dicis ꝙ pater non posset se velle esse patrẽ ꝛc̃.veruz dicis/si deus non esset infinita voluntas: sed quia pbatũ est supra ipsum esse voluntatẽ infinitã.ergo ꝛc̃. ¶ Omnis voluntas infinita diligẽs effectum/q̃ est magis circa infinitatẽ est incarnata: Sed deus ẽ voluntas ꝛc̃.ergo deus ẽ incarnatus. Maiorẽ sic declaro.quia si sit aliq̃ creatura existens in altiori gradu nobilitatis/ ꝛ bonitatis:que possit esse creata/aut creanda: ipsa q̃dem quo ad se ꝛ subiectiue est infinita ratione amabilitatis infinite/ei supra existẽtis. Unde seq̃tur ꝙ ipsa sit coniuncta cũ tali voluntate infinita. quam coniunctionem incarnationem vocamus. Minorem sic probo/videlicet ꝙ deus sit voluntas infinita ꝛc̃.iam patet superius. ¶ Item si voluntas finita habeat amare finitum:multo magis deus habet amare infinitum/postq̃ ipse est voluntas infinita ꝛ sic est de sua ratione velle coniungi cũ voluntate finita subiectiue.quam coniunctionem incarnationem vocamus. ¶ 2. Et qñ 2

dicis q si deus esset incarnatus iam cu3 sua voluntate vult q in christo deus sit homo: & hō sit deus/ita q xp̄s sit deus & homo &c. non valet.qz iam ꝓbatū est tibi/q deus est voluntas infinita cu3 qua potest velle ad placitū. ¶ 3. Et quando dicis q melius fuisset q deus fuisset āgelificatus &c. respondeo & dico q angelus est altior in natura q̄ homo:tamen hō habet magis extensam naturā q̄ angelus:eo qz participat cum omnibus creaturis/in q̄tū est compositus de corpore & anima. angelus vero non.qz ille nō est coniunctus & sic de⁹ prudenter dilexit volendo seipsu3 incarnari: & non angelificari. vt cum omnib⁹ creaturis que sunt sui effectus posset participare in natura.

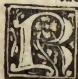
Quomodo deus non sit sua virtus. Capi. xxvij.

Homerius sarracenus. ¶ 1. Deus habet virtute3 ratione cuius bene dicitur/deus est virtuosus: & habet virtute3 vt ꝑ ipsam possit creare virtutes naturales/& morales. & ipsa v̄tus est sic generalis ad oēs v̄tutes sicut idem martellus ad omnes clauos.vel ad multos & enses &c. Non dico q ipā virtus sit de⁹: sicut clauus non est martellus. neq3 iustitia est hō &c. Na3 deus est p̄or & sua iustitia est posterior. sic hō & martellus q̄ sunt p̄us. clauus aute3 & iustitia posterius. Rō huius est qz v̄tus dei est instrumentum vt deus cū ipsa possit agere in angelis & in hoībus indicando reddere bonū ꝓ bono/& malū ꝓ malo: ipse tamen deus non est instrumentū. s3 est deus vt ipse sit deus. Nā instrumentū non est d̄ rōe entis infiniti & et̄ni. & sic iustitia dei non se hēt ad eē q̄ ad esse: s3 q̄ ad bn̄ esse. Probatū est g̃ q deus non est sua v̄tus. ¶ 2. Item multis aliis rōnibus posset ꝓbari q deus non ē v̄tus/qđ longu3 esset narrare. sic de⁹ q̄ non hēt ꝯtrariū: v̄tus aūt hēt/videlicet viciū: deus non ē vt acq̄rat meritū. v̄tus aūt ē vt acq̄rat illud. Probatū ē q deus non ē v̄tus & ꝑ h̄ ꝓbatur q in deo non ē trinitas. Nā pater cū ꝑtate v̄tutis q̄ non est deus/non posset se facere virtuosu3 infinite & et̄ne in generando filiū/& inspirando spūm sctūm & sic oēs tres ꝑsone essent scđm q̄d v̄tuose: & non simplicit̄. qđ est absurdū dicere. ¶ 3. Itē si esset trinitas fieret iniuria filio ꝑ p̄re3 impedientē filiū vt ipe filius non sit pat̄: nec habeat filiu3. & sic de patre & filio pōt dici: q̄ impediunt spūm sanctū ꝑ inuidiam vt non

sit spirator/ neq; sit filius/ neq; pater. que iniuria est impossibilis in deo/ q2 ipsa est peccatu3. ostenditur g q in deo est impossibilis trinitas. ¶ 2. Si deus sit incarnatus ipse facit iniuriam sue essentie: et etiam sibi ipsi cũ sua virtute. et sic est ɔtra suam iustitiam 2
et ɔtra suã entitatẽ necessariã/ et suã vnitatẽ etc. et ɔtra suam bonitatem/ magnitudine3 etc. Et talis iniuria est ꝑus et iustitia posterius. et hoc patet q2 hoc qd est supius: non debet vniri cu3 hoc qd est inferius: q2 descendit: nec ipsum inferius ascendere debet ad gradum sibi incompetentẽ. patet ergo q incarnatio est impossibilis in deo vt deus non sit iniustus/ sed iustus: nec imprudens/ sed prudens. Et quando dicis q filius assumpsit carnẽ: non autem paē/ neq; spũs sanct⁹: pono q ipsi iniuriã fecerunt sibi ipsis/ quia non assumpserunt carnẽ: sicut et fili⁹. cum ipsi teneantur ita exaltare vniuersu3 creatũ p incarnationem: sicut fecit filius. et q2 in deo non põt esse iniuria. patet ergo q tua fides nihil est.

Quomodo deus sit sua virtus. Capi. xxviij.

Raymundus christianus. ¶ Omne illud ens infinitum qd distat magis a vicio est virtus. Deus autem est illud ens infinitum etc. ergo deus est ꝟtus. Maiorem sic declaro si enim ens infinitũ non esset ꝟtus/ iam ipm non hẽret cũ quo distaret magis a vicio: et sic esset finitu3. sicut aqua non distaret magis ab igne q est calidus: si ipa non esset frigida. Minor p se manifesta est. videlicet q dus sit illud ens infinitũ etc. g deus est virtus. ¶ 1. Et quãdo dicis q deus non est ꝟtus falsu3 dicis/ q2 probatũ est supius q deus est ꝟtus. ¶ 2. Itẽ qñ dicis q deus non hẽt ɔtrariũ: s3 ꝟtus hẽt ɔtrariũ falsu3 dicis/ q̃tu3 ad ꝟtutẽ infinitã: corã qua nullũ viciũ stare potest: s3 verũ dicis/ q̃tum ad ꝟtutẽ moralẽ siue creatã/ sicut iniuria q est ɔtra iustitiã: et infidelitas ɔtra fidelitatẽ a deo datã. ¶ Probatũ est q deus est virtus infinita: sed ꝟtus infinita non põt esse absq; correlatiuis infinitis: sicut et multo magis ꝟtus finita que non potest esse sine correlatiuis finitis. vt p iustitiã hominis manifestatur. q quidẽ non potest esse absq; iustificante/ iustificato/ et iustificare. habet g ꝟtus dei correlatiuos coessentiales infinitos/ videlicet virtuificantem/ tũ/ et are. quod diuinã trinitatem vocamus. sicut deus pater q cognoscit se infinite bonum magnum etc. 1

τ sic iustificat se infinite in suis rationibus in producendo filium bonum/magnuȝ/eternum τc̃.τ ipsi inuicē videlicet pater τ filius iustificant se inspirando spūm sanctū/ratione cuius distant infinite ab iniuria. ¶ 3. Et quando dicis ꝙ deus non est v̄tus cum qua sit pater τ cetera.falsum dicis/vt iam superius probatum est.
¶ 4. Iteȝ qñ dicis ꝙ pater iniuriatur filio τc̃.falsum dicis:vt in capi.singularitatis τ vnitatis dictū est/immo dico tibi ꝙ pater iniuriaret̄ filio si ipse pater iniuriaret̄ sibi ipsi/ destruendo suam pa
2 ternitatē vnā infinitā/τ singularē. ¶ Probatū est ꝙ de⁹ ē v̄tus infinita/Jccirco per ipsam probabo ꝙ ipse est incarnatus τ h̄ sic Omnis virtus infinita q̄ non potest quiescere nisi producat maiorem effectū creatuȝ quo maior non possit incarnari:est incarnata.Sed deus non est virtus infinita τc̃.ergo deus est incarnatus Maiorem declaro sic/ q2 v̄tus infinita ratione sue infinitatis potest creare ens/siue effectuȝ in altiori gradu summitatis virtutis create. τ hoc ratione sue potestatis infinite. Et sicut hoc potest illud idem intelligit suus intellectus.τ hoc idem sua voluntas diligit τ sic equaliter quiescunt per incarnationeȝ que est in altiori gradu summitatis virtutis create. Minorem sic declaro:probatum est ꝙ deus est infinit⁹/τ nisi ip̄e esset incarnatus iam ip̄e non posset quiescere cum subiecto finito vsqȝ quo sublimaret ipsuȝ cū suis rationibus sic/ꝙ magis sublimari non posset/videlicet ꝙ ipse deus faceret se hominem/ τ hominem deum. Sicut rex non posset magis sublimare suum seruuȝ induendo/ q̄ꝫ si ipse indui faceret eum eo precioso panno quo rex indutus esset patet ergo ꝙ deus est incarnatus. ¶ 2. Et quando dicis ꝙ si deus esset incarnatus ipse faceret iniuriā sue essentie τc̃.verum esset/si ipse dimitteret suam deitatem/τ assumeret humanitatem.sed quia assumpsit humanitatem cum suis rationibus vt magis diligatur sua bonitas/magnitudo/potestas τc̃.ideo non iniuriatur sibi ipsi/nec suis rationibus. Sicut causa que est bona/magna τc̃. non iniuriatur sue bonitati/magnitudini τc̃.si ipsa causet bonum τ magnum effectum:patet ergo ꝙ deus non iniuriatur sibi ipsi per incarnationem. Immo tu sarracene iniuriaris deo/τ sue bonitati/magnitudini τc̃. in quantum dicis alibi ꝙ si deus esset incarnatus non sufficeret ei potestas ad remunerandum in altiori gradu virtutis in quo erat ante. τ sic attribuis ei potestatem finitam:τ etiam negas ei potestatem infinitaȝ/bonitatem/magnitudineȝ/intellectuȝ

voluntatem/ et virtutem. ¶ 3. Et quando dicis quod pater et spiritus sanctus fecerunt sibi ipsis iniuriam etc. respondeo et dico quod si pater esset incarnatus: et sic de spiritu sancto/ nam pater et esset filius: et sic destrueretur vnitas/ singularitas/ paternitas/ et filiatio. quod est contra capi. vnitatis/ et singularitatis quod est impossibile. ¶ Amplius tanta fuit exaltatio vniuersi per incarnationem filii dei. quod vniuersum non fuit capax ad recipiendum altiorem exaltationem. nam aliter filius dei non fuisset sufficiens ad exaltationem vniuersi in altiori gradu quo potuit exaltare. quod est impossibile cum ipse sit infinitus.

Quomodo deus non sit sua veritas. Capi. xxix.

Homerius sarracenus. ¶ 1. Deus habet veritatem cum qua verificat entia creata: et omnes veritates/ sed ipse non est veritas. quia si sic/ nam intellectus qui non est deus esset suus habitus: cum quo intelligeret se ipsum ipsa existente infinita et eterna. quod est absurdnm dicere: videlicet quod ens infinitum et eternum habeat habitum: quia habitus est accidens: quod de ratione infinitatis et eternitatis nullo modo esse potest. ostenditur ergo manifeste quod deus non est veritas. ¶ 2. Item si deus esset veritas: omnia secreta reuelaret/ et omnes falsitates et omnia falsa destrueret. Nam contraria entis infiniti et eterni stare non possunt contra illud. hoc autem veritas non facit/ quia plura ignoramus quam intelligimus: quare etc. Probatum est quod deus non est veritas. vnde sequitur quod non est trinus: quia si deus esset veritas/ deus pater non esset simpliciter pater: sed secundum quid. et sic de filio et spiritu sancto. quia veritas non sufficeret ad hoc/ cum sit finita. Ens enim finitum non sufficit ad essendum causa entis infiniti/ tu autem dicis quod deus pater est vere pater infinite et eterne. et sic de filio et spiritu sancto. quod est manifeste falsum. ¶ 3. Vlterius illud quod intellectus diuinus non potest intelligere: veritas diuina non potest verificare. ratio huius est quia deus non credit neque habet fidem: sed intelligit. deus non potest intelligere quod sit filius sine matre/ sicut non potest intelligere quod sit filius sine patre: tu autem dicis quod filius non habet matrem diuinam. hoc idem dico quod deus non potest intelligere in se locum/ tempus/ motum/ diuisiones etc. quos haberet in se ipso: si pater generaret filium: quia generatio sine

predictis non potest esse intelligibilis.nec per ɔ͞ns veritas potest
2 v͞ificare ea q̄ non sunt intelligibilia nec possibilia. ¶ 2. Adhuc dinus intellect⁹ non pōt intelligere q̄ infinit⁹ sit ɔclusus in loco finito vȝ in vtero v͞ginis Marie: nec immobile scȝ deus descendat de celo ad assumendū carnē in terra. qȝ qđ est immobile infinite ⁊ eĩne non pōt esse mobile in tp̄e ⁊ loco. ¶ Item deus non pōt intelligere q̄ minor causa sit causa maioris ⁊c. nam aliter oē qđ est posterius causaret id qđ est p̄us.qđ est impossibile. Appello aūt minorē causaȝ vtilitatē hominū/maiorē aūt diuisionē dei.qui diuideret se incarnando: Et innouaret se recipiendo carnē.⁊ sic deus h̄ non pōt intelligere:hoc idē sua voluntas non potest velle nec sua vnitas vnire ⁊c.neq̄ p ɔ͞ns sua veritas verificare.Ostensum est ergo q̄ deus non potest incarnari.

Quomodo deus sit sua veritas. Capi.xxx.

1 Raymundus christianus. ¶ Probaui inq̄t q̄ deus est suus infinitus intellectus/ ⁊ infinita volutas modo aūt p̄babo q̄ de⁹ est sua infinita v͞itas ⁊ hoc sic. Deus intelligit se ip̄m intelligentē infinite/⁊ diligit se amantē infinite:⁊ sic attingit infinitā v͞itateȝ/sine q̄ non posset se intelligere infinitū intelligentē/neq̄ infinituȝ amantē.vñ seq̄tur q̄ deus sit ip̄amet v͞itas. Naȝ aliā v͞itas esset ei causa p̄ma/⁊ sic esset finitus qđ est impossibile. q̄re patet q̄ deus est sua infinita v͞itas. ¶ 1. Et qñ dicis q̄ si deus esset v͞itas:h̄ēret hituȝ ⁊c.verū dicis posito q̄ ip̄a v͞itas esset accñs:sȝ qȝ ip̄a est infinita:vt p̄batū ē/nō est p se existens ⁊ sic ē s͞ba.nā oē p se existens ē s͞ba:⁊ sic patet q̄ tua rō non ɔcludit. Probatū est q̄ deus ē infinita v͞itas ⁊ p hoc intendo p̄bare diuinaȝ trinitatē sic arguendo. Nulla v͞itas ē infinita sine correlatiuis infinit͞.deus ē v͞itas infinita.ğ de⁹ non ē v͞itas infinita sine correlatiuis infinit͞. Maior p̄baᷣ sic. Nullū ens infinitū pōt h̄ēre sufficientiā v͞itatis infinite/nisi h̄ēat ip̄aȝ p infinitā existentiā ⁊ agentiā: sȝ infinitā agentiā non pōt h̄ēre sine infinit͞ correlatiuis infinite existentib⁹/videlicet verificante/v͞ificato/⁊ v͞ificare infinitis. Minor iā supius p̄baᷣ:vñ seq̄ᷣ q̄ in v͞itate diuina sint correlatiui infiniti:q̄s diuinā trinitatē appellamus. ¶ 2. Et qñ dicis q̄ si deus non ē v͞itas:iā in ip̄o non est trinitas.sȝ qȝ p̄batū ē q̄ de⁹ ē v͞itas:adeo manifestū q̄ falsum

dicis. ¶ 3. Et quando dicis ꝙ deus non credit/neqꝫ habet fideꝫ verū dicis. ꝛ qñ dicis ꝙ deus non pōt intelligere filiū sine matre: falsuꝫ dicis. qꝛ ipē intellexit adā filiū respectu creationis sine mr̄e ꝛ euā filiā creatā sine naturalibꝰ parentibꝰ. Unde si deus potuit h̄ intelligere creatiue/multo magis deus pr̄ pōt intelligere deum filiū ex̄natiue sine matre. ꝛ h̄ fuit significatū p euā filiā ade materi alr̄ tantū/in q̄ntum fuit de costa ade: sic filius dei ē filius sine mr̄e: eo qꝛ ē de essentia pr̄is formalr̄ non aūt materialr̄ eo qꝛ pr̄ est for ma infinita ab oī mat̄ia remota/q̄ q̄dem p nullā essentiā creatam pōt impediri. ❡ Ois vitas infinita plaudit hēre effectū infinitū 2
subiectiue/p quod cognoscat̄ ꝛ diligatur. Deus ē vitas infinita/ ergo ipē plaudit hēre effectū infinitū. Maiorē sic declaro. Naꝫ sicut ignis est subiectū infinite potentie ad ꝯburendū infinita lig na: sic infinita vitas hēt potestatē ad causandū subiectū verū/et infinitū vt p ipsam cognoscat̄ ꝛ diligatur ipsa vitas infinita. Mi nor aūt iam ꝓbata ē videlicet ꝙ deus est vitas infinita ꝛ sic ipsi plaudit hēre effectū nouū vū ꝛ ifinitū/cū q̄ cognoscat̄ ꝛ diligat̄ ipā diuina vitas infinita: ꝛ talē effectū nouū ꝛ vū dico eē infinitū eo qꝛ deus non potuit altiorē illo creare: neqꝫ exaltare. talis effec tus ē natura hūana dñi nr̄i Ihu Xp̄i/cū q̄ diuina nat̄a est ꝯiuncta rōne cuius ꝯiunctionis est causatꝰ effectꝰ verus sublimis/ꝛ infi nitus. ꝛ sic vē ostendit̄ ꝙ deus est incarnatus. ¶ 2. Et qñ dicis ꝙ intellectꝰ diuinus non pōt intelligere ꝙ deus sit ꝯclusus. respō deo ꝛ dico ꝙ verū dicis/posito ꝙ ipē esset ꝯclusus ꝛ diuisus: sꝫ qꝛ infinitꝰ est: iō non pōt ꝯcludi in faciendo se hōieꝫ. qꝛ ipē vult esse infinitū/sic est. ꝛ voluit se esse hōieꝫ finitū ꝛ ꝯclusuꝫ in vtero bea ate vginis. Et qñ dicis ꝙ immobile non descendit ō celo in terrā verū dicis q̄ ad sensuꝫ litteralē: non aūt q̄ ad sensuꝫ allegoricū qꝛ deꝰ pōt velle eē vbiqꝫ ipō remanēte immobili. sic aīa hoīs q̄ vere pōt velle eē in capite ꝛ in pede/ipā remanēte immobili ꝛ indiuisa ¶ 3. Et qñ dicis ꝙ minor cā nō cāsat maioreꝫ vū dicis: sꝫ maior cā cāsat minorē. dico maiorē cām/videlicet vt cognoscat̄ ꝛ diligatur diuina vitas. sꝫ dico minorē cām naturā hūanaꝫ xp̄i/habendo res pectū ad s̄ dicta. ¶ Itē dico maiorē cām hūanā nām xp̄i habēdo respectū ad vtilitatē totius vniuersi: ꝛ vt clarius intelligas do ti bi istud exemplū. Posito ꝙ non fuerit/neqꝫ ē/neqꝫ erit nisi vnꝰ hō: aīa ipīus esset p̄us q̄ꝫ corpus. qꝛ aīa posset obiectare deū intlli gēdo diligēdo ꝛ recolēdo: sꝫ corpus ñ/qꝛ deꝰ non ē imaginabilis

neq; sensibilis. ¶ Item corpus ipsius hominis esset prius: celum autem & oia elementa & elementata essent posterius. eo qr deum obiectare non possunt. & pouitas illius corporis esset propter coniunctionē/quā haberet cum aīa obiectante deum/ipsa non cōiuncta cum alijs corporibus. ¶ Et qn̄ dicis q deus innouaret se in assumendo carnem/verum dicis inqūtum se fecit hominē/qui non erat/remanente eternitate innouata. sicut infinitas indiuisa. Sicut homo habens capam nouam q̄ est innouatus per capam: non autem per essentiam. qr iam erat homo: & idē homo remansit qn̄ habuit capam nouā. & sic p supradicta potest ↄcludi de alijs q̄ tu ponis. quare apparet euidenter q tue rōnes non ↄcedunt.

Quomodo deus non sit sua gloria. Capi. xxxi.

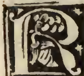

Omnerius sarracenus. ¶ 1. Deus habet gloriam cum qua glorificat bonos in paradiso: non q ipse sit gloria. naʒ ois gloria hēt causaʒ videlicet efficienteʒ q̄ dat gloriā. deus aūt non hēt sup̄ se causaʒ dantem ei gloriā. gloriari aūt est actus ↄcedens a forma et materia & h ↄpter finē existentē pus. sʒ efficiens forma & materia & act' existunt posterius. sʒ tales cause non sunt d rōne entis infiniti & eťni atq; necē͂ij vnius &c. patet ꝗ q de' non ē glīa. Probatū est q deus non ē gloria. vn̄ in eo non pōt esse trinitas: qd̄ ↄbo sic. ¶ Pr̄ in generando filiū nō posset hēre tantā glīaʒ q̄nta ē sua essentia diuina. & sic filius nō esset tot' gl'iosus/sʒ scd̄ʒ q̄d/sic pr̄ & sic d spū sctō. qr essentia psonaꝝ esset infinita: sʒ eaꝝ glīa finita & limitata esset in tanto q essentia esset pus: & glīa posteri' tanq; hitus. et p ꝯn̄s oēs tres psone essent assituate in glīa mediantib' q̄ntitate/actione/passione/& etiā q̄litate acn̄tali: q̄s offets in arabico vocamus/oia ista sūt d genere acn̄tis. & qr acn̄tia nō sūt d essentia dei: nec trinitas absq; hijs eē possit. ꝗ patet q deus non est trinus

2 ¶ 2. Preterea diuinus intellect' nō pōt intelligere dedecus/& vituperationē dei. qr in talib' deus non pōt hēre gloriā nec delectationē. q̄ pdicta hēret/si ipse assumeret carnē. Adhuc vt patet p exē plū. aīa in hōīe hēt tristitiā & passionē: quando corpus affligitur et hoc ratione vnionis anime & corporis. & homo qui est coniunctus patitur p animam & corpus. A simili si xp̄s fuerit in cruce deus et homo: ipse passus fuit quo ad diuinitatē & humanitatē

ratione vnionis deitatis et humanitatis. Intellectus aũt diuinus nullo modo põt intelligere q deus infinitus / et eternus aliq modo passus fuisset dolorẽ / tristitiã / et langores. Et sicut h diuinus intellectus non posset intelligere: nec diuina voluntas velle / nec veritas verificare / neqz diuina gloria in hoc delectationẽ haberet. patet ergo q deus non potest incarnari.

Quomodo de⁹ sit sua gloria. Ca. xxxii.

Raymundus christianus. ¶ Oẽ ens infinitũ intelligit et diligit se esse infinitã gloriã: sz deus ẽ ens infinitũ. g deus intelligit et diligit se esse infinitã gloriaz. Maiorẽ sic declaro. nisi deus intelligeret et diligeret se esse infinitã gloriã: intelligeret et diligeret suã infinitatẽ esse imperfectã in q̃tũ ipsa infinitas non esset capax ad essendũ gloriã. aut esset impedita p aliã essentiã et sic seq̃tur contradictio videlicet q h qd est infinitũ / esset finitũ et econuerso. qd est impossibile. et sic declarata est maior. Sed minor p te patet eo qz ego et tu concedimus q deus ẽ infinitus. Concludit g q ipse intelligit et diligit se esse infinitã gl'iaz. ¶ I. Et qñ tu dicis q deus non est gl'ia falsuz dicis vt sup pbatũ est. sz ipe non ẽ talis gl'ia qualẽ hñt creature. qz earũ gl'ia est finita et noua et posterior. sz gl'ia dei ẽ prius eo qz est infinita et eterna. et etiaz qz ipa gl'ia ẽ suismet finis: et sic patet q tue rõnes non pcedũt. ¶ Nullũ ens infinitũ ẽ gl'ia infinita sine correlatiuis gl'iosis et infinitis. Deus ẽ ens infinitũ. g de⁹ non ẽ gl'a infinita sine gl'iosis correlatiuis et infinitis. Maior p se manifesta est eo qz infinita gloria req̃rit infinitã existentiã / et infinitã agentiaz: sine q̃bus non ẽ infinita. Minor aũt de se manifesta ẽ vt supra pbatũ ẽ. g deus hẽt infinitos correlatiuos rõne sue glorie / videlicet gl'iantẽ / gloriatũ / et gl'iari infinitos. et istos tres infinite numeratos p diuinũ intellectũ tres intellectos. et p diuinã voluntatem tres amatos et p diuinã vnitatẽ tres vnitos / diuinã trinitatẽ vocamus. q̃libet existente vno. et p diuinã singularitatẽ q̃libet existẽte singulari. Et vt intellect⁹ eleuari possit mediante gra dei volo tibi ostendere modũ btĩssime trinitatis dicendo sic. Deus intelligit differentiã siue distinctionẽ int' gl'iãtẽ / gloriatũ / et gl'iari. qz sine differentia siue distinctione non essent tres: nec infinitas posset esse infinite in ipis. et sic d diuina vnitate / et singularitate etc. et ideo sic mensurans mensurat mensurabile cuz mensura. sic deus nu=

merat ⁊ nominat ipsos tres/ ⁊ etiā cum differentia cor numerat in se ipō multas rōnes/ videlicet necessariā entitatē/ vnitatē/ ⁊ singularitatē ⁊ sic de cet'. q̄s ponis. ⁊ de illis q̄s ego pono videlicet bonitatē/ magnitudinē ⁊c. Non dico q̄ ipse rōnes sint differentes inter se. nam aliter infinitas esset destructa ⁊ essentia scʒ deitas sine ſba diuina. qđ est impossibile. Sed rōne distinctionis psonar sūt multe rōnes. vt infinitas ambiat q̄ deus pr rōne bonitatis cognoscat pducere bonū filiū. ⁊ rōne magnitudinis magnū filiū ⁊ sic de alijs. sine q̄ cognitione intellectus diuinus non potest esse infinitus obiectiue/ neq̄ subiectiue. ⁊ iste ē vnus gradus altissimorū graduū beatissime trinitatis. quē tibi possuʒ notificare de ea vt dictū est simili modo sup̄ in capi. vnitatis. ⁊ ideo rogo deū q̄ ipe det tibi grām ad intelligendū ipm. ¶ 2. Et qñ dicis q̄ in deo non pōt esse trinitas eo q2 ipe non ē gloria verū eēt/ si deus non esset

2 gloria. sʒ q2 pbatū est q̄ deus ē gloria. iō falsuʒ dicis. rōne cuius tue positiones non pcedunt. ¶ Oē ens infinitū hñs correlatiuos infinitos ⁊ gloriosos/ hēt se magis ad illā creaturā hñteʒ correlatiuos gloriosos circa infinitatē existentes: q̄ȝ ad aliaʒ non habentē illos/ sic similans ad suū magis simile. ⁊ hoc diuinus intellectus ignorare siue negare non pōt. nec diuina v̄itas falsificare. ĝ patet q̄ in deo ē incarnatio/ correlatiuis glo̅sis existib⁹ infinitꝭ in natura hūana xp̄i. ⁊ sunt infiniti rōne ꝯiunctionis filij dei ⁊ nature hūane. ¶ 2. Et qñ dicis q̄ filius dei non ē incarnatus eo q2 intelligeret dedecus/ ⁊ vitupationē dei ⁊c. Dico q̄ verū esset/ si talia transirent in essentiā diuinā: sed non transeunt: eo q2 infinita ⁊ eterna est: sicut corruptio corporꝭ q̄ non transit ad animā ꝯiunctam cū eo. q2 ipsa incorruptibilis ē. ⁊ sic patet euidenꝭ q̄ tue rōes non pcedunt. ⁊ similis solutio signata est s̄an capi. v̄itatis.

Quomodo deus non sit sua perfectio. Capi. xxxiij.

1 Homerius sarracenus. ¶ 1. Deus habet pfectionē vt cū ea pficiat creaturas. non q̄ deus sit pfectio qm̄ omnis pfectio subsistit causis videlicet agenti ⁊ pacienti/ pficere ⁊ pfecto. ⁊ q2 pficere ꝯsistit in fieri: ⁊ non in facto esse. Jō sunt ante agens ⁊ patiens q̄ȝ perfectū. quo ad causas/ ⁊ q̄ad tp̄s. ⁊ quia prioritas in deo est impossibilis. patet manifeste q̄ deus non est pfectio ⁊ p ꝯñs non est

trinitas et hoc pbo sic. ¶ 2. Tu christiane dicis quod pater generat filiū / et inuicem spirant spūm sanctū. pater non posset pficere filiū. et sic de spū sancto absqz pficere. In essentiā autē infinitam et eternā / et necessariā vnā et singularē et cē. perficere transire non pōt qz perficere semp est in fieri et non in facto esse. sed tu dicis quod oēs tres persone sunt perfecte per pficere. et dicis quod deus ē perfectio quod est falsum vt supra pbatum est. Concluditur ergo quod trinitas in deo est impossibilis. ¶ 2. Tu christiane dicis quod deus est perfectus et quod est incarnatus. perfectus / qui vnitus est cum imperfecto non potest esse pfectus. sicut aqua in vase valde calida / ē calida per accidens et non frigida. et si aqua vnita esset cum vase: et ipsum vas esset ignis: iam esset aqua calidior / et ab omni frigiditate remota. A simili potest dici de incarnatione suomodo. sed hoc est valde absurdum dicere quod deus aliquo modo sit imperfectus. quare patet quod incarnatio est impossibilis.

Quomodo deus sit sua perfectio. Capi. xxxiiij.

Raymundus christianus. ¶ Omne ens infinitum est perfectio. Deus est ens infinitum: ergo deus est perfectio. Maiorem sic declaro / qz nullum ens est perfectio nisi habeat perfectam existentiam et agentiam infinitas. sed ipsas habere non potest / nisi ipmmet sit perfectio. Minor de se manifesta est. quare patet quod deus est perfectio. ¶ 1. Et quando dicis quod deus non est pfectio falsū dicis. qz tibi probatum est quod ipse est perfectio. et cum dicis quod perfectio habet causas verū dicis de perfectione posteriori: non autem de perfectione infinita: qz ipa est prius. Probatū est quod deus est perfectio: et qz ipse est infinitus / ideo ipse est pfectio infinita. illa autē non potest esse infinita nisi sit cū infinita existentia et agentia vt supra significatū est. habet ergo deus infinitam et perfectam agentiam / sicut et existentiam infinitam et perfectam. Sed deus est deus p infinitam et perfectam existentiam. ergo deus est deus per infinitam et pfectam agentiam. vt infinitas et pfectio agentie et existentie se correspondeant eqliter. sed deus in quantum existit deus non agit se ipm. qz nullum ens agit se ipm aliter sicut homo qui non facit se ipm hominē. ergo deus agit siue producit deū vt habeat infinitam et pfectam agentiam. Deus autem qui producit deum

dico ipsuz esse patrez.eo qz de tota sua infinita z pfecta existentia pducit deū filiū infinitū z pfectū z sic respiciunt se eqliter infinita z pfecta existentia/z infinita pfecta agentia. z h p infinitaz z pfectā bonitatē/magnitudinē/z eternitatē zc. Et qz eqliter se respiciunt existentia z agentia in diuina essentia z in eius pnālibus rōnib⁹:iō eqliter se hñt ad pducendū spūz sanctū/vt respectus quē hñt pr z fili⁹ inuicē sit ita infinit⁹ z pfect⁹:sicē sunt exñtia z agētia eor.z istos tres diuinā trinitatē dicimus.q̄ q̄dē ostendit in tanto rōnabilit q intellect⁹ hūanus ipam negare non pōt rōnabiliter.

¶ 2. Et qñ dicis q pficere non transit in essentiā di eo qz pfectio semp est in fieri:z non in facto eē falsuz dicis.posito q transeat in essentiā infinitā z eternā:in q̄ non ē locus/tps/mot⁹/nec successio sz in q̄tū pficere psistit in essentia finita z noua.verū dicis.z sic rōnes tue non pcedunt. ¶ Probatū est q deus ē pfectio.z qz ipa

2 pfectio ē infinita/iō se hēt magis ad creandū magis pfectū q̄ minus pfectū. Et similit se hēt magis ad creandū maius bonuz/q̄ minus bonū.z magis magnū/q̄ minus magnū zc.vt hēat eqlez modū in causando cū infinita bonitate z magnitudine zc. sic hēt cū infinita pfectione.z h similit pōt intelligi de infinito intellectu: q̄ h intelligit.z d diuina voluntate q̄ h diligit.z sic ostēsa ē diuina incarnatio.vt infinitas sit cōmunis oibus rōnib⁹ supdictis in creando ita altā creaturā/q altior ipa creari non posset/ q̄ ad rōnez infinite bonitatis/magnitudinis zc. Tamen non dico ipaz creaturā esse capacē ipius altitudinis q̄ ad suā naturā:sic humana voluntas/q̄ non pōt ascendere ad amandū deū p suā naturaz absq caritate:sz qz diuina nā piuncta ē cū nā hūana xpi/iō penetrat z suptransit oēs creaturas.z sup oēs existit finis z perfectio.z de ista materia iā sumus loquuti sup in cap.de xitate. ¶ 2. Et qñ dicis q pfectus q̄ vnit cū impfecto non pōt esse pfectus/ verū dicis/si intelligas de pfecto piuncto cū impfecto rōne peccati:sz si summ⁹ pfectus sit piunctus cū impfecto sine pctō/transcundo ad sūmaz pfectionē creatā vt supdictū est/falsuz dicis/z do tibi istud exemplū. Anima hōinis in via ē impfecta/ eo qz ē piuncta cū corpore corruptibili:z ipa ē incorruptibil.sz qñ corpus ē glificatū in paradiso/tunc aia non ē impfecta rōne corpis/qd ñ ē tūc corruptibile. z qz das pparationē d igne/z d aq̄/falsā ppationē dic. qz ignis z aq̄ sūt ptrarij p calm z frigidū:sz nā dina z hūana nō sūt ptrarie p bonū z malū:qre manifestū est q tue rōnes non pcludunt.

Quomodo deus non sit sua iusticia. Cap. xxxv.

Omerius sarracenus. ¶ 1. Deus habet iustitiam cũ qua iudicat bonos τ malos. vt iam dictũ est: sed ipse non est iustitia. Naʒ si esset iustitia/iudicaret se ipsuʒ infinite τ eterne eo qꝛ sua iustitia esset infinita τ eterna/hñs actũ infinituʒ τ eternũ. deus vero nõ indiget iustitia q̃ ad se/eo ꝙ non agit bonũ neqꝫ malũ in semetipõ sed indiget hẽre ipsam in creatis in tpr̃e/τ in loco: vt sit iudex. non aũt in infinitate τ eternitate. ꝓbatũ est ergo ꝙ deus non est iustitia. Per hoc quod est dictũ de iustitia põt ꝓbari ꝙ in deo non est trinitas. qđ probo sic. ¶ 2. Posito ꝙ deus pater ꝓducat deũ filium τ sic de spũ sctõ. ꝓducit q̃dem ipʒ iuste aut iniuste: sed iniuste non qꝛ deus non ẽ iniuria. τ nisi ꝓducat ipm iuste/iã est iniuriosus: qꝛ non ꝓducit eũ iuste. Producit ergo ipʒ iuste/τ hoc infinite τ eterne: aut non infinite τ etñe. Infinite τ eterne non põt: qꝛ iustitia est finita τ noua. τ non sufficit ad hoc. nã finitum τ nouum non sufficit ad actũ infinituʒ τ eternũ. ꝓducit ergo pater filiũ iuste cũ actu finito τ nouo/τ ꝑ ꝯñs in tpr̃e τ loco. τ sic filius q̃ est infinitus τ etñus non est totus iustus: sʒ in parte. τ iõ sua iustitia est ei habitus defectiuus. sicut capa breuis capato/τ sicut filius est defectiuus p habitũ/sic τ pater. Sed qꝛ defectus non ẽ de rõne dei: patet ergo ꝙ trinitas in eo esse non põt. ¶ 3. Itẽ aut pater indiget filio aut non. si võ indiget illo/iuste q̃dẽ generat eũ: verũtamen ipe deus est indigens. τ sic seqt̃ur ꝙ hoc quod non indiget causat se indigenteʒ iniuriose. qđ est ipossibile. si aũt dicas ꝙ pr̃ generat filiũ τ tñ nõ indiget eo/iã ponis ꝙ pr̃ iniuriat̃ sibi ipi ex eo ꝙ agit supflue τ in vanũ: τ extra terminũ ad quẽ. qđ ẽ falsuʒ τ impossibile. Nã ois pat̃ generat filiũ ꝓpter finẽ videlicet vt multiplicet suã speciẽ. sʒ dꝰs non indiget multiplicatione. nã infinitus τ etñus ẽ. τ qꝛ oia supradicta falsa sunt τ impossibilia. seqt̃ur ergo ꝙ trinitas in deo esse non põt. ¶ 1. Si deus ẽ incarnatus iniuriã fecit angelis qꝛ non assumpsit naturã angelicã. cũ angelus sit prius τ hõ posterius. τ etiaʒ fecit iniuriã multis hominibꝰ: qꝛ non assumpsit carneʒ ab eis/sʒ ab vno tantũ. ¶ Itẽ iniuriatus ẽ ipi nature: quã assumpsit. qꝛ eaʒ in ꝑncipio mũdi non assumpsit. Et similiter iniuriatus ẽ xp̃o qꝛ ꝑmisit eũ pati pauptatẽ/dedecus/flagella/τ mortẽ in cruce. et

ista iniuria figurata fuit in cruce.qñ dixit bis in ea xps.Deus me us quare dereliqsti me. et ideo multa supdicta sunt erronea ,ppt q iustitia dei non posset pati q ips deu pmitteret incarnari.

Quomodo deus sit sua iustitia. Cap. xxxvi.

1 Aymundus xpianus.In nullo ente infinito iustitia est habitus.qz si sic iã ipm ens esset finitum inqtum ipm ens sine instrumento videlicet iustitia non posset agere.ergo iustitia non ẽ habitus in ente infinito videlicet in deo. et qz tu ponis iustitiã habitũ esse in deo q non ↄuertitur cũ eo falsuz dicis. Nam iustitia diuina ↄuertitur cũ deo et hoc sic. ¶ Oẽ ens infinitũ iuste se intelligẽs et amãs et c.est iustitia.Deus est ens et c.ergo deus ẽ iustitia.Maiorem sic declaro.nisi ipm ens infinitũ esset iustitia/ iam ipa iustitia non sufficeret iuste infinito iusto intelligere et amare/eo quia esset finita aut ens infinitũ haberet sup se causas.qd est impossibile. Minor per se est manifesta.ergo deus est iustitia. ¶ 1.Et quando dicis q si deus esset iustitia iudicaret se infinite et eterne. verum dicis secundum q ageret in se ipso infinite et eterne.nam iustitia est reddere vnicuiqz qd suũ ẽ.non aũt dico q ipe agat in se ipso iudicãdo de commissis.qz in se ipso neqz extra ipm potuit agere iniurio se/postq ipse est infinita iustitia.sicut non põt agere malum in se ipso nec extra se ipsum postq ipe est infinita bonitas.et sic omnibus consideratis supradictis manifestuz est. q tua consideratio est falsa et erronea. ¶ Dictum est supius q iustitia est reddere vnicuiqz quod suum est. et etiam probatũ est q deus est iustitia. Jccirco propter hoc intendo probare beatissimam trinitatem et incarnationem.et primo trinitatem dicendo sic. ¶ Deus ẽ ens necessariũ et est vnus et sic per totam lineam vsqz ad hoc capitulum qd est de iustitia h⁹ secunde partis.et ideo est necessarium q deus reddat sibi quod suum est rõne necessitatis.et q reddat vnitati illud quod suum est/et singularitati similiter hoc quod suũ est et sic de alijs. Diuina vnitas est infinita vt iam probatum est. et sic deus ratione infinitatis sue vnitatis tractat iuste suaz infinitam vnitatem/vnitate habente vnum actum infinitum et p consequens vnũ agentem infinitum/ et vnuz agibile infinituz et p istes

tres iustitia reddit vnitati quod suum est/videlicet suam infinita tem/cum qua vnitas est infinita existendo ⁊ agendo. Et si esset sicut tu sarracene dicis/iam iustitia non redderet vnitati qd suu est.⁊ sic alteraretur in iniuriam. ⁊ vnitas remaneret finita vacu a ⁊ occiosa. et quia hec omnia sunt impossibilia sequitur iuste et necessarie. ꝙ in ipsa vnitate sint sui correlatiui supradicti ⁊ ꝑ cõ sequens trinitas. nam illos trinitatem vocamus. ¶ Deus est singularis vt per me ⁊ te concessum est in capitulo singularitatis cui iustitia reddit quod suum est:per hoc ꝙ deus est vnus singu laris infinitus ⁊ eternus ⁊c.ipso habente infinitam ⁊ singularem existentiam ⁊ agentiam in qua agentia siue existentia sit vnus in finitus iustus ⁊ singularis pater.⁊ vnus singularis ⁊ iustus filius. ⁊ sit vnus singularis infinitus ⁊ iustus spũs sanctus.⁊ sic per tri nitatem habet hoc quod suum est.sine qua singularitas esset va cua/occiosa/finita/iniuriata/⁊ de habitu priuationis habituata. quod est impossibile.quod quidem impossibile conuerteretur ad possibile si esset sicut tu sarracene dicis. ¶ Probata est ergo di uina trinitas. ⁊ sicut probaui per vnitatem/⁊ singularitatem/ita potest probari per omnia capitula secunde partis.sed per omnia nolo probare quia prolixitatem volo euitare. ¶ 2. Et quando dicis ꝙ deus pater non potest producere filium infinitum ⁊ eter num/eo quia sua iustitia est finita ⁊ noua.dico ꝙ falsum dicis im mo sua iustitia est infinita ⁊ eterna vt superius probatuꝫ est ideo es conclusus. ¶ 3. Item quando dicis ꝙ pater indiget filio aut non indiget eo.respondeo ⁊ dico ꝙ indiget illo naturaliter ⁊ hoc infinite ⁊ eterne/vt iustitia diuina reddat nature diuine quod su um ē/videlicet suos correlatiuos naturales.sine quibus eēt fini ta/noua/vacua/⁊ occiosa/⁊ per iustitiam iniuriata sicut dictum est in parrafo vnitatis/⁊ singularitatis ⁊ sic de alijs rationibus. quod est impossibile.quare patet ꝙ iterum es conclusus. ¶ Di ctum est ꝙ iustitia est reddere vnicuiqꝫ quod suum est.⁊ dictum est de redditione intrinseca. modo autem intendo dicere de red ditione extrinseca cum qua intendo probare incarnationem/et hoc sic. Iustitia est ꝙ diuinus intellectus intellixisset maiorem fi nem mundi in creatione illius ꝙ maiorem illo non potuisset inte lligere.nã aliter de hitu ignorantie esset habituatus ⁊ ꝑ ipꝫ iniuri at⁹.qđ est impossibile. Et sic dico đ intellectu ita dico đ volũtate diuina ⁊ etiam đ bonitate/magnitudine ⁊c.⁊ oia ista fuerũt iuste 2

τ hoc humanus intellectus rationabiliter non potest negare/po
sito φ diuina iustitia reddat vnicuiq͡ȝ rōni dei in creando qd̄ suū
est. ſȝ incarnatio fuit altior finis mundi φ maior non pōt creari/
vt p ſe patet.ergo manifeste ostensum est φ deus est incarnatus.
¶ 2. Et qñ dicis φ si deus esset incarnatus faceret iniuriaȝ ange
lis τc. respondeo τ dico φ iā solutū est supra in capi. voluntatis.
Et qñ dicis φ iniuriam fecit pluribus hominibus q2 ab eis non
assumpsit carnē respondeo τ dico φ obiectio tua soluta ē in cap.
singularitatis. q̄re obiectiones tue non procedunt.

Quomodo deus non sit sua misericordia. Capi. xxxvij.

1 Homerius sarracenus. ¶ 1. Deus habet misericordiā vt cū ea parcat peccatorib⁹ facientibus penitentiā de cōmissis.deus aūt non est misericordia.q2 si sic esset/iā sua misericordia eēt infinita τ etna/bñs actū infinitū τ eternū parcendo sibi ipi de cōmissis ab etno τ in etno.qd̄ est impossibile.deus eniȝ non peccat:nec peccare pōt.Si aūt non haberet actū ab eterno esset occiosa/occiositas q̄dē est actus puatiuus vacuus τ viciosus τ defectiuus: sed misericordia etna talē habituȝ habere non pōt.vñ sequit φ deus non ē misericordia. ¶ 2. Alterius si deus esset misericordia/iam ipa misericordia esset infinita:τ sic parceret oīa peccata absq͡ȝ cōtrictiōe/ɔfessione/τ penitentia d̄ cōmissis. sicut ignis q̄ combureret totā aquā/posito φ ipe hēret infinitā materiā.licet aqua ɔtrariaret igni cū sua magna frigiditate τ sic deus esset ɔtra suam misericordiā infinitā.qd̄ est impossibile.ostendit ergo φ deus nō est misericordia. ¶ 3. Probatū est φ deus non ē misericordia.rōne cuius in deo non ē trinitas.qd̄ ꝓbo sic.Si esset trinitas quelibet ꝑsona hēret misericordiā vna p prius τ altera p posterius gradatiȝ.ꝑ hoc q2 pater q̄ est pmus hñs duas actiones generando τ spirando posset plus vti misericordia/φ filius: nec spūs sanctus. et etiā filius φ spūs sanctus:cū filius sit actiuus in spirando:spūs sanct⁹ non. τ q2 impossibile ē φ misericordia dei existat in eo aliquomodo imꝑfecta/nō sequit φ trinitas non ē in deo. ¶ 2. Tu
2 xpiane dicis φ deus assumpsit carnē τ in hoīe passus fuit mortē in cruce:vt redimeret humanū genus a peccato originali.τ φ genus humanū non posset redimi alio modo τ sic attribuis ēfectū

misericordie dei deficientibus ei sua magnitudine/ potestate/ et pfectione. quod ẽ impossibile. Patet ergo ꝙ non ẽ incarnatio: cũ misericordia dei posset parcere originale peccatũ absq; incarnatione/ ꝛ si potuit/ ꝛ voluit incarnari: sine causa q̃dẽ incarnatus fuit ꝛ sic deus fuit imprudens. qđ est impossibile. ꝑ q̃cquid dicis de incarnatione est erroneũ ꝛ falsum manifeste.

Quomodo deus est sua misericordia. Capi. xxxviij.

Raymundus christianus. Q deus sit sua mia probo sic. ¶ Oẽ ens infinitũ/ qđ põt parcere peccata infinita ẽ mia. Sʒ deus ẽ ens infinitũ: qđ põt parcere peccata infinita. ꝑ deus ẽ mia. Maiorẽ sic declaro. qꝛ parcere pctã infinita non põt fieri sine actu parcẽdi: nec act⁹ parcendi põt esse nisi ipse sit act⁹ mie. sic actus amãdi q̃ non põt esse nisi ipse sit act⁹ amoris. ꝛ cũ ens infinitũ non indige at instrumento eo qꝛ iã esset finitũ. iõ ipsuʒ ẽ mia. Minor p se est manifesta. q̃re manifestũ ẽ ꝙ deus ẽ mia. ¶ 1. Et qñ dicis ꝙ si deus esset mia parceret sibi ipsi et'ne ꝛ infinite ꝛc̃. respondeo ꝛ dico ꝙ deus ẽ mia vt ꝓbatuʒ est. sʒ non dico ꝙ ipse parcat sibi ipsi qꝛ ipse non peccat sibi ipsi: nec alicui alteri infinite. qđ apparet per istud exemplũ. Ignis hẽt in potentia cõburendi infinita ligna: et dato ꝙ hẽret illa ꝛ cõbureret illa iã non cõbureret se ipsuʒ: sʒ ligna: sic agens q̃ non agit se ipsuʒ: sʒ passum: sic deus non parcit sibi ipsi sʒ pctõribus. ꝛ licet ip̃e sit mia infinita non ꝓpt̃ h̃ seq̃tur ꝙ ip̃e hẽat actũ parcendi infinite eo qꝛ non hẽt sbm: cui parcat infinite sic ignis q̃ non hẽt sbm in q̃ cõburat infinite. Et in isto passu gaudeant pctõres spectantes veniã/ ꝛ prolongantes se a desperatione postq̃ deus paratus ẽ q̃ ad se ad parcendũ peccata infinita/ posito ꝙ illa essent. ¶ 2. Itẽ qñ dicis ꝙ si deus esset mia/ iã ipsa mia esset infinita ꝛ sic parceret oĩa peccata absq; confessione/ contritione/ ꝛ satisfactione: sicut ignis q̃ combureret totaʒ aquã ꝛc̃. non valet ratio tua qꝛ in deo mia ꝛ iustitia conuertuntur. ignis autẽʒ ꝛ aqua contrariant̃: ꝛ mia non est contra actũ iustitie quare tue rationes non valent. ¶ Probatum est ꝙ deus est mia: ꝛ probatum est similiter ꝙ si esset sbm infinitum ꝙ ipse parceret illi infinite. ꝛ ideo per actum infinitum/ quẽ haberet scʒ parcere in sbo extraneo significatũ est/ ꝙ infinitas dei habet actum intrinsecum

videlicet in finire nam bene sequitur q̄ si ipse haberet actum infi
nitum extrinsice:multo magis intrinsice. Unde patet q̄ infinitas
dei habet actū videlicet infinire:ipsum autem non potest habere
absq̄ correlatiuis sc3 infiniente/infinibili: sicut volūtas q̄ non pōt
habere velle sine volente ꝛ volibili. neq̄ sensus sentire absq̄ sen
tiente ꝛ sensibili. patet ergo q̄ infinitas dei habet tres correlati-
uos infinitos supradictos:quos diuinā trinitatē appello. ¶ 3. Et
quando dicis q̄ si in deo esset trinitas q̄libet persona haberet mi
sericordiā diuersimode vnam per prius ꝛ alteram per posterius/
falsum dicis vt in capitulo simplicitatis dictū est. in quo dictū est
q̄ persone sunt equales per actiones ꝛ passiones. ꝛ per conseq̄ns
per miam in qua non differunt per essentiam. ergo manifestum est
2 q̄ non concludis. ¶ Omne illō per qō deus est magis rogat⁹ ad
parcendum multa ꝛ magna peccata:ꝛ per quod rogatio est meli
or ꝛ maior ꝛc. est per diuinam bonitatem bonificabile/ꝛ p diuinam
magnitudinē magnificabile/ꝛ per diuinam potestatē possificabile
ꝛc. sed hoc est incarnatio vt probabo. ergo deus est incarnatus.
Posito q̄ deus sit incarnatus ista predicatio est vera. xp̄s ē deus
xp̄s est homo. xp̄s est misericordia. xp̄s est hō. deus est hō. hō est
deus. hō xp̄s participat in natura cū oībus hoībus. ꝛ sic patet q̄ si
hoīes pētores rogent xp̄m hoīem vt habeat pietatē de ipsis eo q̄
sunt idem cū eo p spēm: ꝛ xp̄s hō representat rogando deo facto
hoī istas rogationes. ipse rogationes sunt in altiori gradu q̄ ma-
iori esse non possunt. ꝛ q̄ diuinus intellectus non pōt altiores rō
nes intelligere:nec diuina voluntas diligere:ꝛ cū diuina mia con
uertunt. ꝛ parcere est de rōne mie. relinquitur ḡ q̄ incarnatio est p
diuinū intellectū intelligibilis:ꝛ p diuinā voluntatē amabilis ꝛc.
ꝛ cū h̄ ita sit seqr̄ q̄ incarnatio ē. ꝛ h̄ intellectus hūanus rōnabilr̄
negare non pōt. ¶ 2. Et qñ dicis q̄ ego attribuo defectū mie dī
si deus passus fuit mortē/ꝛ carnē assumpsit vt redimeret hūanum
genus ꝛc. respondeo ꝛ dico q̄ deus rōne sue mie infinite pōt par
cere sine medio. sicut rōne sue ptātis absolute pōt creare vnū corp⁹
infinitū: s3 q̄ corpus non ē capax ad recipiendū infinitatē: iō potē
tia diña non pōt creare ipm infinitū: a simili de⁹ potuisset parcere
peccatū originale sine incarnatione: s3 sine incarnatiōe sbm nō fu
isset capax/q̄ tota massa hūana fuit corrupta in vno homie v3 in
adā: sic oportuit q̄ redēptio fuisset p vnū hoīem passum ,ppt̄ ipam re
dēptionē: deo existente ipo hoie vt ipe hō esset ꝑus in restaurādo

sicut adaz in corrũpendo. patet ergo ꝙ tue rõnes non ꝯcludunt. ¶ Ait xpian° sarraceno ꝓbaui tibi trinitatẽ ⁊ incarnationẽ ⁊ tuas rõnes destruxi: soluendo/ ⁊ trinitatẽ ꝓbaui ꝑ diuinas rõnes ipsis numerat(⁊ multi diuersimode rõne differentie correlatiuoꝝ ipsis rõnib° existentib° multi realiť eo qꝛ correlatiui existunt mľri realr ⁊ differenť ⁊ sic correlatiui vꝫ ꝑsone nõ differũt essentialiť/ sꝫ ꝑsonaľr: sic rõnes nõ dr̃nt essentialr. ⁊ sic ꝓbaui trinitatẽ ꝑ equalentiã eaꝝ rõnuꝫ: nõ aũt ꝑ ꝑus nec ꝑ posteri°. nã in ipis nõ sunt ꝑ° neqꝫ posteri° ⁊ talis ꝓbatio ẽ fortior ꝙ̃ ꝑ ꝑus ⁊ posteri°. eo qꝛ ꝑ° ⁊ posteri° drũt ꝑ essentiã/ rõnes aũt dei nõ. ¶ Ulteri° ꝓbaui tibi incarnationẽ ꝑ ꝑus si bñ recolas qd̃ forti° ẽ ꝙ̃ posteri°. tñ qñqꝫ deduxi aliqs tuas ꝓbationes ꝑ posteri°. Et sic in ꝓbatione mea ꝯsistũt tres gradus ꝓbationis ꝯparationis vꝫ ꝑ qꝛ/ ꝓpť qd/ ⁊ ꝑ eqꝑantiã. q̃ ẽ potissima. plures gradus ꝓbationis nõ sunt/ neqꝫ esse possunt. ⁊ qꝛ in isti(tribus gradibus es ꝯclusus ⁊ ꝯfusus ꝯsulo tibi ꝙ statiꝫ facias te christianũ: vt venias ad gloriã sempiternã: et fugias penas infernales ⁊ perpetuas. quas si in tua secta permaneas efugere non poteris.

De quadraginta signis quibus christianus confirmat suam legem esse veram.

Raymundus xpianus. Manifestũ est ꝙ tres leges dicunť esse ⁊ nõ plures vꝫ lex iudeoꝝ/ ⁊ xpianoꝝ/ et sarracenoꝝ. lex iudeoꝝ bona ẽ inq̃tũ ẽ fundamentũ leg(xpianoꝝ. sꝫ lex xpianoꝝ ẽ melior in q̃tũ ẽ ꝯpleta legẽ aũt sarracenoꝝ dico eẽ falsaꝫ ⁊ erroneã. ⁊ h̃ sup̃ ꝓbatũ ẽ absolute. ⁊ adhuc ꝓbabo ꝑ. 40. signa cũ q̃bus significať v̾a lex. vꝫ ꝑ 10. p̃cepta leg(. ꝑ 7. sacramenta. ꝑ 7. v̾tutes. ꝑ 7 crimina capitalia. ꝑ 9. ordinamẽta ecclesie. ⁊ ꝑmo ꝑ primũ.

Unum deum colas primum legis preceptum. Capi. primum.

Preceptũ est a deo ꝙ habeamus vnũ deũ. habere vnuꝫ deũ consistit duobus modis. vnus modus ẽ habere deũ credendo/ amando/ ⁊ timendo. alius modus ẽ ꝙ intelligamus timeam° ⁊ amemus vnum deũ. ⁊ ꝙ istud principiũ est a deo datum. id̃o ista lex q̃ ponit altius preceptũ oportet ꝙ sit vera. non aũt illa que ponit ipm̃ inferius/ nam aliter diuinus intellectus intelligeret preceptum altius fundatum in falsa lege/ ⁊ diuina voluntas dilige-

ret ipsuz inferius in vera lege quod est impossibile: ꝛ ꝙ preceptū sit altius per legem xpianoꝝ sic probo. ¶ Sarraceni credunt vnum deū esse/ sed non credūt ꝙ vnitas diuina habeat in se ipsa actū infinitum ꝛ eternum. xpiani vero credunt eā habere actum infinitū ꝛ eternum ꝛ hoc in capi. vnitatis ꝛ eternitatis probatū ē. ꝛ qꝛ credere est altius p xpianum ꝙ p sarracenum: idō sequitur ꝙ amare vnū deum ꝛ timere illum sit altius p xpianum ꝙ p sarracenuz. ergo significatū est p hoc quod dictum est ꝙ lex xpianoꝝ est vera ꝛ lex sarracenoꝝ q̄ est contraria legi xpianoꝝ est falsa. ¶ Itē lex sarracenoꝝ ponit vnū deuz esse/ sed non probat ꝛ sic secundū hoc quod ponit possibile est ꝙ sint plures dij: vt cuz dicitur vnus rex est videlicet rex castelle/ ꝛ vnus rex est scꝫ rex aragonie/ et vnus rex ē videlicet rex francie ꝛc̄. a simili qꝛ sarraceni negant diuinā trinitatē posito ꝙ ipsa non sit/ possibile est ꝙ sit vnus de⁹ in hoc mundo ꝛ ꝙ sit alius deus in alio mundo. sicͭ vnus rex in vno regno ꝛ alius rex in alio. sꝫ si trinitas est impossibilis ē ꝙ sit nisi vnus de⁹ ꝛ ostendo sic. ¶ Probatū est supius in. 2. parte ꝙ deus est bonitas/ magnitudo/ eternitas ꝛc̄. ꝛ qꝛ de rōne bonitatis ē ꝙ bon⁹ pducat bonū: ꝛ qꝛ de rōne magnitudinis ē ꝙ illud pducere bonū sit magnū/ ꝛ cū de rōne eternitatis sit ꝙ illud pducere bonuz ꝛ magnū sit ab eterno ꝛ in eterno/ idō seqtur ꝙ illud pducere sit infinitū ꝛ immensuz ꝛ sic non ē ꝯclusus neqꝫ sui correlatiui in vno mūdo nec in pluribus esse pōt. ꝛ sic seqͭr ꝙ xpiani intelligendo trinitatē/ diligendo ꝛ timendo eā ponunt vnū tantū deū ectum/ ꝛ negant plures deos ꝛ sic patet ꝙ preceptū altius ē significatū p legē xpianoꝝ ꝙ p legē sarracenoꝝ/ qua ppter ostendit ꝙ lex sarracenoꝝ est falsa: sed christianoꝝ est vera.

Sabbata sanctifica. secundum preceptum. Capi. ij.

2 Preceptū ē a deo ꝙ hō colat ꝛ faciat festū deo. Ideirco si possim pbare ꝙ p legē xpianoꝝ pōt deus magis coli/ ꝙ p legē sarrecenoꝝ erit significatū ꝙ lex xpiāoꝝ erit vera ꝛ lex sarracenoꝝ falsa. ꝛ hō ostendo sic. Colere hēt duos sensus. vnus ē litteralis alter vo allegoric⁹ siue moralis. litteralis ē ꝙ mechanici non agāt de mechanicis in die festiuo. allegorice ꝙ hō ꝯtemplet ꝛ oret deū sarraceni aūt colunt vnā horā diei veneris tantū q̄tū durat coꝛ pꝰo ꝛ deinde vtunt mechanicis tota die: sꝫ xpiani colunt totā dieꝫ

dñicam. Ulterius sarraceni non habent aliud festu3 nisi diē veneris: xpiani aūt hñt multa festa sanctoꝝ ꝛ colunt ea p ieiunia. sed sarraceni non colunt diē veneris p ieiuniū. Itē xpiani faciunt maiorē orone3 in die festiuo qnqꝫ ꝛ plus in celebrando missa3 ꝛ dicendo horas/ꝙ sarraceni. Adhuc xpiani colunt deū meditando suā essentiā beatissimā trinitatē ꝛ incarnationē ꝛc. ꝛ etia3 opationē quā hēt in creaturis. sarraceni vo non se extendūt ad tm/s3 tantūmodo ad opationē exteriorē quā hēt in effectū. ꝛ sic oibus modis psideratis xpiani plura festa colunt ꝛ diu ꝙ sarraceni: ratione cuius significatū est ꝙ lex xpianoꝝ est vera ꝛ lex sarracenoꝝ falsa. alioqn diuinus intellectꝰ intelligeret altiꝰ colere p legē xpianoꝝ existentē falsa3/ꝛ diuina voluntas diligeret inferius colere p legē verā odiendo altius colere qd est impossibile.

Parentes honora tertium preceptum. Capi. iij.

Pater intelligit duobꝰ modis p legē sarracenoꝝ. sc3 pater q est creator/ꝛ hō pr q generat filiū suū. p lege aūt xpianorum tribꝰ modis videlicet pr deus q generat deū filiū/ꝛ pr creator/et pr hō generans filiū suū. Sarracenus dicit ecclesiā esse matrē ꝛ feminā esse matrē ꝛ h idē dicit xpianus: s3 xpianus altior est in pcepto ꝙ sarracenus. vt patet. nā xpianus honorat deū pfectm credendo siue intelligendo. sarracenus aūt ip3 odit ꝛ ponit ipm esse impossibilē. xpianus etiā magis honorat ecclesiā ꝙ sarracenꝰ. nā in ecclesia xpiaoꝝ ē papa ꝛ sunt cardinales/archiepi/ꝛ epi ꝛ huiusmodi/ꝛ sunt diuites/ꝛ potētes/ꝛ reges/ꝛ ipi osculant pedes dñi pape ꝛ manus alioꝝ clericoꝝ/ꝛ timent excomunicationē. sarraceni aūt d istis nō curant ꝛ epi eoꝝ sunt paupes. ꝛ similr eoꝝ sacerdotes ꝛ hñt vxores ꝛ filios: ꝛ qsi maior pars vtit mechanicis. pcludit ḡ ꝙ xpiani sunt altiores in pcepto ꝙ sarracenu: q altitudo ē signū ꝙ lex xpianoꝝ ē vera sarracenoꝝ aūt falsa. alias enī diuinus intellectꝰ intelligeret ꝛ diua volūtas diligeret altiꝰ preceptū esse fundatū in falsa lege/ꝛ inferius preceptū in vera lege/ ꝛ hoc diuina bonitas/magnitudo/virtus/vitas/ꝛ iustitia non possent pati.

Falsum testimonium non dices quartum preceptum. Cap. iiij.

Facere falsu3 testimoniū ē qsi aliqs supponit id qd verū non ē/aut negat alicui id qd verū ē: sic facit sarracenus q ponit

ꝙ deus non sit bonitas/magnitudo/ ⁊c. nec sit trinus/ ⁊ incarnatus. Et qꝛ hec oia iã sunt ꝓbata/ nõ facit falsũ testimoniũ. Ultius dicũt sarraceni ꝙ deus facit peccatũ: ⁊ oia pctã eo qꝛ oipotens est. Itẽ dicũt ꝙ nomen machometi scribitur in multis locis testamenti veteris ⁊ noui. ⁊ nisi fuisset machometus mũdus nõ fuisset creatus. Et qꝛ tpre isto suũ nomẽ nõ inuenitur scriptũ in aliq̃ testamento. iõ ipsi imponũt nobis ⁊ iudeis/ ꝙ aufauimus testamẽta/ delẽdo nomẽ machometi. Hoc idẽ faciũt iudei negãtes btissimã trinitatẽ/ ⁊ incarnationẽ. ⁊ dicũt ꝙ xps fuit pessimus hõ q̃ vnq̃ fuit ẽ ⁊ erit. ⁊ q̃lz die secrete blasfemãt ⁊ maledicũt ipsũ. Sꝫ qꝛ ꝓbatũ ẽ ꝙ trinitas ⁊ incarnatio sunt. patet ꝙ ꝙ sarraceni ⁊ iudei faciũt cõ deo falsũ testimoniũ. ⁊ xpiani verũ ⁊ p ꝯñs sequitur signũ vꝫ ꝙ lex xpianorum ẽ vera sarracenorum falsa. ⁊ illa q̃ ponũt iudei ꝯtra trinitatẽ ⁊ icarnationẽ sũt fiã.

Non occides quintũ preceptũ. Ca. v.

5 Occidere intelligitur duobus modis corpus vꝫ ⁊ aiaꝫ. Occidere aiam ẽ remouere eã a summo obiecto/ scꝫ a btissima trinitate ⁊ incarnatione q̃s ꝓbauimus. Itẽ occidere aiaꝫ est illã separare a septẽ ꝟtutibus: q̃ sunt vie paradisi. de qbus intendemus loq. ⁊ eas ꝓbare esse altiores p legẽ xpianorum/ q̃ p legẽ sarracenorum ⁊ sic sequitur signũ ꝙ lex xpianorum est vera sarracenorum aũt falsa. Alio qñ diuinus intellectus intelligeret pceptũ: ⁊ diua volũtas odiret ipsũ ⁊ sic diua bonitas magnitudo ⁊c. nõ possent ꝯsentire.

Non mechaberis. sextum preceptum. Capi. vi.

6 Fornicatio fit duobus modis corporaliter vꝫ/ ⁊ mentaliter. Corporaliter sarraceni peccãt plus: qꝛ ipsi hñt. 4. vxores. ⁊ licitũ ẽ eis ꝙ ipsi possint luxuriari cũ tot ancillis: q̃t possunt alimentare ⁊ machometus habuit nouẽ vxores. ⁊ tñ non ꝑmisit ꝑplo hẽre nisi q̃tuor. ¶ Ultius machometus ꝯstituit in lege sua ꝙ q̃libꝫ possit athalacare qđ idẽ ẽ ꝙ latine dimittere vxorẽ suã. ⁊ sic bis. sed si dimitteret eam tertia vice non põt ipsam recupare/ nisi alio sarraceno hñte rẽ cũ ea/ ipso sciente ⁊ existẽte in porta camere. ⁊ forte illa mulier nõ vult luxuriari: sꝫ coacte luxuriatur. ⁊ sic vir ẽ ꝯtra preceptũ. Ulterius femine sarracenorum peccãt magis mentaliter q̃ mulieres xpianorum. nã vnus sarracanus hẽt multas mulieres: et sic non põt sufficere eis. ⁊ sic mulieres appetunt multos viros. sed

in lege xpianoꝝ non ē sic. qꝛ vnus xpianus cū vna xpiana cōsistit in matrimonio. ꝛ sic iniuriate sunt femine sarracenoꝝ/christiāoꝝ vo non sic. Adhuc sarraceni peccant valde mentalr ꝑ luxuri as qꝛ spectant hēre in paradiso multas mulieres/ꝛ mlta alia spe ctāt hēre cū ipis q̄ nō sunt dicēda.patet ḡ ꝙ alti⁹ ē pncipiū ꝑ legē xpianoꝝ q̄ꝫ sarracenoꝝ.ꝛ sic ostendit̄ signū ꝙ lex sarracenoꝝ ē fal sa:sed lex xpianoꝝ est vera.

Non accipies nomen dei in va= num.septimum preceptum. Capi. vij.

Accipe nomē di in vanū ē iurare ꝑ deū falso mō.sarracenus non ꝯsiderat nomen dei ita altū/sicut xpianus.qꝛ sarrace= nus negat in deo deitantē/deitatū/ꝛ deitare. sed xpianus in eo il los affirmat cū infinita ꝛ eterna necessitate/vnitate/singularitate ꝛc̄. vt supra ꝓbatum est. ¶ Itē quando Machometus fuit fac tus rex precepit ꝙ oēs homines q̄ nollent esse sarraceni decapi= tarentur:ita ꝙ auunculus suus/ q̄ erat idolatra rogauit eum ꝙ non faceret eum decapitari:sed eum permitteret stare in sua sec= ta idolatrica. ꝛ Machometus dixit ei secrete.dic coram omnib⁹ ꝙ tu sis sarracenus/ et in tua mente teneas tuam sectam ydola= tricam.ꝛ sic machometus accepit nomen dei in vanum.At domi nus noster Ihs christus non. ꝛ ideo significatum est ꝙ lex xpia= norum est vera:sarracenorum autem falsa. 7

Non facias furtum octauum preceptum. Capi. viij.

Furari ꝯsistit duobus modis.furari bona terrena videlicet ꝛ bonā famā.bona terrena sic furari pecuniam/castrum/ꝛ huiusmodi. bonā famā sic qn̄ aliqs dicit ꝙ ipe fecit aliqd bonum factū/qd alter fecit. Sarraceni furant̄ pecuniā ꝛ non hn̄t ꝯsciē tiā reddendi:at xpiani e ꝯtra. Machometus furatus fuit quā dā ciuitatē:q̄ dicit̄ Medinatytap ꝛ fecit se dn̄ꝫ auferendo illam ab eo cuius ciuitas erat. dn̄s aūt Ihs xp̄s preceptor noster nihil furatus ē. Machometus dicit ꝙ totus mundus creatus erat ꝓpter ipsuꝫ.ꝛ sic furat⁹ fuit id qd dicit̄ de dn̄o nr̄o Ihu xp̄o q̄ est causa totius vniuersi:ꝑ qd ipsuꝫ creatū ē vt sup̄ ꝓbatū ē. Ulteri⁹ narrant sarraceni ꝙ in die iudicij oēs hoies erunt in magno ca= lore ꝛ sudore ꝛ sic mittent nuncios ad primuꝫ parenteꝫ Adaꝫ ꝙ 8

ipse roget deū vt statim iudicet bonos hoīes ad gloriā: et malos ad penā: sȝ adā excusabit se/ qr peccauit in comedendo fructū vetitū: et dicet qꝫ vadant ad Noe. Sȝ noe excusabit se qr peccauit in ebriando se: et dicet qꝫ vadant ad abrahā. Abrahā qꝫ excusabit se qr gurrus erat: et sic non ē dignus tali rogatione: et dicet qꝫ vadāt ad Moysen. Sȝ moyses excusabit se. qr homicida erat: et dicet qꝫ vadant ad Xp̄m. Sȝ ipse excusabit se: qr gentes dicunt ipsuȝ esse deū et sic dicet nuncijs qꝫ vadant ad machometū. et tunc venient ad ipsuȝ et dicent. Tu q̄ es magnus amicus dei/ roga deū qꝫ liberet populū suū ab ipso sudore. et tunc machomet⁹ rogabit deū/ et dn̄s exaudiet eū. Et sic patet qꝫ machometus furatus fuit [qn̄ fecit legē] bonā famā sanctoꝝ supdictoꝝ. et sibi ipsi ipsam attribuit. Et sic significatū ē qꝫ lex christianoꝝ ē vera/ sarracenoꝝ aūt falsa.

Uxorem proximi tui non concupiscas. nonum preceptum. Capi. ix.

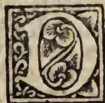
9 Machometus inuidit vxorē cuiusdā famuli sui/ q̄ postq̄ sciuit ipsuȝ machometū vidisse eā pulchrā/ dicit machometo dn̄e ego habeo pulchrā vxorē hn̄s eā ad voluntatē vraȝ. et hoc cautelose: vt ipse machometus non accipet eā. cui machometus respōdit qr tu curialit̄ dicis eā tibi dimitto. et famulus gauisus fuit sȝ machomet⁹ mane misit ꝑ ipsa: et dixit qꝫ dn̄s transmisit ei gabrielē reprehēdēdo ipsū qr ipse nō accipiebat illā postq̄ dsiderabat illā rōne sanctitatis machometi: ꝑ quā licitū erat ei hr̄e oēs mulieres ꝑ eū dsideratas. Et h̄ dixit machomet⁹ mane corā ꝑplo. et sic habuit illā mulierē ad suū placitū. et sic fuit mēdax et inuidus. Sȝ dn̄s nr̄ ih̄s xp̄s nō. nā vgo fuit/ et vgo mortu⁹ fuit. patet ȝ qꝫ signū ꝑ h̄ ortū ē cū q̄ significatū ē qꝫ lex xp̄ianoꝝ ē vera: sarracenoꝝ aūt ridiculosa:

Domum proximi tui non inuideas. decimum preceptū Capi. x.

10 Machometus inuidus fuit nam ip̄e erat mercator paup et fingendo se ꝓphetā fecit se dn̄ȝ illi⁹ ciuitatis quā supdiximus. et postmodū fecit guerrā cū rege Meche inuidendo ei regnū in bello fuit et ꝑcussus fuit inore/ et amisit duos dētes. et finalit̄ occupauit Mechaȝ: et fact⁹ fuit rex illius/ et post mortē suā Abubrech suus successor inuidit regnū Egipti et Sirie et cū bello abstulit a xp̄ianis q̄ iure ip̄m possidebant. et sic successiue de vno successore in aliū totā Persiam/ Turcam/ Barberiā/ Hispaniam

&c. acquisiuerunt. De dño autē nostro Jhu xpo non fuit sic quia paup vixit: & paup mortuus fuit. & sic de apostolis: patet ergo q̄ significatū est q̄ lex xpianoꝝ est vera. sarracenoꝝ aūt non &c.

De septem sacramentis et primo de babtismo. Capi. primum.

Jrit xpianus sarraceni faciunt circuncisionem. xpiani vero babtizant. Jtem p babtismū xpiani cōprehendunt virū & mulierē. sarraceni aūt virū tantūmodo vñ patet q̄ xpiani magis se elongant a peccato originali p babtismū q̄ sarraceni p circuncisionē. Jtē xpiani asserunt q̄ nullus absq̄ babtismo aq̄/aut flāmis/aut sanguinis pōt saluari. sarraceni vo dicunt q̄ absq̄ circuncisione saluari possunt. & q2 babtismus ē supior & circuncisio inferior significatū ē q̄ lex xpianoꝝ est supior/sarracenoꝝ aūt inferior. 11

De matrimonio. Ca. ii.

MAtrimoniū quo ad xpianū est formatū: sed q̄ ad sarracenū deffornatū. nā in matrimonio xpianoꝝ vna voluntas viri/& alia voluntas mulieris se cōiungunt ad vnū finē. & hoc idē pōt dici de duobus intellectibus coꝝ. & de duabus imaginationibus/& sensitiuis coꝝ. & sic matrimoniū est formatū videlicet forma cū forma & maťia cū materia. & forma cū materia & materia cū forma. & p hoc factū est vinculū inseparabile/in tantū q̄ vir non pōt dimittere vxorē/neq̄ e cōuerso. Sed matrimoniū sarracenoꝝ est in cōtrario. nā vna voluntas viri & sic de suo intellectu/& imaginatione/& sensitiua se hñt ad multos intellect⁹/voluntates/ymaginatiuas/& sensitiuas mulieꝝ: sed & mulieres non se ligant ad vnū hominē. nā q̄libet vellet habere illū p se ipsaꝫ. Jtem q2 sarracenus potest dimittere vxorē suam & non econuerso. & sic tale matrimoniū est deffornatū. & sic ortum est signū videlicet q̄ lex xpianoꝝ est vera: sed sarracenorum falsa. 12

De confirmatione. Ca. iii.

COnfirmatio est sacramentū necessariū vt pueri quando sunt magni confiteantur se esse xpianos & articulos fidei catholice/quos ignorabant: dū erant parui: & fuerant babtizati. Sarraceni vo non hñt istud sacramentū & sic ortū est signum q̄ 13

sarraceni sunt in errore xp̄iani autem in veritate.

De eucharistia. Ca. iiii.

14 Sarraceni faciunt festū pasche semel in anno: τ interficiūt vnum mutonē ad significandū sacrificiū: quod fecit Abraham. sed xp̄iani faciunt sacrificiū p eucharistiam: q̄ est altius sacramentum / q̄ interficere mutonem. τ ipsum sacramentū faciūt quolibet die in anno. τ in multis locis. τ faciunt ipsum ad significandum illam coniunctionem factam inter diuinam naturam τ humanam: q̄si deus fuit factus homo. τ in ipso sacramento est maior participatio τ maius signum diuine potestatis / caritatis / τ humilitatis inter deum τ hominem q̄ possit esse in via. Item deus communicat suam potestatem infinitam finite potestati presbiteri sic q ipse possit facere de pane carnē: τ de vino sanguinē absq generatione / τ digestione / τ cōpositione panis cū carne / τ vinū cū sanguine. τ sine cū accidente. τ vt idē hō v3 xp̄s sit in eodē tp̄e in celo / τ in terra in multis locis τ hoc sacramentalit̄. Quod ē maius miraculū / q̄ deꝰ pōt facere excepta incarnatione. τ tale sacramentū ita nobile τ altū cognoscit intellectꝰ diuinus eē altiꝰ τ diuina volūtas vult q sit altiꝰ sacrificio mutonis facto a sarracenis. Et sic ostū ē signū q lex xp̄ianoꝝ ē superior sarracenoꝝ aūt inferior.

De clauibus. Ca. v.

15 Sacramentū clauiū sarraceni non h̄nt. τ est sacramentū q̄ ad bene eē τ valde necessariū. eo q2 diuina p̄tas se ligat cū p̄tate presbiteri. vt presbit̄ cū diuina p̄tate liget τ soluat in celo et in terra. τ h̄ ē ligamen / τ signū ꝯiunctionis diue naē τ hūane / q̄si deꝰ fuit factꝰ hō. Et q2 sarraceni nō h̄nt tale signū siue sacrifitiū ostū ē signū q xp̄iani sunt in v̄itate / sarraceni aūt in errore.

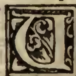
De penitentia. Cap. vi.

16 Penitentia ē sacrifi: qđ significat redēptionē quā fecit in cruce dn̄s nr̄ Ih̄s xp̄s de hūano genere. vt h̄eamus ꝯfessiones ꝯtrictionē / τ satisfactionē. τ h̄ p psonā sacerdotalē ip̄o existente iudice p ꝯfessionē. vt iniungat nob penitētias d ꝯmissis. τ p ꝯtrictionē det nob indulgentias. Et tale sacrifi ē valde vtile τ includit in se valde magnā ordinationē vt veniamus ad gl'ias: τ euitemꝰ penā sempiternā. Et q2 sarraceni non h̄nt ip̄m / ia3 ostū est signū q sint in errore: sed xp̄iani in veritate.

De extrema vnctione. Ca, vii.

Sarraceni non hñt extremã vnctionẽ. τ sic signũ ẽ φ paruꝫ 17
curant de penitentia. nã ipa extrema vnctio ẽ signũ cũ quo
xp̃iani ꝯfitent/φ ipsi peccauerunt cũ sensibus ꝯtra vnctionẽ pri-
mã/qñ fuerunt facti xp̃iani. τ tunc p extremã vnctionẽ ꝯfitentur
φ moriunt veri xp̃iani ipis penitentib⁹ ð cõmissis τ misericor
diã dei expectantibus. τ tale sacrm̃ est valde vtile. Et qꝛ xp̃iani
talẽ vnctionẽ hñt τ sarraceni non/idõ iaꝫ ostũ est signum φ xp̃iani
sunt in vera lege/sarraceni vero non.

De septẽ ṽtutibus principalib⁹. Ca. i.

Virtutes principales sunt septeꝫ/ videlicet Justitia/
Prudentia. Fortitudo. Tẽperantia. Fides. Spes.
Charitas. quaꝝ. 4. sunt cardinales. τ. 3. theologales
Justitia. Prudentia. Fortitudo. Tẽperantia sunt
cardinales. Spes. Fides. Charitas sunt theologa-
gales. Cardinales sunt dispositiue/τ preparatiue. sic in arbore in q̃
branche/rami/folia/τ flores disponunt τ preparant fructũ. Theo
logales ṽo sunt cõpletiue τ pfectiue. τ p ꝯñs priores in pfectione
sꝫ cardinales posteriores. Predicte. 7. ṽtutes sunt vie/τ orna-
menta legis. τ in ipis lex pficit. τ ipa q̃deꝫ lex in theologalib⁹ est
prius τ in cardinalib⁹ posterius. sicut planta q̃ ẽ in fructificatione p̃
us in preparatione aũt posteri⁹. ṽtutes cardinales nõ sufficiunt
ṽe legi. sic branche/rami/folia/τ flores nõ sufficiunt appetitui ar-
boris: cũ sint posteriores: sꝫ suffic̃ fruct⁹ eo qꝛ ẽ prius in pfectione.
τ in ipo fructu ꝯseruat spẽs arbor/. τ in eo ponit alia arbor in po
tentia. Sufficiunt ḡ ṽe legi ṽtutes theologales/cardinales ṽo ṽ
tutes possunt hẽri a q̃libet hoie p se/siue sint fideles aut infideles
eo qꝛ sunt posteriores: theologales ṽo non/ qꝛ sunt priores τ date
a p̃ma causa τ a p̃mo motore. τ sic dant sup̃ vires potentiarũ aie.
eo qꝛ non dant naturalit/sꝫ rõne gratie. τ idõ ad ꝓpositũ veniam⁹
ostendendo p quẽ modũ. 7. ṽtutes sunt signa ṽe legis secundum
ordinationẽ antedictã. quã ꝓpono tenere in ꝓbãdo legẽ xp̃ianoꝝ
esse verã: sarracenoꝝ ṽo esse falsam.

Primo de iustitia morali. Ca. ii.

Ad xp̃ianus scd̃m legẽ xp̃ianoꝝ iustitia inter alia importat 18
tria primũ est q̃ ad penitentiã. secũdũ q̃ ad confessioneꝫ.

tertiu3 aute3 quo ad satisfactione3.z primo de primo dicendū est ¶ Xp̄ianus dicit q hō est composit⁹ ex corpore z aīa.z in agendo iuste agit cū aīa z corpore.z sic iustitia dei q̄ est prius satisfacit iustitie hoīs q̄ est posterius.sicut simile qđ satisfacit suo simili z causa suo effectui. Jdcirco in patria deus remunerabit hoīes fideles post resurrectionē aīar z corpor secundū merita eor. Q̄m de⁹ est inuisibilis z insensibil's idō fecit se hominē vt cū suo corpore sensibili glorificaret corpora sanctor beatis obiectantib⁹ ip̄3 corpus xp̄i videndo/audiendo/intelligendo/amando/z recolendo ip̄m corpus esse ꝯiunctū cū diuina natura.z sic corpora q̄ in hac vita seruierunt deo gloriabūt p iustitiā in deo. Sarraceni aūt h̄ non dicunt qz negant incarnationē z dicunt q in patria deus remunerabit corpora sanctor cū coitu/vino/lacte z͛.non aūt cum deo obiectiue z sic attribuunt deo iniuriā.z sctī in patria non q̄escunt sic̄ appetit⁹ arbor non q̄escit in posterioribus.ꝙ ortū est signū mediante iustitia q lex xp̄ianor est v̄a:sarracenor aūt falsa. ¶ Ad secundū signū dicendū ē sic.xp̄iani eligunt iudicē sc3 presbiteru3: q̄ det iudiciū de ꝯmissis q̄ fecerunt.z ille presbiter ē vicarius dei rōne sacramenti sacerdotalis supdicti.sarraceni v̄o hoc non faciunt:s3 ꝯfitent deo/q̄ nihil eis respondet: neq3 ip̄i se ip̄os iudicare sciunt.eo qz nullus hō est disposit⁹ ad iudicandū se ip̄3 rōne magni appetit⁹:quē hēt erga se ip̄3.ꝙ z͛. ¶ Jtē ad tertiū signū ē dicendū.xp̄iani reddūt id qđ auferunt.z illa q̄ iniuste possidēt:rata q in hora mort nō reputāt se venire ad gl'ia3 nisi restituant ablata.sarraceni aūt de h̄ non curāt.imo credūt venire ad saluationē sine restitutiōe.significatū ē ꝙ q lex xp̄ianor ē v̄a.sarracenor aūt falsa

De prudentia. Cap. iii.

19 Prudentia ē virtus docens hoīem quomodo ipse agat prudent videlicet q eligat bonū z fugiat malū.z cum s eligat maius bonū q̄3 minus.z cui⁹ euitet maius malū q̄3 minus.z hoc scđ3 ordinationē quā posuimus in planta sapdicta.non q agat id qđ est prius ꝓpt posterius:s3 eꝯuerso.z inde ortū ē signū p prudentiā sc3 q xp̄iani prudent agunt p prudentiā in lege/ip̄is spectantib⁹ gl'ia3/ꝯtemplando deū/z videndo dn̄m ih̄3 xp̄3.Sarraceni v̄o imprudent agunt in lege eo qz spectant summā felicitatē cū coitu cibo/potu z͛.non aūt in xp̄o.qz negant incarnationē.neq3 in deo qz negant trinitatē/z credunt q̄escere in ip̄o p posteriuf videlicet

p opationes quas hẽt in creaturis q̃ sunt impossibilia:naз summa
ques nõ ↄsistit in posterioribus ſз in prioribus.ergo ꝛc.

De fortitudine. Ca. iiii.

Fortitudo ẽ habit⁹ voluntatiſ.sicut prudentia ẽ habit⁹ intellec 20
t⁹.ꝛ ẽ act⁹ ↄtra tẽptationes ꝛ pcc'a/rõne virilitatis cordis.
Unde deduco istud exeplũ.si aliqs hõ vult acqrere castelluз aut
mille florenos fortior erit duз illos acqrit sustinendo passiones:
q̃ acqrendo vnũ florenũ.rõ huius est qꝛ mille floreni sunt p̃us in
valore.vn⁹ aũt posteri⁹.ꝛ qꝛ sarraceni stant ad felicitatẽ corpora
lẽ in paradiso videlicet ad coitũ ꝛc.nõ aũt ad spũalia eo qꝛ negãt
in do act⁹ intrinsecos infinitos ꝛ etnos:ꝛ incernationẽ[vt supius
pbatũ ẽ]sз xp̃iani spectãt i ↄtrario.q̃re patet q̧ inde orit signũ q̧
lex xp̃ianoꝝ ẽ p prius.sarracenoꝝ aũt p posterius.

De temperantia. Ca. v.

Temꝑantia ẽ habitus eq̃lr cõpositus ex actib⁹ intellectus
ꝛ voluntatiſ.ꝛ io scõз q̧ intellect⁹ ꝛ voluntas sunt p̃ores p 21
legẽ p̃orẽ.iõ ẽ tẽperantia p̃us.si aũt fuerint posteriores p legẽ po
steriorẽ tũc tẽperantia ꝛ eius effect⁹ sunt posteriores q̃ ad legeз
xp̃ianoꝝ in q̃ intellect⁹ ꝛ voluntas sunt p̃ores/eo qꝛ spectant frui
tionẽ p trinitatẽ ꝛ incarnationẽ ꝛ p ↄñs temꝑantia ẽ p̃us. Sзqꝛ
sarraceni spectant beatitudinẽ p opationes extrinsecas q̃s deus
hẽt ꝛ etiã p coitũ/cibũ/ꝛ potũ/iõ lex coꝝ est posterior ꝛ p ↄñs in=
tellect⁹ ꝛ voluntas:ꝛ sic de temꝑantia põt dici ergo ꝛc.

De prima virtute theologali. Ca.vi.

Fides ẽ habit⁹ intellectus cũ q̃ intellect⁹ credit v̾itates de 22
deo sup suas vires videlicet sup suũ intelligere.sic volũtas
ẽ q̃ diligit deuз cũ caritate sup suũ nãle velle.xp̃iani altiori modo
obiectãt deũ p fidẽ q̃ sarraceni vt sup̃ significatũ ẽ vз p correlati
ua:ꝛ icarnationẽ p rectã lineã a p̃mo ca.vsq̧ finẽ.vñ pз manifeste
q̧ inde orit signũ q̧ fides xp̃ianoꝝ ẽ v̾a/sarracenoꝝ aũt falsa.

De spe. Cap. vii.

Spes ẽ habit⁹ memorie:ꝛ ẽ effectus diuine mie ꝛ iustitie: 23
eo qꝛ do ẽ possibile qđ hoi impossibile ẽ.qm̃ pbatũ ẽ q̧ i d'us
ẽ mia ꝛ iustitia.ꝛ tu sarracene dicis q̧ nõ.Jccirco inde ortũ ẽ sig
nũ q̧ lex xp̃ianoꝝ ẽ p̃us.tua aũt posterius. Jtẽ xp̃iani dicunt deũ

esse incarnatum/ et ex humana natura natum/ crucifixum/ et mortuum vt redimeret humanū genus. Sarraceni quidem totū hoc negant. et ideo iterū oritur inde signū ꝙ spes est altior per legem xpianoꝝ ꝗ̄ sarracenorū/ qꝛ postꝗ̄ deus tantū humiliauit se: bene sequitur ꝙ exaudiat peccatores/ et ꝙ remuneret iustos ꝛc.

De charitate. Cap. viii.

24 Charitas est habitus voluntatis cū quo ipsa ascendit ad diligendum deū et proximum suum super viribus suis. quoniam deus est voluntas vt probatum est. Sarraceni aūt dicunt ꝙ non. ideo significatū est ꝙ caritas est altior p legem xpianorū ꝗ̄ per legē sarracenoꝝ. Itē xpiani credunt ꝙ deus sit incarnatꝰ et in humana natura natus/ crucifixus/ et mortuus amore humani generis. et sic patet ꝙ caritas creata q̄ est effectus diuine voluntatis est p̄us p legē xpianoꝝ: sꝫ p legē sarracenoꝝ posterius. vnde ꝯcluditur ꝙ lex christianoꝝ est supior: sarracenoꝝ aūt inferior.

De septē peccatis mortalibus

Et primo de auaricia. Capi. primum.

25 Septem sunt peccata mortalia: et sunt priora qꝛ ab hijs alia peccata mortalia/ siue venialia descendūt. quoꝝ 7. sunt p̄us videlicet Auaricia. Supbia. Accidia. Inuidia et Ira. et duo sunt posterius videlicet Gula. et Luxuria. 5. supdicta dicunt̃ p̄ora respectu aīe. sꝫ alia duo dicunt̃ posteriora respectu corporis. iccirco peccatū altius ē p p̄us ꝗ̄ p posterius. eo qꝛ aīa est p p̄us. corpus aūt per posterius. et p̄mo de auaricia dicemus. Auaricia ē hitus voluntatis cū q̄ voluntas agit extra vires suas. sic distans a deo sicē cū caritate ip̄a appropinq̄t se ad deū. Largitas ē oppositū auaricie: et ē effectꝰ caritatꝭ. et caritas ē hitus volūtatꝭ. et qꝛ pbatū ē ꝙ deꝰ ē volūtas: ideo significatū ē ꝙ xpianus pctor p auariciā ē magis ꝯtra suā legē ꝗ̄ sarracenꝰ. sic xpianus iustꝰ q̄ ē altior p largitatē ꝗ̄ sarracenꝰ nō auarꝰ. ex inde pꝫ ꝙ ortū ē signū vꝫ ꝙ lex xpianoꝝ ē p̄us sarracenoꝝ aūt posteriꝰ. Itē sarracenꝰ nō hēt ꝯsciētiā i hora mortis vt in ca. iusticie dictū ē reddēdo quod abstulit aut furatꝰ fuit xpianꝰ ꝯsciētiā hēt q̄ ppt̄ signū ortū ē ꝙ ꝛc. adhuc p experientiā vidimꝰ ꝙ xpiani largiores sūt i elemosina ꝗ̄ sarraceni et i comedēdo et iduēdo/ maiorē familiā hn̄do ꝛc. vn̄ orit̃ signū p largitatē et auariciā ꝙ lex xpianoꝝ ē p̄or: sarracenoꝝ aūt posterior.

De gula. Cap. iii

Gula ē oppositū tēpantie τ ecuerso. τ qz tēpantia ē ɔstituta p intellectū τ voluntatē vt in suo cap. dictū ē. iō significatū ē qꝫ gula ē ɔstituta p intellectū τ voluntatē. τ qz xp̄ianus dicit qꝫ deus ē intellect⁹ τ voluntas. τ sarraceni h̄ negāt / τ tēpantia ē p⁹ p legē xp̄ianoꝝ: posteri⁹ aūt p legē sarracenoꝝ vt in suo cap. pbatū ē. iō dr̄ signū vꝫ qꝫ xp̄anus magis peccat ɔtra suā legē p gulā q̄ȝ sarracenus. sic maior ē in sua lege p tēpantiā / q̄ȝ sarracenus in sua. q̄ ppt̄ ortū ē aliud signū vꝫ qꝫ lex xp̄ianoꝝ ē poꝛ. sarracenoꝛū aūt posterioꝛ. Itē sarraceni rōne magne gulositatꝭ suas manus lingunt. τ cū digitꝭ attrahunt pinguedinē ab ollis / τ a parapsidib⁹. τ deinde lābunt digitos suos. q̄ significatū ē qꝫ lex xp̄ianoꝝ est supius. Itē rōne magne gulositatis sarraceni spectant comedere / τ bibere in paradiso. τ credunt qꝫ in illa sint riuuli vini / olei / mellis / τ butiri. τ qꝫ sedebunt in vmbꝛis arboꝝ fructificantiuꝫ: et oēs fructus comestibiles τ qualescūqꝫ carnes appetant comedere ɔfestim ipsas hēbunt paratas. τ dicunt qꝫ q̄libet sarracen⁹ hēbit potestatē comedendi τ bibendi sic. xl. hoies. xp̄iani aūt h̄ non spectant: sed spectant vitā angelicā. vnde p gulā o:īr signū qꝫ lex chꝛistianoꝝ est vera: sarracenoꝛum aūt falsa.

De luxuria. Cap. iiii.

Luxuria ē habitus cū quo instinctus τ appetitus naturales concupiscunt mulieres contra 6. τ 9. preceptū. quod est alti⁹ p legē chꝛistianoꝝ: q̄ȝ sarracenoꝝ vt pbatū est. ergo significatū est τc̄. Ulterius pbatur qꝫ deus est suus intellectus τ sua voluntas τ in hoie intellectus τ voluntas causant luxuriā mediantibus naturalibus instinctu τ appetitu coꝛpoꝛis. τ hoc ɔtra matrimonū. τ qz deus est intellectus τ voluntas: τ matrimonium est pꝛius p legē chꝛistianoꝝ: posterius aūt p legē sarracenoꝝ. vt in ca. de matrimonio dictū est. oꝛitur ergo signū τc̄. Itē sarraceni in paradiso spectant hēre mulieres. τ qñ hēbunt rem cū illis qualibet vice habebunt eas puellas. τ q̄libet homo hēbit potestatem .xl. hominū ad coitū. τ hoc spectant p magnam licentiā quā habent significatam p Machometuꝫ qui fuit valde luxuriosus. Xp̄s dn̄s noster virgo vixit τ virgo moꝛtuus fuit. τ qz chꝛistiani non spectant coitum in paradiso. ergo significatum est qꝫ lex chꝛistianoꝛū est vera: sarracenoꝛum autem falsa.

De superbia. Cap. iiii.

28 Superbia ē habit⁹ cū q̄ intellect⁹ ⁊ voluntas sunt ꝯtra hu=
militatē q̄ ē effect⁹ prudentie ⁊ caritati[s]. q̄ sunt effect⁹ diui
intellect⁹ ⁊ voluntati[s]. Et qꝫ xp̄iani dicūt ꝙ deus ē suus intellec
t⁹:⁊ sua voluntas:iō oꝛit̄ signū p̄ hūilitatē ⁊ sup̄biā/ꝙ lex xp̄iano
noꝝ ē v̄a/sarracenoꝝ aūt falsa. Itē dñs nr̄ ih̄s xp̄s ⁊ datoꝛ legis
nō fuit sup̄b⁹:īmmo fuit ita hūilis ꝙ ip̄e q̄ dñs angeloꝝ erat p̄mi=
sit se vendi/ligari/alapis ⁊ flagellis cedi:⁊ in cruce suū corp⁹ p̄fo
rari. Machomet⁹ aūt datoꝛ legis sup̄b⁹ fuit in occupādo regnū/
qđ suū nō erat. ⁊ sic de suis ꝯseqn̄tib⁹ q̄ cuꝫ sup̄bia ⁊ ense acq̄siue
rūt regna xp̄ianoꝝ absqꝫ ꝯscientia. ⁊ sic oꝛit̄ signū p̄ sup̄biā ⁊ hūili
tatē/ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē v̄a: sarracenoꝝ aūt falsa.

De accidia. Ca. v.

29 Accidia ē hitus voluntati[s] cū q̄ ip̄a ē ꝯtra caritatē. ⁊ cū q̄ hoi
nes sunt pigri/⁊ occiosi/maliuolentes/⁊ maledicētes. ⁊ qꝫ
p̄batū ē ꝙ de⁹ ē bonitas/⁊ voluntas: sꝫ sarraceni negāt h̄. ⁊ cari
tas ē effect⁹ diuine bonitati[s] ⁊ volūtati[s]. iō oꝛit̄ signū p̄ qđ significatū
ē ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē v̄a: sarracenoꝝ aūt falsa. Alioqn̄ diuina volūtas
diligeret suū oppositū. ⁊ odiret suū effectū/qđ ē impossibile.

De inuidia. Cap. vi.

30 Inuidia ē hitus cū q̄ hō ē ꝯtra iustitiā ⁊ caritatē: ⁊ qꝫ deus
ē iustitia ⁊ volūtas[vt p̄batū ē] ⁊ iustitia ⁊ caritas create
sunt effect⁹ dei. ⁊ sarraceni negāt ꝙ deus non ē iustitia neqꝫ volū
tas iō significatū ē ꝙ xp̄iani cū sua lege sunt magi[s] ꝯtra inuidiā/q̄ꝫ
sarraceni cū sua. p̄pt̄ qđ significatū ē ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē p̄oꝛ: sarrace
noꝝ aūt posterioꝛ. Itē dictū ē in 9. ⁊ 10. p̄cepto. Non inuideas
vxorē ⁊c. ⁊ sic significatū ē ꝙ p̄ legē xp̄iāoꝝ ē hō magi[s] ꝯtra inuidiā
q̄ꝫ p̄ legē sarracenoꝝ. rōne cui⁹ significatū ē ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē p̄oꝛ:
[sarracenoꝝ aūt posterioꝛ.

De ira. Cap. vii.

31 Ira ē hitus voluntati[s] cū q̄ ip̄a ē ꝯtra prudentiā/fortitudinē
⁊ caritatē: ⁊ etiā ꝯtra patientiā ab ip̄is causatā: ⁊ qꝫ deus ē
volūtas causans caritatē. ⁊ ē intellect⁹ causans prudentiā. ⁊ sar
raceni dicūt ꝙ de⁹ nō ē volūtas nec intellect⁹. iō significatū ē ꝙ
lex xp̄ianoꝝ ē p̄oꝛ: lex aūt sarracenoꝝ posterioꝛ. Itē dñs nr̄ Ih̄s
cū paciencia fuit ꝯtra irā qn̄ p̄misit se vendi: cū ip̄e sit dñs omniū

thesaurorum. et permisit se alapis cedi/ et suas manus ligari cum ipse sit dominus omnium manuum/ et permisit se flagellari: qui est dominus omnium potestatum. et permisit se interfici: qui est dominus vite. et permisit se coronari de spinis/ qui est dominus honorum et regum. Machometus qui dedit legem sarracenis pauper et vilis fuit quia non habuit patientiam et sic de suis consequentibus et acquirentibus regna christianorum cum ense/ superbia/ et impatientia. que quidem sunt acquisita a christianis cum humilitate et patientia. ex istis ergo oritur signum quod lex christianorum est vera: sarracenorum autem falsa.

De nouem ordinationibus seu principijs ecclesie catholice. Ca. primum.

Cum nouem principijs ordinatis probabo quod lex christianorum est prior/ sarracenorum autem posterior: et cum hoc probabo quod lex que est prior sit a diuina voluntate diligibilis: alla autem que est posterior odibilis/ ipsis legibus existentibus contrarijs per beatissimam trinitatem et incarnationem. christianis affirmantibus et diligentibus beatissimam trinitatem et incarnationem. et sarracenis illas negantibus et odientibus. et sic patet quod lex que est prior est vera: illa vero que est posterior est falsa. alioquin diuina voluntas esset contra iustitiam diuinam et veritatem. Quam contrarietatem diuina iustitia et veritas non possent sustinere.

Primo de preceptore. Ca. ii.

Dominus noster Jhesus christus fuit preceptor et dator legis/ ipse est deus et homo/ vt probatum est/ et voluit esse pauper ad dandum exemplum quod paupertas bona est. nam diuine occupant orationem. Et sanctam vitam duxit vt sua sancta vita esset exemplum vite sanctorum. Humilis fuit eo quia ipse erat rex et sub dominio herodis siue cesaris permisit se iudicari/ flagellari/ et mori et talem vitam dedit apostolis. Machometus autem dedit alchoranum/ quem vocant sarraceni legem machometi: ipse enim fuit homo pauper et sui primi parentes fuerunt idolatre. et ipse se regem fecit vt dictum est et mortuo suo auunculo accepit pro vxore vxorem auunculi sui: et sua bona habuit et ipse mortuus est in terra: sed christus est viuus in celo/ et hoc asserunt sarraceni: et etiam dicunt christum esse spiritum dei et verbum dei et ex virgine natum. et multa alia que possunt dici. patet ergo quod 52

xp̄s est preceptor τ p̄or/machometus aūt posterior. τ deinde manifeste legē xp̄ianoꝝ esse verā: sarracenoꝝ aūt esse falsam.

De ecclesia. Cap. liii.

53 Diximus supra de ecclesia/sed adhuc ꝓpono dicere de ipsa hic. Ecclesia ꝯsistit ꝑ fidē/spē/τ caritatē p̄us. τ ꝑ prudentiam/iustitiā/fortitudinē/τ tempantiā posterius. τ talis ecclesia est christianoꝝ/non aūt sarracenoꝝ q̄ non hn̄t fidē/spē/nec caritatē q̄ non danť a deo nisi cū veritate. τ sic ecclesia sarracenoꝝ hēt virtutes cardinales absq3 fructu. sicē est ceus hn̄s oculos sine obiecto. Itē si in ecclesia sarracenorū ē vnus clericus. in ecclesia xp̄ianoꝝ sunt 10. τ plures. τ si ecclesia sarracenoꝝ hēt vnū honorē. ecclesia xp̄ianoꝝ hēt centū. τ si in ecclesia sarracenorū ē vnus religiosus/in eccl'ia xp̄ianoꝝ sunt centū. in eccl'ia sarracenoꝝ non sunt mulieres religiose: s3 in eccl'ia xp̄ianoꝝ sunt mlťe. q̄ꝝ plures sunt ꝟgines. τ sic p3 ꝑ an̄dicta q lex xp̄ianoꝝ ē ꝟa: sarracenoꝝ ꝟo falsa. Alioqn diua voluntas diligeret qđ ē posteri⁹: τ odiret qđ ē p̄us. τ h̄ sua bonitas/iustitia τc. sustinere non possent.

De oratione. Ca. liiii.

54 Ait xp̄ianus sarraceno ꝑ vnā orationē factā ad deū a clericis sarracenoꝝ fiunt 10. orones τ plures a clericis xp̄ianorū. Adhuc qr clerici xp̄ianoꝝ orant cū sacrificio v3 cu3 eucharistia/sarraceni ꝟo non orant cū sacrificio. qua ꝑpť ex hoc oritur signu3 v3 q lex xp̄ianoꝝ est p̄or: sarracenoꝝ aūt posterior. Itē tu sarracene dicis q deus non ē bonus/magnus τc. q̄ ad se: s3 quo ad entia creata. ego aūt dico q̄ ad se vt iam tibi ꝓbatū ē. vnde seq̄tur secundū te q summa beatitudo ꝯsisteret in nobis: τ non in deo. sed secundū me ē totū in contrariū. τ iō significatū ē q oro xp̄ianoꝝ ē p̄or sarracenoꝝ aūt posterior. Itē xp̄iani hn̄t multos sc̄tōs τ sanctas: q̄s ipsi rogant τ honore eoꝝ ieiunant τ celebrant vt orent ꝺum pro eis: sarraceni ꝟo non hn̄t nisi machometū. τ ꝑ hoc ortum est signū τc. Adhuc dictū est in capi. mie q xp̄s homo deus inq̄tū est homo/orat ꝓ nobis τc. τ ideo signū est ortū q oratio nostra preualet vestra: τ iō si oro nostra sit prior τ vestra posterior sequitur q lex nostra est prior: sed vestra posterior/ τ q lex nostra est vera: τ vestra est falsa:

De elemosina. Cap. v.

Christiani hñt religiosos multos/ ꝛ multas religiosas eli= 35
gentes virginitatẽ ꝛ paupertatẽ amore dei: ꝛ populos dat
eis necessaria ꝛ ꝯstituit eis pulchra monasteria ꝛ ecclesias:in qui
bus morant᷑.sꝫ sarraceni de hoc non curant. Itēꝫ xp̄iani faciunt
hospitalia in q̄bus recipiunt᷑ paupes/infirmi/ꝛ peregrini:ꝛ in q̄li
bet ciuitate faciunt vnū hospitale/aut duo/aut tria: sꝫ de sarrace
nis nunq̄ꝫ audiui ꝙ ipsi habeant nisi duo hospitalia.vnū in Tuni
tio.alō in Alexādria.ꝛ sic orit᷑ p hoc signū ꝛc. Itē dicit᷑ ꝛ ego cre
do ꝙ plus ē hoc qd dāt xp̄iāi in festis sanctoꝝ amore dei: q̄ꝫ qcq̄d
dant sarraceni p totū annū/ꝛ plus xp̄iani dant paupibus euntib⁹
hostiatiꝫ decies:q̄ꝫ qcq̄d sarraceni omnibus suis paupibus. Ad
huc christiani dant clericis decimā amore dei:sarraceni nequaq̄ꝫ
Ostendit᷑ ergo p elemosinā ꝙ lex christianoruꝫ est supior:ꝛ vera
sarracenorum aūt inferior ꝛc.

De ieiunio. Cap. vi.

Xp̄iani ieiunant in q̄dragesima 40.diebus:sꝫ sarraceni 30 36
ꝛ xp̄iani non comedunt nisi semel inter diē ꝛ noctē:neq̄ꝫ co
medunt carnes. Sarraceni aūt comedunt bis in nocte: ꝛ plus
si velint:ꝛ comedunt carnes.ꝛ sic oritur signū p ieiuniū videlicet
ꝙ lex xp̄ianoꝝ est supior.sarracenoꝝ aūt inferior.Xp̄iani ieiunant
aduentū xp̄i/vigilias sanctoꝝ/ꝛ 4.tempora ꝛ multi sunt ieiunan
tes cum pane ꝛ aqua.sarraceni vero nequaq̄ꝫ.

De contrictione. Cap. vii.

Probatū est ꝙ deus est sua bonitas/magnitudo ꝛc.ꝛ sic q̄n
xp̄iani peccant contra bonitatē/magnitudinē ꝛc.magis sunt 37
dispositi ad habendū contrictionē de cōmissis/q̄ꝫ sarraceni dicen
tes ꝙ deus non ē sua bonitas magnitudo ꝛc.ꝛ qꝛ illa ꝯtradictio q̄
est magis disposita est p̄us. ꝛ illa q̄ est minus disposita posterius.
Unde oritur signū p contrictionē ꝛc. Itē xp̄iani credunt beatissi
mā trinitatē ꝛ incarnationē.ꝛ ideo quando peccant maioreꝫ con
trictionē debent habere de cōmissis q̄ꝫ sarraceni/negantes diui=
nā trinitatē ꝛ incarnationē.ꝛ sic ostenditur signū ꝛc. Item in le=
ge xp̄ianoꝝ ē istud preceptū a deo datū.Dilige dn̄m deū tuū ex to
to corde tuo/ ꝛ ex tota anima tua/ꝛ ex tota mente tua/ ꝛ ex totis

viribus tuis: sed tale mandatum nec equiualens est in lege sarracenorum. et sic quando christiani peccant contra predictum preceptum maiorem contritionem habere debent quam sarraceni. et ideo significatum est quod lex christianorum est prior. etc.

De confessione. Cap. viii.

38 Christiani confitentur presbiteris et vicarijs dei: et hoc cum magno dolore / verecundia / et tristitia de commissis. sed sarraceni de tali confessione non curant. sed confitentur deo vt dictum est. et quia confessio per legem christianorum est prius: per legem autem sarracenorum posterius. ideo sequitur quod lex christianorum est superior. sed lex sarracenorum etc. et sic ostenditur signum per confessionem quod lex christianorum est vera. etc.

De satisfactione. Cap. ix.

39 Per legem christianorum satisfactio est disposita de commissis mediante confessione. et presbitero existente iudice vt supius dictum est sed per legem sarracenorum non est disposita. quia carent confessione et iudice spirituali. et quia dispositio dicit habitum positiuum. et indispositio habitum priuatiuum / adeo oritur signum quod lex christianorum est prior etc.

De glorificatione. Cap. x.

40 Xpiani credunt videre in paradiso per intellectum essentiam dei et suam operationem quam habet per trinitatem / habentem actus infinitos et eternos per capitula superdicta probatos. et per talem visionem / et delectationem / et amorem oritur signum quod lex christianorum est etc. Item christiani dicunt quod deus est factus homo et cum corpore illius hominis glorificabit et remunerabit omnia corpora sanctorum per visum et auditum. et vt ego credo per tactum suos pedes osculando / satisfaciendo gustui / tactui et olfatui. Sarraceni autem hec omnia negant / negando incarnationem. et sic oritur signum etc. Item christiani non spectant habere in paradiso coitum: sed vitam angelicam / vt dictum est. sed sarraceni spectant habere coitum / cibum / et potum. ideo per legem christianorum significatum est quod paradisus est valde mundus: et ab omni immunditia prolongatus. sed per legem sarracenorum significatum est totum oppositum. idcirco significatum est quod lex christianorum etc. ¶ Probatum est per 40. signa et hoc vere et assertiue quod lex sarracenorum est falsa. christianorum autem vera. predictis rationibus auditis a sarraceno ipse diu considerauit et post suspirauit et a christiano se prolongauit et disputationem dimittens disparuit.

De tertia parte: que est de ordinatione: seu fine huius libri / cum quadam exhortatione ad principes christianos.

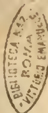

Sarracenus et christianus vt in principio dictum est ad inuicem consenserunt quod ambo facerent istum librum per modum disputationis. in qua disputatione non auctoritatibus sed necessarijs rationibus vterentur. eo quia auctoritates facile calumniantur ratione diuersarum expositionum. et etiam quia christianus non credit auctoritatibus ex lege sarracenorum nec sarracenus contra legi christianorum. Sarracenus item dixit. quod bonum esset quod vt disputatio tractabatur in lingua arabica etiam liber componeretur in sermone arabico vt melius intelligeretur a suis sarracenis. Quod non displicuit christiano. quia in arabico doctissimus erat. Finis igitur propter quem liber iste eo modo quo diximus compositus fuit / talis est. vt videlicet mittatur quouis gentium ad sapientes et viros doctissimos tam christianorum: quam sarracenorum vt ipsi viderent illum: et iudicarent de rationibus in eo adductis. Sed quia pacta disputatione sarracenus quasi confusus disparuit. statim christianus predictum librum ex suis rationibus et sarraceni in arabico compositum misit primum ad episcopum Bugie qui inter sarracenos valde doctus habebatur / rogans eum vt ipse cum suis sapientibus et doctoribus sarracenis librum hunc videre et examinare velit / et rationibus christiani dignetur aut consentire aut respondere. Qui scilicet episcopus habito libro post paucos dies iussit predictum christianum extrahi a carcere et ex toto regno Bugie statim ejici hac conditione et lege quod si ad eam iterum rediret pena capitis puniatur. Quod a sarracenis illico factum est. Accidit quod tunc quedam nauis christianorum staret in portu Bugie infra paucos dies discessura. in quam Raymundus longo carcere et iniurijs: quas passus fuerat / fatigatus sarracenis impellentibus se coniecit. Que quidem nauis cum ad ciuitatem Januensem ventura esset tempestate coacta ad portum pisanum cursum diuertit. A quo cum distaret per decem fere miliaria et non amplius passa est naufragium et Raymundus christianus cum quibusdam marinarijs expoliatus et nudus vix ad portum applicuit et omnibus bonis suis et libris qui sibi chariores erant / amissis in mari in ciuitatem Pisanam se recepit. in qua cum per aliquos dies commoraretur recordatus disputationis illius

quam habuerat cuȝ sarraceno Bugie: cepit longa vigilia ꝛ men tis eleuatione reducere ad memoriā totā fere disputationē: ꝛ ma teriā illius libri: quē ad epm Bugie in sermone arabico miserat. ꝛ ex illis rōbus iterū composuit istū librū in sermone latino: quē misit ad dñm Papā: ꝛ reuerendos Cardinales. vt ipsi viderent antedictas rōnes xpiani ꝛ sarraceni ꝛ ostenderent ipsas sapienti bus xpianis. vt comoneantur saltē qbus fundamentis intendūt sarraceni destruere legeȝ xpianoꝝ ꝛ de quibus faciunt plures li bros. quoꝝ vnū xpianus perlegit. ego inquā Raymundus cū essē in carcere. cum qbus libris multos decipiunt xpianos: q se sarra cenos faciunt. maxime cū non habeant intellectū eleuatū nec in scientia bene fundatū ad soluendū predictas rōnes cum qbus ꝛ cū promissione multarū diuitiarum ꝛ mulierū multos attrahunt fideles ꝛ conuertunt ad legē machometi. Quod xpiani sarrace cis non faciunt: ꝛ negligenter faciunt. qꝛ non curant dare consili um: nec auxiliū sarracenis: q se faciunt xpianos. vnde euenit ꝙ si vnus sarracenus xpianus efficitur: decē ꝛ plures xpiani efficiun tur sarraceni. De quo habemus experientiā in regno egipti: in quo tertiā partē militie Soltani constat fuisse xpianam. Sarrace ni. n. per modū quē diximus multū laborant in multiplicando su am legē ꝛ occupando nřas terras cum ignominia ꝛ verecundia xpianoꝝ. ¶ Considerēt igitur xpiani principes maxime illi: q huic malo obuiare possent ꝛ non faciunt qd erit in fine. Deus. n. nec cogi nec decipi pōt. Considerent tres potentissimos Tarta roꝝ impatores quoꝝ vnꝰ: ꝛ idē maioꝛ nūcupatur magnꝰ Canis. q terrā presbiteri Joannis possidet. ꝛ vltra istum imperatorē ad partes orientales alius enascit magnus dñs. Secundus impe rator dominat ad partes septentrionales cui nomen est Totay. Tertius est q dominatur Persie vsqꝫ ad indiam ꝛ vocatur Car benda. q tempore Casiani fratris sui factus fuit sarracenus cum oibus suis militibus. Unde non oportet regē francie ire in Su riā nec in aliquā partē Persie conuicinā. alioqn iste Carbenda ꝛ Soltanus multū possent nocere xpianis. Qui qdem tres imp atores maiores terras in duplo possident: ꝙ oēs reges xpianorū ꝛ sarracenoꝝ. Considerent igitur xpiani qd erit in fine. Nestori ani insuper. ꝛ Jacobini cū odio habeant latinos iaȝ incipiunt pre dicare ꝛ peruertere tartaros dissemiando suā sectā erroneā ꝛ ve nenosam doctrinā. Quid igitur agitis latini qbus datū ē a deo

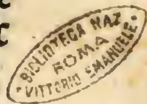
qui multum diligibilis ꝛ timibilis est potestatem acquirendi totũ vniuersum: nisi culpa vr̄a remaneat. vt latius figuratũ est in libro quē fecimus de fine. In quo ostendimus in quanto periculo con stituta esset religio xp̄iana nisi de remedio prouideatur. Ex quo libro ꝛ ex antedictis satis patet manifeste quantũ esset bonuȝ: ꝙ Papa ꝛ reuerendi cardinales q̄ sunt thesaurus ecclesie vt mun dus restauraretur in bono statu intenderent ad tria sine q̄bꝰ mũ dus non pōt esse in bono statu. Que tria cũ sint in potētia ꝛ ocio sitate ꝛ possent reduci ad actũ per maiores nr̄os ꝛ non reducunt maxime ꝑ illos: q̄bus per vicariam beati Petri comendatus est mundus vniuersus maximā culpā attribuunt xp̄ianis ꝛ fidei ca= tholice magnũ detrimentũ. Est primũ e tribus supradictis vide licet ꝙ dn̄s papa: ꝛ reuerendi cardinales curarent vt quattuor vel q̄nqȝ monasteria construerentur in perpetuũ: in q̄bus viri re ligiosi ꝛ seculares litterati ꝛ deuoti feruentes in charitate: ꝛ cupi entes mori pro veritate ꝛ lege illius: q̄ pro salute nr̄a morteȝ non timuit. addiscerent diuersa idiomata ꝛ linguas infideliũ. ꝛ deinde irent ad predicandũ euangelia per vniuersum mundum: vt dn̄s noster Ihs xp̄s in sua lege benedicta precepit. Quod ob defectũ intelligentie idiomatũ multi non faciunt: aut si faciunt nihil pro= sunt cũ apud infideles q̄bus predicant nec intelligant: nec intelli gantur. istud bonũ comodũ fidei xp̄iane multis in libris nr̄is non sine lachrimis in vanũ scripsimus. Secundũ est ꝙ de omnibꝰ religionibus ꝛ ordinibꝰ militie videlicet de ordine Templi / Hos pitalis alemanoꝝ / Vclensiũ / Calatraue / atqȝ sepulcri fieret aliuf ordo alio nomine nuncupatus q̄ assidue staret in frontaria cōtra sarracenos: qꝛ ad hoc in principio constituti fuerunt. Quiq̄dem ordo p̄mo iret in Granatā in qua magnus thesaurus sarracenoꝝ est ꝛ fundamentũ lapideũ: ꝛ qꝛ prope est. Et granata acq̄sita trā sirent in berberiā nā ipsa similiter ꝓpe est. Deinde successiue vsqȝ ad acq̄sitionē terre sancte: ad quā ire primo per Suriā nimis esseȝ periculosuȝ: qꝛ longus est circuitus ꝛ ꝑ terras infideliũ ꝛ funda= mentũ est arenosuȝ ꝛ labile. Tertiũ est ꝙ dn̄s papa ꝛ reueren di cardinales decimaȝ totius ecclesie: quā dant regibus xp̄ianis: consignarent ad istā sanctam expeditionē ꝛ passagiũ: contra ini= micos fidei catholice quoadvsqȝ terra sancta sit acq̄sita. Nam de cima ideo a laborantibus data est. vt ecclesia ꝑ ipsam honoretur / substentetur / ꝛ augeatur fides catholica: non aūt vt reges ipsam

deducant in alios vsus forsitan non bonos:quod malum est. Et hijs tribus ordinamentis fortassis mundus posset redire in bonũ statũ vt largius loquuti sumus in libro quẽ supradiximus de fine ꝛ quẽ presentauimus regi Aragonie ꝛ ipse statim misit illum ad dñm papam:ꝗ nunc ipsum habet:quando in monte pesulano me presente obtulit totũ suum regnũ/suam personã/suam militiam ꝛ thesaurum ad pugnandũ contra sarracenos omni tempore:quo placeret dño pape/ꝛ dominis cardinalibus sum ego de hoc certissimus:qꝛ tunc temporis presens eram. Finit libellus de disputatione xp̃iani ꝛ sarraceni.in quo si ego Raymundus aliquid cõtra fidem catholicam sum loquutus hinc confiteor me dixisse ignoranter:ꝛ non scienter ꝛ submitto me ꝛ ipsum librum correctioni maiorum dñorum ꝛ doctorum catholicorum: ꝛ sancte matris ecclesie Romane tanꝙ fidelis ꝛ verus christianus.

Anno dñi M.ccc.viij.finiuit Raymundus istum librum secũdo in sermone latino Pisis in monasterio sancti Dominici in mense Aprili: quẽ pmo composuerat in lingua arabica vna cum Homerio sarraceno in Ciuitate Bugia.

Deus cum tua gratia & benedictione incipimus tractatum de demonstratione per equiparantiaz quod in diuinis sit distinctio. Prologus.

Quoniam quicquid demonstratum est ab antiquis demonstratū est aut p qd: aut p quia. Et sbm huius libri ē inuestigare distinctionē in diuinis psonis per demonstrationez: q̄ fieri non pōt p qd. ex eo qz deus non hēt sup̄ se aliqd. & demonstratio p qz non est potissima. Idcirco intendimus pbare distinctionez predictam per eq̄perantiā actuū diuinaꝝ rationū. Et qm̄ demonstratio in q̄tuz huiusmodi pcedit ex ꝑmitiuis/veris/immediatis/ & necessarijs ꝑncipijs/nō p talia ꝑncipia volumus facere istā demonstrationez quā p eq̄perantiā nominamus. Et sicut exēplificauerimus in diuinis: ita & in alijs rebus fieri poterit suo modo. ¶ Appellabim⁹ igit̄ ista ꝑncipia ꝑmitiua simpliciter: & absolute: non ex eo q̄ alia ab eis descendant: sed qz ipsa ab alijs non descendunt. Et in hoc apte patet q̄ talis ꝑmitiuitas retinet magis naturā ꝑmitiuitatis: q̄ꝫ ꝑmitiuitas cause ad effectū. qz ista ē respectiua: illa xo absoluta. Uerbi gr̄a sic intellectus est ꝑmitiuus p suū intelligere: & voluntas p suū velle ad oēs alias dignitates: ex eo qz oēs alie habēt intelligi p intellectū: & velle p voluntatē: non tamen sic effectus p causas. Cū alie dignitates sint eis equalentes in esse & natura: et p suos actus pprios sint etiā ꝑmitiue. Sic bonitas diuina q̄ p suū bonificare est ꝑmitiua ad bonū intelligere & amare. & diuina magnitudo p suū magnificare ē ꝑmitiua ad magnū intelligere: & amare. & eternitas p suū eternare ad eternū intelligere & amare. Et sic de alijs circulariter scdꝫ suos actus. dicimus aūt istaꝫ ꝑmitiuitatē circularē. quia est pmanens intra essentiam dei & non extra. ¶ Q. etiā ꝑncipia ex q̄bus ista demonstratio pcedit sint xa ostendimus tali modo. Quicq̄d vere intelligit̄/vere hēt intelligi p intellectū. & q̄cq̄d vere diligit̄ vere hēt diligi p voluntatē. a simili q̄cq̄d vere bonificat̄/vere hēt bonificari p bonitatē. & quicq̄d vere magnificat̄/vere hēt magnificari p magnitudinez. & quicq̄d vere

eternificat vere habet eternificari p eternitatē.ꝛ sic de alijs dignitatibus suo modo. ¶ Immediata dicimus ex eo qꝛ non ē dare mediū inter potentiā ꝛ suū ꝓpriū actū.sicut inter intellectū ꝛ intelligere.voluntatē ꝛ velle.bonitatē ꝛ bonificare.magnitudinē ꝛ magnificare.eternitatē ꝛ eternificare.ꝛc. ¶ Necessaria qꝛ de necessitate ad intellectū diuinū seqtur intelligere. cū in deo non sit dare potentiā sine actu.ꝛ ad voluntatē velle.ad bonitatē bonificare.ad magnitudinē magnificare.ad eternitatē eternare ꝛ sic de alijs. His premissis in isto ꝓlogo seruabimus sequentē ordinē ¶ Primo probabimus actus ignotos p actus notos in diuinis. sc̄ bonificare ꝛc̄.p intelligere ꝛ amare. Secundo p istos actus ꝓbabimus concordantiā.ꝛ p concordantiā differentiā.ꝛ p differentiā ꝛ concordantiā equalitatē in diuinis personis.ꝛ postea descendemus ad ꝓpositū p̄ncipale. Istā inuestigationē quā facimus ꝓbabimus p tria p̄ncipia nostre artis generalis:q̄ sunt hec q̄ sequunt̄ scʒ concordantia differentia.eq̄litas. q̄bus mediantibus demonstrabimus distinctionē predictā in diuinis qd̄ est nr̄m intentū.

¶ Q. aūt bonitas habeat actū ꝛ sic de alijs.isto modo ꝓbabim⁹. Quandocūqꝫ aliq̄ rationes ita se hn̄t:ꝙ quedā hn̄t ꝓprios actus quedā vero non:realiter se ipis differunt. Sed si diuinus intellectus ꝛ diuina voluntas hn̄t ꝓprios actus.diuina aūt bonitas magnitudo.eternitas ꝛ sic de alijs non.ꝰ realiter se ipsis differunt. Sʒ constat ꝙ realiter in deo non differunt.ergo diuina bonitas et sic de alijs ꝓprios hn̄t actus. Probatū est ꝙ diuina bonitas ꝓpriū hēt actū scʒ bonificare ꝛ sic de alijs. ¶ Q. aūt ex tali actu seq̄tur concordantia sic pōt ꝓbari. Ubicūqꝫ est dare actū:est dare agēs ꝛ agibile.sʒ agens ꝛ agibile conueniunt in agere.ꝰ vbicūqꝫ est actus est concordantia:sine q̄ non pōt esse talis actus. ¶ Q. aūt ex concordantia seq̄tur differentia sic pōt demonstrari. Ubicūqꝫ est concordantia sunt plura:sʒ vbicūqꝫ sunt plura ē dare differentiā ergo vbicūqꝫ est concordantia ibi est danda differentia. ¶ Ex differentia ꝛ concordantia in deo ꝙ seq̄tur eq̄litas isto modo ꝓbat̄ In omni sbō in quo est dare concordantiā:ꝛ differentiā infinite ꝛ eterne:est equalitas earūdē infinite ꝛ eterne. Sed in deo est dare differentiā ꝛ concordantiā vt ꝓbatū est.ꝛ sunt infinite ꝛ eterne ꝛ ita necessarie ꝙ neq̄unt aliter se hēre. ergo in deo est danda eq̄litas ex predictis. Et sic ꝓbatus est ꝓlogus p principia:ꝛ ꝓbatio neɋ supdictas q̄bus mediantibus ꝓseq̄mur intentū. ¶ At quia

materia valde est difficilis et sublimis si in ea ptractanda in aliq errauero: aut improprie loquutus fuero rogo vt non ex mea intentione: sed ex ignorantia id factū esse intelligatur. vnde determinationi sancte Romane ecclesie submitto quicquid dixero in isto libro et alijs tanq̄ catholicus: et verus xpianus.

Sed quia aliqui dicunt q ad probationem trinitatis destruitur fides sicut scriptū est. fides non hēt meritū: vbi humana rō prebet experimentū: prius ad hoc paucis respondebimus. q̄ ad nrum intentū veniamus. et primo sic dicemus. Dn̄s noster Jh̄s Xp̄s certificauit beatū Thomam qn̄ ipse voluit p experientiā probare fidei veritatē: dum misit manū suā in fixurā clauorum: et in vulnus lateris eius. Quod sapiens et bonus magister Xp̄s non sustinuisset: si discipulus ppter hoc meritū amisisset. Item experimentū non fit de sp̄ualibus: sed de corporalibus solū. Similiter nos non sumus creati maxime ad meritū nostrū: sed ad cognoscēdum amandū: et memorandū dominū nostrū Jh̄m xp̄m. Ulteri' si nobis deficerent rōnes: semp ad fidē haberemus recursum. et sic fides remaneret in habitu. Preterea Esayas dicit nisi credideritis non intelligetis. qsi dicat pfecta. si credimus hoc qd dicimus mediante fide intelligemus. Rursus intellectus maius meritum acqrit quando obiectat deū intelligendo: q̄ credendo. qz intelligendo est magis intensiuus: q̄ credendo. cū intelligere sit de sua ratione. credere vo non. Postremo qz infideles non stāt ad auctoritates fideliū. sed ad rōnes. Et sic de multis alijs rōnibus: que ad hoc adduci possunt. Unde constat manifeste q non sit contra fidē huiusmodi disputatio: sed potius ad exaltationē et honorē fidei xpiane. Quoniam infideles dicunt nolumus dimittere fidem pro fide: nec credere pro credere: sed bene credere pro intelligere dimittemus. cum intellectus magis amet propriū q̄ appropriatum nunc ad principale intentū veniamus.

Diuisio.

Partitur liber iste in tres distinctiones. Prima est ad probandum distinctionem in diuinis. Secunda q persone diuine sint tres et non plures nec pauciores. Tertia ad probandum q hee tres persone sint pater: filius: et sp̄us sanctus. et primo de prima sic incipiemus.

De prima distinctione.

Ubicunqȝ est concordantia ibi est pluralitas. sed in diuina bonitate est concordātia. ergo in bonitate diuina est pluralitas. Maior euidens est ꝛ pbata sup in plogo. Minor declaratur sic. vbicūqȝ est act⁹ ibi est concordantia agentis ꝛ acti in ipo actu. sȝ in diuina bonitate est actus scȝ bonificare vt monstratū est. ergo ꝛ cet'a. Relinquitur ergo ꝙ sit distinctio in diuina bonitate inter bonificantē ꝛ bonificatū ꝛ bonificare. ¶ Iterū vbicūqȝ est concordantia ibi est pluralitas: sȝ in diuina magnitudine ē concordantia. ergo in diuina magnitudine est pluralitas. Maior ꝛ minor patent sicͭ dictū est de bonitate. Relinquitur ergo ꝙ sit distinctio in diuina magnitudine inter magnificatiuū ꝛ magnificabilem ꝛ magnificare. ¶ Itē vbicūqȝ est concordantia ibi ē pluralitas: sȝ in diuina eternitate ē concordantia. ergo in diuina eternitate ē pluralitas. ꝛ est sillogismus manifestus sicͭ ꝛ supdicti. Et sicut pbatū est p concordātiā de hijs tribus dignitatibus diuinis/sic pōt dici de alijs suo modo scȝ de diuina potestate. intellectu. voluntate. virtute. veritate gloria. concludit ergo distinctio ꝛc. ¶ Itē vbicūqȝ ē eq̄litas: est dare differentiā inter eq̄lia: sȝ in diuina bonitate ē dare eq̄litatē inter bonificantē ꝛ bonificatū ꝛ bonificare. ergo in diuina bonitate est dare differentiā inter bonificantē ꝛ bonificabile. Maior de se patet: minor sic declarat. q2 si inter bonificantē ꝛ bonificatuȝ non esset eq̄litas: actus non pcederet ab ambobus eq̄liter. sȝ constat ꝙ pcedit eq̄liter. ergo ꝛc. ¶ Itē vbicūqȝ ē eq̄litas est dare differentiā inter eq̄lia: sȝ in diuina magnitudine est eq̄litas inter magnificatiuū ꝛ magnificabile. ergo in diuina magnitudine ē dare differētiā inter magnificātē ꝛ magnificatū. Maior ꝛ minor sunt manifeste sicͭ dictū est de diuina bonitate. Relinquitur ergo ꝙ in diuina magnitudine sit distinctio inter magnificatiuū ꝛ magnificabile ꝛ magnificare. ¶ Itē vbicūqȝ est dare eq̄litatē est dare differentiā inter eq̄lia: sȝ in diuina eternitate ē eq̄litas inter eternificantē eternificatū ꝛ are. ergo ꝛc. ꝛ est sillogismus euidens sicͭ supra. Et sicut pbatū est de istis tribus dignitatibus: sic pōt dici in alijs scȝ in diuina potestate. intellectu. voluntate. virtute. veritate ꝛ gloria.

Diximus de prima distinctione in qua pbauimus p concordantiam ꝛ equalitatē esse distinctionē in diuinis p quā distinctionem

apparet manifeste plures res reales eē in deo ꝺ necessitate. Cum
qꝺ est impossibile non esse: necessariū ē esse. ꝛ qꝛ impossibile ē non
esse distinctionem in diuinis [vt probatū est] necessarium ē ergo
ipsam distinctionem esse.

De secunda distinctione.

In ista distinctione intendimus ꝓbare qꝫ in deo sint tres ꝑsone. ꝛ non plures: nec pauciores. ꝛ hoc ꝓbabimus ꝑ maioritatē actionis: distinctionis: equalitatis ꝛ ꝯcordantie discurrendo ꝑ diuinas rōnes ꝛ hoc sic. ¶ Illa essentia in qua sufficit vnica actio. vnica passio. ꝛ vnicus actus est magis in maioritate actionis: ꝙ̄ illa in qua sunt plures actiones: plures passiones: ꝛ plures actus. Sed in diuina bonitate sufficit vnicus bonificans. ꝛ vnicus bonificatꝰ ꝛ vnicū bonificare. ꝫ diuina bonitas ē in maioritate actionis magis ꝑ illa tria: ꝙ̄ si essent plura vel pauciora. Maior declarat̄ sic qꝛ si due actiones numero differentes sunt in eadē essentia: vna limitat agere alterius. ꝛ sic de duabus passionibus ꝛ actibus numero differentibus. Sed sic̄ monstrat̄ / in diuina bonitate sufficit vnicus bonificans. ꝛ vnicus bonificabilis. ꝛ vnicū bonificare. eo qꝛ sunt infiniti. qꝺ nō possent esse si essent plures bonificatiui. plures bonificabiles. plura bonificare. quare ꝛc̄. Et sic̄ dedimus exē plū de actione ꝛ passione ꝛ actu in bonitate diuina. ita pōt ꝯcludi de magnitudine eternitate ꝛc̄. ¶ Illa essentia in qua sufficit vnicus distinctiuus. generatiuus. ꝛ ꝓductiuus de se. ꝛ vnicus distinguibilis. generabilis ꝓducibilis: ꝛ vnicū distinguere ꝑ spirare ꝛ amare ē magis in maioritate distinctionis: ꝙ̄ illa in q̄ sunt plures distinctiui. distinguibiles. ꝛ distinguere. Sꝫ in diuina magnitudine sufficit vnicꝰ magnificatiuus. q̄ q̄dē est distinctiuus. generatiuus. ꝛ ꝓductiuus de se. ꝛ vnicus magnificabilis. q̄ q̄dē est distinguibilis. generabilis. ꝛ ꝓducibilis. ꝛ vnicū magnificare. qꝺ q̄dē ē distinguere ꝑ spirare ꝛ amare. ꝫ diuina magnitudo ē in maioritate distinctionis plus ꝑ illa tria: ꝙ̄ si essent plura aut pauciora. maior ꝛ minor declarant̄ vt sup̄. ¶ Tamen ad excusandū nos intē dimus dicere qꝫ ē vnicus distinctiuus. generatiuꝰ respectu filij ꝛ filius vnicꝰ distinguibilis generabilis respectu pr̄is: sꝫ pr̄ ꝛ filius simul sunt vnicus distinctiuus respectu sp̄us sancti: ꝛ sp̄us sctūs vnicuꝫ distinguere ꝑ spirare ꝛ amare respectu pr̄is ꝛ filij. q̄ sunt

vnicus distinctiuus spiratiuus. Et sicut dedimus exemplum in diuina magnitudine sic pōt dari in bonitate ꝛ eternitate. ꝛ h̄ idē de excusatione quā dedimus in sillogismo proxime dicto. ¶ Illa essentia in q̄ suffic̄ vnic⁹ ꝯcordatiuus. vnic⁹ ꝯcordabilis. ꝛ vnicū concordare p amorē/est in maioritate ꝯcordantie: q̄ illa in q̄ sunt plures concordatiui. concordabiles. ꝛ plura cōcordare p amorē. Sꝫ in diuina eternitate sufficit vnicus eternificatiuus cōcordatiuus. vnicus eternificabilis ꝯcordabilis. ꝛ vnicū eternificare concordare p amare. ḡ diuina eternitas ē in maioritate cōcordantie plus p ista tria: q̄ p plura: aut pauciora. ꝛ ē sillogismus euidens sicut sup̄. Et sic dedimus exemplū de concordantia in diuina eternitate: ita pōt dari in diuina bonitate ꝛ magnitudine ꝛc̄. ¶ Illa essentia in qua suffic̄ vnicus eq̄lificatiuus equalificabilis. ꝛ vnicū equalificare/ē magis in maioritate equalitatis: q̄ illa: in qua sunt plures equalificatiui. equalificabiles: ꝛ plura equalificare. Sed in diuina potestate sufficit vnicus posseficatiuus eq̄lificatiuus: ꝛ vnic⁹ posseficabilis equalificabilis. ꝛ vnicū posseficare equalificare p amare. Ergo diuina potestas ē in maioritate equalitatis per illa tria: q̄ p plura: aut pauciora. ꝛ est sillogismus sufficiens sicut supra. Et sicut exemplū dedimus de equalitate in diuina bonitate ꝛ potestate: ita pōt dari in diuina bonitate. magnitudine. eternitate ꝛc̄. Itē in numero ternario possunt stare magis equaliter plura supposita: q̄ in alio numero/puta binario. quaternario. vel q̄nario. sic secunda vnitas: q̄ equaliter consistit inter primam et tertiā. ꝛ mediū inter principiū ꝛ finē. intelligere inter intellectiuū ꝛ intellectū. ꝛ amare inter amantē ꝛ amatū. ꝛ concordare inter ꝯcordantē ꝛ concordatū. ꝛ sic de alijs suo modo. Sed talis maioritas equalitatis non pōt stare in numero binario: quaternario: vl̄ quinario. ꝛ sic de similibus sicut in ternario. Concluditur ergo q̄ diuine persone sunt tres: ꝛ non plures nec pauciores.

Diximus de secunda distinctione: in qua probauimus sillogizando per principia primitiua/vera/ꝛ necessaria per demonstrationem equiperantie q̄ p̄sone diuine sunt tres. ꝛ non plures nec pauciores. que p̄ncipia primitiua/vera/necessaria sunt actio. distinctio. concordantia. equalitas. vt dictū est. nunc dicemus de tertia distinctione.

De tertia distinctione.

Res diuinas psonas intendimus ꝓbare esse patrē.
filiū. ⁊ spūꝫ sanctū ꝑ easdē rōnes ꝑ quas ꝓbauimus
ipsas esse tres: ⁊ non plures nec pauciores. ⁊ pmo sic
¶ Dē illud ē dare in diuina bonitate ꝑ qđ bonificati
uū ē in maiori actione. ⁊ bonificabile in maiore passi
one respectu bonificantis. sꝫ hō est ꝑ paternitatē ⁊ filiationē. ergo in di
uina bonitate ē dare paternitatē ⁊ filiationē. ⁊ ꝑ ꝯñs pr̄ēꝫ ⁊ filiuꝫ.
Maior ē euidens ꝑ se. minor sic declarat. q₂ agens q̄ est pr̄ / de to
ta essentia sua ⁊ natura ꝓducit filiū actū. qđ non faceret si nō essꝫ
pr̄. ¶ Itē dē illud ē dare in diuina bonitate ꝑ qđ bonificare ē ma
ior actus bonificantis ⁊ bonificati. sꝫ hō ē ꝑ amare. ergo in diuina bo
nitate ē amare qđ spūꝫ sanctū vocamus. Maior ꝺ se patet. minor
declarat sic. q₂ bonificare sine amare non posset esse infinituꝫ ⁊ e
ternū. Concluditur ergo ꝙ tres psone diuine sunt pr̄ ⁊ filius ⁊ spūssctūs
Sic ꝓbauimus esse pr̄ēꝫ ⁊ filiū ⁊ spūꝫ sanctū in diuina bonitate ꝑ
maioritatē actionis. passionis. ⁊ act⁹ sic pōt ꝓbari in diuina mag
nitudine. eternitate. ⁊ huiusmodi. ¶ Dē illud ē dare de necessitate
in diuina essentia ꝑ qđ diuina magnitudo magis distat a cōtrarie
tate. sꝫ hō ē ꝑ ꝯcordantiā magnificantis ⁊ magnificati ⁊ magnificare
ergo de necessitate sequitur ꝯcordātia in diuina magnitudine. Ma
ior ⁊ minor sunt euidentes de se ipsis. Et ꝙ in ipa magnitudine
sit pr̄ filius ⁊ spūs sanct⁹ ꝑ ꝯcordantiā sic ꝓbamus. ¶ Dē illud
est dare in diuina magnitudine ꝑ qđ magnificans ⁊ magnificatū
magis possunt ꝯcordare. sꝫ hoc ē ꝑ paternitatē ⁊ filiationē. ergo ē
dare in diuina magnitudine paternitatē ⁊ filiationē. ⁊ ꝑ ꝯñs pr̄ēꝫ
⁊ filiū. Maior ē ꝑ se euidens. minor sic declarat. q₂ magnificans
q̄ est pr̄ ꝺ tota sua essentia ⁊ natura: ⁊ magnitudine ꝓducit mag-
nificatū filiū. qđ non faceret nisi pr̄ magnificans esset ⁊ filius ma
gnificat⁹. ¶ Itē dē illud ē dare in diuina magnitudine. ꝑ qđ mag
nificare ē maior act⁹ magnificantis ⁊ magnificabilis. sꝫ hō est ꝑ ama
re qđ spūꝫ sanctū vocamus. ergo ⁊c. Maior de se patet. minor sic
declarat. q₂ magnificare sine amare non posset esse infinitū ⁊ eter
nū. Et sic ꝓbauimus pr̄ēꝫ ⁊ filiū ⁊ spūꝫ sanctū in diuina magnitu
dine ꝑ ꝯcordātiā: sic pōt ꝓbari in diuina bonitate eternitate ⁊c. suo
modo. ¶ Dē illud est dare in diuina eternitate ꝑ qđ eternificans ⁊
eternificatū possunt magis ꝯcordare. ⁊ q₂ vbicūqꝫ ē ꝯcordantia est
dare in eternitate differentiā inter eternificans ⁊ eternificatū. ideo ꝙ
in eternitate sit pater filius ⁊ spūs sanctus arguo sic. ¶ Vbicūqꝫ

est dare maiorē ɔcordantiā; est dare maiorem differentiā; sȝ in eternitate ē dare maiorē ɔcordantiā inter etnificans ꝛ etnificatū; ergo in eternitate ē dare maiorē differentiā int etnificans ꝛ etnificatū. Maior ē euidens. qꝛ maior ɔcordantia sine maiori differentia non pōt esse. minor supius ꝓbata ē. vnde seqtur ꝙ in etnitate ē paṫnitas ꝛ filiatio: ꝛ ꝑ ɔ̄ns pr̄ ꝛ filius. qꝛ sine pr̄e ꝛ filio maior cōcordantia ꝛ differentia esse nō possunt. ¶ Oē illud ē dare in eternitate: ꝑ qd̄ etnare ē maior act⁹ etnant[is] ꝛ etnati. sȝ h̄ ē ꝑ amare qd̄ spūȝ sanctū vocamus. ḡ ꝛc. Maior ḋ se patet. minor sic declaraṫ. qꝛ etnare sine amare non possȝ esse infinitū in bonitate. magnitudine ꝛc. Et sic exēplificauimus ad ꝓbandū pr̄eȝ ꝛ filiū ꝛ spūȝ sanctū in etnitate ꝑ differentiā. sic pōt exēplificari in diuina bonitate magnitudine ꝛ sic ḋ alijs suo modo. ¶ Oē illud ē dare in diuina p̄ťate: ꝑ qd̄ p̄ťas magis distat ab ineqlitate. sȝ h̄ ē ꝑ eq̄litatē possificant[is] possificati. possificare. ḡ oportet dare ḋ necessitate equalitatē in diuina p̄ťate. Et tunc arguo sic ꝙ in diuina p̄ťate sit pr̄ filius ꝛ spūs sctūs. ¶ Ubicūq₃ ē dare maiorē eq̄litatē inṫ possificantē ꝛ possificatū oportet ꝙ sit ibi pr̄nitas ꝛ filiatio. sȝ in diuina p̄ťate ē dare maiorē eq̄litatē inṫ possificantē ꝛ possificatū. ergo ī diuina p̄ťate est paternitas ꝛ filiatio. Maior sic patet. qꝛ pr̄ in ꝓducēdo filiū ḋ toto se ipō coequat ipȝ ad se ipȝ ꝑ essentiā. vnitatē ꝛ naturā bonitatē. magnitudineȝ ꝛc. q̄ eq̄litas sine pr̄e ꝛ filio esse non pōt. Minor sic declaraṫ. qꝛ possificans ꝛ possificatuȝ sine maioritate eq̄litatis non posset ꝓducere maius possificare. ¶ Itē oē illud est dare in diuina p̄ťate: ꝑ qd̄ possificans ꝛ possificatū se possunt magis coeq̄re ꝛ hoc ē ꝑ amare. ergo in diuina p̄ťate est amare. qd̄ spūȝ sanctū vocamus. Maior de se patet. minor declaratur sic qꝛ coeq̄re sine amare non pōt esse infinitū in potestate. Et sic dedimus exemplū de eq̄litate in diuina potestate de diuinis ꝑsonis. sic pōt dari de differentia. bonitate. magnitudine. eternitate. intellectu. voluntate. virtute. gloria. veritate suo modo.

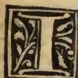
Ad laudē ꝛ gloriā ꝛ honorē atq₃ cognitioneȝ diuine trinitatis finiuit Raymundus Lullius istū librū in monte Pesulano mense martij. anno M. ccc.iij. incarnationis domini nostri Ihu Xpi in cuius custodia recomendatur liber ipse ꝛ etiam gloriose virginis domine nostre.

Dñi heremite Raymundi disputatio quinqз hoīum sapiētum.

Deus abundans/ et perfectus in oībꝰ

in virtute tue gratie icipit disputatio qnqз hoium sapientum

Proemium.

N quadā silua magna sub vmbra cuiusdā arboꝛ pulcherrime iuxta fontē/q̄ sb arboꝛe pulcher erat 4.sapiētes sedebāt:q̄ lōgo tpe in phia studuerāt. Un° āt latinus erat:alt' grec°/3.Nestorin°/4.ꝛ vltim° Jacobinus.Qui oēs cū suspirijs ꝛ lachrimis d̄ deo inuicē loqbant:dolentes q̄plurimū d̄ turbato ꝛ misero statu mūdi.Nō min° etiā in hoc qꝛ deus erat a suo poplo ita paꝝ cognitus/ꝛ amat°:cū sit oī honoꝛe ꝛ amoꝛe dignissim°. ac ipз non eē amatū/cognitū nec honoꝛatū[vt decet]sit magnū dedecus atq̄ malū.Cōferētib° āt inuicē ipis 4.sic de dō/ecce viderūt quēdā sarracenū venientez expꝛtū in phica disciplina. Quo viso vnus eoꝝ incepit dicere. Heu q̄tum dānū imminet xpnis.pꝛhdoloꝛ q̄tū dedec° ac vituperiū de° in hoc mūdo recipit de hoc videlicз qꝛ sarraceni errantes ꝛ veritate carentes capiūt ꝛ occupāt terras nr̄as:ꝛ illā terrā scāз tenent in q̄ fuit ꝓ nobis pctoꝛibus natus/crucifix°/ꝛ moꝛtuus dn̄s noster ih̄s xp̄s.Cui alt' eoꝝ rn̄dit qꝛ v̄itatē dicebat.ꝛ adhuc erat de alio piculo dubitandū :ne scз sarraceni ꝯuertant tartaros ad suā sectam:nā cū h°mōi conuersionē facere sit facile sarracenis:cōuersis tartarijs p eos [qd̄ absit] leue q̄dē erit ipis sarracenis d̄struere q̄si totuз poplm xp̄ianū. Adhuc ē dixit.3. aliud picl'm scз qꝛ si sarraceni/vel tartari grecos possint deuincere:de facili possent d̄bellare latinos.Quart° ēt tristis ꝛ doloꝛe plen° ploꝛando dixit hec v̄ba. cū chꝛistianitas sit in tot ꝛ tantis piculis subiugata:postq̄ oēs xp̄iani mūdi ꝯcoꝛdantiā hn̄t in credendo sctissimā trinitatē dei:ꝛ suā incarnatiōem:q̄re non hn̄t vnitatē ꝛ ꝯfeder atiōem simul?ꝛ q̄re non ꝯcoꝛdant? sз vsq̄ nūc fuit dissensio int' eos sup aliq̄bus articulis.Nā si hoc facerent leuiter possent oēs d̄struere sarracenos.ꝛ postea ꝯuertere ꝛ tartaros ꝛ paganos alios:ꝛ xp̄iane fidi subiugare. Dn̄e inquit vnus ex ipsis:scires tu quomō possent latini vniri ꝛ ꝯcoꝛdari in hoc qd̄ credūt de dō cū alijs xp̄ianis:qui sicut sunt Greci/Nestoꝛini/ꝛ

Jacobini] discordant ab eis. Qui rñdit dicēs q̄ ꝯcordantia ⁊
vnio latinoꝝ cū illis posset fieri. si disputarent simul hoīes sapien
tes: q̄ cognoscerent errores: q̄bus separati sunt ab inuicē ⁊ di=
scordes. ita q̄ errores illi vani fierēt ⁊ imꝑpetuū cassarent. ⁊ sic
ipsi xp̄iani eēnt in v̄itate ꝯcordes inuicē ⁊ vniti. Magistri mei
dixit vn⁹ ex eis placeretne vob / ⁊ h̄rēt ꝓ bono / q̄ int̄ vos ⁊ me
eēt disputatio scōm ordinē ph̄ie: ⁊ viā nālīū: vt videremus qui
n̄rum in errore ꝑsistant: ⁊ ipsa disputatōe finita nos ipsam ostē
deremus magnatibus xp̄icolis q̄ possent coadunare d̄ diuersis
partibus sapientes: q̄ ꝯgregati nostrā disputatiōez viderent. et
ea in q̄bus errauissemus: corrigerēt / aptantes ⁊ m̄ltiplicantes
rōnes n̄ras ꝓut eis melius videret̄. Posuit eīn esse q̄ ista n̄ra
disputatio in tīn magnatū / ⁊ supioꝝ nostrorū aīos excitabit: q̄
sup scismatibus ⁊ discordijs xp̄iane fidi disputatiōem manda=
būt fieri generalē: q̄ tandiu duraret / donec in fide catholica fa
cta eēt vnio ꝑ vniuersuz orbē oīum xp̄i fideliū ydiomatū quo=
rūcūq̄. Verba h⁹ sapiētis alij mirabl'r cōmendantes ordina=
uerūt cū eo disputatiōem hoc mō. ¶ Primo videlicet q̄ d̄ ꝓ
cessione scti spūs disputaretur. deīn d̄ duabus ꝑsonis q̄s Nes=
toriani credūt eē in dn̄o Jhu xp̄o. Subsequent̄ d̄ vnitate diuie
⁊ hūane nat̄e / quam in xp̄o credūt existere Jacobini. ⁊ q̄r sup
istis tribus pūctis ē maxie dissensio ⁊ vis maior dissensiōis int̄
eos: ordinauerūt int̄ se inuicē sup hijs disputare: ꝯcordantes q̄
ꝑmo loqueret̄ latin⁹: ⁊ modū ondēret / scōz quē ipse ꝓductiōez
spūs scti credit. ¶ Cū āt vellet latinus incipere / dictus sarrace
nus / quē veniētē viderāt supueniēs interrupit ꝟmones / ⁊ eos
scōm modū suū curialit̄ salutauit / illi v̄o 4. ipsum vice mutua
salutantes dixerūt / q̄ ill's x⁹ v̄us d̄us ⁊ verus hō ipsum in viā
v̄itatis poneret / ⁊ salutis. Sarracenus ex coꝝ v̄b ꝑpendit eos
esse cultores fidei xp̄iane ⁊ dixit. si vos christicole lumen veri=
tatis h̄ētis q̄d possit expellere tenebras cordis mei: ⁊ si potestis
meū intellectū illustrare cū ipso lūie v̄itatis. supplico q̄ten⁹ pie=
tatis intuitu me illuminare velitis / ⁊ mihi v̄am doctrinaz tra=
dere / mediante q̄ possim deū cognoscere ⁊ amare / ac penas in
ferni ꝑpetuas effugere / ⁊ ad ipi⁹ v̄i d̄i gl'iam ꝑuenire. Supplici
sic deuotiōe cū suspirijs ⁊ fletib⁹ dictus sarracenus doctrinam
humilit̄ ab ipsis sapiētibus req̄rebat. Cui respōdit vnus ex ip=
sis dicēs. Amice dicas si placet cām q̄re ita deuote lumen v̄i=

tatis reqris ⁊ doctrinā. Sarracen⁹ rūdit. dñe sarracen⁹ sū3/⁊ longo tēpore sarracenicā legē esse vera3 credidi: verūtñ propter phiam in q̄ diu studui sum deductus ad maximū dubiū3 d nře fidei veritate. qr Mahometus fecit mlta inhonesta: ppter que apparet ipsū3 nō extitisse pphetā/quare occasione dubij in quo iam steti lōgo tēpore ⁊ sū adhuc: ad quēdā xpianū accessi mo= rantē iux terram nostrā sup quodā mōte satis alto: vbi agit pe= nitentiā d comissis: ⁊ qr fama erat q esset verus/deuot⁹ in ora tionibus/⁊ plen⁹ maxima sanctitate accessi ad eū/⁊ d fide sar= racenox tandiu disputaui cū ipso: quādiu mihi dedit intelligere fidē sarracenox esse falsam: quā noticiā dedit p necessarias rō= nes: quibus ɔtradicere meus non potuit intellectus: Unde cō scientia mea me remordens oīne3 a me quietē abstulit/qr pe= nas timeo infernales/ ⁊ nihil aliud magis desidero q̄ scire qua liter possem deum cognoscere/atq3 diligere/⁊ in eo eternaliter gloriari. Postq̄ aūt scīs heremita predictus meas rōnes/q̄s ad fortificandum alchoranū eē vex/in quo ē fides sarracenox opposuerā: soluit totaliter ⁊ destruxit/rogaui eū humiliter vt de fide xpianox rōnes necessarias mihi daret. Qui respōdit q fi= des xpiana ita est altissima/q demostrare non posset ipsa3/nec apprehēdere intellectus humanus: vl' dato q per dmostratōe3 ipsa3 intelligeret q tūc meritū non hēret. q̄re suasit mihi q cre derem ipsam fidē. qr ipsam intelligere non possem/⁊ credendo meritū acqrerē p qd in grā di essem ⁊ in via saluatiōis eterne. Cui ego admirans vba sua/ rñdi. Dñe graue satis est atq3 diffi cile cuicūq3 vnā fidē dimittere ppter aliam minus notā/⁊ ipa3 nouā supponere vel credere/⁊ non scire. vextū leue quid est fi= dē/q̄ ē sb credulitate/ dimittere ppter aliā q̄ posset p pbatiōes seu necessarias demostratiōes ostendi. q̄re precor te ex parte dei quem tu diligis ⁊ colis. q̄tinus des mihi doctrinam necessa riā de tua fide si scis: nam si sim certificatus de ipsa p necessari= as ratiōes statim volo me fieri xpianū ⁊ redire ad sarracenos ad docendū eos veritatem fidei xpiane/⁊ qr in phicis ⁊ in lege sarracenox reputor vn⁹ quāq3 indignus d sapiētib⁹ inter eos forte per me cū dei adjutorio multi sarraceni xpanos se facient mediantibus verbis meis/qr vir est aliqs sarracenus in phia peritus/q credat q fides mahometi veritati innitatur/⁊ si con uertūtur philosophi ⁊ periti: exemplo ipsox faciliter ɔuertunt

ignorātes marie cū ipi q̄tū ad h̄ sequnāt in oib⁹ sapiētes. ymmo
eni sapiēs viā v̄itatis agnoscens citi⁹ p modū disputatōis mille
hoies puerteret/dando eis rōes necessarias sup fide: q̄ puerte
rent duo vel q̄ttuor cuiuscūq3 secte timore mortis vel tormētoꝝ
Dn̄e heremita dixi ei pdifficile ē vni hoī soli aliū occidere ꝛ sibi
suas terras ꝛ possessiones auferre/cū ali⁹ ab alio possit se dīfe
dere cū armis corporalib⁹. sed nemo in falsitate exn̄s pōt se tu
eri cū armis spūalib⁹ nec dīfendere ab illo: q̄ scit ꝛ ondit plena
riā v̄itatē. Quare rogo te dn̄e heremita q̄ non dīsistas ,ppter ti
morē admissionis meriti acq̄rēdi credēdo/q̄n ō tua fide ōndas
mihi v̄itatē. q̄r nec ego nec ali⁹ creati sum⁹ p̄ncipal'r ppt̄ nos=
metip̄os: ymmo poti⁹ vt deū tot̄ virib⁹ corporalib⁹/ꝛ spūali=
bus diligam⁹/timeam⁹/suiam⁹/ꝛ honorem⁹/ꝛ ip̄ius q̄ ē v̄itas
exaltatōe3 procurem⁹/nec ō acq̄rendo meritū p̄ncipalit̄ cogi=
tem⁹: s3 sufficiat nob̄ gr̄a: quā ip̄e dignabit̄ nob̄ elargiri. ¶ Hec ꝛ
alia mlta heremite p̄dicto ↄmunicaui: tñ ad idē [q̄ō pri⁹] v̄ba
sua tendebāt. Qua de causa recessi ab eo tristis mirabl'r: atq3 do
lens: ꝛ sic exul discurro p mūdū v̄itatē q̄rendo quā diu q̄siui: ꝛ
sup oia scire vellē. vn̄de vos dn̄i mei/q̄ sapiētes videmini scdm
modū ꝛ hitū quē tenetis/hūilit̄ ,ppter deū req̄ro vt illuminetis ꝛ
accēdatis meā aia3 lūie v̄itatis. quā si vos sciatis/ꝛ me doceatis ean
dem/mlta bona mihi ꝛ alijs ex inde ↄseq̄ poterūt diuina gratia
mediante. ¶ Multū laudauerūt sapiētes v̄ba: q̄ dixerat sarra
cen⁹/ↄpatiētes eide3: q̄ tantas tribulatōes ei⁹ aia sustinuisset
ppt̄ v̄itatē acq̄rendā. ꝛ vn⁹ eoꝝ dixit illi. Amice nos x̄piani su
mus ꝛ ē nūc int̄ nos facta ordinatio q̄ sup certis pūctis/in q̄b⁹
sum⁹ ↄtrarij: disputem⁹. quā ↄtrarietatē dīstruere volum⁹. ꝛ ad
vnitatē/caritatē/amorē/ꝛ ↄcordantiā reducere x̄pianos. Tu
aūt interesse poteris disputatōi p̄dicte/ꝛ audire eandē. postea cū
dei auxilio: a q̄ bonū oē ,pcedit. erit disputatio int̄ nos ꝛ te ꝛ tu
rōnes sarracenoru3 q̄to plus poteris fortificabis/ obicies nos
nob̄ nihilomi⁹ faciens q̄to plus poteris fortiores: ꝛ nos tuas ra
tiōes dia fauēte gr̄a destruem⁹ ꝛ obiectōes soluem⁹. postea ta=
les tibi dabim⁹ pōitōes ō fide catholica q̄ tu vel aliq̄s ali⁹ per
rōnes q̄scūq3/ip̄as non poteris dīstruere/ꝛ h̄ tibi debebit suffi=
cere ad tuā ↄsolatōē/illuminato p h̄ ō fide catholica intellectu
tuo/fide remanente inteḡ: ꝛ suū meritū retinēte. post q̄ intellec
tus ē illuminat⁹ ꝛ certificat⁹ ō ip̄a. ꝛ in h̄ sequendo modū ꝛ do

ctrinã art[inuẽtiue/ ꝛ gnãlis tabule:q̃s nup in h mũdo tradidit gr a ihũ xp̃i. ¶ Tunc quidã ali⁹ ex ipsis surgens dixit ẽt sarraceno. Int' ṽitatẽ ꝛ falsitatẽ ẽ ꝯtrarietas. ṽitas aũt hẽt ꝯcordãtiã cũ esse ꝛ claritate falsitas ṽo cũ p̃uatõe / tenebris / ꝛ nõ esse. Et pp hoc deus ordinauit ꝛ voluit q̃ ṽitas lumẽ ꝛ p̃rogatiuã ꝯtra falsitatẽ hẽret. cũ q̃ lũie intellect⁹ rex ṽitatẽ intelligat. ꝛ flitatem / ipi veritati ꝯtrariã cognoscat. Et iõ nisi de⁹ ordinasset ṽitatẽ falsitati p̃põi: ꝛ lumẽ hẽre p q̃d illũiet' intellect⁹ hũan⁹ ad cognoscẽdũ rex ṽitatẽ ꝛ etiã falsitatẽ:q̃ se ṽitati opponit: oporteret q̃ veritas ꝛ falsitas eq̃l'r creõrent': ꝛ foret intell'⁹ hũan⁹ piclitãs in tenebris ꝛ ẽt occiosus. Hoc ãt ẽm diã sapiẽtiã non est decẽs: q̃ ordinauit hũc mũdũ / vt ipe d⁹ eẽt cognit⁹ ꝛ amat⁹ in mũdo. Nec tu amice ẽdas q̃ d̃ fide xp̃ianox possit dari pp quid / nec d̃mostratio palpabilis / sic d̃ rebus sensualibus [vt fit in geometrica disciplina] cũ deus inuisibilis existat / nec talis fides p d̃i fide põt hẽri / nec etiã reputari. attñ tales vob[necessarie rões dabũt' p exp̃erãtiã ꝛ quendã mõm nouit' inuẽtũ. q̃ p hui⁹ mõi intellect⁹ tu⁹ fortificabit' mirabil'r ad cognoscẽdũ n̄re fidei ṽitatem: nec min⁹ ꝛ errores: q̃s opponũt ꝯtra xp̃icolas infideles. Q̃ tibi et alijs tuã opiniõẽ sequẽtib⁹ sufficere poterit ꝛ d̃bebit. ¶ Mirabil'r sarracen⁹ gauisus fuit ꝛ p maxĩe ꝯsolat⁹: ꝛ man⁹ eleuãs ad celum lacrimando dixit. Bñdict⁹ sis dñe deus me⁹ q̃ me spe pulcherrima visitãs ꝯsolatõẽ dedisti: nã eram die / noctuq̃ in d̃spatõe ꝛ tristicia maxia. ꝛ tu p tuã sctã pietatẽ / grãm / amorẽ / atq̃ miã me ad talẽ locũ puenire fecisti: in q̃ intellectũ meũ spo illũiari d̃ tua ṽitate sctĩssima: ꝛ a tenebris ꝛ errorib⁹ in q̃b⁹ diu pstitit / liberari. Hijs dicti[sedit cũ illis 4. sapiẽtib⁹ q̃diu insil' disputauerũt / ṽba cox diligẽtissime audiẽs. Et illi stati mõ q̃ seq̃t' disputare incepũt.

De diuisione totius disputationis: que

in quattuo. diuiditur partes. Quax p̃ria ẽ de pcessiõe spũs scti a filio contra grecos. 2. de opinione Nestorinox. 3. d̃ opiniõe Jacobinox. 4. ꝛ vltia d̃ disputatõe cũ sarraceno. Et p̃mo de p̃ria ordiatõe disputatõis premisse.

De ordinatione disputationis latini ꝛ greci. Ca. i.

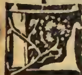
Latin⁹ volẽs pbare [vt ordinatũ fuerat] q̃ spũs scts a filio pcedit: incipit sic. Complures sunt inq̃t domini mei rões: q̃b⁹ põt pbari spũm sctm a filio pcedere. s;

vt plu̾ritatē q̄ntū potui⁹/ euitem⁹ istū pūctū volo ꝓbare tm̄ decez
rōnib⁹. ad q̄ꝝ ꝓbatōes aplicari possunt m̄lte auctoritates scrꝑtuꝝ.
Xuntū q̄ꝛ nulla vā auctoritas pōt eē ꝯtraria necte rationi. ꝛ p̄st auc=
ctoritates expōi diuersimode ꝛ ā ip̄is diuerse op̄iōes hēri. nolum⁹
in h̄ tractatu q̄ad ꝓbatōes necessarias ā auctoritatib⁹ facere men
tiōez: cū pp ip̄sarum expositōes ꝛ op̄iōes diuersas vba m̄ltiplicēt
int̄ illos: q̄ disputāt p ip̄as. ꝛ erit intellectui ꝯfusio gn̄ēt. Et p⁹ h̄ v=
ba idē latin⁹ dixit greco. dn̄e q̄ꝛ ncēe nob ē in hac disputōe fieri ob=
iectōes hinc īn: ꝯueniēs eēt in p̄ncipio nr̄e disputatōis ordiare posi=
tiōes cōes: in q̄b⁹ nos ꝯcordarem⁹ inuicē. ꝛ q̄s greci tenēt cōit̄ cuz
latinis. vt ad ip̄z cōez ꝯsensuz: cū expediret hērem⁹ recursuz: ꝛ p h̄
ꝯcluderem⁹ ꝯcordit̄ vitatē. Hoc placuit m̄ltū greco. ꝛ rogauit lati=
nū/ vt ip̄e ordiaret ꝛ diceret p̄ āboб⁹ positōes cōes. s; latin⁹ hono=
rās eū/ voluit q̄ ip̄emet poneret q̄d vterq̄ credit ā vnitate dia ꝛ de
scīssima trinitate. ¶ Tūc grec⁹ incepit dicēs sic. Tota diuinitas est
vnitas: vn⁹ deus/ ꝛ non plr̄es/ vna eēntia/ ꝛ vna nā/ ꝛ tritas ē pr̄t/
fili⁹/ ꝛ spūs scūs. ꝛ non plr̄es nec numero pauciores. ꝛ q̄libet p̄sona
ab alia ē distincta. ꝛ ꝓp̄etas vni⁹ p̄sone sibi ē ita ꝓp̄a/ q̄ nulli aliaꝝ
p̄sonaꝝ ꝯpetit nisi sibi. sic p̄ri p̄rnitas: ꝛ filiatio filio: ꝛ spūi scō spira=
tio passiua. Preterea op̄z in deo ꝯsiderari cōitatem essentie in ꝓp̄e=
tatib⁹ p̄sonalib⁹/ ita q̄ q̄l; p̄sonaꝝ sit tota eēntia: op̄z etiam ꝯsidera
re q̄ fili⁹ ꝓcedat a p̄re/ ꝛ spūs scūs exeat a p̄re. Vez ē dixit latin⁹ et
a filio. Hoc non ꝯcedimus dixit grec⁹. Ita q̄ in isto passu fuit discor
dia. vn̄ mutauerūt istā positōez: dicēdo tm̄nō q̄ spūs scūs ē proce=
dēs. Magr̄ dixit grecus videt̄ vob q̄ pōnes q̄s fecimus sint vtriq̄
nr̄m cōnes. q̄ r̄ndit q̄ sat̄ se hēbat erit̄ p ꝯtēto: Xuntū videbat̄ ei q̄
alia positio neccessaria eis foret/ sc; supponere q̄ sint in dō dignita=
tes/ vt se possent iuuare cuz ip̄is ꝛ in disputatōe ad ip̄as recurrere:
necnon p ip̄as falsas obiectōes destruere: ꝛ seq̄ ꝛ ꝯcludere vitatez.
q̄dē dignitates sunt hec/ Bonitas/ magnitudo/ eēnitas/ p̄tas/ sapi
entia/ volūtas/ vt⁹/ vitas/ ꝛ g̃lia/ ꝛ p̄sonaꝝ distinctio/ ꝛ ꝯcordātia/
ꝛ etiā eq̄litas earūdē. Grec⁹ in ista positōe ꝯsēnt. q̄ꝛ f̄m q̄ greci cre
dūt non poterat ꝯtradicere positōi predicte. ¶ Adhuc dixit latinus
opportz nos supponere q̄ in deo ē distinctio gn̄ātionis/ ꝛ spiratōis/
ꝛ obiectatōis. q̄ꝛ gn̄ātio non ē spiratio nec ꝯuerso. Obiectatio vō
est p̄re intelligēte ꝛ amāte seip̄m/ ꝛ filiū/ ꝛ spm̄ scm̄. Est etiā obiec
tatio alia: vz filio intelligēte ꝛ amāte seip̄z ꝛ p̄rem ꝛ spm̄ scm̄. ꝛ hoc
idē ā spū scō intelligēte ꝛ amāte seip̄z ꝛ p̄rem ꝛ filiū. ꝛ istā obiecta=

c distinctio ... (handwritten marginal note, partly illegible)

tionē opꝫ esse bonā/magnā/eternā/potentē/scientificā/amorosā/virtuosā/verā/ et gl'iosam/ et plenā oi cplemēto absqꝫ oi dñfectu. ¶ Multum cōsiderauit grec⁹ in ista pōne vltima/ timēs ne aliquā in se duplicitatē hēret mediāte q̄ latin⁹ decipere vellet eū et dixit. De⁹ obiectat se ipm: et inquātū intelligit seipm generat filiū. Est ḡ genit⁹ filius p obiectatiōem istam/ quam facit d se ipso nā intelligēdo: quare volo scire si facias differentiā int̄ ppriam obiectatōem et cōem: quā iā dixi ¶ Scis amice dixit latin⁹ q duob⁹ modis opꝫ nos cōsiderare obiectatōem in deo/ scꝫ ppriam et cōem. cū qcqd in deo ē sit pprium vel cōe. Proprium vt obiectatio quā qsiuisti. Cōe vō sic obiectatio quā suppono. et ppa obiectatōe seqr psonalis pprietas/ et productio ex ipa: ponēdo hypostases in cōitate eēntie et nature. Ex cōi aūt non seqtur productio. sꝫ seqr cōis fruitio/ cōtēplatio/ et delectatio predictarū cōium dignitatū/ sic in bonitate in q̄ esse opꝫ essentialia bonificatiuū/ le. et are. et c. et h oia sunt reducibilia ad cōitatē obiectatōis. in qua est obiectatiuū. le. are. existe qualibet dignitate in qualibet alia i numeri vnitate. sic bonitas q̄ est magnitudo et magnitudo q̄ ē bonitas et sic d alijs. Idē d bonificatiuo et magnificatiuo q̄ sunt idē numero et sic de alijs huiusmōi declinatōib⁹. et sunt oia reducibilia ad obiectatōem. vt dignitates dei non sint occiose in pdicta obiectatōe ppa personali. ¶ Et sic fuit cōtēt⁹ grec⁹ de hijs q̄ dixerat latin⁹. et dixit ei q vltra pcederet: et id qd intēdebat/ probaret.

De pria rōne prime partis. Ca. ii.

Latin⁹ signās se signaclo scte crucis dixit in noie pris et filij et spūs sctī. Incipio et dico: supplicans tibi humilit et deuote o fili dei incarnate qten⁹ mihi d tali et tanta pbatōe indigno tuā bndictōem et grām largiar/ ita/ q. ipa mediāte possim pbare q a te spūs scts exeat et pcedat. qr magna gl'ia et delectatio tibi ē dñe/ te vna cū pre tā excellētem psonam scꝫ spm sctm spirare a q̄ cplet et finit numer⁹ sctissime trinitatis: et etiā opa⁹ intrinseca/ et oba⁹ vrm triū suppositorū distinctorū in pprietatib⁹ et psonis: et vni⁹ in eēntia/ dignitatib⁹/ et nā. ¶ Nihilomin⁹ dñe de⁹ me⁹ ptestor si forte in aliqb⁹ errarē loquēdo iprope vl' cōtra vitatē q submitto me et qcqd dico in h tractatu vl' in alijs q̄s feci correctōi fidei catholice et romane eccl'e sacroscte. ¶ Hijs hitis dixit greco Amice tu scis q in simbolo qd dicim⁹ scꝫ credo in vnū deū/ inter alia ptinet deū d deo/ lumē d lu ie. p qd hēm⁹ q nos cōsiderare opꝫ

q9 dus e pncipiu di:lumie d luie.sic dus pr:q e pncipiu di filij: que pn
cipiat d seipo.z sic hem9 q9 vnu e pncipiu vni9 alterius in trinitate
diuina:in q e numer9 triplex sc3 vn9/duo/tres.in numero q e vnus
d vno:hem9 q9 dus e pncipiu di:z qz in isto numero q e dualitas et
q het pncipipiu3/e ita magna magnitudo bonitatis/etnitatis/pfatis/
z aliar dignitatu:sic in isto numero:q e vn9 h est vnus pr.opz q9 pn
cipiu3 sit ita nobile in dualitate numeri/sic in vnitate.sc3 q9 duo sint
pncipiu vni9 principiati ex abobus:hoc e spus scs pncipiat9 a pre
z filio q ip3 principiat d seipis:z adhuc q9 duo sint pncipiati ab vno
sc3 filius a patre/z spus scs a patre.Xuntu spus scs e pncipiatus a
patre z filio/z nisi eet ita pncipiu in do eet nobili9/z in maiori mag
nitudine bonitatis/etnitatis/z aliar dignitatu d vno ad vnu:q d duo
bus ad vnu:z fieret iniuria numero binario seu duob9:z etia ipi pn
cipio in ipo numero:ex q iniuria seqret malicia 9tra bonitate:z par
uitas 9tra magnitudine:z 9tra eternitate priuatio siue defectus:et
dbilitas 9tra potestate z sic d alijs:qd e ipossibile.cu in do no sit con
trarietas nec maioritas nec minoritas:qz ipemet e suamet eqlitas
z 9cordantia.opz g necessario q9 a psonali dualitate spus scs exe=
at z pcedat:cu ab vnitate psonali fili9 gnet:vt principiu sit eqle cu
magnitudie bonitatis/etnitatis/z aliar numeri dualis in vnu:z vni9
in duale. ¶Adhuc sm nobilitate principij 9siderare opz q9 princi=
piu3 e in psonis duob9 mois:sc3 q9 pat e principiu principias z non
principiatu:z spus scs e principiatu z no principias.i.q9 ipe psona
aliqua no pducit.opz g q9 fili9 sit principiatu z pricipias:vt princi
piu3 sit magis 9plete in scta trinitate cu magnitudine bonitatis/etni=
tatis zc.Na si fili9 eet principiat9 a patre z non eet cu patre princi=
pias spm scz:principiu non eet ita nobile in scta trinitate:nec redu
daret in tata magnitudine bonitatis/etnitatis zc.z eet etia nobili9 sm
negatoe3 q sz affirmatoe:postq pater non eet principiat9 nec fili9
nec spus scs principiates:ita q9 non principiare eet in dualitate fi=
lij z spus sci:z principiare eet in vnitate patris.Et qz supmu pn
cipiu opz 9siderari cu magnitudinine bonitatis/eternitatis zc.seqt d
neccessitate sm nobilitate principij suppmi z pfectoe3 sibi 9uenie=
tem z etia fecuditate q est in dignitatib9 di q9 istud suppmu princi=
piu sit triangulatu d principiate non principiato:z d principiato pri
cipiate:z principiato non principiate. ¶Multu cogitauit grec9 in
pbatoib9 pdictis:z dixit deo filio ista verba. Dne dus fili dei:tota
mea inteto e ad xitate.vn placeat tibi p tua humilitate et pietate me

sic illuiare:qꝫ possis ostendere credulitatē in q̄ nat⁹ sum/nutritus:et manifestare fecūditatē ꝛ ꝯplemētū patr[ꝭm magnitudinē bonitat[ꝛc. in spirādo spm̄ scꝫ p se solū:sic te gnāt p se solum. Deīn ṽba sua dirigēs ad latinū dixit instando sic. Amice ꝭm nāꝫ principij oppꝫ ꝙ vnū sit principiū vni⁹ ꝛ plurī:sic d⁹ q̄ ē vn⁹ ꝛ principiauit vnū mūdū.ꝛ mlta in ipo:ꝛ vnū hoiēꝫ q̄ principiat aliū ꝛ mltos:inq̄tum pōt hēre mltos filios.ꝛ idē in plāta.velut arbor q̄ principiat vnū fructū ꝛ mltos ꝛ sic d̄ silibus.ꝛ id ꝭm nāꝫ principij oppꝫ ꝙ vnuꝫ sit principiū vni⁹ ꝛ mltoꝝ.ꝛ non duo vni⁹.q̄re manifestaꝝ ꝛ ꝓbaꝝ ꝙ d⁹ paꝝ est principiū di filij ꝛ di spūs scti.ꝛ spūs scꝭs non ē pricipiat⁹ nec ꝓduct⁹ a do filio.¶ Preꝭa nobilitas/ꝛ ēt bonitas/magntudo etnitas/ ꝛc̄.numeri dualis ꝯsistit in h:ꝙ duo sint pricipiata p vnū.vñ vr̄a rō non ꝓcedit.¶ Latin⁹ rūdit.opportet ꝯsiderari in do vnitatē ꝛ pluralitatē.vnitatē āt dupliciter:ꝓpriaꝫ scꝫ ꝛ cōem.ꝓpria est sic vnitas psonal's.pater eni ē vn⁹/fili⁹ vn⁹.ꝛ spūs scꝭs vn⁹ ꝛ sic hēm⁹ ꝓpriā vnitatē.vnitas cōis ē vnitas ditat[/eētie/ꝛ naꝭe/ꝛ ē vn⁹ d⁹ ꝛ non plres:vna bonitas ꝛ non plres ꝛc̄. Opportet sili' duplicē ꝯsiderari plītatē in do scꝫ plītatē dualitat[ꝛ ēt tritatis.plītatē dualitatis velut patrē ꝛ filiū:q̄ sunt due psone.itē patrē ꝛ spm̄ scꝫ q̄ sunt sil' due psone ꝛ sic d̄ fi⁹ ꝛ spū scꝭo.ista eni plītas ē in dualitate psonaꝝ.Cōsideratio plītatis q̄ ē in trinitate/ē sic pat ꝛ fili⁹ ꝛ spūs scꝭs q̄ sunt.ꝫ. psone.ꝭm istos modos ꝯsiderādi vnitatē ꝛ plītatē ē numer⁹ multiplicatus in trinitate ꝛ ē in vnitate ꝛ plītate[vt dixi]ꝛ principiaꝝ ab vtroqꝫ ab vnitate ꝛ pluralitate:ab vnitate q̄dē pricipiaꝝ sic ab vno patre q̄ principipiat vnū filiū.ꝛ sil' plītas numeri principiaꝝ ab vno in aliū.ꝛ oppꝫ ꝙ sic numer⁹ principiaꝝ d̄ vnitate in dualitateꝫ.ꝙ ita ꭈmineꝝ d̄ dualitate i numerū ꭈnariū/h ē spm̄ scꝫ ꝛ sic numer⁹ principiaꝝ d̄ vnitate ꝛ plītate.ac in vnitate ꝛ plītate finiꝝ.ꝛ ꭈminaꝝ i vnitate psonali finiꝝ vt in spū scꝭo.in plītate ṽo in numero oīuꝫ psonaꝝ Est ḡ ꭍꝫ meā ꝯsideratōēꝫ nā principij ꝯꭍuāda in vnitate ꝛ plītate vt dixim⁹.ꝛ ista nā pricipij qd̄ ē in ditate ē signata ꝛ figurata in creatis:q̄ sunt c̄ate ꝛ principiate ad signdū vnitatē ꝛ plūritatē quā d⁹ hēt in seipo.sic ipe q̄ creauit vnū mūduꝫ ad signduꝫ suā sctissimam vnitatē:ꝛ in ipo plres res c̄auit ad signdū suā pluralitatē beatā. ē ḡ vnū principiū principiatoꝝ alteri⁹ scꝫ mūdi q̄ ē vn⁹:ꝛ plītas dei est principiatrix plītat[mūdi/ꝛ q̄ in do vnitas ꝛ plītas sunt vnū ꝛ idē idcirco d⁹ inq̄tū ē vn⁹ ē principiū vni⁹ ꝛ plīū.ꝛ inq̄tū ē plītas ē principiū plurū ꝛ vni⁹.Hoc āt qd̄ dictū ē figuraꝝ ꝛ repn̄taꝝ in adā

q̄ fuit vnū principiū vni⁹ scꝫ Eue ad signdum ꝙ deus pater ē pn-cipiū d filij. Et adā ⁊ Eua fuerūt principiū Caim ad signdum ꝙ deus pater ⁊ de⁹ fili⁹ sunt principiū spūs scti:⁊ b idē d hūano intel-lectu in q̄ intelligere pncipiat ab intellectiuo ⁊ intelligibili. Et de volūtate in q̄ pncipiat amare ab amatiuo ⁊ amabili. ⁊ de potētia visiua in q̄ videre pncipiat p visitiuū ⁊ visibile. Et ē etiā b idem in potētia vegetatiua in q̄ ē pncipiatū a vegetatiuo ⁊ vegetabili/ vegetare:⁊ d igne in q̄ ē ab ignitio ⁊ li. pncipiatū ignire. ⁊ hoc idēꝫ sequitur in sbstātia composita d spūali ⁊ corporali nā:sic hō qui ex aīa ⁊ corpore ꝯsistit:⁊ in Jhu x⁹ q̄ ē d diuina ⁊ humana nā. Omni-bus itaqꝫ istis significatōibus ⁊ figuris ꝯcludūt xp̄iani verū esse ꝙ spiret spūs scts a patre ⁊ filio ⁊ ꝓcedat. ¶ Et qñ dicis ꝙ cū fili⁹ et spūs scts faciāt dualē numerū:numer⁹ āborū suffic nobilitati bonita tis/magnitudis ⁊c. inqꝫtū sunt principiati ab vno numero q̄ ē vnus pater:verū dicis rōne passionis:sed qr negas ꝯctōēꝫ numeri dualis [quā dixi] negas in numero duali pfectōēꝫ actiuāꝫ bonitat/magni-tudinis ⁊c. ⁊ sic ē rō nostra vera ⁊ nobilius ē p ipāꝫ/ꝙ p tuā signifi catus numer⁹ trinitatis.

De scda rōne pme partis Ca. iii.

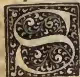

Latin⁹. In trinitate dia ē ꝯpleta r'o ⁊ necessitas cū mag-nitudine bonitat/eternitat/pfect ⁊c. dignitatuꝫ. ꝙ si est vna psona opꝫ ꝙ sit alia. ⁊ si ē psōa ꝙ sint alie due. ⁊ si sint due ꝙ sit tertia. ⁊ ita opꝫ eē ne vna psōa possit eē sine alia. nec sine alijs duab⁹. nec due psōe sine tertia. vt r'o c⁹libet psone sit mag necria ⁊ mag ꝯpleta. ē ḡ necēm ꝙ si ē pr fili⁹ sit:⁊ ꝙ si fili⁹ ē/ opꝫ patrē eē. qr vn⁹ non pōt eē sine a⁹. ⁊ si ē actiu spira⁹:opꝫ ꝙ spi-ra⁹ passiuꝰ sit. ⁊ si sit passiua ꝙ sit actiu. seqꝫ ḡ fꝫ istā necāꝫ relatōeꝫ ꝙ fili⁹ eē non pōt sine spū scto/nec sine patre spirāte/ipo patre vna cū fi⁹ spm sctꝫ. ⁊ si pat ⁊ fili⁹ sunt opꝫ spm sctꝫ eē:pre ⁊ fi⁹ spirātib⁹ spm sctꝫ. ⁊ si ē spūs scts:opꝫ eē preꝫ ⁊ filiū exeūte spū scto a patre et filio. ista r'o sic necā ē fꝫ ecclāꝫ latinorū:⁊ non necā fm ꝯdulitatē gre corū. nā fm grecos fili⁹ ⁊ spūs scts non se hñt ad inuicē sbalr rela-tiue in b ꝙ negāt spm sctꝫ a fi⁹ exire. ⁊ necitas quā dāt in b:ꝙ dicūt ꝙ si fili⁹ ē opꝫ spm sctꝫ eē:est fm eos rōne patr. eo ꝙ seqꝫ si pr ē opꝫ filiū eē ⁊ spm sctꝫ. Est ḡ r'o q̄ ē int filiū ⁊ spm sctꝫ p medium ⁊ ve-nit p accidēs ⁊ sic ē r'o in trinitate sbalr ⁊ accidētalr. sbalr inqꝫtū ē de

patre ad filiū ⁊ de patre ad spm̄ scm̄ scꝫ. accidētal'r ingr̄ū ē ō fi° ad sp̄s scꝫ. Est etiā r'lo in maioritate ⁊ minoritate magnitudinis/bonitatis//ptatis ⁊c. inq̄tū ipe dignitates sunt in sb̄a maiores ⁊ in accidēte minores. xū q2 in do impossibile ē esse accidēs maioritatē ⁊ minoritatē. seqr̄ de necessitate/q̄ sp̄us scs̄ a patre ⁊ filio creat ⁊ spiretur. ¶ Grec° instat dicens. Cōmunit̄ credimus vos ⁊ ego q̄ pr̄ spm̄ scm̄ spiret. Pr̄eterea p vtrūq̄ nr̄m pcessum ē q̄ in illa spiratōe est magnitudo bonitat'/etnitāt'/ptat' ⁊c. dignitatū. opꝫ ḡ q̄ pat̄ habeat oē pplemētū in seipso: ⁊ inspirādo spm̄ sp̄ūm. Un̄ seqr̄ q̄ sp̄us scs̄ sit pplet° oib° dignitatib° q2 spirat̄ a patre ppleto. non opꝫ ḡ q̄ fili° iuuet patrē ad illā spiratōez. nā si iuuarē suū eēt necm̄ ipi patri pat̄ nō eēt pplet° [vt dicim°] in seipō. nec etiā sp̄s scs̄: ⁊ q2 pr̄ ⁊ sp̄s scs̄ sunt ppleti. Probatū ē p pplemētū eoꝝ q̄ sp̄us scs̄ a patre tm̄ mō est spirat°. ¶ Respōsio latini. Pat̄ gnāt filiū intelligēdo seipꝫ eē patrē: sꝫ non spirat spm̄ scꝫ intelligēdo se eē patrē: q2 si sic/oporteret q̄ sp̄us scs̄ eēt fili°. vt r'lo ipoꝝ scꝫ patr' ⁊ sp̄us sc̄i eēt in magnitudine bonitat'/etnitat' ⁊c. ⁊ q2 in trinitate eē opꝫ distinctiōeꝫ inter generationem ⁊ spirationem: oportet q̄ per vnum modum pat̄ generet filium: ⁊ per aliū spiritum sanctum spiret. Modus scōm quē generat filium est qm̄ obiectando seipsum esse patrēm concipit verbum quod est filius: ⁊ intelligit ⁊ producit illū cum bonitate magnitudinis/eternitatis ⁊c. dignitatū. vt ex suo intelligere sequitur ita magna agentia sicut est sua existentia. ad hoc vt deus sit ita de° ratione sui agere sicut sui existere. nam alias defficeret bonitas magnitudinis/eternitatis/potestatis ⁊c. sub ratione agendi: et etiaꝫ sub ratione existendi completa: qui dffect° est impossibilis. Sꝫ modus per quē pater spiritū sanctū spirat/ē in se ⁊ in filio sub ratione agēdi patre amante filium ⁊ filio patrem: ⁊ ex ista obiectatione amboruꝫ exit amare: quod est sp̄us sanctus. vt illud amare sit ita magnum in magnitudine bonitatis/eternitatis ⁊c. sicut est existentia patris et filij. ⁊ h̄ oportet de necessitate sic esse vt amborum actio sit equalis existentie amborum. que quidem equalitas requirit esse proprietas personalis: et requirit esse in in illa obiectatione amboruꝫ vt inter generationem ⁊ spirationem sit distinctio. que est in hoc. s. cum pater obiectat seipsum producit filium: ⁊ cum pater obiectat filium ⁊ filius patrem spirant spiritum sanctum. Postq̄ ergo spm̄ scm̄ oportet sic eē spiratū ab vtroq̄: dicēdum est q̄ pater est completus spirando spm̄ scm̄ vna cum filio: ⁊ fili° cum patre sil'r ē completus

τ etiā sic spūs sanct⁹ ꝯplet⁹ ē exeūdo ab vtroq₃:s₃ si pr̄ spiraret spm̄ sanctum sine filio nec opporteret spiritum sanctum esse spiratum p modum iam probatum:bene posset esse completus pater spirando spiritum sanctum sine filij iuuamine/ vt est completus in generando filium sine adiutorio spiritus sancti. Sed quia modus spirandi non pōt ali⁹ eē[nisi iam dict⁹]cum p ipm̄ sequat̄ distinctio inter gn̄atōem τ spiratōe₃:non poss₃ eē ꝯplet⁹ pr̄ s/pirādo faceret contra modū pdictū.Et pp h amice dixit latin⁹ non valet tua obiectio nec potes ꝯtradicere obiectationi amoris exūtis inter pre₃ τ filiū. Nā si velles dicere q pr̄ spirat spm̄ sc̄t₃ amādo seip₃:sic gn̄at filiū intelligēdo seip₃:opporteret pre₃ ita bene eē patrē spūs sc̄t i/rōne amandi. sic ē pr̄ filij rōne intelligēdi.cū in d̄o sapiētia τ amor sint ide₃ numero.τ si ita sit oppotebit spm̄ sc̄tū₃ eē filiū τ ita in trinitate erūt vnus pat τ duo filij. Uel si dicas q pat amando spm̄ sc̄tū₃ τ spūs sanct⁹ patrē p viā obiectatōis spirat ip₃:tu ꝯcedis q spūs sc̄t s ē causa sue pductōis in h q erit ex seipo τ a patre et hoc est impossibile.

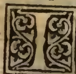
De tertia rōne prime partis. Ca. iiii.

Supponim⁹ dixit latin⁹ q psona patris sit a.τ psona filij sit b.τ psona spūs sc̄t i sit c.Cū aūt sit distinctio inter a.b.c.opp₃ q sit psonalis τ cū magnitudine bonitatis/ eternitat(/ptat(/ τ c.τ q distinctio remaneat cōis oibus trib⁹.sb q̄ sunt distincti/sic in bonitate:q̄ ē oib⁹ trib⁹ cōis forma.sb q̄ sunt boni.opp₃ & q distinctio q̄ est inter b.τ c.sit ita bene psonalis rōne b.c.sicē psonalis rōne d a.b.τ de a.c. Personalis aūt non pōt eē nisi sit inter b.τ c.actio psonalis.qr non eēt dare fūdamētum in q̄ eēt fundata distinctio psonalis int̄ b.τ c.sine actōe τ passiōe de b.c sic bonitas:q̄ eē non posset in distinctōe nec opatōe sine actōe bonificatiui:τ passiōe bonificabilis.opp₃ & de nc̄citate q filius vna cum patre spm̄ sc̄t in spiret.vt distinctio abor hēat psonalia sba in qbus sustētet τ stare possit.Et h idē qd d distinctōe dicimus:seq̄t de concordātia τ eq̄litate:q̄ ē inter b.c.est & sm nos triāgulus ꝯpletus de pprietatib⁹ psonalib⁹ τ sbalibus ꝯcorditer/ eq̄liter/ τ distincte cum magnitudine bonitati/eternitatis/ptatis τ c.dignitatū.s₃ sm grecos est triangulus dēfectiu⁹ in linea d b.c.in q̄ non pōt eē distinctio/cōcordātia/nec eq̄litas sbaliter/nec psonaliter/nec cū magnitudie bonitati/eternitati τ c.τ qr in tritate dia null⁹ ē defect⁹:seq̄t q h qd credis est cu₃ defectu: et habet illud quod credimus complementum⁹

¶ Grec⁹ instat. Operatio pris ꝛ filij in spūꝫ sanctuꝫ vel ē vna vel plures in spū scto. plꝰs non: fm ꝙ edixis pꝛeꝫ ꝛ filiū eē vnū pncipiū tantūmō spūs scti. est ꝙ vna productio cōis ō a.b. ꝛ sic negas ꝓprietatē ō a. esse singularē: ꝛ hoc idē affirmas inq̄tum ꝯcordatū fuit ꝙ ꝓpū est patri spūm sctm spirare/ sic est ꝓpriuꝫ ei filiū generare. seq̄tur ꝙ ꝙ in deo sit ꝯtradictio scdꝫ vos. scꝫ ꝙ patri sit ꝓpriū ꝛ non ꝓpriū spirare/ ꝛ hoc idē ō b. q2 si b. spirat c est ꝓpriū sibi spirare: ꝛ non est ꝓpriū sibi inq̄tū pri est ꝓpriuꝫ spirare. ꝛ q2 in dō non potest eē ꝯtradictio/ nec illud qd ē ꝓpuꝫ pōt esse cōe/ oportꝫ ꝙ patri sit ꝓpriū spirare sine filio. Et qd dixisti ꝙ linea ō b.c. in triangulo non ē plena/ in hoc dicis contra obiectatiōem q̄ ē inter b.c. obiectātes se inuicē scdm modū amādi ꝛ intelligēdi/ ō q̄bus ē cōpleta cū magnitudine bonitatis/ eternitatis. ꝛc. ¶ Respondet latin⁹. vt in pma ratōe dixim⁹ potest cōsiderari ꝓpetas multis mōis scꝫ singularis seu ꝓpa/ ꝛ cōis. singularis sic ipsi a. cui est ꝓpū generare filiū per se ipsū. tñ non assensimus ꝙ hēat ꝓpetatē spirādi sine filio. vt spiratio sit cōis ꝓpetas amboꝝ: inq̄tū actiua. ꝛ ꝓpa spūi scto inq̄tuꝫ passiua. ꝛ sic fit cōis tribus spiratio. vt ꝓpetas possit eē alia in a. alia in b. ꝛ alia in c. ꝛ possit esse cōis in a.b. per dualitatem/ ꝛ in a.b.c. per trinitatem comunitate numeri ternarij. ꝛ sic est ꝯpletus tot⁹ triangulus ꝓpetate. ꝛ ꝓpetas filꝫ ipso/ in singulari numero ꝛ binario ꝛ ternario. nec ex hoc seq̄r ꝯtradictio. Et sic est obiectio tua soluta. remanes eñ deceptus eo ꝙ inter ꝓprietatē singl'eꝫ non distinguis ꝛ cōeꝫ: ꝛ etiā facis positiōem ꝙ patri sine filio ꝓpum sit spirare. Qd aūt dicis ō linea ō b.c. ꝙ est plena obiectatiōe per modū intelligendi ꝛ amandi: Vꝫum est fm cōmunitatē eēntie/ sꝫ inter nos non ē questio nisi ō ꝓpꝛetatibus psonalib⁹ singularibus/ ꝛ comunib⁹. q̄re adhuc manet rō nostra firma.

De quarta rōne prime partis. Ca. v.

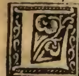
In deo dixit latin⁹ sunt generare ꝛ spirare/ vt sue dignitates sint plene ꝯcretis essentialibus ad hoc ne occiositas sit in eis. ꝛ ꝙ deus hēat rōem agendi in se ipso rōne propriaꝝ rōnū suaꝝ quas dicim⁹ formas vel dignitates. pat generando sꝫ rōne bonitatis generat bonū filiū. ꝛ sꝫ rōne magnitudinis magnū. ꝛ potestatis potētē. sapiētie sapientē. ꝛ sic ō alijs. vñ in q̄libet digni-

tate ē ista ɔclinatio.scꝫ in bonitate bonificatiuus bonificabl's ꝛ bonificare/ꝛ sic ɔ alijs. Deus pr̄ generat deū filiū p modū intelligendi/ꝛ oēs rōnes supdicte ɔcurrūt illi generare. vt sit bonū magnū/eternum.ꝛc. Et vt pater sit bonificatiu⁹/magnificati⁹/ꝛ sic ɔ alijs.ꝛ fili⁹ bonificabilis/magnificabilis/ꝛ sic ɔ alijs. Et h idē seqꝛ ɔ spirare qd ē per modū amādi. Cui spirare ɔcurrūt omnes dignitates.vt sit bonū/magnū/eternū/ꝛc. Oportet ḡ q̄ spirare sit patris/ꝛ filij in spūm sanctū vt omnes dignitates possint esse inter patrem ꝛ filium ꝛ spiritum sanctū eq̄les. Nam si spūs sanctus exiret a patre ꝛ non a filio:dignitates pdicte non possent eē inter filiū ꝛ spūm scm̄ in actiōe personali.ꝛ essent ociose:ꝛ maiores per modū obiectatōis amādi ꝛ intelligendi:q̄ꝫ bonificandi/magnificandi ꝛc.ita q̄ bonitas eēt maior in amare ꝛ in intelligere:q̄ꝫ in bonificare/ꝛ idē de ceteris.ꝛ etiā maiores essent inter patreꝫ ꝛ filiū/ꝛ inter patrē ꝛ spūꝫ scēm:q̄ꝫ inter filiū ꝛ spūm sanctum.ꝛ istud ē impossibile ꝛ ɔtra vnitatē/quā habēt in numero/ꝛ ɔtra eq̄litatē omniū dignitatū.q̄ scꝫ vnitas ꝛ eq̄litas sunt necessarie.restat ḡ q̄ spūs scūs exit a filio. ¶ Grecus instat. Si spūs scūs a patre ꝛ filio pcedat scdm̄ eūdē modū ille modus est vnus ꝛ non pluresan q̄ patrē ꝛ filiū oportet eē vnā personā ꝛ non plures. Nam sic sunt vnū in vno modo spirationis actie/oportet q̄ sint vnū in vna persona actia.sunt ḡ in ista persona due persone ɔfuse.ꝛ est ista persona ɔfusa ꝛ ɔposita ex duabus.h aūt est impossibile.si vo dicas q̄ pater ꝛ fili⁹ non habent vnū ꝛ eundē modū spirandi spūm scēm:tu dicis ɔtra hoc: qd credūt latini q̄ credūt q̄ pr̄ ꝛ filius sunt vnuꝫ idē pncipiū in spirando. ¶ Alia ēt multa inconuenientia seq̄rent si spūs sanct⁹ ex filio pcederet. Nā videt q̄ pater scindat ꝛ diuidat ex se suā ppetatem personalē.ꝛ illud qd partit ex se/cōicat filio ꝛ sic non remanet integre vn⁹ pater/nec filius simul vn⁹ filius integre. Et qꝛ in paternitate non est partitio nec scisio: non pōt ɔmunicare filio id qd proprie pertinet ad se ipsum scꝫ ipꝫ solū spirare. ꝛ hoc idē de filio q̄ non tm̄ generat:ymmo spirat. ¶ Seqꝛ etiā q̄ spiritus sanctus in ista cōitate quā spirando pater ꝛ filius hēnt simul/nullam de actiōe h⁹ partem hēt.qꝛ totus remanet singularis passiuus.ita q̄ nec spirat nec generat. Est ḡ fili⁹ nobilior in magnitudine bonitat/eternitat/ꝛc.q̄ꝫ spūs scūs. Nam filius est passiuus rōne generationis ꝛ actiuus rōne spirationis. Spūs

scts no non est actiuus nec spirando nec etiam generãdo. Est ꝗ minor ꝙ filius/q̃ minoritas est impossibilis. ¶ Et qđ dicis ꝙ inter filiũ ⁊ spũm sctm non possunt intrare bonificare magnificare nec cetã. si spũs scts a filio non ꝓcedat eo ꝙ vnᵒ aliũ non bonificat/magnificat/eternificat ⁊c̃. Respondeo ad B ⁊ dico ꝙ bonificare/magnificare/⁊ sic ď aliis:sunt ⁊ intrant int̃ filiũ ⁊ spũm sctm p modũ amandi:⁊ intelligendi intelligentes se inuicem ⁊ amantes.qꝛ ista amboꝝ obiectatio delectatio ⁊ claritas ẽ bona rõne bonitatis/magna rõne magnitudinis ⁊ sic de aliis. vñ cõsideratis oĩbus istis rõnibᵒ ꝓbatum est ꝙ spũs scts a filio non ꝓcedit. ¶ Latinus. Prime rõni tue rñdeo p hũc modũ. cõis ẽ credulitas ⁊ fides nob̃ ãbobus ꝙ patri pertinet generare ⁊ spirare patre existẽte vna ⁊ eadẽ psona/⁊ non pluribᵒ/distinctione existẽte inter generare ⁊ spirare. vñ nullũ seqꝛ incõueniẽs ꝙ due psone sint pncipiũ spirandi.sic̃ non est inuueniens vnã psonam esse pncipiũ generandi ⁊ etiã spirandi.qꝛ si due psone essent cõfuse in vnũ idez spirare:opporteret ꝙ vna persona esset diuisa ⁊ scisa in generando ⁊ spirando.ita ꝙ cũ vna medietate spiraret ⁊ cũ alia generaret. Et ẽ repñtatuʒ ⁊ figuratuʒ in igne ⁊ aere. q̃ cuʒ vna eadẽ proprietate q̃ est calor/sunt vnuʒ pncipiuʒ calefaciendi aquã ⁊ terraʒ sine ꝯfusione eẽntie ⁊ nat̃e amboꝝ. vñ si h seqꝛ in creat̃is ꝙ duo supposita distincta p essentiã ⁊ nat̃aʒ possunt esse vnuʒ principiũ in vna ꝓꝓetate:q̃tomagis in suprema bi essentia ⁊ nat̃a possunt esse due psone vnũ principiuʒ in vna ꝓꝓetate. cuʒ ipe psone sint vnuʒ p eẽntiã ⁊ nat̃am.⁊ ptatẽ hẽãt infinitam/ac vtriusqꝫ ꝓprietas sit eterna. ¶ Ego bene ꝯcedo ꝙ pater sit indiuisibilis.⁊ q̃ꝙ ex toto se ipso generet filiũ: non tñ ꝓprietatem generatiuã filio ꝯmunicat/ quaʒ ipse pater retinet vt ipse solus sit pater.⁊ vt filiᵒ non sit pater.⁊ sic solus est vnus filius ⁊ non plures. Et q̃ꝙ pater filio non coĩcet proprietatem generatiuaʒ/non iõ magis seqꝛ ꝙ pater diuidat ⁊ scindat seipm. ⁊ ꝙ filiᵒ non sit ex toto patre.⁊ ꝓprietatẽ quã hẽt filiᵒ in spirando hẽt/vt illa proprietas sit cõis vtriqꝫ. vt in prima ratione probauimᵒ. ¶ Ad tñam rõneʒ rñdeo ꝙ ista obiectio ad te non pertinet/nec ipaʒ facere debes/imo potiᵒ sarracenᵒ:q̃ non credit in trinitate diuina/qꝛ latini ⁊ greci ꝯsentiũt ꝙ spũs scts non ꝓducit psonã.⁊ actio sua est in obiectatõe ⁊ in magnitudine bonitatis eternitatis ⁊ oium dignitatũ ⁊ sua passio est in proprieta

nū/amabile/ꝛ amare. ꝛ ita est impossibile ꝙ inter cātiuū ꝛ cā=bile possit esse eq̄litas absq̄ eq̄re. sicut inter amatiuū ꝛ amabi le sine amare. Uñ cum sit impossibile ꝙ circularitas equalitatis [vt ita loquar] q̄ ē in sc̄ta trinitate possit scindi/nec diuidi ꝛ fm grecos eēt discontinuata ꝛ rupta. ꝛ scdm latinos remaneat indiuisibilis. ꝓbatū ꝛ manifestū est ꝙ spūs sanct⁹ non tm̄ a pr̄e: sed ꝛ a filio ꝓcedit. ❡ Grecus instat. In h ꝙ dicis/ꝙ oportet patrē ꝛ filiū spirare spm̄ sanctū: vt ambo sint eq̄les: opꝫ scdꝫ hoc ꝙ pater ꝛ spūs sc̄t⁹ generent filiū: vt filꝫ sint eq̄les. Nam alias spūs sc̄t⁹ non possꝫ esse patri eq̄lis ꝛ ꝓ ꝯñs nec filio postq̄ non ē eq̄lis patri. ꝛ filius ꝛ pater sint eq̄les ꝛ etiā qꝛ pater influit mag̃ granā ꝛ ꝟtutē filio q̄ spiritui sc̄to in hoc ꝙ ipm̄ facit sibi eq̄lem in spirādo. ꝛ spm̄ sc̄tm non equat sibi in generādo. Et si dicis ꝙ spūs sc̄t⁹ non pōt gnāre filiū/dicis ꝙ pater pōt equare sibi spm̄ sc̄tꝫ in spirādo cuꝫ eo quartā psonā spiratā ex ambob⁹ vel gnāre ipsam. ꝛ si h facere non vult pater: ipe est inuidus ꝛ auar⁹. ꝛ in equalitatis magnitudine occiosus. ꝛ spūs sanct⁹ infirm⁹ remanet ꝛ odit⁹ ꝛ figuratus paruitate bonitatis/eternitatis ꝛc̄. que figura ē ipossibilis. Est igit̃ spūs sc̄t⁹ a solo pr̄e. ❡ Rn̄dit latin⁹. Ut supradictum est equalitas est in diuina trinitate ꝛ circulariter ꝛ complete. in qua circularitate eq̄litas mag̃ multiplicari non pōt. nec imminui. qꝛ si mag̃ aut min⁹ possꝫ recipe/circulus vel circularitas cōpleta non esset: ꝛ qꝛ completa est de singularib⁹ ꝛ cōibus ꝓꝑetatibus [vt dictū est] non opꝫ ꝙ pater et spūs sc̄s generent filiū: vt sint eq̄les in ipo. nec ꝙ generent nec spirēt q̄rtā psonaꝫ. qꝛ eq̄les sunt ambo in filio in q̄ pater ꝛ filius spirāt ipꝫ de tota eorūꝫ entitate/ ꝛ eēntia/ ꝛ d̄ tota magnitudine quā hn̄t in bonitate/eternitate/potestate et alijs.

De sexta rōne p̄rie partis. Ca. vij.

Atinus. Illud opꝫ eē ꝟum: p qd̄ bonitas/magnitudo/eternitas/p̄tas ꝛc̄. dignitates sunt in spū sancto rōnes maiores: ꝛ illius ꝟi ꝯtrariū opꝫ esse falsum. qd̄ eēt ꝟum fm credulitatē grecoꝝ. qꝛ si spūs sc̄s non exit a filio ipe est bonificatus/magnificatus ex bonitate et magnitudine patris: ꝛ sic d̄ eternitate patris ꝛ alijs. ꝛ tm̄modo est ipse spūs sanctus bonitas/ magnitudo/eternitas/ ꝛ alie per patreꝫ. Sed fm credulitatē nostrā spiritus est de bonitate patris

⁊ filij bonificatus: ⁊ ꝺ magnitudine/⁊ etern itate ābo⁊ magnifi
catus ⁊ eternificatus. ⁊ ꝑ patrē ⁊ filiū ē spūs scts bonitas ma=
gnitudo/⁊ alie dignitates. Est ḡ scd͞m nostrā credulitatē spirit⁹
sct⁹ in maiori existentia ⁊ actōe ratiōe bonitatis/ magnitudinis
⁊c. dignitatū. ⁊ sunt fecundi⁹ ⁊ habūdātius in ipo ipe dignitates
⁊ sunt ipemet spūs sct⁹ s₃ existere ⁊ agere q̄ scd͞m grecos. Op₃
ergo ꝙ spūs scts creat a patre ⁊ filio. vt ipi ex bonitate/magni=
tudine/eternitate ⁊c. possint meli⁹ ꝓducere ⁊ entificare spiritū
sctm. ¶ Grecus. Si spūs scts erit a patre ⁊ filio ꝑ vnā ꝓprie=
tatē a patre ⁊ ꝑ aliā a filio. sic fili⁹ hēt vnā ꝓprietatē a patre in=
q̄tū erit a patre. ⁊ si spūs scts hēt duas ꝓprietates ⁊ filius vnā
tm̄: ē spūs sanct⁹ maior filio/⁊ est vna psona ꝯposita ex duabus
ꝓprietatibus. Et q₂ filiū₃ op₃ eē spiritui sancto eq̄lem necesse
est ꝙ sit ex ꝓprietatibus duab⁹. s. gnādi: ⁊ spirādi. ⁊ si non bo=
nitas/magnitudo/eternitas ⁊c. sunt maiores rōnes in spū scto/
q̄₃ in filio cū sint in spū sancto ꝓprietates due: vna ꝑ pr̄e₃/⁊ alia
ꝑ filiū. ⁊ in filio non sit nisi vna ꝓprietas tm̄modo. ⁊ q₂ ista incō
uenientia sunt impossibilia impossibile ē ꝙ spūs sct⁹ creat a filio
sed sunt fili⁹ ⁊ spūs sanctus eq̄les in ꝓprietatibus genito filio a
patre solū ⁊ spū sancto a patre tm̄ spirato in quib⁹. s. filiatione ⁊
spiratōe sunt bonitas/magnitudo ⁊c. rōnes eq̄les ⁊ sic de ptāte
⁊ alijs in filio et spū sancto absq₃ quocūq₃ incōueniēte. ¶ Ite₃ tu
dicis ꝯtra vnitatem bonitatis/magnitudinis ⁊c. inq̄tum dicis
ꝙ pater ex sua bonitate ⁊ filius ex sua bonitate ⁊ sic ꝺ alijs spi=
rant spm̄ sanctū. q₂ vna est bonitas patris et filij. et s͞m ꝙ dicis
essent due bonitates distincte. ⁊ due eēntie qꝺ est impossibile.
¶ Rn̄dit latinus. Pr̄ hēt ꝓprietatē gnātiuā/⁊ ꝓprietatē spira
tiuā₃: Uerū tm̄ spiratiuā hēt cū filio q₂ cōis ꝓprietas ē ābob⁹
Q₂ si eēt ꝓprie ⁊ singulariter patris sine filio/oporteret ꝙ pat
eēt gemina psona. vt vtraq₃ ꝓprietas respōderet psone. sic geni
tum esse qꝺ rn̄det in filio persone. ⁊ exire in spū sancto respōdet
persone. et q₂ non op₃ ꝙ pater sit duplex psona: hēt cū filio ꝓp=
etatē spiratiuā: que ē cōis ipis duobus. Unde ad h̄ qꝺ dicis ꝙ
spūs sanct⁹ hēt vnam ꝓprietate₃ a patre ⁊ alia₃ a filio. Ṽu₃ eēt
si spiratio non esset ꝓprietas cōis: s₃ q₂ est cōis patri et filio per
vnum principium/ꝑ vnā bonitatem/magnitudinē/ eternitatē/
et ꝑ vnā eēntiam et nā₃ spūs sanct⁹ non pōt duas hēre ꝓprie=
tates distinctas. vnā. s. a patre: aliā a filio. q₂ duplex esset psona

et vnitas quā pater et fili⁹ hñt in spirando:ↄ̄luat ꝙ spūs sanct⁹ sit vna tm̄modo ꝑsona:et vna ꝓprietas passiua spirata. et pp̄ h̄ spūs sanct⁹ non pōt esse maior q̄ filius.q2 vna ꝑsona rn̄det alí in equalitate.nec magnitudo/bonitas/eťnitas sunt maiores in spū sancto/q̄ in filio post q̄ spūs sc̄ts non h̄ēt duas proprietates ꝑsonales. Et ēt pater ⁊ fili⁹ cū omni ⁊ tota bonitate/magnitudine/eťnitate ipoꝝ spirāt spm̄ sc̄tz.qm̄ ipi cōicāt quicqd habent ⁊ etiā dant s̄b rōne essentie ⁊ naťe bonitatis/magnitudinis ⁊c̄. ⁊ recipit spūs sc̄ts illud:⁊ illō qō pať sibi retinet ē paternitas sua ⁊ fili⁹ retinet sibi filiatōez/nc ꝑsone sint ↄfuse nec in ↄfusiōe.q̄re tua rō non valet. ¶ Et qn̄ dicit ꝙ dixi ↄtra vnitatē bonitati/magnitudinis ⁊c̄.Rn̄deo ⁊ dico ꝙ in q̄busdaz non possum⁹ ꝓpe loqui ō deo.nam sua entitas ⁊ realitas ē altior q̄ v̄ba nostra possint significare.Uerūtñ iꝓpe nos opz loqui de ipso vt exinde possim⁹ figurare id qō intelligim⁹ de ipō.dicimus g̃ ꝙ pater de sua bonitate ⁊ sic de alijs dignitatib⁹ spm̄ sc̄tz spirat.⁊ h̄ idē fac̄ filius.⁊ bonitas/⁊ eēntia amboꝝ est vna ⁊ pp̄ h̄ p̄incipiū ē vnuz in spū sc̄to spirato a patre ⁊ filio:⁊ ab eēntia ⁊ bonitate amboꝝ existentibus patre ⁊ filio essentia ⁊ bonitas ⁊ vnū p eēntiam bonitatē ⁊ p n̄am ⁊ distinctis p ꝓprietates personales.

De septia rōne p̄ie partis Ca. viii.

In trinitate diuina dixit latin⁹ non est ↄtrarietas/ ⁊ oē illud opz esse in trinitate p qō est magis a cōtrarietate remota.opz g̃ esse in trinitate ↄcordare in q̄ sint bonificare/magnificare ⁊c̄. Istud ↄcordare opz esse actū cōem ↄcordatiui ⁊ ↄcordabilis:vt cōcordantia h̄eat in se potētiā/actū/⁊ obm̄:q̄ sint de sua essentia.⁊ ipa sit eoꝝ Esse isti⁹ ↄcordantie sunt pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūs sanct⁹.⁊ p eā sunt remoti a cōtrarietate bonitatis/⁊ malicie/magnitudinis/⁊ paruitatis/eternitatis/⁊ tp̄is/p̄tatis/⁊ debilitatis seu impotētie ⁊ sic de alijs exn̄te ↄcordātia vnum idē numero cū bonitate/magnitudine ⁊c̄.Opz g̃ de nc̄cite ꝙ spūs exeat a filio:vt inť ipos duos sit ↄcordantia ⁊ sint in ipa ↄcordatiuū/le.⁊ are. bonificatiuū/le. ⁊ are.⁊ sic de alijs.hoc autem esse non posset nisi spiritus sanct⁹ esset obiectuz filij.⁊ nisi inter ipos duos esset act⁹ ꝓcedēdi.quē actū greci negāt per hoc.ꝙ dicūt inter filiū:⁊ spūz sc̄tm non eē ↄcordare bonificādi vel ipsi⁹ bonificare/magnificare/eternifi=

care rc. r in hoc q̄ negāt filiū bonificare spm̄ scm̄ r magnificare. ex q̄ negatione sequitur q̄ ipi sunt ɔtra positõe3 quā dixim⁹ .s. q̄ in trinitate sit oē illud p quod ipa eternitas sit mag/a ɔtrarietate remota. Est ḡ pbatū q̄ necessario spūs sanctus exit a filio qūū ɔcordātia r ɔtrarietas sint ɔtrarie: r filii ɔcordare r ɔtrariari. bonificare r malificare rc. ¶ Grecus. Quicqd est in trinitate aut ē ppriū vni. aut cōe oibus tribus. r illud qd nec ē ppriū nec cōe non est in trinitate diuina. r si spiratio spūs scti est cōis: esset cā sui ipius r causaret seipm̄ qd est impossibile. s. q̄ aliquid possit causare nec principiare seipm̄. si aūt dicas q̄ non sit cōis: s3 ppria vni⁹. hēo ppositū q2 est patris: cui ppriū est spirare. si vero dicas q̄ non est patris: r est filij. auferes patri r negas hoc qd credis. q2 dicis q̄ pater spirat spm̄ sanctum. Et si dicas q̄ non est patris nec filij tu dicis ɔtra hoc q̄ credis. Et adhuc quod supponis q̄ pcessio non sit in trinitate. quare pbatum est q̄ spūs scūs non creat a filio. Et q2 tu dicis q̄ filius bonificat sp3 sct3 r magnificat r ita de alijs/significāt xba tua q̄ spiritus scūs non sit p se bon⁹/magnus rc. nec p patrē tm̄. qm̄ bonificare est de non bono bonū facere: r magnificare de non magno magnum facere r sic de alijs. Et adhuc verba tua significant q̄ in deo sint plures psone q̄ tres. q2 alia esset ipm̄ bonificatiuu3. alia bōficabile/alia magnificatiuū: r alia magnificabile r sic d̄ alijs ¶ Latinus. Ad positiõem quā facis rńdeo r dico: q̄ vex est q̄ quicqd ē in trinitate est ppriū vel cōe. s3 nos latini credim⁹ esse distinctõe3 inter vnā cōitate3 r aliam/r vnā pprietatē r aliam vt superi⁹ in pl'ibus locis ostendim⁹. Qm̄ vna est cōitas q̄ pertinet oibus tribus sicͭ bonitas q̄ ptinet patri r filio r spūi sancto r sic de magnitudine r alijs. Alia ē cōitas q̄ pertinet duob⁹. sicͭ gnātio q̄ pertinet patri r filio tm̄⁹. exñte ipso generare actu communi patri actiue r filio passiue. r hoc idē de pprietate spiratia q̄ est cōis patri r filio spirantib⁹ ambob⁹ spm̄ scm̄ Est aūt pprietas singularis. sicͭ paternitas q̄ est singularis pprietas. r filiatō filii. Quare tua rō non valet q̄ esset xa nisi eēt in trinitate cōis ambob⁹ pprietas spiratiua. ¶ Etiā qn̄ dicis xba mea in trinitate significare deffectū inq̄tū pono filiū bonificare spm̄ sanctū. Rńdeo q̄ bonificare pōt intelligi dupliciter. Primo sicut sim qd non est bonū: r facit aliud ipm̄ esse bonū inq̄tū ipm̄ ordinat ad aliquē bonū finem. r istud bonificare ē in creaturis. r in tpore

et hēt terminū limitatū.ꝛ etiam ꝯprehensum.sꝫ suprema bonificatio in trinitate exñs ē in eternitate ꝛ infinitate.sic pr q̄ est bonitas eterna ꝛ infinita de tota illa cū filio q̄ est ipa eadē bonitas:ꝛ filius cū pre:ꝛ pat̄ p seipm ꝛ filius p seipm cōiter d totis seipis spirant bonuꝫ spm̄ scm̄:in q̄ spirare ē bonificare.Et pater ꝛ filius sunt vnū bonificatiuū:ꝛ vnū spiratiuū:ꝛ vnū magnificatiuum/eternificatiuū ꝛ sic de alijs.et est spūs scs vnū spirabile/bonificabile ꝛ sic d alijs.remanet vnꝰ numerꝰ ternarius:nec maior nec minor in trinitate diuina.Et spūs scs remanet spiratꝰ ꝛ spirabilis/bonificatus ꝛ bonificabilis ꝛ sic de ceteris.ꝛ h̄ in eternitate ꝛ in infinitate:ꝛ ꝯpletus omnibus complemētis.Quar tua obiectio nullam necessitatem concludit.

De octaua rōne p̄ie partis C.viiii.

Illa per q̄ filius ꝛ spūs scs[dixit latinꝰ] sunt magis a minoritate remoti:opꝫ existere de necessitate in ipsis.Alias essent prope minoritateꝫ bonitatis/magnitudīs/eternitatis/p̄tatis ꝛc. quod est impossibile..Istā lōginq̄tatē volumꝰ inuestigare cū magnitudine eēntie vnitat̄ ꝛ nāre:ꝛ cū magnitudine bonitatis/eternitat̄ ꝛc. ꝛ cuꝫ ea volumꝰ ꝓbare q̄ spūs scs exit a filio.Et sic bonitas ē longe a minoritate cū bonificare:ꝛ magnitudo cuꝫ magnificare ꝛc.ita longe ē eēntia a minoritate cū essentiare:et vnitas cum vnire:ꝛ nā cū nāre.Est filiꝰ bonitas/magnitudo/eternitas ꝛc.ꝛ est eēntia vnitas ꝛ nā.ipe filiꝰ ē longe a minoritate bonitat̄ cuꝫ bonificare bonificās vna cū pre spm̄ scm̄:ꝛ eēntificās ipꝫ:in q̄tū ābo dant eēntiā eidē.ꝛ lōge sunt a minoritate vnitat̄ cū vnire.Quī ābo vniūt in vnitate spiratiua spirātes ābo spm̄ scm̄.cū q̄ spirare sunt lōge a minori spiratōe:ꝛ in q̄tū dant nāꝫ spūi sancto sunt cū nāre lōge a miori nā.Magnitudo durādi ꝛ possificādi est in distinctōe:quā hēnt pr ꝛ filiꝰ ꝑsonal'r:ꝛ in vnitate quā habēt eēndo vna ꝓpetas spiratiā:qm̄ duratio distinctōeꝫ ꝑsonaꝝ cōseruat:ꝛ p̄tas illō vnire possificat:qō hēnt ad spirādū vnā ꝑsonā.Et magnitudo se extēdit in distictōe ꝛ vnitate p̄dict̄ distictōeꝫ significās ꝑsonaꝝ in coꝝ ꝓpetatibꝰ singl'ribꝰ.ꝛ significando comunē vnitatē/eēntiā/ꝛ nāꝫ in ꝯiūctōe vnitat̄ quā hēnt in ꝓpa vnitate cōi spiratiā.Secunduꝫ istū modum ē ꝓbatum q̄ spūs scs exit a filio:sine q̄ exitu non essent lōge a minoritate quā di=

rim⁹: qm̄ p̄uaret in pſe ⁊ filio bonitas bonificandi/et magnitu-do magnificādi ⁊c̄. in bonificare/magnificere ⁊c̄. p̄uaret pr̄as in eētiare/vnire/⁊ nafare. et ita de ceteris. pp̄ quā p̄uatōēʒ filius et ſp̄us ſct̄s et etiā pater non eēnt lōge a minoritate: qm̄ non haberent cū q̄. et ſi non eſſent lōge a minoritate eēnt in minoritate bonitatis/magnitudinis ⁊c̄. vnitatis eēntie et nafe/et h̄ eſt impoſſibile. Eſt ḡ ō neceſſitate p̄batū q̄ ſp̄us ſct̄s a filio procedat.

¶ Grec⁹ inſtat. Secundū rōem tuā ſequit̄ ꝯfuſio in filio et in patre: et erit in ſp̄u ſct̄o diminut⁹ numer⁹ trinitat̄. qm̄ ſm latinos vn⁹ ſolus ē pater: et alt̄ eſt filius. ſunt ḡ due pſone ſecūdū relatōēʒ amboꝝ. et inq̄tuʒ ſunt vna ſpiratiua p̄ꝓetas: ſunt vna pſona ꝯfuſa et ꝯpoſita. et ē altera pſona ſp̄us ſct̄i q̄ exit ab illa pſōa ꝯpoſita et ꝯfuſa quē ſp̄m ſctʒ opʒ eē pſonā ꝯfuſaʒ ⁊ cōpoſitā ſcd̄ʒ ſuū principiū. Sūt ḡ in eēntia dīa due pſone et non tres cōpoſite/et non ſimplices: ꝯfuſe ⁊ non diſtincte. et ſic ſeq̄t̄ ſecundū tuā rōnem q̄ in deo ſit minoritas in magnitudine bonitat̄ eēnitatis ⁊c̄. cū pl̄res ſint tres perſone: q̄ꝫ due. et digni⁹ ſit ſimplex q̄ꝫ ꝯpoſitū. et clar̄ q̄ꝫ ꝯfuſum. ¶ Reſpondit latin⁹ ⁊ dixit. Sine eternitate ⁊ ei⁹ nā. aut ſine magnitudine bōitat̄/ p̄tat̄/ vnitat̄/ eēntie/⁊ nafe ⁊c̄. eēt v̄um h̄ qd̄ dicis. ſed q̄ꝛ eternitas nafaʒ hēt que patrē durare facit eē patreʒ. ſ. q̄ pr̄ inq̄tū ē et̄nitas ē inalterabilis ⁊ imutabilis. ⁊ idē eſt de filio inq̄tū eſt fili⁹. q̄ꝛ p et̄nitatē eſt inalterabilis ⁊ imutabilis. ⁊ eſt ip̄a et̄nitas. ⁊ inq̄tuʒ et̄nitas ꝯſuat ſimplicitatē ⁊ diſtinctōēʒ. Et ambo ita ꝯſuati p eternitatē ſunt vna p̄ꝓetas ſpiratiua ita in ip̄a ꝯſeruati in ſimplicitate ⁊ diſtinctōe: vt ꝯſuati vna eēntia/vna deitas/vna nā/vnus d̄us/vna bonitas/vnū bonificare/vna magnitudo/vnū magnificare ⁊ ſic de alijs. Eſt ḡ rō noſtra ſalua ⁊ non caſſa. ſʒ tuuʒ argumētum non valet.

De nona rōne prie partis Ca. x.

Latinus procedens ad nonā rōeʒ dixit. Illud opʒ ō nc̄itate eē in dō/qd̄ infert maiorē nc̄itatē: ne in deo ſint pl̄res vel pauciores pſone q̄ꝫ tres tm̄mō. ⁊ illā nāʒ: q̄ eſt rō q̄ in deo non ſint plures pſone nec pauciores: q̄ꝫ tres volum⁹ inueſtigare cū maioritate medij. Habet̄ igit̄ magnitudo ⁊ ꝯplemētū medij trib⁹ mōis. Un⁹ modus eſt p ꝯiūctōēʒ. ſic due res q̄ ſe inuicē ꝯiūgūt in vnū ⁊ p vnū ⁊ cū

vno. Scōs ē: sic mediū qđ ē eq̄liter inter duo extrema. Et t̄tiū s sic mediū qđ est p totū p̄ncipiū atq̧ finē. τ ē ita magnū: τ ita nobile in p̄ncipio q̄ꝫ in fine τ ꝯuerso. Cōcessuꝫ ē aūt q̧ in trinitate pr̄ est in medio filij τ spūs sancti in gn̄ando filiū τ spirando spm̄ scēꝫ. Sed inq̄ꝫtū non est ꝯcessum spūꝫ sctm̄ ꝓcedere a filio non ē fili⁹ in medio pr̄is τ spūs scti. qm̄ bōificare/magnificare τc̄. eēntiare/nāre/τ vnire existūt īt pr̄eꝫ τ filiū τ nō īt filiū τ spūꝫ scēꝫ. τ illā eādē exūtiā hūt inter pr̄eꝫ τ spūꝫ scēꝫ. Quare spūs scēs non ē in medio patris τ filij. Deficit ḡ maioritas medij in equalitate. quia non habet subiectum in quo possit esse. Et defficit etiaꝫ in coniunctiōe. quoniam subiectuꝫ non habet in quo p̄sone possint vniri. Defficit adhuc inq̄ꝫtū pater τ fili⁹ non possint se habere simul ad principiandum nec ad finiendum/scilicet ad complēdum. Et quia in trinitate oportet esse maius medium quod possit considerari in magnitudine bonitat῀ τc̄. Oportet de necessitate q̧ spiritus sanct⁹ exeat a filio. vt bonificare/magnificare τ alia existant int̄ filiū τ spm̄ sanctū ita coniunctim/equaliter/ et extense sicut inter patrem τ filium. τ patrem τ spiritū sanctum.

¶ Instat grecus. Secundum rationem tuam sequit̄ q̧ in trinitate non possit esse mediū sine magnitudine bonitat῀/eternitatis τc̄. quia in hoc qđ dicis q̧ pater τ filius spirant spiritum sanctum: medium eq̄litatis non potest habere in trinitate subiectum. qm̄ pater est principium non principiatū p̄ncipiās filiū τ spm̄ sctm̄. τ fili⁹ ē principiū p̄ncipiatū a pr̄e. τ ē p̄ncipiū p̄ncipians spm̄ scēꝫ. τ ꝓꝑ h̄ mediū non pōt eē int̄ p̄ncipiuꝫ non p̄ncipiatuꝫ τ p̄ncipians: τ p̄ncipiū p̄ncipiatū τ p̄ncipians. τ q2 medio deffic̄ in trinitate sbm̄: non pōt esse in maioritate. sꝫ oportet q̧ in ip̄a trinitate sit in p̄uatōe: q̄ p̄uatio ē impossibilis. Et adhuc sequūt̄ alia plura inconueniētia si spūs scēs exit a filio. q2 non p̄ncipiatuꝫ τ p̄ncipiatū ꝯiūgunt se τ ꝯuertunt̄ in vnitate spiratiua. τ inter principiatum τ non principiatum distinctio non h̄ēt subiectū in quo possit esse. quia sibi subiectū defficit ratione vnitat῀ quā hūt pat̄ τ filius in spirando. τ sic ēt̄ia ratio medij non h̄ēt in q̄ extendere se possit. τ sic est destructus tot⁹ ordo medij. in destructione distinctionis τ principij quod iam dixi.

¶ Rn̄dit Latinus. Q. q̄ꝫ ita sit q̧ pater non sit principiatus τ sit principians: et filius sit principiatus et principians. Non tamē sequitur q̧ medio equalitatis subiectum defficiat postquam

remanet distinctio patris ꝛ filij.ꝛ in ipa existunt ꝛ sunt equales gnãns ꝛ generabilis:ꝛ generare ẽ eqle ambobus.ꝛ hͦ idẽ de bonitate q̃ est in ipo generare cũ bonificare qͦ est cum eqli medio in bonificatiuo ꝛ bonificabili.ꝛ siľr ͦ magnitudine/eꝛnitate ꝛc. Et inq̃ztũ dicis qꝫ ͦ non ꝑncipiato ꝛ ꝑncipiato non põt seq̃ medium ꝯiũctõis xͤũ esset nisi eꝛnitas ꝯseruaret distinctiõez:quaz pr̃ ꝛ fili⁹ hñt in gnãre:q̃ remanet et non destruiꝛ in vnitate:quã hñt in spirare.cũ distinctio sit inter gnãre et spirare/et distinctionare/ꝛ vnire:ꝑꝑ quã distinctõez mediũ est in ꝯiunctione generandi/in ꝯiũctõe spirandi et põt extense esse ꝑ totaz trinitatem. Nõ tua ratio nullã necessitatẽ inducit.

De decia ꝛ vltia rõne ꝑrie ꝑtis C.xi.

Latinus. Illͦ opꝫ eẽ xͤum in filio ꝛ spũ sc̃to:per qͦ maior finis põt eẽ inter ipos.nam alias eẽnt in minoritate finis/et ẽt bonitas/eꝛnitas/ꝑfas ꝛc. ãboꝝ essent in paruitate contra magnitudinẽ qͦ est impossibile. Est igiꝛ xͤũ qꝫ inter filiũ et spm̃ sc̃m ẽ maior finis qui possit esse.et maior finis q̃ possit esse inter ipos/est qꝫ a filio ꝑcedat spũs sc̃s.qm̃ maior finis eẽ non põt q̃ȝ ille finis q̃ est deus ͦ deo:et ꝑ deũ et in deo. Et adhuc maior finis q̃ possit eẽ in patre est maior finis q̃ possit esse in filio:qꝛ in nobilitate filij existit nobilitas patris.ẽ igiꝛ nobilitas patris in nobilitate quã hẽt filius in spirãdo spm̃ sc̃m. Et spũs sc̃s nobilis ẽ in nobilitate ãboꝝ. Preťea si fili⁹ spiraret spm̃ sc̃ꝫ finis.i.cõplemẽtũ est eq̃liter in omnibus tribus sine mag(ꝛ min⁹.velut in pr̃e/q̃ est ꝯplemẽtuz filij ꝛ spũs sc̃ti/gnãndo filiũ et spirãdo spm̃ sc̃m.et ipius potest fieri diffinitio ꝯpleta.vt si q̃reretꝛ q̃d est deus pater:ꝛ rũderetur Paꝛ est vna sola paternitas gnãns filiuz et spm̃ sc̃m spirãs. et hoc idẽ etiã ͦ filio põt dici:q̃ hẽt finẽ in se/inq̃ztũ est finis ꝑ seipꝫ et est finis patris:ꝛ spũs sancti.qm̃ ipe est a pr̃e ꝛ ꝑ ipm̃ est spũs sc̃s hͦ qͦ est/inq̃ztũ est ab eo spiratus.q̃re põt fieri de filio ꝯpleta diffinitio seu descriptio.vt si q̃raꝛ.q̃d est filius: et rũdeaꝛ. qꝫ filius est illa sola filiatio seu ꝑsona q̃ a patre est genita et spũz sc̃ꝫ spirat. Et siľr dici põt eodez mõ de spũ sc̃to.q̃ est finis et cõplemẽtum sui ipsius et patris et filij. ꝯplementum.n.ẽ sui ipsi⁹.qm̃ ipe est vna sola spiratiõ et finis patris ꝛ filij.qꝛ cõpletur et in eo finiꝛ numer⁹ oĩum triũ:ꝛ hñt in ipo q̃etez bonitas/magnitudo/

ef̃nitas/ꝛc̃.in h̄ ꝙ non transeũt vsq; ad q̃rtã ꝑsonã. Quare si q̃s querat q̃d sit spũs scͭs: potes ei rñdere faciendo diffinitõem seu descriptõez ꝯpletã. Q. spũs scͭs est illa ꝑsona q̃ exit a p̃re ꝛ filio in q̃ quietẽ h̄ẽt actus seu actio patris ꝛ filij.q̃ quartã non req̃rit ꝑsonã. Scõm aꝭ modũ quẽ dixim⁹ ẽ significatũ ꝛ probatũ ꝙ filius spũ scͭm spiret.qm̃ si spũs scͭs non exiret a filio non h̄ereꝭ finis inter ambos nec ipoꝝ amboꝝ posset fieri diffinitio ita ꝯpleta.qm̃ diffinitio seu descriptio filij fieret tm̃modo f̃m se ꝛ f̃m patrem.dicẽdo fili⁹ est illa ꝑsona q̃ gñatur a patre.et similiꝭ de spũ scͭo/dicẽdo.spũs scͭs est illa ꝑsona q̃ ꝓcedit a p̃re.q̃re minoraretur amboꝝ diffinitio. Preterea non posset dici q̄ paꝭ et filius essent ille due ꝑsone q̃ sunt in gñatõe distincte/ꝛ vnũ ꝑ̃ncipiũ in spiratõe.ꝛ alia multa[nisi a filio spiritus scͭs exiret] incõuenientia seq̃renꝭ:q̃ sunt ipossibli'a. Exit g̃ spũs scͭs a filio. ❡ Grec⁹.

Patre generãte filiũ in generatõe sunt oẽs in patre dignitates actiue q̃ pater est dignitates ip̃e.ꝛ in filio oẽs[vt ita loq̃r] passiue q̃ fili⁹ est eedẽ dignitates. nã p̃ oẽs ipsas filio dat. ꝛ si spirit⁹ sanct⁹ exeat a filio seq̃ꝭ in dignitatib⁹ altera⁹ ꝛ mutatio. q: cuꝫ sunt in filio passiue.de passiuis ꝯuertũꝭ/mutãꝭ/ ꝛ alterãꝭ in actiuas/inq̃tũ filius spirat spũm scͭm:ꝛ ei donat ip̃as ꝛ sic mutant totũ ordinẽ dignitatũ q̃tũ ad actõem ꝛ passiõeꝫ ꝛ possent eẽ actiue in patre ꝛ in filio passiue.existente patre filio ꝛ econuerso ꝛ ẽt est in ip̃s dignitatib⁹ maioritas finis destructa cõtra duratõem et̃naꝫ.vñ seq̃reꝭ ꝑuitas duratõis ꝯtra magnitudinẽ ꝛ ꝑ ꝯñs malicia ꝯtra bonitatẽ:ꝛ ĩbilitas ꝯtra p̃tateꝫ ꝛ sic ð alijs. Hoc auteꝫ est ipossibile.q̃re ẽ ð necessitate ꝓbatũ ꝙ spũs sanct⁹ non exit a filio nec ẽ rõnabile ꝙ h̄ fiat. ❡ Latin⁹. Veꝝ ẽ ꝙ in deo non ẽ altera⁹ nec in suis dignitatib⁹.qm̃ in eterna opatõe ꝛ etiã infinita nullo mõ mutatio nec alteratio põt eẽ.sic bonitas ꝛ magnitudo q̃ sunt in patre dignitates actiue ꝛ in filio passiue ꝑ modũ generatõis.ꝛ in spũ scõ passiue ꝑ modũ spiratõis. Nec fit ꝑꝑ h̄ mutatio vel alteratio ꝑ mõm spirãdi/nec etiã gñãdi.q̃re sic est perpetuata actio spirãdi ꝛ generãdi:sic ꝑpetuata est actio quã h̄nt pater ꝛ fili⁹ in spirare.ꝛ huiusmodi actio ꝛ nã existit in magnitudine distinctõis/vnitatis/spiratõis/bonitatꝭ/ꝛ magnitudinis ꝛc̃.q̃re tua rõ non valet.ꝓ eo q̃ fili⁹ ꝛ spũs scͭs h̄nt distinctiõem ꝑsonalẽ.tñ ꝯ̃a eẽt nisi esset distinctio inter generare ꝛ spiraꝭ.ꝛ si fili⁹ generet p̃reꝫ eẽnt in eo dignitates patris actiue ꝛ passiue.ꝛ

in filio filii vno alterum gnante. et foret qlibet psona alterata in alia q alteratio e impossibilis. ¶ Amice dixit latin' greco. Scdm dece rones qs audisti potes cosiderare et videre roes qs habet otra grecos latini: et ad alias rones qs vos potestis cotra nos dicere possum' rndere oplete fz exepla q audisti: ex nris respo sionib' tibi factis. Et rndit grec' et dixit q bene videbat modu vtrumqz. qre desiderabat q fieret iudiciu sup opiniob' grecorum et latinor fm rones predictas. Et tuc transiuit latin' ad secunda pte. s. ad pbadu nestorino q in ihu x' non sit nisi vna tm' psoa.

De scda parte: que est de disputatione latini: et nestorini. et pmo de positoe. Ca. xij.

Ositio mea est [dixit latinus] q deus filius est in carnatus tantummodo et ipse est vna persona dia/ sinplex/indiuisibilis/eterna/infinita/bona/potes/ sapiens/amorosa et c. opleta oib' oplementis sine aliquo deffectu. Caro quam assumpsit est de nostra natura hua na. Carnem veram assupsit cu vera ronali anima. et ipaz carnez assumpsit simul cu anima rationali sine successione in vetre dne nostre beate Marie virginis gloriose: que concepit filium et ve rum hominem vocatum ihm xpm deum quoad naturam diam hominem quoad humanam. Qua positione finita quesiuit a ne storino si placebat ei positio quam fecerat. ¶ Respondit autez Nestorinus et dixit. q erat illa positione contentus. Verumtame scire volebat ab eo quem modu intendebat tenere ad proban duz q in xpo non sit nisi vna persona et per quot rationes: et etia q diceret ei modu fz quez intelligebat q filius dei natura hu manam sumpsit. ¶ Dixit latinus q modus scdm quem inten debat probare vnam personaz tantumodo esse in ihu xpo erat ille/quem tenuerat cum greco scilicet scdm dignitates dei. Et per dece rationes volebat probare vnam solam personam esse in xpo. quoniam per illas dece rationes poterat haberi modus soluendi questiones alias peregrinas. Modus itaqz incarna tionis est iste. Deus filius est vna persona et est bonitas/magni tudo/eternitas et c. ratione bonitatis assumpsit bonam naturaz humanam. et ratione magnitudinis magnam. et ratione eterni tatis perpetuam et inseparabilem. et ratione potestatis potetez

⁊ sic de aliis. Et propter hoc fuit incarnatio scdm magnum modum bonitatis create ⁊ increate. ⁊ idem de aliis assimilando digni tates creatas [quantum potuit] increatis. vt magnitudo bonitatis ⁊c. in illa incarnatione occiosa non esset. nec bonitas inuida ⁊ sic de aliis. ⁊ fuit facta incarnatio scdm annunciationem sancti gabrielis archangeli. ⁊ conceptionem beate Marie ⁊ de bonitate ⁊ magnitudine ipsius. Preterea omnes partes nature humane/ quas vocamus bonitatem/ magnitudinem/ durationem ⁊c. tam spirituales quam corporales ⁊ differentes numero/ fuerunt eedem numero in nostra diuina ⁊ sustentate in ipsa ⁊ in vno eodem numero scdm quem diuine dignitates sunt vnum idem numero. sic bonitas dei que est magnitudo dei ⁊ magnitudo bonitas ⁊ ita de aliis. Et quia iste dignitates sunt inducte in deo filio partibus nature humane: quarum partes sunt inuicem diuerse scdm naturam humanam. ita quod vna non est alia: est filius dei factus homo scdm predictum modum. ⁊ ille homo factus est deus. Iste modus ⁊ multi alii dixit latinus fuerunt in incarnatione diuina. quare rogo te quatinus mihi dicas modum scdm quem vos creditis deum filium incarnatum fuisse. ¶ Nestorinus respondens ait.

Pro parte sum contentus de positione quam facis. Sed placeret mihi quod addidisses/ quod partes nature humane alie in aliis inuicem sustentantur/ sicut bonitas que sustentatur in magnitudine ⁊ econuerso. existente bonitate magna ratione magnitudinis/ ⁊ magnitudine bona ratione bonitatis. ⁊ de omnibus partibus esset vna persona humana in qua sint sustentate partes. ⁊ ipsa in eis. ⁊ quod ista persona sit per se existens vnus homo creatus ⁊ conceptus in virgine gloriosa a principio que inductus filius dei existens vna persona diuina per seipsam habitans in humana persona ⁊ participans per gratiam cum ea. ⁊ ex ambabus personis habetur vnus deus ihesus christus verus deus ⁊ verus homo in quo participent increata bonitas ⁊ creata ⁊ magnitudo ⁊ alie: scdm quam participationem sit facta incarnatio filii dei. ⁊ iste est modus scdm quem nos in incarnatione filii dei credimus. Tu igitur deinceps potes procedere quando voles.

De prima ratione scde partis. Ca. xiii.

Incipiens latinus primam rationem dixit. Dei sapientia intellexit: ⁊ sua voluntas dilexit maiorem magnitudinem bonitatis/ durationis/ potestatis ⁊c. quam possit esse. ⁊ hoc in illa incarnatione filii dei. Unde sic sapientia ⁊ voluntas habuerunt se ad illam incarnationem cum maiori obiectatione bonitatis/ magnitu-

dinis ⁊c. oportuit q̄ h̄ ita compleret bonitas/magnitudo ⁊c. vt essent eq̄les obiectatōi p̄dicte in illa incarnatōe. Oportuit ergo illā incarnatōez eē maiorē q̄ esse posset/obiectatā p̄ sapiāz: ⁊ volūtatez: ⁊ ↄpletā p̄ bonitatē/magnitudinem ⁊c. Maior aūt non eēt si essent in x° due p̄sone. qm̄ p̄sona hūana sustētaret in seipa: ⁊ sue partes in ea ⁊ ipa in eis: ⁊ sic non posset eē vnio ipsi° ⁊ p̄sone die: nisi eēnt sb eadē eēntia. vt tres p̄sone die/que sunt sb vna eēntia dia. vel sic aīa rōnalis ⁊ corpus hūanū aie cōiunctū que sunt sub vna essentia hūana. Qm̄ aūt oportet deuz ⁊ hoiez eē p̄ eēntiaz distinctos: ⁊ in incarnatōe fieri ↄiūctiōem nature die ⁊ humane [vt sit vn° x°] impossibile ē q̄ in x° sint due p̄sone. s. dia et hūana. Est ḡ ihs x° vna p̄sona diuina in q̄ nā hūana est homo: ⁊ ille hō in p̄sona diuina est de°. ⁊ p̄sona in natura hūana est hō ⁊ sic fit vnio nature hūane ⁊ diuine. ⁊ vnio bonitatis die ⁊ bonitatis hūane ⁊ ita de alijs. Et ideo p̄sona est vna ⁊ vnus ihs x°: qui est verus deus ⁊ homo. ¶ Instat Nestorin° contra latinum dicens sic. Scdm obiectationem voluntatis/⁊ sapientie ⁊ etiam f̄m complementuz bonitatis/durationis ⁊c. non posset esse incarnatio nisi hō per seip̄m posset esse homo/ ita q̄ in alia natura esset homo ⁊ in sua non. Oportet ergo q̄ ip̄e homo deificatus esset in seip̄o personatus ⁊ homificatus. ne sua natura cōcordaret cum minoritate bonitatis/magnitudinis ⁊c. Et quia illum hominem oportuit esse nobiliorē hominem omnib° alijs in natura humana/sequitur q̄ sit per seip̄m persona: ⁊ per seipz sustentatus. ¶ Respondit latinus. Quanto fortius natura humana x̄pi participat cum diuina natura: tanto longius distat a minoritate bonitatis/magnitudinis ⁊c. ⁊ propinquior est ea⁊ magnitudini: ⁊ habet nobilius subiectum/ ⁊ sustētamentuz. Et q2 ꝓpinquior est nature die: s p̄sona est vna ⁊ nature due/ q̄ si eēnt due p̄sone. non valet tua rō: ⁊ nostra positio ⁊ ꝓbatio vera est.

De scđa rōne scđe partis. C. xiiii.

Latinus. Si essent in x° due p̄sone ex ipsis duabus tertia sequeret. sic ex aīa ⁊ corpore quoddā tertiū seq̄t. s. hō ↄpōit° ex aīa ⁊ corp̄re. ⁊ h̄ ē impossibile ⁊ ↄtra bonitatē/magnitudinē ⁊c. p̄sone filij. Nūz in hoc q̄ p̄sona ē vna ⁊ non due/inter ipas duas naturas non seq̄t ēnari° numer° ⁊ remanet in illa p̄sona fili° de°/ ⁊ homo deus:

z deus homo.q̄ ē vnus xp̄s.z vna p̄sona. ¶ Nestorin⁹. Illud qd̄ cōiter vocaṫ incarna⁹ ē participatio naṫe diuine z humane z p̄sone diuine z p̄sone hūane/ participāte in x⁰ nā diuina cum hūana p maiorēm gratiā bonitatis/magnitudinis/zč.q̄ cū aliq̄ alia nā hūana. Que .s. participatio non posset esse p maiorē grāz bonitatꝭ zč. sine dualitate p̄sonaꝝ. ¶ Latin⁹. Vos estꝭ ꝯtra cōes oppiōez cuiuslibet xp̄iani:qm̄ fm̄ dicta tua non eēt incarnatio:ſꝫ ꝑcipatio q̄ eēt extra vnionē naṫe diuine z hūane.z ſꝫ veritatē non eēt licitū q̄ diceret vn⁹ ihs x⁹:nec q̄ in eo esset de⁹ hō nec hō deus.z ista oppio est extra fidē xp̄ianā.z de oppinione sarracenoꝝ:z etiaz iudeoꝝ:q̄ non credūt deū eē hoiez:nec hoiem deū.

De tertia rōne ſcd̄e partis C. xv.

Ndice dixit latinus. Ignis calefaċ aerē:quare licitum ē dicere q̄ aer sit calidus.ſꝫ non est licitū dicere q̄ ignis sit aer/vl' ecōuerso Et h̄ ideo est q: differentia ē inter vnā eēntiā z aliam.a filiꝭ si eēnt in xp̄o due p̄sone/eēt differentia inṫ vnā p̄sonā z aliam.nec eēt licitum dicere q̄ vna p̄sona eēt alia: Et tn̄ esset hoc licitū dicere q̄ vna ē alia in hoc q̄ licitū est dicere q̄ deus est hō/z hō de⁹:z h̄ est ꝯtradictio q̄ stare non pōt. Et si dicaṫ q̄ de⁹ ē incarnat⁹ fm̄ q̄ est dictū aerez eē calidum eo q: est calefactus:licitū ē dicere deū eē incarnatū fm̄ hūanitatꝭ accidēntia:z non fm̄ ſbāz.quod ē incōueniens:z impossibile fm̄ bonitatē/z magnitudinē incarnatōis.z fm̄ xam predicatōez. ¶ Nestorin⁹. Incarnatiōez eē oppsitōm diuinaꝝ p̄sonaꝝ nām .ſ. pater q̄ est p̄sona:z fili⁹ p̄sona z sp̄us ſcꝭ s p̄sona.z oēs tres p̄sone sunt vn⁹ deus. Et sic in xp̄o de⁹ fili⁹ ē vna p̄sona.z hō x⁹ est alia p̄sona z iste due p̄sone sunt vn⁹ xp̄s.ſi.n.esset vt tu dicꝭ incarnatio eēt ꝯtra interiorē actiōez .qm̄ non transmiteret similitudinē suā extra. ¶ Rn̄det latin⁹. Quia pr̄ ꝑducit filiū d̄ sua eēntia:z pr̄ z fili⁹ sp̄m ſcm̄ d̄ eēntia ipoꝝ/possunt eē oēs tres p̄sone distincte:ſꝫ inq̄tū filius hūanitatem xp̄i de sua non ꝑduē eēntia.ſꝫ ipām in sua eēntia ꝑduē non poſſet eē vn⁹ xp̄s cū ipsa/existe filio vna p̄sona z hūanitate alia z hoc per ea que ſ̄ diximus est ꝓbatū.quare tuū exemplū nihil valet.

De q̄rta rōne scđe partis. C xvi.

Illud esse op3 in incarnatōe p qđ seq̄r maior cōiūctio/maior concordia/ & maior finis/ & etia3 maior magnitudo bonitatis/duratōis &c. & hoc ita esse op3 vt incarnatio sit in maioritate & non in minoritate cōiūctōis/concordie &c. Est autē incarnatio in maioritate/si vna psona tm̄modo sit in xp̄o. et q̄ hō sit psona et psonat⁹ in ipa vna psona in q̄ est sustentat⁹/deificat⁹/ & hōificat⁹. Et ista maioritas eēt in psonatōe/si hō eēt psona et psonatus in seipo et in se ipo sustētat⁹. Cui⁹ maioritatis psonatio est ɔtra magnitudinē bonitatis &c. Quare ɔcludit̄ necessario q̄ vna psona tm̄ mō sit in xp̄o.

¶ Nestorin⁹ instat sic. Quodlibet ens est in se mai⁹ q̄ȝ in alio vt bonitas q̄ maior est in suo ꝓprio bonificabili q̄ȝ in alio extra. Et intellect⁹ q̄ maior ē in suo ꝓprio intelligibili q̄ȝ in intelligibili extrinseco. et visus in suo propo visibili: q̄ȝ in exteriori. et ignis in se ipo q̄ȝ in aere. et ē maioritas ista s3 maioritatē bonitatis &c. quare si hō non sustētaret̄/et psonaret̄ in seipo p suā propam psonabilitatē/esset maior in extranea psonabilitate: et magis de entitate et magnitudine bonitatis et aliaꝝ hēret in ea q̄ȝ in seipo. Et exinđ multa incōueniētia seq̄rent̄. sic hō qui magis esset hō in alio q̄ȝ in seipo. et bonitas sua maior in alia bonitate q̄ȝ in se. Et h̄ est impossibile: q̄re seq̄t̄ q̄ in x⁹ sint due psone. ¶ Latin⁹. Magister scđm cursum nat̄e tu dicis xitatē. Uerū quia sup̄ cursum nālem est incarnatio. seq̄tur scđm ordinē opationū 3: q̄ sunt sup̄ nām. q̄ entia inferiora sint maiora et nobiliora in entib⁹ superiorib⁹: q̄ȝ in se. velut amatiuū creatū: qđ ē mai⁹ in magnitudine bonitatis amando supremā3 amabilitatē diam. q̄ȝ amādo suā3 amabilitatē creatā. et hoc idē đ bonitate ignis: q̄ est maior s̄m magnitudinē finis in potētia sensitiua: q̄ȝ in se. et sil'r potētia sensitiua que ē maior in rationatiā q̄ȝ in se.

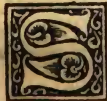
De quīta rōne scđe partis. C xvii.

Finis dixit latin⁹ pp quē est incarnatio ē vt deus sit hō. et ista est p̄ma et principalior intentio quare đs est incarnat⁹. Et scđa intentio ē vt hō sit đs. istud at est p̄mo in intentōe hito respectu ad redēptiōe3 generis hūanū q̄ redēptio est p scđa3 intētōe3. Est ḡ incarnatio

ſm ordinē et ſm gradus intentionū q̄s dixim⁹. q̄re ſm ordinez iſtū et intētiones predictas opʒ q̄ non ſit niſi vnica pſona in x° et q̄ iſta pſona ſit deus et hō. ita q̄ hō ſit vt illa pſona que ē de⁹ ſit homo. Et ſi eſſent in criſto due perſone/pſona humana eſſet vt eſſet hō. et non vt pſona diuina eēt homo. Et ſeq̄ref q̄ pſona diuina eēt vt pſona hūana eēt diuina pſona. Tūc in iſto ḡdu eēt pſona dia p ſcdam intētiōez et hūana p p̄mā. Qḋ eſt impoſſibile et ꝯtra magnitudinē finis et bonitatis et aliaꝝ. Una ergo pſona tantūmō eſt in x°. ¶ Neſtorin⁹ inſtat ſic. In humanitate ma ius q̄d eſt pſona: q̄ nā. q̄m nā hūana ē vt ſit homo. q̄ hō eſt vnuʒ idem numero cū ſua pſona. q̄re ſequiť maior finis ḋ pſona diuia et de pſona hūana: q̄ de perſona dia et nā hūana. et q̄m oportet: q̄ ſit in incarnatōe maior finis. ſeq̄ť q̄ finis ſit ḋ pſona diuina et alia perſona q̄ ſit humana. Nam niſi eſſet ita: finis incarnatiōis eēt in paruitate finis ꝯtra magnitudinē finis. et in minoritate fi= nis ꝯtra maioritatem finis. et in malicia ꝯtra bonitatē. ⁊ in vitio contra virtutem. et in falſitate ꝯtra v̄itatē. quod eſt impoſſibile. ¶ Latinus. Illud qḋ neſtorin⁹ dicebat x̄ū erat ſm curſum nature: ſʒ ſm ꝯiūctionē: q̄ eſt ſup̄ nām facta ḋ dia perſona et hu= mana nā in incarnatōe eſt maior finis q̄ ſi dicta incarnatio eēt de duabus perſonis. Q̄m finis hūane naťe ſuſtētaref in hūana pſona inq̄tū illa perſona eēt p ſeipaʒ: et non eēt ſuſtentat⁹ finis hūane naťe in diuina pſona. cuius ſuſtētatōis priuatio poneret in incarnatōe paruitatē finis ꝯtra magnitudinē finis. et minori tatē/malitiā/et vitiū finis. ꝯtra maioritatē/bonitatē/et v̄tutē fi= nis. et falſitatē ꝯtra v̄itatē. quod eſt impoſſibile.

De ſexta rōne ſcde partis. C. xviii.

Si due perſone dixit latin⁹ eſſent in x̄po: differentia eēt inter pſonam et pſonam. pp quā eſſent duo x̄pi diſtincti vn⁹ ab alio. et iō diſtinctio amboꝝ deſtru eret poſſibilitatē vni⁹ x̄pi tm̄mō. q̄ non poſſet eſſe vn⁹ x⁹ deus et homo. Eſt ḡ vna ſola pſona in x°/vt incarnatio fuerit poſſibilis et ſit poſſificata. ¶ Opponit Neſtorin⁹ et dicit. Q̄ ſi in x̄po non eſſet niſi vna perſona tātum/x̄po exiſte ex per ſona dia et hūana nā/deſtrueref differētia in illa vnitate perſo= nali. q̄m pſona dia et nā hūana eſſent numero vnū idem. q̄re ſe q̄ref x̄pʒ non eē ex duab⁹ naťis ab inuicem diſtinctis. et eſſe ex

duab⁹ nafis distinctio ab inuicē.s.er diuina z hūana. Et hoc ē cōtradictio. Due psone igitur sunt in xº. ¶ Respondit latinus. Ignis calefacit aerē pp quā calefactōem est differentia inter calorē z calorē/aliq calore existe ppa qlitate ignis: et alia qualitate appropata ipi aeri. Verūtn in calefaciendo elementatum vtraqz qlitas.s.ppa z appropata sunt sub spē calorꝰ numero vnū idem.z sic differentia non remanet in vnitate caloris.et remanet in distinctis qlitatib⁹ supdictis.similimodo psiderari pōt qꝛ in incarnatōe sunt vnitas z differētia. qm̄ in vnitate psone sunt vnū numero nā diuina z hūana inqꝫtū deus ē hō: z hō est deus.nichilomin⁹ tū inqꝫtū nafe sunt distincte/sic q vna non ē alia.remanet differētia sustētata in dia nafa vel psona: z huma na nafa.qre tua rō non pcedit.

De septia rōne scde partis. C. xix.

Adice dixit nestorino latin⁹/hō est naturalr corruptibilis/ z mortalis.qre si eēnt in xpo due psone hō ille esset corruptibilis z mortalis z incorruptibilis z imortalis inqꝫtū eēt deificat⁹ z eternificatus cū deificatū z eternificatū sunt incorruptibilia z imortalia. Et qꝛ talis ptradictio stare non pōt:opz q vna psona tm̄mō sit in xpo. z q in illa hō deificatus z etnificat⁹ sit incorruptibilis z imortalis:si eīn eēt mortalis z corruptibilis esse non posset deificatus nec etnificat⁹ z sic incarnatio eē non posset. ¶ Nestorin⁹ oppōit dicēs. Cōis tenet oppinio q xps inqꝫtū homo fuit mortu⁹ qm̄ dū fuit in cruce: z aia fuit a corpore separata: xpus non fuit hō.nam si tūc fuisset homo anima non discessisset a corpore nec mortuus fuisset: z qꝛ mortu⁹ fuit:mortalis et corruptibilis fuerat añ mortē.qm̄ aūt persona dia est incorruptibilis et etiā immortalis opoztuit q mortalitas et corruptibilitas ppriam psonam hērent.in q sustētate fuissent q persona fuit alia a persona diuina. Sunt ḡ due psone:psona.s.immortalis z incorruptibilis et alia psona corruptibilis z mortalis. ¶ Latin⁹ ait. Qꝛꝗ corpus in cruce fuisset sine anima et mortuūz/non pp hoc sequif q xps illo tēpore non esset hō.qm̄ homo erat in diuina psona.in q erāt corpus et anima sustērata p incarnatōem dificata et etnificata.et pp h qad itēm sustētatōez hō etnatus z deificatus non fuit mortalis nec corruptibilis:sz qad nām hūanā fuit mortalis

ad honorãdum diuinã naturam & ad recreandũ gen⁹ hũanum non tñ fuit corruptibilis inq̃tũ fuit eternat⁹ & deificatus.

De viii. rõne scđe partis Ca. xx.

PRocedens latin⁹ ad octauã rõem dixit Incarnatio fuit de eẽntia deificatiui: & de eẽntia hõificabilis & in illa incarnatiõe fuit eẽntia deificatiui vna: que deificauit hõiez: & eẽntia ipsi⁹ hõificabl'is hec ẽ filij: q̃ hõificauit seipz & sic fuit distictio iter eẽntã filij & eẽntiã hũanã deificatã & sic fuit vna psona & due essentie. Et si hũana essentia esset p se persona: essent multe psone. vñ istud incõueniens & alia plurima seq̃rent. f. q̃ psona filij non esset persona humana & sic nec homo. & inq̃tũ hũana persona non esset persona dei filij: non eẽt homo de⁹. & p ɔ̃ns nec incarnatio. Oportet ergo tantũmõ esse personam vnam in xp̃o. ¶ Nestorin⁹ cõtra hoc dixit. In creatõe creare fuit õ eẽntia creabilis: & non creatiui. ita in ꝓposito per ɔ̃trariũ p incarnatõez fuit incarnare fm dicta tua de essentia personatiui & non psonabilis. Naz postq̃ homo persona carebat: p se hẽre non poterat psonabilitatis essentiam Vñ seq̃tur non posse eẽ vnaz psonã tñmõ ex duabus naturis & sic oportuit in incarnatõe duas eẽ psonas. ¶ Respondit latinus. Quẽadmodũ natura hũana fuit in diuina natura deificata & remansit cũ ea vn⁹ filius de⁹: ita in psona dia fuit psonata & remãsit vna persona dia cũ ea: in q̃ fuit personificabilis. velut natura hũana in diuina. in qua fuit deificabilis. & sic pp hoc tua rõ non ɔcludit.

De nona rõne scđe partis. Ca. xxi.

SIcut pater & filius et spũs sanctus sunt vnuz h̃ est vnus ds / vna sba per eẽntiam: ita in incarnatione nã diuina & hũana sunt vn⁹ xp̃s: p vnicaz personã & non per multas. Naz si plures essent: eaz plitas impediret naturas diuinam & hũanã eẽ psonal'r vnum xp̃m: ymo essent necessario plr̃es xp̃i. sic̃ plures persone. Et qm̃ vnus xp̃s tñmõ est: et non plures. opz q̃ sit tantũ vna persona: et no m'te: per quam & in q̃ natura diuina est humana et humana diuina. ¶ Nestorinus. Differentia posita inter bonitatẽ et magnitudinez seq̃tur q̃ bonificare & magnificare non sunt numero vnũ

idē. a simili si sit differentia inter nām hūanā & diuinā impossibile ē ipas duas nafas nec p vnā psonā/nec per mltas vnū idē numero esse posse. Quare incarna° esse non potuit p vnitatem vni° psone. Potuit tñ esse p pluralitatē plurū psonarꝫ/participāte vna persona inuicē cū alia. sic bonitas q̄ participat cū magnitudine inq̄tū p magnitudinē ē magna. & magnitudo q̄ participat in bonitate inq̄tū p bonitatē ē bona. ¶ Latin°. Q̄q̄ bonitas & magnitudo differant: non tñ seq̄t q̄ bonificare & magnificare vnū idē numero non possint eē/supposito q̄ bonificare sit magnitudo & magnificare sit bonitas. vt in incarnatōe: in q̄ deificare ē bōitas. & magnitudo hūanitatis deificate. et homificare ē bonitas & magnitudo dei homificati. & h̄ apparet in simplici pūcto. in q̄ multe linee ꝯcurrētes ad eū sunt pūctificate alia ex̄ñte alia in pūctificare. velut in pūcto nigro in q̄ linea vna rubea. et alia crocea ꝯcurrentes ad eū sunt inuicē vna alia in nigredine & distinctio ipaꝝ remanet extra in distinctōe coloꝝ.

De decia rōne scd̄e partis. Ca. xxii.

Latinus dixit. Ex deificatiuo & homificatiuo & ex deificabili & homificabili seq̄t vnū dificare: & vnū homificare q̄ sunt numero vn° xp̄s: qui numer° ē vna psona: & si essent plures persone non posset eē vnus numer° deitatis & hūanitatis. qm̄ non hērent sb̄m in quo ꝯuerti se possent. ymo eēt destructū: pp quā destructōē eēt homificabilitas in deitate destructa: & deificabilitas in illa. Et per ꝯñs magnitudo incarnatōis denudata foret psonatiuitate & psonaficablitate & personificare: qm̄ in incarnatōe non sufficeret vnū personatiuū/nec vnū personabile/nec vnū psonare. cuius magnitudinis destructio ē impossibilis ne incarna° sit in minoritate nec in paruitate magnitudinis/bōitatis &c. Est ḡ incarnatio in vna psona tm̄. ¶ Nestorinus. Personare sine personatiuo & psonabili eē non pōt. ḡ nā hūana non pōt eē psonabil's sine ꝓpo psonatiuo/ & psonare ꝓpo. Et q̄ psonare ē de nā hūana in incarnatōe: oportet q̄ due sint psone: humana. s. & diuina. ¶ Latin°. Natura hūana fuit psonabilis in personabilitate deitatis. sic in ipa fuit deificabilis & h̄ in creatōe appet. in q̄ fuit creafa creabilis in creatiuitate creatoris: & non in creabilitate creafe. qm̄ si fuisset ita: creafa fuisset anteq̄ crearetur quod est

impossibile. Est & in xpo vna persona solummodo/ et non plures.
¶ Multum considerauit in latini ronib⁹ nestorin⁹/ et dum ipse cogitaret ad eas/transiuit latin⁹ ad tertiam ptem hui⁹ tractat⁹. vt iacobino pbaret esse duas naturas in xpo.

De tertia pte: que est de disputatione latini et Jacobini. et pmo de positione ambob⁹ coi. Ca. xxiij.

Dhice dixit Jacobino latinus: que est tua positio: quam facis de incarnatione filij dei? ¶ Respondit Jacobinus dicens. Quod satis opinio sua concordabat positioni latinorum quantum ad vnitatem psone/ quam concedebat ipsum latinum Nestorino bene et sufficienter pbasse: verumtamen eius opinio erat contraria fidei latinorum inquantum Jacobini credunt esse tamen vnam naturam in xpo/ vnam voluntatem/ vnam sapiam/ vnam bonitatem/ magnitudinem/ etc. Dixit tunc latino quod pcederet et ordinem: quem cum Nestorino tenuerat sequeretur.

De pria rone tertie partis. Ca. xxiiii.

Latin⁹. Cois opinio est inter xpianos quod xpus est verus deus et verus ho. verus deus p deitatem: ho p humanitatem. quare sequitur quod in xpo sint due nature/ diuina scilicet et humana. et ab inuicem inter se distincte. quia si distincte non essent: xps esset deus per humanitatem. quod est impossibile.
¶ Instat Jacobin⁹. In incarnatione conuertunt se natura diuina et humana in hoc quod in xpo deus est ho et ho deus. et secundum istius conuersionis est vnitas psonalis: in qua non est differentia psonarum. vnde cum xpus et sua psona in vnitate numeri conuertantur oportet quod ambe nature se conuertant in tanta vnitate quod vna sit alia. ita quod nulla sit distinctio inter ipsas. quoniam alias non posset deus esse homo/ nec homo deus.
¶ Respondit latinus dicens. Incarnatio est trinitatis diie speculum et figura quoniam in ipsa pater et fili⁹ et spus sanct⁹ conuertunt p essentiam et naturam et remanet vna essentia/ vna natura/ vna deitas/ vnus de⁹/ distincti tamen remanent p pprietates psonales inquantum vna persona non est alia. similiter econuerso est in incarnatione: quoniam conuersio nature diuine et humane est in vnitate psone. Earum tamen differentia remanet inquantum vna natura non est alia. et illud per quod deus est ho et econuerso/ est vtriusque nature conuersio: quam ambe nature habent in vnitate psone. Quare tua ro non est va. nam si vera

esset/incarnatio similitudo esset ꝛ specꝭm obliquū ꝯtra trinitatē diuinam: ꝛ ꝯtra distinctōem ipius. qḋ est impossibile.

De scḋa ratiōne tertie partis C.xxvi.

Latinus. Ex anima ꝛ corpore seqꝛtur hō/ꝛ vnio corporis ꝛ anime est in hominis vnitate: remanet tamen distinctio inter animam et corpus. propter quam distinctionem: est voluntas anime vna: ꝛ naturalis appetitus corporis est alter. ꝛ propter hoc homo qui est tertius hēt voluntatem per animam: que est rationalis/ cum q̄ diligit vel odit. ꝛ habet appetitū naturalem per corp° /velut per potentiam sensitiuā. ꝑ quam hēt appetitū sentiendi. si aūt in homine volūtas ꝛ naturalis appetitus couerterenꝭ: sequeretur ꝙ quicqd vellet homo sentiret: ꝛ quicquid sentiret vellet et amaret. quod est impossibile. Est ergo scḋm hoc exemplificatum ꝙ sunt plures voluntates in xp̄o. vna per naturam diuinā. ꝛ alia ꝑ hūanā. Qm̄ si ambe voluntates ꝯuerterenꝭ in vnā/illa vna esset composita ex ambabus: ꝛ eēt in ternario numero sicᷓ homo qui est tertius numerus anime ꝛ corporis. nec eēt licitū dicere diā volūtatē. et voluntatem hūanā esse in tertia voluntate. sicᷓ non est licitū dicere ꝙ aīa sit hō: nec ꝙ corpus sit hō: nec aīa corpus: nec corp° anima. C Iacobinus. Scḋm opinionē tuam sicᷓ ex aīa ꝛ corpore resultat hō/ita ex vnione ꝛ ꝯiūctōe facta de nā diā ꝛ hūana vn° x° resultat. ꝛ simili mō de volūtate diuina ꝛ hūana/vna voluntas. Qm̄ ex ꝯiunctōe diuine nāe cū hūana vnus xp̄us resultare non posset. nisi ex ambabus voluntatibus vna resultaret voluntas. apparet ḡ esse in x° tm̄ vnicā volūtatē. C Rn̄spōdit latinus. Si ex natura diuina ꝛ humana tertius numerus sequereꝭ non eēt licitū dicere sm̄ ꝙ iam diximus deū hoīem. ꝛ hominē esse deū. qm̄ aut deus ē hō ꝛ hō deus ꝑ incarnatōeꝫ/non trāsit incarnatio vsqꝫ ad tertium numerū: ymo remanet in duali/vt deus sit hō ꝛ hō deus. ꝛ remanet xp̄s in illo numero singulari. s. vnus x° ꝛ non plures. ꝛ ꝓpter hoc voluntas diuina ꝛ hūana remanēt distincte ꝛ non trāseūt in tertiū numerum. i. in tertiam volūtatē. ꝛ ē vna volūtas alia inq̄tū de° ē hō ꝛ hō est de°: ꝛ sunt vnus xp̄s inq̄tum ipe est ambaꝝ volūtatū ipo xp̄o exn̄te volūtate diā scḋm naturam diuinā. Veruntamē diuina volūtas non est in xp̄o sm̄ hūanam nāmꝫ: sed ē in x° deo

scdm incarnatõem nature diuine z humane.

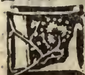
De tertia rõne tertie partis. C. xxvi.

N elementato [dixit latinus] sunt mixta z vnita inuicem 4. elementa: z ex omnibus hijs quattuor sequitur elementatum. s. substãtia vel eq: vel arboris/vel lapidis/ z sic de ceteris elemẽtatis indiuiduatis: que sub speciebus exist. Et q̃q̃ mixta sint z vnita inuicem elementa: non ideo sequitur: q vnũ elementũ sit aliud z hoc idem ẽ de naturis z partibus elementorum ipsorum/que sunt in vnione/siue mixtione predicta: que remanent ab inuicẽ distincta. Simili modo considerare possumus in incarnatione q alia est sapientia diuina: z alia est humana: z q̃q̃ vna sapientia sit in alia et inuicez participent alia cum alia: tamen vna sapientia ẽ alia inq̃tũ deus est hõ z homo deus: Sz tamẽ inq̃tuz nature predicte. s. diuina z humana remanent distincte: remanent similiter ambe sapientie distincte: vtraq in sua propria natura/hoc quod ẽst exñte. Est vna insuper alia per appropriationem. sicut diuina sapientia: que hũane sapientie seipãm z suam deitatem appropriat: Et sapientiam humanam z eius pp̃etatẽ [inq̃tum recipit eam per incarnationem] appropriat sibi ipi.

C Opponit Jacobin⁹ sic Existente differentia inter psonaz z personam: persone non possunt esse vna persona. similiter differentia existente inter vnam personam z aliaz: non possunt eẽ ambe sapientie vna. Vñ scdm rõnem tuam destruis in incarnatione vnitatem persone z plures multiplicas personas destruendo vnitatem sapientiarum multarum z ponendo differentiã inter ipsas: cum qua non potest alia sapientia esse alia. quare incarnationem negas: z etiam licitam predicationem. s. q deus ẽ homo: z homo deus.

C Soluit latinus dicens. Amice hoc quod dicis: esset verum si in incarnatõe negarem vnitatem persone: z vnitatem diuine sapiẽtie/ z humane vnitate persone: sz confiteor z affirmo q per vnitatem persone diuina sapientia ẽ sapientia humana: z humana sapientia est diuina. sz tamen hoc nego: cum seruem distinctionem inter ambas sapientias. Unde non sum secundum hoc contra incarnationem/postq̃ affirmo vnitatem persone: in qua natura diuina z humana/et etiaz ambe sapientie sunt coniuncte.

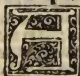
De iiii.rōne tertie partis Ca. xxvii.

Latinus. Ubi non est differentia: ibi nec concordantia.nec maioritas: nec minoritas possunt esse sequitur ergo secundum tuam positionem: q̄ si non sit in xp̄o nisi vna bonitas/vna magnitudo ꝛc. q̄ non sit in eo concordantia bonitatis/ꝛ bonitatis.magnitudinis ꝛ magnitudinis.et q̄ non sit ibi maioritas nec minoritas in hoc q̄ vna bonitas sit maior alia.vl' vna magnitudo q̄ȝ alia. Et destruitur concordantia.cui contradicit vnitas bonitatis/ꝛ bonitatis.mmagnitudinis ꝛ magnitudinis. Quare sequitur in xp̄o contrarietas contra concordantiā.sequitur etiam q̄ finitū ꝛ infinitum conuertantur. postq̄ȝ bonitas diuina ꝛ bonitas humana in vnitate numeri conuertuntur.ista autēȝ sunt impossibilia ꝛ inconuenientia. Quare sequitur q̄ in christo sit vna bonitas vna magnitudo per deitatem:ꝛ alia bonitas per humanitatem ꝛ alia magnitudo ꝛc. ¶ Iacobinus opponit dicens. Si solum vna bonitas sit in xp̄o que sit de bonitate diuina ꝛ ð bonitate humana:maior est vnitas/coniunctio/ꝛ participatio nature diuine ꝛ humane:q̄ȝ si essent due bonitates/due magnitudines ꝛc.quoniā distinctio bonitatis ꝛ bonitatis/magnitudinis ꝛ magnitudinis priuat maioritatem vnionis/ꝯiunctiōis/participationis/ꝛ incarnatōis.quoniam differentia elongat vnaȝ bonitatem ab alia:ꝛ vnam magnitudinem ab alia ꝛ ita de aliis. Et q2 concedi oportet oē illud per quod sit maior incarnatio:ꝛ sic de vnitate/coniunctione/ꝛ participatione.oportet affirmare de necessitate in christo tantum esse vnam bonitatem/vnam magnitudinem ꝛ sic de aliis. ¶ Respondit latinus. Sed non esset vnitas personalis: in qua ꝛ p quā deus est homo:ꝛ homo deus ꝛ per quā bonitas diuina est humana/ꝛ hūana bonitas est diuina inq̄ȝtum deus est homo ꝛ homo deus: sequerēt illa incōuenientia:que dixisti. Et nisi esset differentia inter bonitateȝ ꝛ bonitatem:ꝛ inter magnitudinem ꝛ magnitudinem:alia inconuenientia:q̄ supra diximꝰ sequerent: que non possunt esse in christo Oportet ḡ affirmare scđm vnum moduȝ/q̄ in xp̄o bonitas creata sit bonitas increata: ꝛ ita ð magnitudine:ꝛ q̄ vna sit alia in quātū deus est homo:ꝛ homo deus: sed inq̄ȝtum differentia est inter ambas bonitates per creatorem ꝛ creaturam:oportet af-

firmare necessario q̄ alia est bonitas creata: alia increata.

De quinta rōne tertie partis. Ca. xxviii.

Dixit latinus: Si per incarnationem conuerterentur ambe nature: et ambe voluntates / et ambe sapientie et sic de alijs / ita q̄ non remaneret differentia inter ipsas: humana essentia esset diuina: et diuina ipamet humana sine differentia: et propter cōuersiōem dei filij et hominis: hō spiraret spiritum sanctum inquantum hō est aūt impossibile q̄ hō sit spirans et de⁹ spiratus p ip̄s. Quare pbatū est in xp̄o aliam et aliam esse dei et hominis actionem. ¶ Instat iacobinus h̄ mō. Inq̄tū x⁹ est de⁹ et hō: vna ē actio dei et hominis: vt actio vna sit alia. sic op₃ deu₃ eē p incarnatōem hoiem / et hominē deu₃ esse: s₃ inq̄tū de⁹ fili⁹ spirat cū p̄re spiri̇ scm̄ sine incarnatōe: non op₃ q̄ p incarnationē hō: q̄ est ds fili⁹: spirat spiri̇ sct₃. Quare tua rō nō ↄcludit. ¶ Rn̄dit latin⁹. Uer₃ est q̄ de⁹ fili⁹ vna cū p̄re spiri̇ scm̄ spirat. et spirabat añq̄₃ esset incarnatio. quare illi spiratōi incarnatio nihil facit. nec dico q̄ faciat: sed faceret secundum tuam positionem in hoc q̄ aufers differentiam quam pono inter actionem diuinam et humanā: inquantū dicis q̄ actio vna est alia sine distinctione: cū nullam in christo habeant. Quoniā vbi non est distinctio / nec pōt esse pluralitas actionum. quare nostra ratio adhuc tenet. s₃ tu es deceptus in opinione conuersionis. inq̄tum differentiā non facis inter vnā ↄuersionē et aliā / vt dicemus.

De sexta rōne tertie partis C. xxix.

Latinus. Opinio cōis est inter xp̄ianos q̄ christ⁹ mortuus fuit in cruce: et q̄ inter mortalitatē et immortalitatē est differentia: Unde si opinio tua eēt vera sequeretur q̄ differentia non esset inter mortalitaem et immortalitatē et q̄ xp̄s moreretur et non moreretur Istud autem est contradictio q̄ immortale esset mortale et non mortale. quare conuersio que fuit facta de deo et homine per incarnationem tenet solum inq̄tum deus est homo et homo de⁹. sed inq̄tum est deus: remanet immortalis in incarnatione: sed hō remansit mortalis. Unde videtur mihi q̄ ignores naturam et mō₃ incarnatōis cū facis fal/a₃ positōe₃ de ip̄a. ¶ Iacobin⁹

Impossibile est q vnum totum in toto alio conuertat sine cõ uersione partium. cum totum sit sue partes: et partes sunt totum sicut bonitas et magnitudo xpi: que sunt partes hũanitatis ipi⁹ Unde si bonitas humanitatis non conuerteretur cum bonitate diuina ita q esset vna et nõ plures: vnũ totum non posset in alio toto conuerti. ita q totus homo non esset totus deus/ nec totus deus totus homo in incarnatõe. Quã autem totus deus est homo christus/ et totus homo xps est totus deus: Oportet q vna sit in xpo bonitas et non plures. et sic de magnitudine et alijs.

¶ Ratin⁹ respondit dicens. Ueritas est q tota humanitas xpi est tota deitas filij: tota deitas est humanitas et hoc est per vnitatem persone in qua sunt coniuncte nature distincte inquantum sunt vnite taliter q est deus homo/ et hõ deus sed non conuertũtur adeo q distinctio non sit inter ipas. quoniã si cõuersio priuaret distinctiõem ab eis: non esset distinctio in eisdem naturis inter magnitudinem infinitam et finitam. Quare sequeretur q hũanitas esset infinita in existẽtitate inquantũ ẽ deitas: et esset ille hõ x⁹ maior q̃ totus mundus. et esset etiam corpus suũ collocatũ intra mundum: et extra mundum: extra quẽ mundus esset infinitũ sine quantitate/ superficie/ et colore/ et etiam corpus et non corpus. Hoc aũt est cõtradictio. Quare nostra positio vera est: tua vero obiectio non valet.

De septia rõne tertie partis. Ca. xxx.

Ratin⁹. Tu potes intelligere q ens eternũ: et ens principiatũ in tempore conuerti non possunt in nãm vnitatis numeri. qm̃ si conuerti possent: sequeret q ens non principiatum esset ens principiatũ. et ens pncipiatũ ens non principiatum. Ita q ens eẽt principiatum et non principiatum. quod est contradictio. Que staret secũdum opinionẽ tuam. si in dõ eternitas conuerteretur cũ ente non eterno. Quare rõne incarnationis opz ponere distinctionem inter vnã cõuersionem et aliã. qm̃ vna conuersio ẽ illius quod remanet sine differẽtia. sicut hõ et risibĩe q̃ conuertuntur. et sicut bonitas et magnitudo q̃ sunt numero vnũ idem in deo. alia conuersio est illa q̃ est incarnationis sicut deus/ q̃ est hõ: et homo q̃ est deus. et ista remanet differentia: q̃ est inter durationem eternam et non eternã: et inter ptatem eternam et non eternam et sic de alijs. ¶ Opponit iacobinus:

Sic non ꝯuenit in deo nisi vna voluntas/vna sapiētia/vna bonitas/ꝛc.ꝛ hoc idem est in quolibet homine.ꝛ in quolibet angelo: ita nec ꝯuenit ꝙ in xp̄o q̄ est vnū suppositū/sint nisi vna volūtas vna sapientia ꝛc. Quare scd̄m hoc significatū ē ꝙ in xp̄o sit tm̄ vna volūtas/vna sapientia/ꝛc.vt sequat̄ cur̄ſuz ꝛ naturas aliorum entium predictoꝝ. Si n. hoc non eēt: sufficeret magnitudo vnitatis volūtati dei.ꝛ singularitati etiā illi⁹:ꝛ hoc idē de magnitudine:q̄ sufficeret voluntati singl'ari cuiuslibet hōis.ꝛ defficeret vnitati ꝛ singularitati voluntatis xp̄i. Qḋ q̄dē est incōuenie̅s:ꝛ ɔtra bonitatē volūtatis:ꝛ sic etiā de bōitate/sapia/ꝛ alijs.

¶ Respondit latinus. In substantia dei sufficit vna volūtas ꝛ vna sapientia.qꝛ voluntas infinita est:ꝛ est ð eēntia substātie ꝛ in substātia martini vel raymundi sufficit vna voluntas/q̄ad vnaz personā ꝛ vnam essentiam humanam. verūtamen si martinus esset vnitus cū alia substantia:non sufficeret ambab⁹ substantijs distinctis per eēntiaz vna potestas.qm̄ quelibet sb̄stantia requireret suaz ꝑtatem: ꝛ naturam sue ꝓprie potestatis.ꝛ hoc idez de voluntate:veluti si potētia visiua/ ꝛ audituua ꝯuerterēt. Cui visioni non sufficeret tm̄ visitiuitas:y⁹ esset sibi necessaria potētia audituua:sine q̄ in illa ꝯuersione non posset esse audire. Simili modo opꝫ eē in xp̄o vnā voluntatē ꝑ deitatez:ꝛ aliaz per hūanitē.vt sit amās ꝑ volūtatē diaz.ꝛ etiam per humanam.

De octaua rōne tertie ptis Ca.xxxi.

Latinus. Anima rōnalis ꝛ corpus ꝯiunctuz cuz ea sunt vt sit hō/ꝛ non ꝯuertunt̄:qm̄ non est homo vt anima sit corpus.q̄re seq̄t̄ ꝙ finis nobilioꝛ ē ꝑp hominē:ꝙ̄ propt̄ animā ꝛ corp⁹. Simili mō ꝯsiderare potes dixit latin⁹ ꝙ in icarnatōe ē hō vt de⁹ sit hō.ꝛ nō ꝯuerso.s.ꝙ de⁹ sit vt hō sit de⁹. Est igit̄ finis nobilioꝛ in incarnatione vt de⁹ sit hō:ꝙ̄ vt hō sit de⁹.qꝛ ꝯuerti non possunt nā dia et hūana ꝑ vnū eūdē finē. Qm̄ si possent: eēt vn⁹ finis ita nobilis: sic alter.qḋ est impossibile. Concludit̄ ḡ ꝙ differētia ē inter nām hūanam ꝛ diam ꝑ differētiam finiū diuersoꝝ.ꝛ hoc idē est de bonitate dia:que differt ab hūana inq̄tū in incarnatōe nobilioꝛez finem hēt dia bonitas:ꝙ̄ hūana/ꝛ ita de magnitudine/sapiētia/voluntate ꝛc. ¶ Iacobinus. Si eēt in incarnatōe differentia inter finez ꝛ finē:non essent inuicē vn⁹ alius.ꝛ sic deus non

posset esse hō.nec etiā homo deus.quare oportet ꝙ finis sit vn⁹ ꝑꝑ quē deus factus est hō ⁊ homo deus. Vñ sicut ē vnus finis ꝑpē quē de⁹ est homo factus: ⁊ hō deus: ita opꝫ ꝙ vtraqꝫ naťa dia.s. ⁊ hūana sit vna ⁊ sic de volūtate/sapiētia ⁊c. ¶ Latin⁹. Quāuis differētia sit in incarnatōe inť vnū finē ⁊ aliū [vt iā dixim⁹] non ꝑꝑ hͦ sequiť ꝙ deus eē non possit hō ⁊ ep⁹.s.ho deus. Qm̄ in vnione vtriusqꝫ naťe non ē talis ꝯuersio:ꝙ ditas suam nām/eēntiā/ ⁊ volūtatez relinquat.⁊ capiat hūanaꝫ volūtatem eēntiā/ ⁊ naturā.qm̄ tunc factus hō non eēt deus. Idē sequiť de hoie:qui non defuit in incarnatōe suā nāꝫ/nec volūtatem/nec alias ꝯditōes nāles hūanas/recipiens nāꝫ/ eēntiaꝫ/ ⁊ volūtatē diuinitatis:⁊ ꝯditōes ipsi⁹.Qm̄ si hͦ fecisset:non fuisset deus hō quare nescis amice [vt videť] ꝯditōes/ neqꝫ mōꝫ ꝭm quē deus fuit factus hō.qui modus talis fuit/ꝙ volūtas dei voluit/ꝙ ds esset hō:⁊ exequutū fuit/ postqꝫ voluit.vt sua cōpleret volūtas. Item sapientia sciuit deum fore hoiem.⁊ sequutū fuit deuꝫ esse hoieꝫ.ita ꝭm modū sapiētie:sicuti volūtati.⁊ hͦ idē seqreť ď ꝑtate dia/⁊ ď suo modo:⁊ de mō naťe die: ⁊ bonitati/magnitudis ⁊c. cōuersio.n.est in tali predicatōe scilicet ꝙ deus est hō ⁊ homo deo remanente deo.⁊ homine hoie.

De nona rōne tertie partis. Ca. xxxii.

Inter nām corporalē ⁊ spiritualē est differētia dixit latin⁹:ꝑ quā vna nā non est alia.Qm̄ si exinde tollereť differentia naťa corporalis non esset spūalis nā:nec spūalis corporalis:⁊ sic non esset licituꝫ dicere nām spūalē eē corporalē ꝑ incarnatōem.nec corporalē spiritualē sine differentia.sine qua differentia non essent hͦ qͦ sunt qm̄ ita sunt hͦ qͦ sunt ꝑ differētiaꝫ:sic per ꝑtatē pñt eē hoc quod sunt.⁊ sic ē ver̄ ꝑ veritatē ꝙ sunt:⁊ ita de alijs.qre ꝭm mōꝫ istuꝫ est incarnatio:⁊ ꝭm istuꝫ mōm est ꝯsideranda ⁊ intelligenda et non ꝑ aliū mōm:⁊ ꝑ quē modū ꝯtrariū tu ipām credis intelligere inqꝫtū dicis ꝙ inter nām diam ⁊ hūanā non ē differentia. Et hͦ dicis vt ex ambabus naturis sit vna sine differentia. Ex quo sequereť ꝙ nā corporalis ⁊ spālis ꝯuerterenť inuicē sine differētia existētes:q̄ ꝯuersio ē impossibilis. ¶ Iacobinus opponit. Persona filij est simplex et ē ipa sua simplicitas infinita ꝓpter infinitatē per quā diminutōeꝫ neqꝫ potest recipere neqꝫ augmē

tatõez .z iõ sequitur si sic esset incarnatio sicut dicis ꝙ simplicitas predicta diminutõem z augmẽtum reciperet /inq̃tum intraret ꝯpositõem cum natura humana.si differentia esset inter nãz diuinam z humanam.qñ autẽ impossibile est ꝙ augmentũ vel diminutionem recipiat diuina simplicitas.sequit ꝙ psona diuia z natura hũana sint sine differentia vnũ idem. ¶ Soluit latinus sic. Latini non tenẽt ꝙ psona filij sit de nã dia z humana vez tñ tenent ꝙ psona filij z natura diuina sunt idem numero. Non tenent etiã ꝙ xp̄s sit õ natura diuina z hũana.s ꝙ in xp̄o est vtraq natura.z ꝙ per diuinam est deus:z hõ per humanã. z quia deus assumpsit naturam humanam:est ipse per humanam naturam homo.z ipse homo per naturam diuinam est de⁹ Nec pp huiusmodi hũanitatis assumptionem sequit xp̄um esse ꝯpositum de homine z de deo.quoniaz anteq̃ deus esset homo erat deus filius vna persona/sicut probauim⁹ nestorino. Qua re ratione singularitatis/z vnitatis persone non potest ipa persona compositõem intrare cũ natura hũana.si.n.posset.nã hũana esset per seipam persona. Nec per incarnatõem põt dia persona diminutionem recipere nec augmentum.quoniaz h quod est existit simplicit in seipa:q̃q̃ humanã sit vestita naturaz. Et h apparet in corpore hõis induti vestẽ aliquã.qñ neq augmentuz neq diminutõez recipit in se pp vestez.y⁹ remanet id quod erat añq̃ indueret vestem illam.

De decia rõne tertie ptis Ca.xxxiiij.

Latinus. Amice tu scis ꝙ christus habet animã rationalem z corpus humanum: et ꝙ differentia est int aiam z corp⁹ sine q̃ differentia x⁹ homo eẽ nõ posset. Est etiã differẽtia int volũtatẽ z sapiaz aie.sine q̃ differentia non posset aia esse h qõ est.hoc idẽ est õ differẽtia q̃ ẽ in corpore xp̄i in q̃ mẽbra differũt ab inuicẽ.sic caput man⁹/z pedes z c̃.q̃z vnũ non ẽ aliõ. z sine tali differẽtia corp⁹ xp̄i non eẽt corp⁹ hũanuz.vñ si tua positio xa esset.s.ꝙ nã dia et hũana ꝯuerterent in vnitate psone/ ita ꝙ non eẽnt due nate:s vna tm̃⁹.seqret ꝙ in illa vnione destrueret differẽtia supdicta z ita x⁹ non remaneret hõ.s quia remanet hõ/ oportet ꝙ vna remaneat natura dia z alia natura humana in dicta vnione psone.vt sit dare subiectum in quo dicta differentia sustenteur.

¶ Iacobin⁹. In deo voluntas ꝛ sapiētia sunt numero vnū idem. ꝛ ꝑsona filij dei ꝛ sua voluntas/ ꝛ sua sapientia conuertū-tur. Unde cū in ꝑsona filij dei homo sit sustētatus ꝛ factus ho-mo/ ꝯuerti opꝫ volūtatē ꝛ sapiam hōis: ꝛ aiam ꝛ corp⁹ xp̄i. ꝛ sic de mēbris corporis in numeri idētitate/ rōne ꝯuersiois/ volūta tis/ ꝛ sapiētie dei/ ꝛ ꝑsone filij dei. qm̄ sine tali cōiunctōe non po sset in incarnatōe vnio fieri hōis atqꝫ dei. q̄re meā ꝓpositōeꝫ ve ram ꝛ tuam falsaꝫ opꝫ eē. ¶ Latin⁹. Qꝛ q̄ꝫ differentia sit inter hūanaꝫ voluntatē/ ꝛ sapiam ꝛ ãnter aiaꝫ ꝛ corp⁹/ ꝛ etiam inter mēbrū ꝛ mēbrū: nihilomin⁹ magis sequit incarnatōis impossi-bilitas. sicut ꝑsona martini. q̄ est vna duas hñs naturas. s. aie ꝛ cor poris differētes ab inuicē/ nec ꝯuertētes se inuicē in vnitate mar tini. Et h idem seqtur in incarnatōe in qua due nafe remanent ꝛ est tn̄ vna ꝑsona. Et preterea si esset sicut dicis contradictio se-queretur/ ꝙ scilicet vbi cōuerterentur partes humanitatis: ita ꝙ vna esset alia: esset de⁹ homo/ ꝛ non homo. hō esset q̄ad cōeꝫ opioeꝫ. q̄ est inter me ꝛ te. s. ꝙ deus est hō. ꝛ non esset hō inq̄tuꝫ d̄struẽta esset differētia inter partes hōis: sine q̄ differentia non posset esse plures ptes: sine q̄bus partib⁹ distinctis ꝛ multis xp̄s non potest esse homo. Et quoniam contradictio stare non po-test. Probatum est ꝙ tua positio nihil valet.

¶ Iacobinus valde fuit miratus d̄ verbis latini: ꝛ cogitabat in animo si maiorem haberent veritatis colorem q̄ꝫ sua. Dum autē sic consideraret: transiuit latinus ad quartam partem. ꝛ di xit sarraceno. Amice si vis de deo intelligere veritateꝫ aliquā: queras. quia paratus suꝫ tibi exinde ostendere illud quod scio. Tunc voluit incipere sarracenus/ volens querere de trinitate diuina. Dum vero consideraret modū secundum quem de tri-nitate querere proponebat ꝛ obicere contra ratiōes latini. Ec ce superuenit eis quidam iudeus sapiens ꝛ salutans eos. dixit latino. ¶ Magister ego suꝫ iude⁹ multū vellē scire mōm scd̄m quē xp̄iani credūt trinitatem in deo Et quomodo credūt deū incarnatum fuisse. Et q̄modo in sacramento altaris sit facta trāsbatio panis in carnē ꝛ vini in sanguinē. Preterea scire velleꝫ ꝑm queꝫ mōm credūt resurrectiōeꝫ. ꝛ scd̄ꝫ quē predestinatōeꝫ ꝛ liberꝝ arbitriū intelligere. Et quomō sunt certi ꝙ sit originale pctm̄. Et dicūt eē infernum ꝛ etiam paradisum. Et vellē scire secūdū credulitateꝫ xp̄ianorum omnia supradicta. Sed preter.

omnia que scire desidero plus vellē videre q̄ mihi probaretur necessario deum esse. q̄m si deus non est. quicq̄d de alia vita credimus falsum ē atq̄ vanū. nec de bonis que faciemus vtilitatē aliquā consequemur. q̄m hō p⁹ mortem suaʒ nihil est. si non est deus. nec est aliq̄s per quē homini mortuo de suis meritis satisfaciat. nec habet felicitatem aliam preter illam quaʒ habuit in hoc mundo. Quare domine latine dixit iude⁹ requiro te vt mihi ostendas si qua noueris de predictis/ Illa tamen talimodo me docēs/ q̄ possim ea p necessarias intelligere rōnes. cōtrario impossibili exūte. q̄m si positiue velles predicta ostendere/ non tenerē me de h⁹mōi positōib⁹ p̄ p̄tēto. ¶ Amice dixit latin⁹. In quodaʒ comento facto super arte inuentiua et tabula generali sunt omnes questiones predicte. ꝛ plures alie valde bone. In ipso enim est probatum deum esse per necessarias rationes ꝛ ita de questionibus alijs/ quas superius nominasti/ ita q̄ in dicto comento tantam philosophiam ꝛ tantam theologiam inuenire poteris q̄ exinde contentus eris: si bene studueris in eodē. Nihilominus iste sapiens qui est prope te sarracen⁹ ē. Et sum in hoc: q̄ volo sibi trinitatem ꝛ incarnationeʒ probare. Et si aduertere volueris: modum poteris intelligere secundū queʒ trinitatem ꝛ incarnationem probare volumus per necessarias rationes. ꝛ per istum modum poteris melius intelligere illuʒ q̄ est tenendus in comēto predicto. qui modus nouus est ad probandum illas ꝛ alias: que queruntur. ¶ Mirabiliter gauisus fuit iudeus de verbis latini ꝛ laudauit ꝛ benedixit deum omnipotentem/ gratias agens ei: qui tantum beneficium sibi cōtulerat q̄ in tali loco venerat: in quo inuenerat sapientes. ꝛ magno desiderabat affectu dictum videre comentum. Rogauitq̄ latinum vt procederet. quoniam placebat ei q̄plurimum audire modū quem ad p̄bandum trinitatem ꝛ incarnatiōem p̄ponebat tenere. Verumtamē quesiuit ab eo priusq̄ procederet: si cēnt christicole vel cuiusq̄ alterius credulitatis alij tres ibi existes. Cui latinus respondit. Isti tres x̄piani sunt. vn⁹ aūt eoꝝ est Grec⁹: ꝛ Nestorin⁹ ali⁹: ꝛ ali⁹ Jacobin⁹. ꝛ satis vellē te a p̄ncipio huc venisse. quoniā audisses rōnes aliquas: quibus sciuisse ꝫ in quibus nos adinuicem discordamus. ꝛ q̄s n̄r̄um melius sequitur secundum veritatem viā fidei x̄piane. Cui iudeus respondens ait/ q̄ valde dolebat quia prius non venerat/ vt

potuisset intelligere quis eorum 4. esset in veritate maiori. Et alloquens omnes 4. dixit eis. Sciatis domini mei quod inter alia propter quae nos iudei dubitamus an fides christiana sit vera. istud est primum propter discordiam. s. quam inter vos christianos habetis. aliis videlicet secundum unum modum credentibus et aliis secundum aliud contrarium/existentibus propter contrarietatem huiusmodi vobis inuicem inimici. Nos. n. iudei non sumus in credulitate nostra in tanta contrarietate inuicem sicut estis vos. nec ut opinor sarraceni His dictis finiuit iudeus verba sua. ut latinus transiret ad 4. partem prosequendo intentum suum contra sarracenum.

De quarta parte que est de disputatione latini et sarraceni de sanctissima trinitate et incarnatione. et primo de ordinatione disputationis. Capitulum. xxxiiij.

Cum latinus vellet continuare propositum suum sarracenus incepit sic. Christiane inquit si placeret tibi ego multum desideratem illum modum tenere tecum: quem alij tenuerunt sapientes. s. quod ego obiectiones tibi facerem. et tu illas mihi solueres: si scieris. Latinus respondit. Satis mihi placeret quod dicis: Verum vos alij putatis nos christianos multa de trinitate et incarnatione credere: que non credimus. Unde consultius faceremus si et ego ipse obiectiones mouerem. et ipsas tali modo soluerem. quod tu exinde remaneres contentus. Nam si tu obiceris: multas faceres oppositiones de hijs: que nos non credimus: Et sic multiplicarentur verba inter nos. ex quibus nulla utilitas sequeretur. Multum placuit sarraceno ordo: quem dederat latinus et subiunxit: quod rem gratam illi faceret si statim disputationem inciperet. Ad inueniendum igitur inquit latinus propositum nostrum sequamur in ista disputatione [ut in alijs fecimus] modum artis inuentiue et tabule generalis et secundum talem modum probabimus nostrum intentum videlicet in vnitate essentie diuine trinitatem esse personarum: et personam filij nostram assumpsisse humanitatem in vnitate persone. et premissa partitione in primis dicemus de primo.

Diuisio disputationis latini et sarraceni. Capitulum. xxxv.

Diuiditur ista disputatio in duas partes principales. Quarum prima tractat de beatissima trinitate.

Scda de incarnatõe. prima iter ptit in tres. Ex qb⁹ pma pbat in deo pluralitatẽ esse realẽ. 2. illam pluralitatẽ esse in paternitate/filiatõe/ et spiratõe. 3. illam pluralitatem sic esse in tribus personis: q nec in plurib⁹ nec in paucioribus esse possit. Et harũ prima quinqꝫ nitit fortissimis rõnib⁹. vnaqꝫ ipar quincuplicẽ argumẽtatõez cõpletẽte. cũ reliqs duab⁹ sequẽtib⁹. et prio de pria.

Prima rõ qrte partis ad probandũ plitatez eẽ in deo et hoc p vnitatẽ. C. xxxvi.

Deus est vnus per vnitatẽ: quam vnitatez opꝫ esse necessario sine aliq vacuitate cõpletaz: qd non esset nisi ex essentiali bonitate/ magnitudine/ eternitate etc. ad deũ essentialiter ptinentibus esset cõpleta/ habens in se et de se vnitiuũ/ vnibile/ et vnire abinuicez distinctos realiter exñtes vnã eẽntialez vnitatẽ coẽz. Nã si sic soluz essent isti tres vna essentialis vnitas cõis/ q non essent numerali vnitate distincti: esset vnitas dei cõpleta p vnũ modũ: sed vacua per aliũ. qd est absurdum. Esset. n. cõpleta inqꝫtũ vnitiuus/ vnibilis/ et vnire essent vnũ p essentiam. vacua aũt inqꝫtũ non essent numerali vnitate distincti. Sꝫ cũ in vnitate diuina esse non possit vacuitas vnitatis/ opꝫ q in ipsa sint realiter distincti vnitiuus/ vnibilis/ et vnire. Et h optimũ ẽ et pfctm. s. q in do bonificatiuus sit vn⁹/ bonificabilis vn⁹/ bonificare vn⁹. et vnitiu⁹ bonus vnibilis bonus/ et vnire bon⁹ in bonitate vna: et in vnitate bona et p cõñs sine vacuitate cõpleta. ex cuius cõplemento seqꝫtur realis pluralitas in diuinis. ¶ Unitas dei magna ẽ magnitudo autem vnitatis est vnire/ et indiuiduare. sic vnuꝫ qd non sit alius rõne induiduatõis/ et distinctõis. et h in ope interiori eẽntiali. vnde si in dei vnitate vnitiu⁹/ vnibilis/ et vnire sic eẽnt vnũ idem eẽntialiter/ q non plres numeraliter: non eẽt in ea numeralr magnitudo vnitatꝫ. cũ ibi vnire non foret sic vn⁹/ quin eẽt alter numero indiuise. Sicut in volũtate in q non eẽt ita magnũ amare si amans ab amato non distingueret realr. sic si ab eo realr distigatur. Nam magnitudo non hẽret in q se diffunderet/ et dilataret in tali volũtate pfecte. et sic defficiẽs volũtas ipi magnitudini rõne subiecti: defficeret vnitati magnitudinis. q defect⁹ malus et pu⁹ eẽt: et ɔtrari⁹ alijs formis. ¶ Probatur igitur ex magnitudine vnitatꝫ: q magna non esset sine vnire magno pluralitas

fore in deo realis ¶ In dei vnitate ē pt̄as: per quā vnitas eē potest. sic potestas que p vnitatē est vna. s3 si in vnitate pt̄as non valet indiuiduare τ distinguere vnū ab alio realit̄. s. vnitiuu3 ab vnibili τ vnire. τ ɔuerso rōne indiuiduitatis τ distinctionis: non est potēs pt̄as in vnitate vnire p vnitatē. nec vnitas eē pōt p potestatē. qd̄ est inɔuenieus. Est ḡ in d̄o realis plr̄itas. vt pt̄as valeat in vnitate vnire. qd̄ si pt̄as in vnitate sibi eētiali non posset facere vnitiuu3 distinctū eē realr̄ ab vnibili/ τ vnire. τ eɔ°: cū h̄ sit ei magnū τ bonū excellentissimum posse: nec p ɔn̄s posset in aliq̄ alia voluntate diligente aliud a se vnire amatum distinctū ab amante τ amare. Cui° ɔtrariu3 experimur in nobis. qr̄ hoc posse in aliena parua voluntate ē minus posse: q̄ȝ in ,pp̄a sua magna. Q. aūt h̄ non possit in aliena si non posset in ,pp̄a. Probat̄ p h̄ quia pt̄as dei/ cu3 sit infinite bona. si non pōt id qd̄ nobiliori ei° posse atestat̄ cū ei sit mag̃ ɔueniēs. nec id qd̄ minori. τ si pōt id qd̄ minori scd̄m ɔn̄am: τ id qd̄ maiori. q̄ ɔn̄a ē ɔtraria in potestate finita. Nam non sequit̄ si pōt facere florem pictū: q̄ possit facere verū τ nālem. in h̄ tn̄ est similis ɔn̄a in creatura. q̄ nisi hēat ṽtutem interiorem: nec p ɔn̄s exteriorē. τ si habeat exteriorē: ɔn̄s est q̄ hēt interiore3. que magis ɔuenit ei. τ si subtil'r ɔsiderent̄ ɔn̄e locales scd̄m locū a maiori τ a minori. eodem mō fiūt in deo τ in creatura f̄m illud qd̄ dicit̄ in q̄busdam maius posse in creatura f̄m ɔn̄am dicitur minus in deo. Verū tn̄ semp perfectius ē in deo. nam si hēat interiorē pōt hēre τ exteriore3: cū nihil valeat cū impedire. Seq̄t̄ ḡ ex predictis realē plr̄itatem eē in deo. ¶ Vnitas dei ē eterna p eternitate3 sic eternitas dei ē vna p vnitatē: vt sit eq̄lis ɔcordātia eēntialis inter ipsas: q̄ non esset si eternitas non faceret durare eternalit̄ vnitiuū distincte ab vnibili: τ vnire τ ɔuerso. τ ipa vnitas faceret simil'r. nisi vniret eternificatiuū distincte τ vnitiue ab vnibili/ vnire τ econuerso. Sed cum vna τ essentialis idētitas sit int̄ ip̄as: seq̄t̄ vnitiuū/ et̄nificatiuū eē distinctu3 vnitiue τ eternalit̄ ab vnibili/ et̄nificabili τ ab vnire/ eternificare τ econuerso. ex q̄ ṽra τ realis in deo eē pluralitas cōprobat̄. Q. d̄ cōplementum est necessarium vt eternitas habeat l̄bm in vnitate in qua possit eternare vnū et̄natum distinctū ab alio: Ostendit̄ aūt in h̄ longe nobili° vnire duratōis: τ durare vnificatōis q̄ȝ in elemētato in quo sic durat vnū q̄dlibet simplex elemētū. q̄ nūq̄ȝ ē reliquū.

¶ Si in vnitate dei vnitiu⁹ eēt vnibilis/ ꝛ vnire/ ꝛ ep⁹ vnibi lis esset vnitiu⁹/ ꝛ vnire. simil'r ꝛ vnire esset vnitiuus ꝛ vnibilis sic ꝙ oēs tres eēnt vnū numero/ ꝛ non plures distincti numera liter: sapia dei hēret ꝯfusum intelligere in ope vnitatis. sic ꝙ ꝺe non posset distingere int̄ vnū ꝛ aliū. Nam ita esset vn⁹ in vnitate/ ꝙ ibi non esset aliquis alius. ex quo sequeret̄ fore in deo cō fusio intellect⁹. ꝗ impossibilis est ꝛ falsa. Est igit̄ in dei vnitate vnus distinct⁹ realiter ab altero. ꝗ [vt sic] non ē ille alter in numero. ex quo hēt sapia in vnitate subiectuʒ: ꝑ qđ possit hēre claꝛ intelligere/ ꝛ non ꝯfusum. Est ḡ in deo realis pl'itas cuʒ sapia dei ꝺe/ ꝛ clare intelligat in diuinis vnā rem ab alia re distinctā. scʒ distincta supposita. sine qb⁹ impossibile esset deuʒ posse se vel aliud intelligere. nam suppositi ē hr̄e actū/ ꝛ non eēntie. De⁹ aūt in se hn̄s supposita distincta p̄t ꝑfecte se ꝛ alia intelligere. nā intellectus intelligit se intellectiuū ꝓducēdo intelligibilē ꝓductum ꝛ h̄ cū intellectiuo intelligere/ ꝛ ip̄m intelligere intelligit se productū ex vno intelligere ꝓcedēte ab intellectiuo ꝛ intelligibili/ ip̄os in actu oium dignitatū nectēte. Ip̄e etiam intellectiu⁹ intelligit se eē deū/ ꝛ intelligibilis se eē deū/ ꝛ intelligere fil'r se eē deū ꝑ vnuʒ ꝛ fm̄ vnū intelligere cōe: qđ est sapia dia. ꝛ in h̄ ē ꝑfecta ꝛ ꝯpleta vnitas intellectōis die/ in se p̄tatem hn̄s alia a se ꝑfecte intelligere. qđ non posset: nisi eēnt realiter distincti intellectiuus/ intellibilis/ ꝛ intelligere. Nec etiaʒ ē intelligibile ꝟ⁹ ꝯtra magnitudinē vnitat'/ itellectitat'/ intelligibilitat'/ ꝛ intellectōis ꝙ. s. cū intelligiblitate intelligat̄ intellectitas intelligibilitas ꝛ intellectio sine distictōe. qđ fieret: nisi intellectiu⁹ distinct⁹ eēt numeral'r ab intelligibili ꝛ intelligere ꝛ ep⁹. Exēplū aūt eoꝝ: que dicta sunt licet imꝑfecte aliqual'r tn̄ declaratiuū hēt̄ur in hoīe: ꝗ se ip̄m intelligit hoiem: ꝙ non posset: nisi hēret in se pōm actiuaʒ intellectiuitatis. ꝛ potentiā passiuaʒ intelligibitat' distinctas ab inuicē vt agens/ ꝛ patiens: ꝛ cū istis est potens intelligere se hominem/ ꝛ intelligere se intelligere: ꝛ se esse intellectiuuʒ/ ꝛ se eē intelligibilem. non autē pōt intelligere se eē intelligere. qꝛ potētie predicte non sunt hō: sed partes hominis. intellectiu⁹ aut intelligibilis/ ꝛ intelligere in deo non sunt partes sed ꝓprietates ꝑsonales. q̄re non pōt ita ꝑfecte opatio eē in creatura/ sic̄ in deo nec etiā est essentia creature in eodē gradu ꝑfectōis cū deo: nec est possibile: cū iam non esset creatura. sʒ deus: q̄re neminē ꝯ̄bet

E

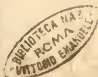
mouere imperfectio exemplo ad ostendendum per exempla creaturarum ea que de deo tenere debemus: sed omnem perfectionem: quam in creaturis reperimus: debemus concedere esse in deo cum amotione cuiuscumque imperfectionis et additione totius perfectionis. Consideratis igitur hiis: que sunt in anima intellectiua: que inter alias creaturas est proxima ymago dei amotis tamen ab ea imperfectionibus cum addimento perfectionum potest aliqualiter videri: quomodo sit pluralitas in diuinis. ex quo eleuatus intellectus sic considerando perfectionem nature diuine intelligit deum nullo modo posse esse deum: cum deus sit quod summe perfectum: nisi in se ipso habuerit realiter distincta supposita.

Secunda ratio quarte partis ad pluralitatem probandam esse in deo per potestatem. Ca. xxxvij.

Nullum ens potest entificare seipsum. id est quod entificatiuum producat seipsum in esse. Nam si hoc faceret posse suum esset prius quam esset. quod est contradictorium cum nihil esse possit extra rationem entis. Non potest ergo deus qui summe entificatiuus est seipsum entificare: nec entificabilem de sua essentia sine distinctione realium suppositorum. quod esset contra immensitatem sue entitatis/ bonitatis/ eternitatis/ etc. sibi essentialium dignitatum/ valde inconueniens et impossibile. Potest igitur ipse deus/ qui summus entificatiuus est/ entificare entificabile sicut possificatiuus possificabilem potest possificare. et intellectiuus intelligibilem intelligere in sua met essentia. Sequitur quod in deo realium suppositorum pluralitas. vt potestas diuina habere possit subiectum in quo ex seipsa realiter possit possificare.

¶ Si in potestate diuina non sit realis distinctio possificatiui/ possificabilis/ et possificare: qui sint eedem essentie: nihil potest de bonitate magnitudine etc. cum vere sit cum omnibus ipsis idem numero per essentiam. Ex quo sequeretur paruitas potestatis/ cum non posset de ipsa magnitudine possificare. nec bona esset potestas/ cum non posset de bonitate possificare. et sic pateret defectum per omnes alias dignitates. Sed cum hoc sit impossibile/ quod potestas dei sit defectiua: sequitur de necessitate quod ipsa dei potestas possit de bonitate/ magnitudine etc. possificare. id est quod possificatiuus qui est in deo bonitas/ magnitudo/ etc. valeat de ipsa bonitate/ magnitudine etc. possificare possificabilem/ bonum/ magnum/ etc. qui non sit ipse possificatiuus ratione indiuiduitatis/ et distinctionis personalis. Est igitur in deo realis distinctio personarum. ¶ Potestas dei est bona per bonitatem: et magna per

magnitudinē ⁊c̄. ⁊ sic de omnib⁹ formis:q̄ deus sunt.que omēs
q̄cūq; sunt esse possunt p ipam potestatem.H aūt esse non posset
nisi in deo forent realia supposita/substantialia/⁊ distincta ab in
uicē pnumerū indiuiduatū psonatum.ita q possificatiuus qui
ptās est/sit bonus p bonitatē.⁊ possificabilis:q̄ ptās est sit bon⁹
per bonitatē:⁊ possificare q̄ est ptās/sit bon⁹ p bonitatem. ⁊ q
vnus[vt sic] realiter non sit ali⁹.Sunt igit̄ isti tres realiter dis=
tincti ab inuicē.Et p hanc distinctōem oīs forme:q̄ idē nume
ro sunt scdm eēntiam possunt esse sibi inuicē rōnes.ita q q̄libet
forma est rō omnib⁹ alijs formis.qd non eēt sine opatōe intrin=
seca pductiua.cū in eēntia vnū idem sint sine distinctōne qua=
cūq; sic q non pōt dici q alia p aliaȝ sit talis.cū nec ibi sit alia ⁊
alia:sed idem.nisi scdm nostrā locutioneȝ ⁊ apprehēsiōeȝ. sed in

ipsa benedicta pductōe ipe pductiu⁹ q̄ omnes ē/sine distincti=
one pducit productum ex omnib⁹ sub rōne/forma/quiditate/
⁊ proprietate cuiuslibet.s.per bonitatē bonū.sic q p veraȝ ⁊ scdm
veram rōnem/formā/q̄ditatē/⁊ pprietatē bonitatis:idem per
hoc qd est bonitatis vt bonitas producit pductiu⁹ productum
bonum.⁊ eodē mō est scdm magnitudinē/eternitateȝ ⁊ oēs alias
⁊ sic est ipe pductus bonus p bonitatem/⁊ magn⁹ p magnitu=
dinem recipiens bonitatē magnā p magnitudinē.⁊ magnitudi
nem bonā per bonitatē/existens omnes ille dignitates sine dis=
tinctōe inter ipm ⁊ ipas.sȝ ipa realis distinctio ē inter pducēteȝ
⁊ pductū:⁊ rōnalis in actibus dignitatū:⁊ sic hēt verā ⁊ pfectā
rōneȝ vna forma p aliā.qd impossibile eēt[vt dictū ē] sine plūrate
suppositoꝝ.Sequitur igit̄ in deo fore realis distinctio psonaꝝ/
siue reꝝ distinctaꝝ.quas personas vocamus.ne ipe forme diuie
sint sibi inuicē alie alijs defectiue. y⁹ sint sibi inuicē q̄libet cui=
libet in oībus ⁊ p omnia/q̄ nobilitatē dicunt et excellentiā/per=
fectiue:⁊ sic ipe dignitates q̄ idem sunt in existere fm rem q̄tuȝ
est de se sine distinctiōe reali/⁊ etiaȝ rōnali.nisi in rōne nostra q̄
simul non pōt eas apprehēdere.nec aliqd in deo ponere.sunt dis
tincte scdȝ rōnem ab eterno rōne actus/siue p agere.Naȝ dato q
nunq̄ eēt intellectus/ab eterno deus eēt sapiēs/bon⁹ ⁊c̄.ratione
actus:q̄ supposito puenit ⁊ mediāte ratōali distinctōe ipaꝝ digni
tatuȝ constituit̄ distinctio realis suppositoꝝ/q̄ maior eē non potest.
⁊ mediante similiter illa in rōne q̄ minor est reducunt̄ supposita
in vnitate essentie q̄ vna est in oībus immense ⁊ eternaliter bona/

magna rc. Nec posset esse plures. cum iam non esset immensa: ymmo limitata: si alia esset ab ipsa realiter distincta. Sed ipsa vnica in se existens r in ope dignitatum ratione distincta. r realiter in suppositis consistit in complectissima perfectione secundum agere r existere. r sic habetur nostrum propositum r intentum. ¶ Si in deo non sit pluralitas suppositorum. potestas dei nihil potest in concordantia r equalitate: que sunt essentie sue. Cum in ente in quo non sit pluralitas esse non possit concordantia: nec equalitas. Nam tales proprietates de necessitate pluralitatem respiciunt terminorum. et sic defficeret potestati diuine subiectum concordantie: r equalitatis. r sequeretur q in dei bonitate non esset concordantia: nec equalitas bonificatiui/bonificabilis/r bonificare. nec etiam in sapientia intellectiui/intelligibilis/r intelligere: nec in voluntate rc. Et si remaneret potestas dei deffectiua in se ipsa: r in bonitate: r in magnitudine: rc. r cum hoc sit inconueniens: r impossibile oportet q sit in deo rerum pluralitas distinctarum vt potestas esse valeat in concordare: r equare bonificatiui/bonificabilis/r bonificare r sic de alijs.

¶ Potestas diuina maior est in seipsa r nobilior/ q in creaturis. cum plus possit de bonitate/magnitudine rc. in se ipsa: q in quocunq alio ente: quod non sit deus: r hoc est quia alia essentia: cum sit creata: non potest recipere tantam bonitatem/magnitudinem/ rc. quantam ipse deus habet essentialiter in se ipso. Unde si ipse deus benedictus non posset in se ipso distinguere inter possificatiuum/possificabile/r possificare/cum ipsum distinguere de se conueniat cum esse r bono. pro vt satis manifestum est intuenti: posset plus in creaturis de earum magnitudine/r bonitate rc. q in se ipso. r de sua essentia/bonitate/magnitudine/rc. Nam constat q in creaturis potest distinguere: r distinguit inter possificatiuum r possificabile. sicut in igne in quo ignificatiuus alius est ab ignibili/differens ab eo vt forma a materia. siue vt actiua potentia a passiua. sed cum hoc sit impossibile q scilicet potestas dei sit maior: r nobilius posse habeat in creaturis q in se ipsa: cum contrarium sit verum r necessarium: oportet q sit realis pluralitas in diuinis. sine qua maior non esset potestas dei/vel minor in seipsis: q in creaturis.

Tertia ratio quarte partis ad probandum pluralitatem esse in deo per amorem. Ca. xxxviij.

Eus in se ipso operatur intrinsece per amorem in quantum amat se ipm. Hec autem operatio est in sua voluntate: in qua sunt amans/amabilis/ et amare: et per istos tres est eius operatio. ac ipsi tres per huiusmodi operationem existunt. In hac vero operatione amoris: quam deus habet intrinsece: oportet esse concordantiam amantis/amabilis/et amare bonam/magnam etc. per quam concordantiam: deus est remotissimus ab omni contrarietate: que est opposita concordantie: que summa remotio dei a contrarietate esse non posset absque hoc: quod deus esset substantialiter concordatiuus. sicut homo qui existens in medio alicuius linee directe ab oriente in occidens: non posset esse ita remotus a termino occidentis si staret in medio ociosus: sicut est cum actu tendit versus terminum orientis. Sed cum concedendum sit in deo esse omne illud per quod magis distat a contrarietate: et etiam imperfectione quacunque: oportet concedere quod in deo sit substantialiter concordatiuus: qui esse non valet sine concordabili/ et concordare. et sic habetur vera et realis concordantia in deo: que esse non potest nisi per terminos sibi inuicem realiter differentes. Cum concordantia non sit inter amantem/amabilem/ et amare. inquantum sunt in numero vna et eadem essentia bonitatis etc. sed est inter ipsos inquantum sunt secundum operationem productam iam dictam: que esse non posset (vt dictum est) sine differentia amantis/amabilis/ et amare. Et sic differentia habet subiectum per quod bonitas/ magnitudo/eternitas/ etc. possunt sibi inuicem concordare. Est igitur in operatione diuina realis differentia per quam vera et realis pluralitas suppositorum habetur. ¶ Nullum opus esse potest sine principio. scilicet quod operans sit principium actiuum. et operabile principium agibile siue actum. et operari principium principiatum ab vtroque. Hec autem principia talia non valent existere in opere: quod deus habet in se intelligendo et amando per bonitatem/magnitudinem etc. sine differentia vel distinctione operantis/operabilis et operari. sano modo intelligendo operationem. Oportet igitur quod in opere dei intrinseco sit differentia omnium trium: vt esse valeant principia supradicta. et opus illud quod habet in se deus: et quod differentia sit amantis/amabilis/ et amare. Oportet cum in opere dei vt dictum est: sit differentia subiectata tribus suppositis: que est in illo opere sunt immense et eternaliter bona/magna etc. sequitur necessario quod in deo sit rerum pluralitas distinctarum: sine qua differentia esse non posset.

¶In opere dei intrinseco qd ẽ intellectiui/intelligibilis/ ꝛ intelligere.opꝫ cẽ illud per qd intellectiu⁹/ intelligibilis/ꝛ intelligere/magis distant a maioritate ꝛ minoritate.s. ꝙ non sit vnus maior altero.Nã si h eẽt:defficeret in illo ope magnitudo bonitatis/eternitatis ꝛ ceterarꝫ dei pfectionũ:qd est impossibile.s.deffectuꝫ cadere in diuinis. Sequit̃ igit̃ necessario in dei opere ponere eq̃litatem intellectiui/intelligibilis/ꝛ intelligere.Cũ p ipam eq̃litatẽ magis distet de⁹ a maioritate ꝛ minoritate/ siue ab ineq̃litate:q̃ ꝯtraria est eq̃litati.sed cum equalitas non valeat ẽẽ sine differẽtia rerꝫ eq̃liũꝫ.sequit̃ ꝙ in diuino ope sit differentia taliter. ꝙ intellectiu⁹ non sit intelligibilis vt sic.s.inq̃tũ est intellectiu⁹. Nec intelligibilis sit intellectiu⁹/vt sic.s.inq̃tum est intelligibilis.Nec intelligere filꝫ sit intelltiu⁹/ꝛ intelligibilis/inq̃tũ ẽ productꝰ ex vtroqꝫ.Sꝫ cũ in hoc tali ope di intrinseco qd de⁹ hẽt p sapiam/bonitateꝫ/magnitudineꝫ/ꝛc.necessario sit differentia:ꝛ differentia realis esse non valet nisi inter res plures numero differẽtes.Est in deo de necessitate plr̃itas realis ꝓcedẽda. ¶Si oẽ illud maius op⁹ quod esse potest ratione bonitatis/magnitudinis ꝛc.non sit in deo:necessario concedendũꝫ:erit in ipo ponere deffectum magnitudinis.s.ꝙ magnitudo deficiet maioritati. opis bonitatis/eternitatis ꝛc.Sed deffectũ ponere in diuinis ẽ impossibile ꝛ absurdũ.Sequit̃ igit̃ nobili⁹ ꝛ excellentius opus. qd excogitari valeat:fore in deo necessario ꝓcedendũ.Tale aũt op⁹ ẽ ꝙ bon⁹ ex totali sua bona ẽẽntia ꝓducat bonũ:sic ꝙ ꝓductus sit eẽntia eadẽ que est ꝓducens:in nullo vtꝙ differens ab eẽntia ꝛ bonitate. Et ꝙ vterqꝫ remaneat vn⁹ ab alio distinct⁹ realr̃ p ipam actiuitatem/ et agibilitatem/siue ꝓductiuitateꝫ/et. ꝓductibilitateꝫ.Et ꝙ producere ex vtroqꝫ ꝓcedens sit eadem eẽntia ꝛ bonitas/numero:que et ipi/distinctus tamẽ realiter ab vtroqꝫ:sic actus vn⁹ ab vtroqꝫ ꝓcedens totus.ꝛ ipos in illo vnico actu ꝯnectens. Adhuc aũt tale maius op⁹ bonitatis ẽ ꝓcedẽdum infinitũꝫ esse p magnitudinẽ ꝛ imensuꝫ: vt ipse ꝓductiblis nullo modo per quãtitatẽ fore valeat limitatus:nec productiu⁹. sit in aliquo ociosus.et ꝙ producere non remaneat in potentia: sed in immensum actu existat. Item hoc maius opus bonitatis oportet esse eternum ne ipsi productiuus/productiblis/ꝛ producere sint variabiles:ꝛ comprehensi per tẽpus:ymmo sint in infinita duratione:sic ꝙ nullo modo per tempus vel per quodcũqꝫ

aliud posint in aliquo variari. maius opus bonitatis isto predicto non valet ab intellectu creato put credo firmiter speculari. Et hoc idem sequitur de opere magnitudis/ z de ope eternitatis: z omnium aliarum: quod superius dictu est de ope bonitatis: z etia de opere deitatis: Naz maius op⁹ non potest in deitate videri: qz q deificatiu⁹: q deitas est z deus sine distinctoe: producat deificabile per bonitate/ magnitudinez zc. distinctu numero ab ipo deificatiuo/ existente eandem deitate z deu cum deificatiuo. Et q deificare ab vtroqz totus deificatius numero sit distinctus ab vtroqz: eade tamen deitas numero z deus cum vtroqz existens. Et sic per tale opus deus producit deum: z remanent vnus deus per essentiam in deificatiuo/ deificabili/ z deificare/ ipis ab inuicem distinctis per opus. Sed cu in deo oporteat nos concedere mai⁹ nobilius z excellenti⁹ op⁹ qd esse possit: z op⁹ ee non valeat sine distinctoe opantis/ operabilis/ z operati/ opz necessario nos tenere distinctionem realez. z pcedere in ope qd de⁹ het intrinsece in sepo tale distinctoez qua distinctione concessa sequitur realis pluralitas in diuinis. ¶ Quidquid est in deo deus est. sed in deo est operatio sapientie/ voluntatis/ zc igitur illud opus deus est. Nam aliter quidquit in deo est: non. esset deus z defficeret magnitudo operi sapientie/ voluntati bonitatis zc. sic q earum operatio non esset magna. Simili z bonitas defficeret operationi aliar: sic q earum operatio: non eet bona z sic de alijs. Et quia deffectus talis impossibilis e in opatione diuina: oportet q opus quod deus habet in se ipso sit de⁹. Et quia opus dei intrinsecum deus est: sequitur q deus in tantum sit deus per agere: sicut per existere: sed cu sit deus p existere: e etiam deus per agere. ita recte sicut bonus est per bonitatez z magn⁹ p magnitudine zc. Vn seqr q sic per existere e de⁹ bon⁹/ magn⁹ zc. sic p opari sit bon⁹ magn⁹ zc. Et sic non eet ds nisi bon⁹/ magn⁹ zc. existeret: sic nec eet de⁹ nisi bonu magnum zc. produceret. Probatu e igir q ds est ds p opari: sz cu opari esse nequeat absqz differentia operantis/ z opabilis. aliter enim non esset ipa differentia amborum: nec illud quod est. Et vt ee possit amborum et manere id quod est: z etiam q deus sit deus tantum per operari qtum per esse: oportet necessario q sit differentia in opere dei intrinseco inter operatiuu/ operabile/ z operari. p quaz differentiam realis pluralitas necessario est in deo.

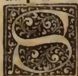
Quarta rõ quarte partis ad probandũ pluralitatẽ eẽ in deo p finem. Ca. xxxiiij

In deo est finis scz cõplementuz p quez finem sua bonitas/magnitudo rc. sunt ꝯplecte: sicut ipe finis bonus est per bonitatẽ r magnus p magnitudinez rc. Hic autem finis ita magnus ẽ in bonitate sicut in sapientia: magnitudo aũt sapientie r finis dicitur eẽ: ꝙ deus per sapientiam intelligat totuz seipm. sed magnitudo bonitatis r finis non dicit eẽ si de9 per bonitatẽ non bonificet seip m totuz nam videt ꝙ si se ipm totũ non bonificaret: non esset finis p bonitatez r magnitudinem: qz bonificatiu9 r bonificabilis essent idem numero: r finis non hẽret subiectũ in quo esset/cõñs h qõ est. bonificatiuo cũ inq̃tuz est bonificatiu9 non ꝯuenit ꝙ sit bonificatiuus nec bonificabilis inq̃tum est bonificabilis/ꝙ sit bonificabilis. videt igit ꝙ finis sit magnus in sapia r non in bonitate. ex q̃ sequit ꝙ sapia r bonitas non sint idem numero p cẽntiã qõ ẽ impossibile. Sed cũ oporteat ꝙ sint idẽ numero. r quod finis ita bon9/magnus/rc. sit in bonitate sicut in sapientia. ẽ necessarium ꝙ deus bonificet se ipsum totum per eundem modũ per quem totuz seipm intelligit scilicet ꝙ bonificatiuus qui ds est: bonificet se ipz totum in bonificabili ꝑducendo ipm bonificabilem de toto se ipso/ manente ipo bonificatiuo per magnitudinem finis vno ac ipo bonificabili etiam manente per magnitudinez finis alio. sic ꝙ vnus non sit alius. r hoc idẽ de ipo bonificare/ita ꝙ non sit bonificabilis: nec bonificatiu9 inq̃tum ẽ bonificare amborum. oportet igitur ad hoc vt deus possit bonificare seipm totum sicut seipm potest intelligere totum. Q sit distinctio inter bonificatiuum/r bonificabile/r bonificare. sine distinctione eñ se ipm totum bonificare non posset r hoc idem sequitur de intellectiuo/intelligibili/r intelliger/ꝙ sine distinctione non valent esse eq̃les magnitudo finis bonitatis r sapie rc. Est igitur in deo distinctio personalis: per quam fore in deo pluralitatem oportet. sine qua distinctio esse non valet. ¶ In deo est magnitudo bona per bonitatẽ. r bonitas magna per magnitudinem. sed si in deo non sit distinctio suppositorum non eẽt finis propter quem magitudo sit bona/vel bonitas magna. cuz bonitas r magnitudo vnũ numero sint per eẽntiaz. cũ ꝯo sit ne

cessarium quod in dei bonitate sit finis magnitudinis. et in magnitudine finis bonitatis et sic de aliis omnibus formis dei que omnes vnica forma sunt per essentiam: oportet de necessitate quod suppositorum distinctio sit in deo. vt bonitas esse valeat finis magnitudinis: et magnitudo finis bonitatis et sic de aliis. bonificatiuo existente vno bono/magno. et bonificabili alio bono/magno etc. Et bonificare similiter vno bono/magno etc. Igitur est distinctio in diuinis ac per consequens pluralitas ¶ In deo est bonificatiuus propter bonitatem: et bonitas propter bonum/ad hoc vt finis bonitatis et boni tantus possit esse in bonitate: quantus est in bono: et tantus in bono/quantus in bonitate. Hec autem equalitas esse non valet in fine bonitatis/et boni per vnitatem numeralem: que est per essentiam. Oportet igitur esse aliquod secundum personale in quo sit distinctio per equalitatem finis existentis in bonitate et bono. Est igitur distinctio in diuinis: et ex consequenti pluralitas. ¶ Si in deo non sit distinctio personalis: non potest esse finis concreti in bonitate. nec finis bonitatis in concreto. cum in deo bonitas et bonus sint idem numero per essentiam. Unde priuato fine bonitatis in bono/et boni in bonitate remanet bonitas in abstracto: et bonus in concreto distincti ab inuicem per essentiam: que distinctio est impossibilis et nulla. Oportet igitur quod distinctio sit suppositorum numero distinctorum propter finem bonitatis in bono. et boni in bonitate. Sed quia bonus per bonitatem est bonificans. et bonificabilis. illi boni per bonitatem distincti ab inuicem. habent finis bonitatis existere in bono: et boni in bonitate. Distinctio est igitur in deo: et per consequens pluralitas. ¶ Si in deo non sit distinctio amatiui/amabilis/et amare. sic quod amabilis sit essentie amatiui. et ipsum amare sit essentie amborum: existit in deo finis per amatiuum et in creaturis per amabile. et in amare per essentiam creatoris et creaturarum: et sic est finis deffectuus in amabili et amare ac per consequens in ipso amatiuo in quo fore non potest finis per magnitudinem bonitatis/eternitatis etc. Sed cum talis deffectus sit impossibilis: oportet in deo fore distinctionem in qua finis amatiui/amabilis/et amare: valeat existere per magnitudinem eternitatis/bonitatis etc. Hic autem finis est per formas supradictas inquantum amatiuus habet in se suum proprium amabile/et amare. cum quibus est vna et eadem essentia/distinctus ab eis per finem amatiui/amabilis et amare/existentem magnum per bonitatem magnitudinis/eternitatis/et aliarum. Est igitur in deo distinctio et per consequens pluralitas/sine qua non videtur esse distinctio cuius non haberet aliter de quo foret.

Quarta ratio quarte partis ad probā dū pl'itatē eē in deo p libertatem Ca.xxxvij.

Sicut deus benedictus p bonitatē bonus est:sic per libertatem liber est:z remotus ab omni coactione z seruitute. Et per libertatez ē sua bonitas libera z sic de magnitudine/eternitate/ zc. Sed si in deo non sit pl'itas psonaꝝ non pōt habere in se ipo libertatē ad dandum bonificare sibimet ipsi taliter/ꝙ bonificare sit vnus per se ipsuz.nam vnitas numeralis bonificatiui/ z bonificabilis cogit bonitatez ꝙ habeat libertatem:per quam bonus possit dare alteri bono semet ipm sic ꝙ non sit bonificatiuus/z bonificabilis. Est igitur bonitas dei coacta z ipm bonuz coactū. z destructa est libertas in dei essentia sine pl'itate reali.sed cum impossibile sit quin sit in deo libertas z liberalitas:oportet fore pluralitatez in eo:per quam bonificatiuus sit liber ad dandum esse bonificabili.z ambo dant esse ipi bonificare/omnibus tribus existentib⁹ abinuicem distinctis. ¶ Voluntas dei magna est in velle magna autem fore nequit absqȝ libertate/per quam valeāt quicquid vult libere velle.Hanc vero libertatez nequit habere/ nisi sit in eo rerum pluralitas distincta.sine pluralitate enim non habet libertatem ad volendum amatum distinctum ab amatiuo. si amatiuus sit solum vnus numero cum amato.nam ex tali vnitate oritur contrarietas resistens ꝙ voluntas coacta per vnitatem numeralem non possit amare alietatem existentem inter amantem/z amatum/z amare/Si autez in deo sit pluralitas suppositorum/est voluntas libera in amare vnum amatum:z aliū amantem:z vnum amare amborum per quam libertatem voluntas est magna in amare alietatem.z distinctionem personalem amantis z amati z amare.oportet igitur esse in deo pluralitatem vt in amare voluntas habeat libertatem. ¶ Deus est iustus per iusticiam z iusticia sua est libera per libertatem. sicut bona est per bonitatem: z magna per magnitudinem zc. Sine pluralitate vero iusticia non foret libera ad satisfaciendū alijs rationibus/scilicet ꝙ bonitas nequaꝗ posset esse ratio magnitudini/ꝙ esset bona.nec magnitudo bonitati/ꝙ esset magna nam vnitas numeralis que est bonitatis z magnitudinis essentialis constringit iusticiam/ꝙ non possit esse ratio magnitudini

q͛ sit bona per bonitatem nec bonitas magna per magnitudinē ⁊ ex tali coactione oritur iniuria contra iusticiam/ad hoc q͛ iusticia non sit ratio bonitati q͛ sit iusta in existere rō magnitudini q͛ sit bona per bonitatem. Sed si in deo sit pluralitas personalis potest esse iusticia ratio omnibus alijs formis in ipsa pluralitate personali/sicut bonitati q͛ sit iusta in essendo ratio magno bono/q͛ de se producat aliud magnum bonum. Est igit͛ in deo pluralitas. vt iusticia libertatem habeat in bonitate/magnitudine. ⁊c. ¶ Gloria dei absq͛ pluralitate non haberet libertatem in glorificatiuo/glorificabili/⁊ glorificare. nā si omnes tres solum essent vnum ⁊ idem numero: gloriosus non posset glorificare alium gloriosum. Unitas enim numeralis constringeret ipsum glorificatiuū/⁊ glorificabile. ex qua coactione orire͛t pena contra gloriam. ⁊ seruitus contra libertatem. quod est impossibile. Sed si in deo sit pluralitas/est subiectuȝ in quo gloriosus libertatem habet ad glorificandum alium gloriosum. ⁊ ipi ambo habent similiter libertatem ad glorificandum ipsum glorificare ex vtroq͛ productum. Est igitur necessario pluralitas in diuinis. vt ipsa dei gloria sit libertas. ¶ Nisi in deo sit pluralitas/est deus coactus sic/q͛ non potest dare ipsi concordantie concordare. nec bonitati bonificare. nā vnititas essentialis omnium formarum. in qua omnes sunt vnum ideȝ numero: nullam habet libertatem in vnire/concordare/quin sit concordatiuus/⁊ concordabilis/ Si autem in deo sit pluralitas/habet vnitas libertatem ad vniendum vnum ab alio. ⁊ ad vniendum vnum amborum. ac etiam ipi concordantie ad ꝯcordare. ⁊ bonitati ad bonificare ⁊ sic de alijs. Oportet igitur q͛ sit in deo pluralitas. vt ipa dei vnitas habeat libertatem in vnire. ac in dando ꝯcordare ⁊ bonificare ⁊c. Probata aūt pluralitate dia fore necessaria: nūc ꝓbare opȝ q͛ illa pl'ritas sit p̄rnitatis/ filiatiōis/ ⁊ spiratōis. i. q͛ in dei essentia sit pater/filius/⁊ spiritus sanctus existente quolibet ipsa tota.

Scd̄a rō principalis in qua probatur q͛ pl'ritas ꝯdicta ē in p̄rnitate/filiatōe ⁊ spiratōe. Ca. xxxi.

Pluralitatem diam: quā in parte precedenti ꝓbauimus: opȝ esse in maiori magnitudine bonitatis/ eternitatis ⁊c. q̄ aliaȝ pluralitatē quācunq͛. Hec aūt

pluralitas maior est in relatione vnius et alterius: quam aliter possit esse. Sed maior relatio que possit esse est paternitatis/filiationis/et spirationis. ipso patre gignente filium ex se ipso. qui genitus cum gignente vnico actu ab vtroque toto procedente producat spiritum sanctum. et hoc per magnitudinem bonitatis etc. Cum vero sit in deo maior relatio/que valeat cogitari: est in ipso relatio patris/et filij/et spiritus sancti. ¶ In deo benedicto est bonitas ratio bono/quod producat bonum. et magnitudo ratio bonitati/quod magnum bonum producat. et eternitas etc.

Sed cum hee rationes in deo non valeant existere ociose: oportet quod bonus producat bonum/magnum/eternum. Bonus vero non potest producere alium bonum immensum/et eternum: nisi ipse sit bonus immensus/et eternus. et de se toto ipsum producat. nec est intelligibile quod de alio a se possit bonum immensum et eternum producere. cum esse non valeat nisi vnica bonitas: que immensa sit et eterna. Sed quia in deo est productio bona/immensa/et eterna. oportet productiuum esse patrem cuius de tota sua natura producat productum: quem productum ex tota natura patris oportet filium esse. cum eo modo producatur: quo quicunque filius a patre procedit. Modus autem: quo producens productum producit: et secundum quod potest totam suam naturam communicans: generatio nuncupatur. Ipsum autem producere oportet spiritum sanctum esse cum ex ambobus procedat: nam sicut filio competit natiuitas cum sit generatus: sic ipsi procedere competit spiratio. cum a productiuo et productibili totus procedat. Est igitur pluralitas diuina in istis tribus proprietatibus personalibus. scilicet paternitate/filiatione/et spiratione. cum nulle alie sufficerent magnitudini productionis/bonitatis etc. quod per se patet diligentius intuenti. ¶ Maior item concordantia quam fore valeat: oportet esse in pluralitate diuina: sed maior concordantia: quam naturaliter esse possit: est patris/et filij/et amare amborum. Sequitur igitur in deo esse paternitatem/filiationem/et spirationem cum absque tribus proprietatibus personalibus maior concordantia non haberet fundamentum: per quod existere valeret in deo. ¶ Maior equalitas: que possit esse: est equalitas essentialium/equalium/personalium: scilicet equalitas in qua sunt equans/equabilis/et equare/sic magni: quod maiores esse non possint. Et sicut per equalitatem sunt maiores: sic per paternitatem/filiationem/et spirationem maiores existunt.

Nam equans plus potest per paternitatem sibimet equare

equabilem in magnitudine bonitatis/eternitatis/&c. q̄ per quã cunq3 aliam proprietatez. Et ipe equare amborum magis po-test esse equanti & equabili equalis per communem spirationez ambor q̄ per quãcunq3 aliam ppetatẽ. Sed cũ in dis eẽ opor-teat maiorem eq̄litatẽ q̄ possit esse. seq̄tur necessario q̄ sit in deo p̄rnitas/filiatio/& spiratio. ¶ Nullũ principiũ pōt maius esse q̄ pat̃ qui de tota sua essentia/& de toto seipo/& de tota sua mag nitudine/bonitate/&c. principiat filiũ. Nec principiatũ mai⁹ eẽ pōt q̄ fili⁹ p̄ncipiat⁹ & p̄ncipiablis d̃ eẽntia p̄ris/& de toto patre p rōnez bonitatis/magnitudinis &c. Nec aliud pōt eẽ mai⁹ prin cipiatũ q̄ principiatũ et spiratũ ex spirare ex p̄re/& filio p rōnez bonitatis/magnitudinis &c. S3 cũ in deo sit mai⁹ p̄ncipiũ qd̃ eẽ possit: oportuit q̄ p̄litas dei sit psonar̃ ppar̃. s. p̄ris/& filij/& sp̄s sancti. ¶ Probata dei pluralitate existere in psonalib⁹ ppri etatatibus: que sunt pater/& filius/& sp̄us sc̃s. hẽm⁹ pbare q̄ non pñt eẽ pl̄res q̄ tres vel pauciores psone

Tertia rō p̄incipalis in q̄ probatur q̄ in illa pl̄itate dīa sunt tres psone & non pl̄res neq3 pauciores Ca. xxxxij.

Luralitatem oportet esse in nobiliori & completio ri numero q̄ eẽ possit. si aũt minime esset: defficeret bonitas magnitudini: & magnitudo bōitati &c. qui deffectus est in deo impossibilis. Nobilior vero et complectior numerus: qui possit esse dicitur ternarius: sicut pa-tet per omnia discurrendo. Bonitas enim in numero ternario est perfecta bonificatiui/bonificabilis/& bonificare. nec quater narius est sibi necessarius: nec binarius sc3 bonificatiui/& boni ficabilis posset eam perficere. nec etiam esse possent sine ipo bo-nificare. Simile habetur suo modo in q̄libet ente creato in quo est ternarius numerus. nã ɔstituitur ex forma/& mã/& ɔiũctiōe vtriusq3. Sil'r in sillogismo qui constat ex duabus ppositōib⁹ et vna ɔclusione ex illis producta. Et opatio ɔplet̃ sil'r ex pō obie cto & actu. Et idẽ ẽ in oibus rebus. s. q̄ hñt pfectōem in t̃nario numero: in q̄ si bene aduertatur ẽ vnũ dās eẽ alteri: et ambo ipi tres. Nec est aliqua potentia nãlis que in sua propria nã sibi co eẽntiali quaternario indigeat numero: sed ipo ternario ẽ pfecta Sic etiam in hōis volũtate: que quantum ad sui intrinsecũ esse

pfectu3 ꝯtenta est amatiuo/ amabili/ ꝛ amare sibi ſbalibus.q̄rtū
eni qđ accipit siue amat extra alterius ē essentie.ꝛ non sue. Est
igit numerus ternari⁹ nobilioꝛ/ ꝛ ꝯplectioꝛ in se/ ꝛ ex se/ ꝛ p se:
q̇ valeat reperiri.hūc numeꝝ ternarium eē op3 in pl'ralitate dia
ꝛ ipa3 pluralitatē in ipo numero:in qua sufficit vn⁹ pat/ vn⁹ fi-
lius/ vn⁹ spūs scēs.Sic̄ sufficit ꝛ longe melius eēntie bonitatis
create vnum bonificatiūū/ vnū le.ꝛ vnū are. ¶ In illo nu-
mero in quo est maioꝛ ꝯcordantia op3 ꝙ sit pl'ritas dia.s3 maioꝛ
ꝯcordantia est in numero ternario q̄3 in alio quocūq3.adeo quia
vnū ē nāliter ex eēntia alterius:sic in simplici eēntia bonitatis in q̄
bonificabilis ē de essentia bonificatiui/ ac bonificare ē de eēntia
amboꝝ.in quo numero ternario maioꝛe3 hn̄t ꝯcordantiā bonifi
catiu⁹/ ꝛ bonificabilis/ ꝛ bonificare/ q̄3 in quaternario numero:
vel q̇nario/ vel in alio quocūq3 maioꝛi:nam postq̄3 transit ad q̄-
ternū numeꝝ:iam transit ad aliud genus/ vel ad aliā spēm:que
non ē spēs bonitatis create.Sed cū opoꝛteat ꝙ psone die sint in
illo numero:in q̇ in maioꝛi ꝯcordātia ꝯsistunt ſbal'r prope ꝛ sim
pliciter:qui ternari⁹ est [vt pbauim⁹] ē necessariū/ ꝙ pl'itas di
uina non transeat numeꝝ ternariu3.nec in minoꝛi ꝛ maioꝛi pōt
esse.cū ex h̄ defficeret magnitudo bonitatis/ eēnitatis ꝛc̄.nume-
ro pl'itatis die/ ac numero maioꝛis ꝯcoꝛdie:q̇ deffectus ē impo
ssibilis/ ꝛ non intelligibilis diligentius intuenti. ¶ Illū nu-
merum qui ꝯsistit in vnitate maioꝛi op3 eē in pl'itate dia. Maioꝛ
aūt numer⁹:qui sit vnitatis:est ternarius: sc3 ꝙ in ſba sit vnum
suppositū:qđ non sit reliquū generatū ab illo.ꝛ ꝙ illud sit vn⁹ pſ
ꝛ non pl'res.vt sit ei sufficiens singularitatis vnitas:nam si in di
ſba non sufficeret vna paternitas:vnitas ꝛ singularitas ipi pa-
ternitati non sufficerent.in quo defficeret magnitudo bonitatis
paternitati:ꝛ etiam ꝯtra singularitatem defficeret illius vnitati.
Et idē deffectus:q̇ sequeret in vna paternitate:sequeret etiam
in vna filiatōe:ꝛ in vna spiratōe.Sed cū aliquis deffectus sit in
deo impossibilis.sequitur ꝙ ternarius numer⁹ sufficiat pl'ralitati
diuine.s.vna paternitas:vna filiatio:ꝛ vna spiratio: quaꝝ q̄libet
sit vna vnitas psonalis:ꝛ non pl'res. ¶ Maius mediū.i.no-
bili⁹ ꝛ simplici⁹/ ꝛ maioꝛ eq̄litas:q̇ possit esse in numero: in tna
rio numero ꝯsistit.nam in ipo ē vnū suppositum dictū scēm pro-
ductū a principio vno siue a p̄ma vnitate dante eē numero exi-
stenti equali medio inter primū ꝛ tertiu3.ꝛ tertium ex ambobus

resultans. In hoc tali numero consistit simplicior et perfectior equalitas: et magis simplex principium/ medium et finis: q̄ in quocūq₃ alio numero. ꝓ quē etia₃ omnis ali⁹ numerus hēt esse respectu hui⁹ ꝯpositus ē et diuisibl'is et p ꝯñs imꝑfectus vt satis claret naturā numeꝝ speculāti. Nam (sicut dictu₃ est) in numero ternario ē illud simplicissimū qđ dat esse numero: et id ꝙ primo recipit esse numerale ita simplex sic̄ primum. nam ex toto primo et non ex alio nec in minori vel etiā maiori pōt ꝓduci: ex quib⁹ ambobus vnicū sic̄ quodlibet vnū ē per oīa eis simile. vt apparet immediate resultat ꝯiungens ambo in vno. Per qđ etia₃ medium amboꝝ existit: et sic numerus ternari⁹ ꝑfectissimus/ simplicissim⁹/ ꝑm⁹/ et sim̄m⁹ in se ipō cōtinet omnes alios numeros in eē ꝓducens vt superi⁹ est iā dictū. Qm̄ numer⁹ ē intellectiui/ intelligibilis/ et intelligere: in quo ipē intellectiuus est ꝓducens intelligibile: ex q̄bus necessario ꝓcedit intelligere. Oportet igit̄ ꝙ numer⁹ ꝑsonaꝝ diuinaꝝ sit ternarius: cū maius mediū et maior equalitas in ipō q̄ in alio numero quocūq₃ ꝯsistat. aliter deficeret maior magnitudo bonitatis maiori eq̄litati et maiori medio. ac etiam numero maiori. ¶ Numer⁹ ille in quo ē maior relatio necessario in diuinis ꝯsistit. Maior vero relatio q̄ possit esse (vt ꝓbatu₃ est) in vna paternitate/ in vna filiatōe/ et in vna spiratōe cōi ꝯsistit. maior est. n. relatio vni⁹ paternitatis ad vnā filiatōem q̄ pluriū ad plures. cū maior sit vna singularis paternitas q̄ immensa est q̄ plures. quas necessario op₃ eē limitatas et p ꝯñs paruas. Idem etiam de vna singulari filiatōe. et ex ambabus vnica singulari spiratōe. In spē. n. hūana in qua plures sunt patres et p ꝯñs plr̄es filij quoꝝ q̄libet ē necessario limitat⁹: non est tanta relatio sic̄ in eēntia diuina si in ipa sit vnica singularis paternitas. et non plures: vnica singulari filiatio: et non plures: vnica singularis spiratio: et non plures. S₃ cū in numero diuinaꝝ ꝑsonaꝝ sit maior relatio que possit eē vt magnitudo bonitatis/ eternitatis &c. sufficiat maiori numero in relatōe maiori: ex p₃ necessario/ ꝙ numerus ternarius sit in deo: q̄ beata dei trinitas nūcupat̄: q̄ de vnius paternitatis/ vni⁹ filiatōis/ et vnius spirationis ꝯsistit: que tres ꝓprietates sunt vnus deus: et vnus deus est ipē tres sine multiplicatōe quaternarij numeri. licet dicam⁹ vnū patrē/ vnū filiū/ vnum spiritū sanctum/ vnū deū. Nā si ex hoc multiplicatio quaternarij sequeret̄ eēt deus ex ipīs ꝓprietatib⁹

ꝯpositus/tanq̃ ex partibus. ⁊ per ꝯñs imperfectus.quod ē absurdum dicere. Proprietates.n.dei non sunt ptes eiꝰ/yꝰ quelibet ē eēntia tota diā. Quare non pōt ex ipsis alia spēs numeri resultare.qđ tñ fit in hoie.q̃ ex aīa ⁊ corpore tanq̃ ex ptibus duabꝰ cōpositus tertiꝰ ipe resultat:non remanēs in spē aīe nec corporis: sȝ trāsiens in tertiaȝ spēȝ a precedentibꝰ alienā. ¶ Probata diaꝝ psonaꝝ pl'itate in numero ternario ꝯsistere quā vocamus trinitatem dei btīssimam. Nunc aliq̃s obiectōes solueēmꝰ:q̄ ꝯtra ea que dirimꝰ nob fieri possunt de sanctissima dei trinitate hoc ordine qui sequitur.

Respōsio ad obiectōes q̄ fieri poterāt a sarraceno. Ca. xxxiij.

Si dicis ꝙ ideo qȝ in deo sint tres proprietates psonales:sequit̄ ꝯpositio in dīs: Respondet̄ ꝙ in eternitate ⁊ immensitate nulla ꝯpositio pōt esse. Cōpositio.n.sine tp̄e ⁊ sine partibꝰ nullatenus eē pt.tempus xͦo in eēnitate ⁊ partes in immensitate non possunt cadere vllo mō.nec etiaȝ ē intelligibile si qđ est eternitas ⁊ immensitas clarius speculet̄. Pat̄ xͦo de tota sua immensitate ac eternitate generet filiū.⁊ ambo ex eadē tota spm̄ scm̄ spirat ex quo nullū pōt in eis ꝯpositio hēre subiectū. Adhuc cū cōpositio sit simplicitati opposita:⁊ pr̄ q̄ simplicissimꝰ est de tota sua simplicitate filiūȝ generat:⁊ ambo ex eadē summa simplicitate spm̄ scm̄ spirent. Impossibile ē ꝙ in eis possit ꝯpositio locū hēre:nec ē intelligibile ꝙ vbi ē actus simplificandi immense ⁊ eternaliter/locū ꝯpositio valeat obtinere.vñ sicut simplex forma bonitatis create ex sibi eēntialibus bonificatiuo/bonificabili/⁊ bonificare nullā cōpositōeȝ acq̄rit.sic ⁊ mlt̄o melius deitas:que simplicissima semꝑ in actu simplificandi ꝯsistit/non pōt ex sibi essentialibꝰ deificatiuo/deificabili/⁊ deificare ꝯpositōeȝ acq̄rere. ¶ Ad hoc qđ dicis ꝙ tp̄s cadit in deo.cū filiꝰ gigni non valeat nisi extiterit p̄us pater: Respōdet̄ ꝙ in eternitate pater non pōt eē p̄or filio.⁊ qȝ filiꝰ in eēnitate genitus est a patre:p̄oritas ⁊ posterioritas/que sunt tēporis non pñt in eternitate subiectū hēre. ¶ Cū vero dicit̄ ꝙ pat̄ ꝑ intelligere generat filiū:ex q̄ sequit̄ ꝙ intelligere sit añq̃ filiꝰ. Respondet̄ sic superius tactū ē.s.ꝙ tēporis p̄oritas ⁊ posterioritas in eēnitate nullatenus eē possunt. prioritas xͦo:

que eterna est: et posterioritas originis/ et emanationis sane considerantur in deo: et sic dico quod pater per paternitatem filium gignit. Unde secundum relationem patris/ et filij pater prius se habet ad filium: quam ad intelligere. et ut filium gignere possit: se habet ad intelligere. ut se pe in pluritatis probatione distinctum est. quod ipse intellectiuus: qui gignens est immediate respicit intelligibilem: qui genitus est/ et ex quibus ambobus resultat intelligere. quod spirare est utriusque. Et licet secundum facultatem nostri eloquij multum improprie nos oporteat loqui de deo intellectus tamen supra seipsum eleuatus in contemplatione et speculatione dei videt/ et iudicat ea: que sunt in deo et ad deum pertinent secundum naturam diuinam: quod si vellet iudicare secundum propriam ipsius naturam: nunquam videre posset/ nec per consequens veraciter iudicare sicut etiam intellectus considerans secundum ymaginationem non videt quod nostri antipodes possint persistere ymaginando semper situm nostrum: quousque eleuatur ad situs considerationem vniuersi totius. Et sic qui veritatem vult de aliquo iudicare: debet illud speculari secundum illius naturam propriam/ et tractare: quod si discrete fecerit: multa ei primo obscura/ occulta et etiam nubilosa: clara sibi manifesta et lucida apparebunt. Juuatur ad hec enim plurimum intellectus: si bene sciuerit creaturarum naturas/ et earum operationes diligentius speculari. Et ut ad propositum redeamus: videmus prius visum se habere secundum intensionem ad obiectum/ quam ad videre: ex quibus ambobus ipsum videre procedit: et sic ipsa perfecta visio habetur: et totum fit in eodem instanti. Et licet hoc vel aliud exemplum ex creatura sumptum non sit perfecte sufficiens ad ea: que de deo dicuntur: potest tamen ex istis homo aliqualiter illustratus ad speculanda diuina clarius eleuari: et videre prioritatem intellectualem eternam/ per ipsam originem et emanationem in trinam secundum relationem paternitatis/ filiationis/ et spirationis vtriusque communis. Videndo quod pater ipse prius se habet ad filium per intentionem: ut ipse intelligere ab utroque procedat. nam si sub forma intentionis pater non se haberet ad filium: priusquam ad intelligere: non valeret ipsum intelligere fore ex intentione amborum. Sed cum oporteat eum esse ex amborum intentione: transit in tertiam intentionem personalem. filio remanente in secunda: et patre in prima. ipse vero tres intentiones personales eternales sunt/ et in vna communi intentione: in qua non est aliqua prior altera: cum sint omnes eterne. Sed ut ipsa communis intentio in tribus su-

ftentetur psonis: z vt sint ipe psone tres psone: ponitur poritas in intentōe scōitas / z triōitas: sic loquēdo: q̄re obo pdicta nullius valoris existit cū ipe tres intētōes et ne remanētes sint intē' vna cois etna. ¶ Et cuz dicit q̄ in eēntia di sunt loca diuersa existe pfe in vno loco / fi° in alio / z spū scto in ttio. ¶ Rñdet q̄ cū pf in infinita magnitudie z p infinitā eternitatē generet filiū. z ambo spirēt spm̄ sctz: loc° z q̄ntitas nullatenus valēt existet in dis. ¶ Ad illō qō dicit q̄ bōitas magnitudis maior eēt in duob° patrib° / q̄ in vno z sic d fi° z spū scto. iā ad istā obonem supius est rūsum. vbi ostēsuz ē / q̄ maior mag° bonitatl pōt eē in vna pfnitate singulari: q̄ in duab° vel pl'rib°: nā vna eē pōt imēsa z etna due vo vel plres eēnt necessario limitate: z idē ē de filiatōe z spiratōe cōi. ¶ Ad id qō dicit q̄ pf videt eē maior alijs cū ābos pducat. z filius spū scto: cū nihil pducat. ¶ Rñdetur q̄ maioritas z mioritas nullatenus eē pñt in essentia magnitudis infinite / z etnitatl solū .n. hñt subiectū in reb° finitis hñtib° quātitatē z in tpre sustētatl. Sz cū pf q̄ infinitus ē in magnitudie z etnitate bonitate z c. generet filiū d tota sua eēntia / z cum filio d eadē spiret spm̄ sctz nulla int' eos maioritas z minoritas pōt eē. y° si eēt inter ipos alia pductio intrinseca vel al'r q̄ ē dictū: nullus eoz eē posset illō qō est. put de se manifeste appet intime speculāti ea q̄ d t̄nario numero sunt dicta. ¶ Ad illō qō dicit q̄ nos ponimus tres dos ponētes tres psonas real'r distinctas: quaz q̄libet ē ds pfectus. ¶ Rñdet q̄ licz psone sint distincte: ditas ipa put supi° pbatū ē remanet indistincta nec plres sint eēntie die: q̄ dine non eēnt cū forēt necessario limitate. eodē mō remaneret vn° ds z non plres dij. Nā sic limitati' existerēt z p p̄ns nullus ds. sz in q̄tū ditas ipa tota p vnū mōz ē in pfe. s. vt pducēs. per aliuz mōm in filio. s. vt pducta / p aliū in spū scto. s. vt ab vtroq3 spirata. seqt̄ necessario q̄ pf sit ds / filius ds / spūs scs ds. cū q̄libet istoz sit tota ditas. licet modus eius exñdi alius sit in pfe [vt dictū est] ali° in filio / alius in spū sancto. cū vo deitas ipa beata vnica sit z nō plures. psone ipe vn° ds sunt z non plres. ¶ Et cū itez obijcitur q̄ cū pf sit ipa eēntia vt ē generās. z fili° vt genita: z spiritus scs vt spirata: z ipi sunt realit distincti. oportet necessario ipaz essentiam esse distinctam. z plures. ¶ Iā ad hanc obiectōez supius est respōsum. Naz ipa essentia est vnica / indiuisibilis / z in se ipa exñs. rōne tñ mōz psonaliū distinctoz est aliter z aliter in p

sonis existens scdꝫ alium ꝫ aliū mōm distinctū existētie psonaꝝ. Solū.n. distinctio respectu psonarum existit. ¶ Ad illud ꝫo quod obijcitur ꝙ nos non solum in diuinis ponimus tres perso nas.ymmo quasi infinitas.cum ponamus bonificatiuū esse vnā personam.ꝫ bonificabile aliā.ꝫ bonificare tertiaꝫ.Itē ponimus magnificatiuū vnā eē psonaꝫ/ꝫ magnificabile aliā/ꝫ magnifica re aliā.ꝫ h idē dicimus ſm quālibet dignitatē siue formā diuinā q̄ quasi sunt infinite. ¶Rūdetꝫ ꝙ cū bonitas/magnitudo ꝛc̄.sint vnū idem numero.seqtur ꝙ bonificatiuus/magnificatiu⁹/ eťni ficatiu⁹ ꝛc̄.omnes tiui sint vna ꝫ eadē psona in numero.s.pater. Et bonificabile/magnificabile ꝛc̄.omnes biles sint alia vna p= sona scilicet filius:qui tamen est in ipa spiratione bonificatiuus magnificatiu⁹ ꝛc̄. cū in ea sit actiuus sicut pater. Et bonificare magnificare ꝛc̄.omnes are. sint alia vna persona scilicet spirit⁹ sanctus:qui in ipa persona est spirabilis/bonificabilis/magnifi cabilis ꝛc̄ Quare licet infinitas posses ponere dignitates nūꝗ̄ tamen poteris excedere numerum ternarium in personis.

¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ in deo sint tria intelligere.cū sint ibi tres persone: quarum quelibet aliā intelligit ꝫ seipam. ꝫ sic cum ipsuꝫ intelligere sit in deo idem ꝙ sapientia tres adminus [vt videtur] distinctas sapientias ponimus in diuinis. ¶ Res= pōdetur ꝙ in deo est communitas ꝫ proprietas.Commune eni est in deo sicut bonitas:que communis est omnibus tribus per sonis.Naꝫ p bonitatē pater bonus est/fili⁹ bonus est/spūs sc̄s bonus est.similiter ꝫ essentia patris omnibus est communis.re cte eodem mō ipm intelligere.cū sit idē ꝙ sapientia communis per ipam sapientiam est ipis tribus psonis commune.quare ta le intelligere sic nec ipsa sapientia vt sit personale non concediꝫ sed commune. Proprietates vero in d̄o dicimus illa que ipas personas respiciunt vt personas.ꝫ sic per proprietatē pꝫ intelli gendo se patrem/intelligit filium relatiue/ipsum per intelligere producens personalem.Unde proprietatibus personalib⁹ exi tibus in relatione/et relatione in ipis manet intelligere cōmune inquantum pater intelligit seipsum deum:et filius similiter se= ipsum deū intelligit.Sed inquantum pater intelligit seipꝫ pꝛem ꝫ filium filium: ꝫ filius intelligit se filium ꝫ patrem patrem:pro cedit ex tali intelligere personatum intelligere:qui spūs sanctus est.seipum intelligens spm̄ sanctum.ex coi tantum patris ꝫ filij

intelligere pcessum: qui seipm deum intelligit per essentiale intelligere. tribus personis commune. quibus intellectis soluta est obiectio per distinctionem proprij intelligere / et cōis. ¶ Et cum dicitur q sic in bonitate sunt tres boni: s. bonificatiu⁹ / bonificabilis / et bonificare. quorum vnus non ē alius. sic in dītate sunt tres dij quorum vnus non est alius: ex q adminus tres ponimus eē deos. ¶ Rñdetur. q sic in bonitate illi tres boni sunt personales: et omnes tres sunt vnus bonus essentialis. sic in deitate sunt tres deales psonales. s. dificatiu⁹. lis. et are. et tres eētialit vn⁹ ds. ¶ Ad illd qd dicit q ds fili⁹ passus ē. et p pñs mālis. cū sit bōificabilis / magnificablis / et gnābilis. ¶ Rñdet q lz q ois receptio videt hre mōm passiōis: nō ē incōueniens / si fili⁹ di ɔsideretur p mōz passiui: sz opz q hō sit sine oi deffectiua potētialitate / et absq oi materia. qz ipossibile ē ipz hre potētialitatē et mām / put sonāt in deffectu / qsi d eē impfecto tēdere ad pfectū. sic d nō eē actu tēdere ad eē actuale pfectū. cū ipe d tota simplicissima forma pñs sit genitus ab etno. Ex q materia nullo mō pōt in ipo locū hre. nec potētialitas non ɔiūcta actui. ¶ Et cū dicit / q cū bōificatiuus dicat actualitatē et bonificabile dicat potētialitatē: bonificabilitas filij di nō ɔsistit in actu. ¶ Rñdet q bonificabilitas filij eterna ē / et in actu: nec ē in potētia nō ɔiūcta actui. y⁹ ex pñs ipe act⁹ purus ab etno ɔsistit. cū ens psonale sit et nal'r actuale. et qz ē eternale: nullo mō vacuabile. ad hō vt pater nūq cesset ipz filiū generare. et ipe filius nūq cesset generari. et qz eius bonificablitas est etna p magnitudinē etnitatis / ptatis et c. est idē numero cum bonificatiuo. q ē ipe fili⁹ bōificatus p bōitatē in etnitate. ¶ Ad illd qd dicit q bonificare / magnificare et c. sunt spūs scts. et bōificabile magnificabile et c. fili⁹. videtur seq q spūs scts non sit bonificabilis / magnificablis et c. nec fili⁹ bōificare / magnificare et c. cū sit distinctio inter filiū et spm sctm. ¶ Rñdet q male aduertis ea q predicta sunt. nam filius in ipo generare / siue generatōe est bonificare / magnificare / et c. et similiter spūs sanctus in ipo spirare siue spiratione est spirabilis / bonificabilis / magnificabilis et c. et sic ratio non valet. ¶ Ad id quod dicitur q fili⁹ et spūs scts sunt vna et eadem persona: cum filius generetur per intelligere q intelligere est spūs sanctus. et cum spiritus sanctus spiret per amare q amare ē filius. ¶ Rñdet et dicitur sicut iam supi⁹ dictum ē. s. q in do ē ɔsiderare ppetates trib⁹ mōis. s. ppetatē singularē

τ proprietatem dualē/τ proprietatem ternalem. Est aūt propri etas singularis:q̄ vni persone tantum conuenit. sicut paternitas patri: filiatio filio: τ spiratio passiua spiritui sancto. Proprietas dualis est: que duabus personis tantum ꝯuenit. sicut generare siue genero/siue actus generandi: quí patri τ filio ꝯuenit. τ talis generare siue generatio pater est τ filius. Etiam est illud generare amare/bonificare/intelligere/magnificare τc. qui sunt pater τ filius τ essentia amborum. Proprietas ternalis est. que tribus personis conuenit. sicut spirare siue spiratio nam in ipa spiratione pater τ filius sunt proprietas spiratiua: spiritus vero sanctus proprietas spirabilis. τ ipsuȝ spirare est proprietas ternalis ipsorum triū. nec est aliud q̄ pater/filius/τ spiritus sanctus/et essentia eorum. τ est ipm amare voluntati τ intelligere sapiētie τ bonificare bonitati τ magnificare magnitudinis τ ceterarum dignitatum actus: qui etiam sunt spirare sicut τ sunt generare. Veruntamen sunt spirare per modum spirationis. τ generare per modum generationis. Et cum sit distinctio inter generationem τ spirationem ratio tua nihil valet/precipue cum in intelligere in gnātōe pater sit τ filius. in spiratione vero pater/filius τ spiritus sanctus. τ eodem modo est de amare. ¶ Et cum dicis q͂ cū inter generatōȝ τ spiratōeȝ sit differētia generatio erit vna psona: spiratio erit alia. ¶ Respōdeo q͂ non valet obiectio. nam sic dictum est/genratio ē ꝓprietas dualis: q̄ pater ē τ filius τ distinctio eorūdem. spiratio vero ꝓprietas ē ternalis: que pr τ filius/τ spūs sanctus ē: τ distinctio eorūdem. Est etiam iaȝ probatuȝ q͂ persone diuine sic sunt tres q͂ non plures/nec pauciores esse possunt. ¶ Scdȝ mōm quē tenuimus ad soluēdum obiectiones superius tactas de trinitate: habetur via τ modus ad cōsimiles obiectōes: que fieri possunt ꝯtra trinitatem soluendas. Quicūq͂ preterea voluerit ea que de summa trinitate dicta sunt intelligere oportet/q͂ sup̄ naturam sensibilium τ ymaginabiliū suum eleuet intellectum. nam intellectus solū ꝯsistens in sua ratiocinatōe fm nām rez sensibiliū τ ymaginabiliuȝ: nunq͂ altus erit ad spūalia insensibilia τ inymagiabilia speculādū. Erit igitur necessariū cuiq͂ volenti scire aliq̄d de beatissima trinitate q͂ ab obiectis sensualibus τ ymaginabilibus denudatus ad seipm trahat suū intelligere. ac deinū sup̄ seipm consideret obiecta: q̄ sunt similitudines eētie beatissime trinitatis. τ sic disponetur ad suf

cipiēdum influentiam diuine gratie/que ipm ad diuinitēz obiectoz noticiā eleuauerit. ¶ Expeditis tandem hijs q̄ de summa trinitate pmisimus mediāte subsidio saluatoris.nūc ad sacratissimaz dei incarnatōēz pbandā fm eūdē mōm:quē ad summā trinitatē probandā tenuimus:pcedamus.

De filii dī incarnatōē q̄ 20.rōib' pbat.Ca.44.

Quando ds benedict' ex sua maxia liberalitate dignat' ē creare mūdū fuerūt in illa creatiōe oēs dei forme mō pleto.ita q bonitas fuit rō/q ds bonū mūdū crearet.z magnitudo/q magnuz. z etnitas q durabilē z sic de alijs. Et qz sic ds p quālibet rōnez posuit in mūdi creatōe suā silitudinē:fuit ipe mūdus creatus cū magnitudine bōitat/duratōis/ptatis zc. Cū magnitudie vo ipaz rōnuz non fuisset creat' absq bñdicta dei incarnatōe.q̄ ē in mūdi creatōe rō maior magnitudini bōitatis/duratōis zc. Nā nullo mō pōt intelligi ipa creatio maior in magnitudine bonitat finis/et nobilitatis:q̄ si sit creatio:vt dus sibi hūanitatem vniret. Esset igit mūdus absq incarnatōe creat' cū paruitate bonitatis/ duratōis/z aliaz.ex q̄ seqretur q rōnes dei non cēnt in mūdi creatōe mō pleto. Cū ds eaz silitudies in creatiōe non posuisset cōplete qd ē ipossibile.z ptra magnitudiez sue bōitat/duratōis zc. Est igit incarnatio vt forme die posuissent in creatōe silitudies suas plete.nā p incarnatōez sunt sic pfecte posite/q magnitudo creatōez magi magnificare non potuit:nec bonitas bonificare zc.q̄ q mūdus creat' fuerit/vt aliqd ei' particulare cēt ita magnū/z ita bonū q cēt cū nā dia in vnitate puīctū psone/z dificatū:z ds in illo bōificatus.sane z bene semp intelligēdo absq mutatōe dei vel alteratōe q̄cūq.y' sine puersiōe vni' nature in altam vtraq remanēte/hūana tñ sbata in dio supposito z vnita.

¶ Mūdus non fuit creabilis pp seipz.nā si fuisset:iā fuisset aliquid añq esset/inqūtū foret dignus/q cēt creabilis ppter seipz Sed cum h stare non posset propter aliquid aliud existit creabilis scilicet propter aliqd eius particulare fore dificabile. ad h vt deitas ponat in creatōis intentōe suā similitudinē:sicut suas imponit bonitas/magnitudo zc.nam sic debet per deitatez mūdus creari:sicut per bonitatem/magnitudinem/zc. Et sicut debet aliquod mūdi particulare super omnia alia magnificari:sic

decet illud idem per ditatem deificari. Est igitur incarnatio ne deitas in ipa mūdi creatiōe remaneat ociosa. ¶ Probauimus superius beatissimam dei trinitatem: ad quam cognoscendam oportuit esse aliquod speculum. s. aliquod obiectū in quo human⁹ intellectus possit pfectius speculari: et cōtemplari opa trinitatis. Istud vo obiectū et speculū perfecte hētur: si sit ipsa incarnatio benedicta. naз in ipa et per ipam videt et relucet maxima diuinaꝝ dignitatū liberalitas/nobilitas/et ptas. Est enim ipe deus incarnatus absqз multiplicatiōe et alteratiōe sui ipsius humanitatis assumpte. Est etiam ipa benedicta incarnatio supra cursum naturalem facta per potestatem diuine nature cum tanta magnitudine bonitatis/durationis/et ptatis/ qp plus sustinere non valuit: nec recipere nā creata: nec etiam deus plus potuit in naturam creatam influere: nec ipsam altius eleuare. Ex quo nobis significatur qp sicut deus in ipsa incarnatione vincit et superat naturam tēporis/loci/quantitatis/et motus: sic in ipa summa trinitate patris filium generātis/et amborum spirantiū spiritum sanctum/ tempus/locus/quantitas/motus/ et quodcūqз ad imperfectionem significans non psistit. Oportet igitur h bea tissimum speculum incarnationis existere. vt in ipo sit represen tatum opus dei intrinsecus in excellentissima magnitudine bo nitatis/durationis etc. ¶ Sapientia scit illam magnitudinem boni in qua deus potest creaturam excellentius exaltare. Sed maior magnitudo boni ad quam deus creaturam valeat exal tare est/qp ipam deificet in seipo: et assumat eam taliter qp ipa creatura sit deus. et ipe deus etiam creatura. vtrinsqз natura manē te sine mixtione et alteratione distincta. vnde sicut dei sapientia attingit et comprehendit id in quo creaturam potest altius exaltare. sic eius voluntas attingit et comprehendit illud in q̄ cre aturā pōt plus amare: et eā altius exaltare. sic. n. sapia illā creature exaltatōem attingit intelligēdo. sic volūtas eandem attingit amando. vt sit equalitas in potestate actinctionis et pprehensio nis ambaꝝ. Concluditur igitur ipam dei incarnatōem existere/ postqз voluntas dei ipaз vult eē. que si non esset magnitudo bo nitat satisfaceret sapie et ptati: non aūt volūtati: qd ē impossibile ¶ Nisi fuerit incarna⁹: rōnes dei non hūt in q̄ desceere possint in effectu creato. nā in determinate q̄libet nō suaз poneret similitudinē in creat io. sic magnitudo/q̄ i ppetuū posset magnificare crea

tur ammnisi eam deificasset. & bonitas similiter in perpetuum: nisi esset deificata ipsam bonificare valeret. et sic nec quiescere possent: nec ad finem venire in producendo suas similitudines in creaturis pfecte. Sz si sit ipa benedicta incarnatio/sic q creatura sit deificata: magnitudo non valet magnificare plus eā: nec bonitas bōificare: nec ptās possificare & sic de alijs dignitatib° di. Ex q deficiūt & veniūt ad finē rōnes dic p ipam incarnatōem in creatis. & suas silitudines fminant prout opz in illis. ¶ Inter creatorē & creaturā opz/q sit illa cōcordātia p quā magnitudo magnificare meli° pōt scordare dei & creature. & bonitas idē valet melius bōificare. ac etnitas durificare. & ptas possificare &c. Sed mai° scordare qd rōnes di possint hre cū creaturis/ ē per deificatōez nature hūane omnium entiū nām participātes/ & in se qdā mō sunctes. Est igit filij dei incarnatio vt rōnes dic sint in maiori scordare dei & creature & magis elongare possint eā a strariari ambor. ¶ Qñ de° creauit mūdū incepit ipz cū magnitudine pncipij vt eēt in illo pncipio magnitudo. & incepit euz cum magnitudine bonitatis. vt bonitas cū magnitudine in eodez pncipio foret. fuit igit mūdi pncipiū bonū. & magnitudo exñs occasio incarnatōis & ipa incarnatio occasio ei°. Nā si sit incarnatio pncipiū/ē in tāta magnitudine & bōitate q in maiori eē non pōt sine ipa vo foret magnū in potētia bōitatis: & non in actu. semp .n. posset eē maius in actu. ex q seqretur q potentialr eēt maior: q actualr finis mūdi. qd cuz sit impossibile/ seqtur q sit ipa incarnatio benedicta: p quam vitant in scuenientia ante dicta.

¶ Sic deus hēt intrinsece nobili° op° qd in semetipo possit hre p vnitatez & plitatē & h p singularitatez vnitatis: & plitatis. sic decuit extrinsece ipm hre. aliter. n. nobilitas opis interioris/ & exterioris non hērent scordātiam in singularitate vnitatis/ & pluralitatis: & vnitas & pluralitas non mitterēt similitudines suas extra. qd est incōueniēs. Est igit hūanitatis in deū assumpsio: vt sit vna singularis creatura nobilior omnib° alijs creaturis. Hec vo creatura ē vn° hō q est ihs xps: in q sunt singularit plres nature/ diuina. s. & hūana. & hec multitudo est plitas singularis/que nobilior exsistit & excellentior omnibus alijs pluralitatibus creatis. ¶ Sapientia dei maiorem scit amorem. quem deus habet in amare creaturā: et tale scire ē actualiter. sed nisi sit incarnatio maius amare ē in potētia & mai° scire in actu. cū maius

scire quod deus scire possit in amare creaturam/sit/ꝙ amet ipsam ad hoc/ꝙ ipsa sit deus. Oportet igitur incarnationem existere:ne maius amare sit in potentia maiori/scire existe in actu.

¶ Si deus non creasset mundum propter maiorem finem sequeret ꝙ ipm creasset propter minorē:ꝛ sic quies mundi esset in minoritate finis: et eius labor in maioritate. ac voluntas dei dilexisset in creatōe minorem finem contra maiorem:quod ē impossibile ac extra magnitudinē bonitatis in amare ꝛ complere. Est igitur incarnatio vt deus ad maiorem:non autem ad minorem finem creauerit ipm mundū. ¶ Illud per quod potestas ōi plus potest ō magnitudine in bonitate creata:oportet in creatione mundi existere:aut esse in ea illud per quod potestas minus potest de magnitudine in bonitate creata. Sed hoc ē impossibile ꝛ contra rationes quas habent in creaturis forme diuine. Est igit incarnatio vt sit in mundi creatione illud per qō potestas plus potest de magnitudine in bonitate creata:in qua potuit deus tantum per incarnationem de magnitudine in bonitate creata/ ꝙ non valuit plus in ipa bonitate creata magnificare magnitudinem creatam.nec ipam bonificare cū bonitate increata. ¶ Deus magis potest in se ipo bonificare ꝛ magnificare creaturam:ꝙ̄ extra se ipm.sed si sit incarnatio vtit maiori posse in creatura per rationem bonitatis et magnitudinis. si vero non sit vtitur posse minori per paruitatem ac per consequens per maliciā quod est impossibile. Est igitur incarnatio per quam deus vtitur tantum de posse creato in increato ꝙ in personalitate facit ambo viure sine paruitate ꝛ malicia:ꝛ pillā vnitatem posse increatum participat cū toto posse creato. ꝛ cū tota magnitudine bonitatis create. ¶ Si ē incarnatio suū esse est bonum/ꝛ magnū/ꝛ durabile in voluntate diuina/in tātum ꝙ ipam creaturā deificatam amat tanto amore/ꝙ vult ꝙ deus sit ipā.ꝛ propter hoc sufficit volūtas maiori amore: ac magnitudo sufficit voluntati cū magnificare maiori.ꝛ bonitas cuꝫ maiori bonificare.quod veritas possit verificare inter deum ꝛ creaturam. Si vero non sit incarnatio est ipē effectus subiectum:in quo forme sunt sibi inuicem deffectiue: quod est impossibile.ac contra maioritatem ipius amare/bonificare/ꝛ magnificare. ¶ Nisi sit incarnatio.maior est possibilitas bonitatis/ magnitudinis/ꝛc̄.in effectu/ꝙ̄ sit possitiuitas quaꝫ habet causa

in ipso.z idē sequitur de bonificabilitate z alijs que maiora sunt in effectu/ꝙ sit bonificatiuitas z bonificare quas hēt causa in ipso.nam possibilitas creata est subiectum ꝙ creatura possit deificari.si possitiuitas cause vtatur creatura cum magnitudine possitiuitatis. Est igitur incarnatio vt sit bonitatis in maiori magnitudine per possitiuitatem cause: ꝙ per possibilitatez effectus.

¶ Quāto creature sunt mag; similes creatori/tanto sunt in maiori bonitate.nā deus magis influit suas similitudines in creaturas:que maiores sunt in bonitate ꝙ in illas que non habent tantam magnitudinez bonitatis.sed nisi sit incarnatio sequitur totum oppositum.nam deus non diligit maiorem influentiā magnitudinis: z bonitatis in creaturis.z amat in eis minorem.ex q̄ sequeretur secundum naturam amandi ꝙ creature que minus sunt similes creatori haberent concordantiam cuz ipo maiorē/ꝙ ille q̄ similiores sunt illi.s; h̄ est ꝯtradictio rōne cui⁹ incarnatiōm existere ē ꝓbatuz. ¶ Scdm nām bonitatis mai⁹ est bonificare in bonificabili:qḋ est eiusdez eētie bonitatis/ꝙ in bonificabili eētie aliene.h̄ idē seqtur in nā amoris z intellectus. Vñ ꝭm talē naturam deus voluit vti bonificabilitate extrinseca in bonificabilitate intrinseca:vt ambaꝝ bonificare voluntas possit plus diligere:z sapia intelligere.tale posse q̄dē sine incarnatione nullaten⁹ eē posset/cū absq; illa ſbm in q̄ posset existere non hēret.Sed cū oporteat existere tale posse.sequitur incarnatio benedicta. ¶ Nisi esset incarnatio foret vacuitas inter increatā gl'iam z creataz magnitudinis bonitatis/z magnitudinis amoris:ac maioris gl'ificatōis.quā gloria creata pōt hēre in gloriam creatam.Vñ sequeret̄ ꝙ ꝯplemētum vacuitati oppositum esset minoris glorificari/qḋ homo possit hēre in gloria increata. Qḋ cū sit impossibile significat̄ z ꝓbat̄ dī incarnatōez existere.

¶ Naturalr̄ ē posse mag; amabile in magnitudine boitat/ꝙ in paruitate illi⁹.cū nobili⁹ sit ipm posse in bonitatis magnitudine ꝙ in paruitate eiusdez.z etiaz q: volūtas ꝑ posse plus pōt diligere in magnitudine bonitatis:ꝙ in puitate.Vnḋ rōne nat̄e talis amare/voluntas dei nullaten⁹ pōt ipaz incarnatōez bñssimam non amare. Nā si eā deamare valeret:mag; amabile in bonitatis paruitate/ꝙ in magnitudine posse foret.ac etiaz volūtas pl⁹ posset cū minori diligere:ꝙ cū maiori amare.qḋ ē impossibile. Est igit̄ magis amabilis ꝙ non amabilis siue deamabilis ipsa

incarnatio benedicta. Nā si non eēt plus amabilis q̄ non amabilis siue deamabilis seq̄ref / q̄ tale amare ꝛ deamare nullū haberent f̄bm: in quo differētia ꝛ ꝯtraria possent eē. Q̄d cū sit impossibile / seq̄tur q̄ sit amabilis ipa incarnatio volūtati die quod si ē amabilis ꝯuenit sit ab eadē amata: vt mag⁹ sit a d̄amabilitate remota. Est igif incarnatio post q̄ a volūtate dia ē amabilis / et amata. ¶ Si creata sit d̄s: pōt illa creatura plus deum intelligere ꝛ amare: q̄ q̄cūq̄ alia creatura q̄ non sit deus. ꝛ h̄ sapiētia dia intelligit. s̄ nisi sit creata q̄ deus sit: volūtas dei non amat q̄ creata sit d̄s. nā si h̄ vellet: absq̄ resistētia factū esset / cū ꝯtradictio / vel impossibilitas nulla seq̄taf. Nos. n. ex h̄ nō ponim⁹ / [sic superi⁹ tactū ē] mixtiōē nārū: nec alt̄atōem / siue mutationem aliquā in dia nā. Seq̄ref igif nisi eēt incarnatio q̄ sapia dei intelligeret p magnitudinē bonitatis. ꝛ volūtas ei⁹ deamaret p magnitudinē malicie. vñ seq̄ref volūtatē ꝛ sapiam esse ꝯtrarias: ꝛ etiā sibimet volūtatē ꝯtrariari. q̄d cū sit valde impossibile oportet incarnatōēz existere: p quam ꝛ in q̄ ꝯcordāt in effectu dei sapientia ꝛ volūtas / in tm̄ q̄ volūtas diligit oē id p q̄d d̄s sit mag⁹ cognitus / ꝛ amat⁹. ¶ Nisi sit incarnatio / diuine forme libertatem non h̄ēnt cu q̄ vtanf maiori ope in effectu. nā bonitas libertatem non h̄ēt bonificandi creaturam in maiori maioritate que possit esse bonificabilitatis ꝛ bonificatiuitat⁹. ꝛ hoc idē seq̄tur d̄ magnitudine: q̄ non h̄ēt libertatē magnificādi creaturā in maiori maiorificabilitate ꝛ cū i. ... ori magnificatiuitate q̄ posset esse. sed cū absurdissimū sit / q̄ f... diuine sint ꝯstricte ꝛ non libere in effectu ꝑducēdo / op̄ q̄ i... arnatio p quā habeāt f̄bm. in q̄ libere possint maiorificare su... nitudines f̄m magnitudinē bonitatis ꝛc. ¶ Probauim⁹ ... incarnatōēz p 20. rōnes q̄ p babilis ē p pl̄res alias manifeste. nūc aūt volum⁹ soluere q̄sdā obiectōes: q̄ fiūt ꝯtra ea q̄ dixim⁹. vt demus mōm ad extirpādū dubia de cordib⁹ illoꝝ q̄ dei incarnatōem ignorant ꝛ negāt.

Responsio ad obiectiōes que fieri poterant a sarraceno. Ca. xxxv.

Latinus. Ad illud q̄d obicif ꝯtra p̄tem / ꝛ volūtatem. s. q̄ sunt coacte ad possificādum: ꝛ volēdū illō q̄d sapientia scit eē possibile ꝛ diligibile p bonitatē magnitudinē ꝛc. ¶ Respondetur q̄ nullomodo

cadit in eis coactio.nã ptas põt possificare.ꝛ volũtas amare libere.postq̃ agũt ꝑ magnitudinē bonitatis/ glorie/ virtutis ꝛc.
Et sic ꝑ sapiam est illud scibile libere/ita ꝑ potestatē libere est possibile ꝛ ꝑ volũtatem amabile.qre nulla dignitas coactionē ponit in aliam.sȝ in summa ꝯcordantia ꝛ eq̃litate se hñt ad ꝓducendũ suas similitudines in effectus. ¶ Ad illud qd̓ obicitur ꝯtra volũtatē/q̄ non ꝯcordat ad volēduȝ ea:q̄ sapia scit/qd̓ potestas põt facere:cũ deus sciat q̄ posset facere de aliq̄ rustico regem ꝛ aliũ mundũ creare:qd̓ tñ non facit.qꝛ volũtas non vult.
¶Respondeť q̄ nulla ē repugnãtia inter illas: cũ sint ideȝ numero.ꝛ ꝯcediť q̄ illa põt ds:cũ ꝯsiderať eius ptas absoluta in q̄ sapia hēt scire absolutũ.ꝛ h̓ vult absoluta volũtas.s. q̄ potestas possit ꝛ sapientia sciat illa posse ꝓducere/hũs in ip̄is velle absolutũ ꝛ isto mõ ꝯsiderando ip̄as dignitates/non opȝ q̄ responderent eis effectus exteriores in actu.qꝛ nec deus inordinatũ ꝛ indeterminatũ quicq̃ ꝓducit.qd̓ faceret si ageret ſm q̄ ꝯsideraťdignitates absolute ꝛ sic nũq̃ esset subiectũ in q̄ descere possent:sicut superiꝰ dicebať:qd̓ ē incõueniens.sed male dicis in q̃tuȝ tale posse ꝛ velle ē determinatũ ſcd̓ȝ magnitudieȝ bonitatis/durationis/potestatis/ꝛ aliaꝝ.Jdcirco qñ ꝯsideranť dignitates diuie ſm q̄ ꝓducũt effectꝰ suos:illud qd̓ dicebaťabsolutũ/ videť regulatũ ꝛ ordinatũ ꝑ magnitudinē bonitatis ad ip̄aȝ incarnatōēȝ q̄ est maiꝰ opus extrinsecũ ip̄ius posse/scire/ꝛ velle dei ꝑ magnitudineȝ bonitatis ad qd̓ ꝓportionaľr odinanť ꝛ regulanť q̄cũq̃ creata/vt forme die ſlm habeãt ordinatũ ꝛ determinatũ in quo descere possint:ꝛ descunt extrinsece ꝓducēdo.cũ eaꝝ silitudies sint deificate in ip̄a incarnatōē.vltra qd̓ nullũ posse/ꝛ scire absolutũ existit ad effectũ extrinsecũ magis eis ꝯueniēs ꝓducendi.
Quare nulla est repugnãtia/yꝰ ꝯcordantia oimoda inter velle dei/ꝛ suũ scire/ꝛ posse/si v̓e ꝛ ꝑfecte ꝯsidereť realitas existentie dignitatũ.Nã ſm mōm existendi debet ꝯsiderari modus agēdi
¶ Ad id quod obicitur q̄ ds posset sumere nãm hũanaȝ in multis hōibus ſm magnitudinem bonitatis/ sapie/ꝛ volũtatis.ꝛ nos non ponimus q̄ assumpserit illã nisi in vno hōie.ex q̄ derrogeť potestati diuine. ¶Respõdeť sic est ad precedentē obiectiōem respõsum.s.q̄ ꝓut ptas ꝯsiderať ſm se absoluta ꝯcediť talia posse.sȝ ꝓut ꝯsideraťagere ordinate/ ꝛ determinate/ ꝛ non cõfuse ꝛ indeterminate.cũ ei non ꝯpetat sic agere non cõcediť q̄ h̓ possit

si bene oñderetur sua opatio fm magnitudinez bonitatis/ q̃tuz ad vnitatẽ vnius xp̃i: ꝛ vnitas psone. Persona.n.multoꝝ hoīuz non pōt eẽ vna.cũ ipi sĩaliter sint distincti/hñs q̃libet psonaz ab alterius psona distinctã. Et etiaz qꝛ vnitas xp̃eitatis sic loquendo/ ꝛ eius singularitas eẽt in paruitate bonitatis: ꝛ in puatione si foret ipa incarnatio in pluribus hominibus.nec foret vna creatura in maiori magnitudine bonitatis q̃ omnes alie. ꝛ sic esset destructa pportio in maioritate magnitudinis in ipa creatione. ꝛ maior puenientia vnius creature ad vnũ deũ. ac etiã eẽt op⁹ frustratoriũ cũ ita bene ꝛ puenietius sint oium dei dignitatũ similitudines deificate in assumptõe vni⁹ creature q̃ pluriũ. sicut manifeste apparet diligenti⁹ intuenti. Quare licet pcedatur fm pt̃atem absolutam.negatur tñ fm pt̃atem ordinatam.fm quam agit/ꝛ fm maioritatem vnius maioris creature omnib⁹ alijs p singularitatem deificate.ac etiã fm vnitatez psone incarnatõez sumentis. ꝛ fm maiorem pueniẽtiaz ãbaꝝ naturaꝝ.s.diue ꝛ humane.ac fm pportõez omniũ partiũ mũdi pportõataꝝ ad vnã maiorẽ creaturaz deificatam vltra quã nobilitas opis extrinseci maior eẽ non pōt. ¶ Et cũ dicit q fm magnitudinẽ bonitatis creatio maior fuisset ꝛ nobilior p assumptõez in deũ nature angelice q̃ hũane. ¶ Rñdet q non ẽ v̾uz.qꝛ deus per assumptõez nat̃e angelice non participaret cũ oi creato.cũ q̃ participat per assumptionẽ nat̃e hũane participantis cũ oibus creaturis tam corporalibus q̃ spũalibus. Ex q̃ vnio ꝛ assumptio creature ad deũ nobilior et pfectior ꝓbatur. ¶ Ad aliud quod dicis q si ihs xp̃s eẽt ille hõ deificatus/deus nullo mõ sustinuisset ipz esse sic pauperem/despectum/ ꝛ mortuũ in h̾ mũdo: y⁹ fecisset ipum esse diuitez/honoratũ/cognitũ ab oibus hominibus/ ꝛ amatuz. ¶ Respondet q sic deus exaltauit ꝛ honorauit illaz hũanitatem q̃tũ potuit ãq̃tũ eaz sibi vniuit in vnitate suppositi:sic decuit q ille homo honoraret deitatem/quãto magis posset.qđ fecit in proprio corpore sustinẽdo paupertatem/passiões/ꝛ mortez:vltra qđ nichil plus potuisset facere ad honorandum deitatẽ. Nã cuz diuitijs/ ꝛ mũdanis honoribus cum sint res homini extrinsece. non pōt hõ deũ honorare tñ q̃tũ valet p ea:ꝛ cũ eis:q̃ proprias tangũt naturam.in q̃ nobis dedit sufficientissimũ exẽplũ. q cuz toto corpore ꝛ tota aia honorem⁹ deuz sectãdo p eius honore paupertatem/passiões/ ꝛ mortẽ.fugiẽdo omnẽ mũdanã delecta

tionē/ ⁊ gl'iam in rebus intrinsecis ⁊ extrinsecis. cū in rei vītate sola pfecta ⁊ vera delectatio ⁊ glia in deo cōsistat. ac sic se hūit in vita/miraclis/⁊ predicatōib⁹ p se ⁊ suos discipl'os: q sufficiēter q̄ntū est ex pte ipi⁹: ditas ei⁹ ⁊ diuinitati sblimis benignitas p vniuersuz orbē fuit pfectissime pmulgata. ⁊ via saluatōis ⁊ recōciliatōis hūani generis vbiq terrar audita. Quare si non fuerit ab oibus acceptata/non de ei⁹ sufficiētia: sz d culpa corundē ppa pq̄rant. ¶ Et cū dicit q si ds erat hō: ⁊ hō erat ds: mortuo hoie mortu⁹ fuit ds. qd absurdū ē ⁊ falsuz. ¶ Rūdet q cū ds vere fit hō p hūanitatl assumptōēz in vnitate suppositi. ⁊ hō p eandē sit ds. mortuo hoie morit ds vt hō. ⁊ non inq̄tū ds cū etn⁹ sit ⁊ immēsus p bōitatē ⁊c. nec ē incōueniēs h dicere. nam toti supposito qd non est nisi vnū/attribui debet illi: q ppe ē pōt alteri ei⁹ nature: q̄ ābe sunt in ipo distincte. Cuius etiā exēplū licet respectu illi⁹ valde impfectū hēt in hoie duas nāe in vnico hoie pplectēte. Dicimus. n. q hō ē corruptibilis/⁊ hō incorruptibilis/ ⁊ hō intellectiuus/ ⁊ hō est sensibilis attribuēdo hōi id: qd cōpetit eius vtriq nake. nec tū hō inq̄tuz corpus/est intellectiuus ⁊ incorruptibilis nec inquantū aia rōnalis ē sensibilis ⁊ ppositus ex q̄ttuor elementis. deficit aūt exēplū in h q non possumus dicere p fecte q corp⁹ intelligat: nec q aia ex elemētis sit pposita. q: ex ipsis duob⁹ resultat tertiū sic ex vno mālı ⁊ alio formali. sz in pūctione nake hūane ⁊ dic nulla resultat ppositio. nec aliqd t̄tium. sz sustētat natura hūana in diuino supposito/ vtraq natura remanēte distincta. q̄re pōt dici q de⁹ est hō. ⁊ mortuo hoie: morit ds ⁊ q hō ds est/ ⁊ do immortali extite hō ē etiā imortalis. ¶ Et cuz dicit q psona filij dei ē augmētata ⁊ alterata ex assūptōe nature hūane. cū q̄ est vna psona. qd pus non erat. ¶ Rūdetur q non ē vēuz. nā psona filij dei inaltabil'r ⁊ immutabilit sibi vnit ⁊ sustātificat naturam humanā ihu xp̄i in seip̄a. que cuz sit finita nullum agumētū vel alterationē potest facere persone immēse ⁊ eterne. sicut nec deus ex mundi creatione nullam alteratōēm siue augmentuz accepit/nichilominus q̄ creatura existens alba sine mutatione sui ipius acquirit similitudinē ex factōe alterius albe creature de nouo facte. ¶ Ad hoc quod dicitur q deus multuz fuit vilificatus in hoc q ipe qui deus est: comedebat ⁊ faciebat alia que spectant ad cursum nature humane. ¶ Respondetur q deus non secunduz deitatem sed sct m huma

nitatem huiusmodi talia faciebat. que nullam in deitate poterant ponere vilitatem. ymmo attestatur nobilitati quod aliquis possit absque sui polutione immunda tractare: que congrua et decentia sunt tractari. et si propter immundicie timorem communicare talibus non auderet: potius imbecillitati et vtilitati quam potestati et nobilitati attribueretur eiusdem. Videmus etiam quod anima hominis antiqui et sapientis ex corporis antiquitate in sordicie/ nullam sordiciem in suam naturam acquirit. licet eidem corpori sit coniuncta. ¶ Et cum subinferebatur quod ex coniunctione die et humane nature resultat quoddam tertium alterius speciei vel generis ab eisdem sicut videmus in coniunctione corporis et anime. ex qua resultat homo qui est tertius alterius speciei ab illis. ¶Respondetur quod in coniunctione que fit supra cursum nature inferioris non oportet quod sequatur illa imperfectio que sequitur ex coniunctione eorum: que fiunt secundum naturam. ymo sicut operatio supernalis nobilior est naturali: sic oportet quod perfectiones et proprietates eiusdem nobiliores et perfectiores existant. et hoc per virtutem superioris nature. ¶ Et cum adhuc subiungitur quod persona filij composita sit ex duabus naturis et sic imperfecta.

¶Rundetur quod male dicis et iam responsum est quod compositio solum habet fieri in re temporali partes habente limitatas et quantas. Persona vero filij dicitur quod vnitur hec benedicta humanitas: sine partibus et quantitate consistit. cum immensa sit simplicissima infinita/ et eterna cuius virtute cuius sit illa vnio et sustentatio nature humane. ¶ Ad illud quod obicitur quod deus absque incarnatione poterat creare vnam creaturam nobiliorem omnibus alijs creaturis: et ordinare et proportionare totum vniuersum ad illam: cum potestatem habeat infinitam. ¶ Rundetur sicut ad sile superius est responsum: quod si in potestatem absolutam illa procedunt: sed negatur prout consideratur ipsa potestas in suo agere procedere ordinate per magnitudinem bonitatis. et omnium aliarum. nec est intelligibile quod creatura non deificata fore posset digna/ quod esset finis et complementum totius proportionis create. ¶ Ad illud quod obicitur quod cum persona filij dei sit sine partes: si fuit incarnata tota habuit incarnari. totam autem incarnari in humanitate limitata/ et quanta sit impossibile. cum ipsa sit extra limites humanitatis in immensum extensa. ¶ Rundetur quod hec obiectio ex falsa ymaginatione procedit. persona enim filij dei in immensa extensitate sine quantitate existit. et sicut ratione sue summe simplicitatis humanam naturam sibi sine compositione vnivit. Sic ratione sue summe et indiuisibilis immense vnitatis tota incarnata sine parte et quantitate fuit in vnica humanitate limitata. ab eius personali

vnitate assumpta. nec mirũ si hoc sit possibile fieri in ope supnaturali p v̄tutē diuinam. cũ aia hois intellectiua sine sui diuisiõe in vnaq̄q; corporis parte nālit ipa tota s᷑m ꝑpriam sui nām existat. ¶ Ad illud qd̄ dicit᷑/ q᷑ licet sit cõueniens deũ sibi ipsam hũanitatē vnire nondũ tñ eã sibi vniuit. ¶ Respõdet᷑ q᷑ p° s᷑m q᷑ nos xp̄iani firmit᷑ credim⁹ ē iam fc̄a illa vnio benedicta. sequeretur .n. aliter magnũ incõueniēs circa magnitudinē bonitatis diuine/ ꝛ aliarꝫ dignitatũ omniũ. nã nulla foret credulitas in mũdo: que deũ in v̄initate coleret/ crederet/ cognosceret/ ꝛ amaret. p° omnes homines mũdi essent in errore. nulla .n. ē natio hominũ q̄ deũ credat ex sua bõitate debere hũanitatē assumere: nisi sola natio xp̄iana q̄ credit ipm̄. Jam sunt mille ꝛ fere .ccc. anni incarnatum fuisse. qd̄ si non esset. qñ in futurũ hoc audiret fieri nullatenus credere hoc deberet. cũ multo forti⁹ deberet cogitare illud tũc nouũ eē falsũ si non eēt istud verꝫ qd̄ sic ē ab antiq̄ p sacram scripturaꝫ p reuelatões/ p miracula/ ꝛ p pluriũ hoium sctificatões indubitabilit᷑ ꝯfirmatũ. ꝛ sic deus nũq̄ in hoc excellētissimo ope foret ab homie laudatus/ cognitus/ ꝛ amatus. qd̄ est impossibile. Et si dicas q᷑ non ē ille hõ quē ds̄ sibi vniuit ille. quē xp̄iani credũt in nazaret ꝯceptũ ex Maria v̄gie. et ex eadē v̄gie in bethlem x̄ũ deum ꝛ hoiem natũ. ꝛ in hierusalem crucifixũ/ mortuũ: sꝫ ē alter. ¶ Rñt᷑ q᷑ irratõalit᷑ loqueris. cũ de nullo alio noticia vel memoria hac tenus heat᷑. ꝛ sic eēt ds̄ incarnatus ꝯtra magnitudinem nr̄i scire/ ac nr̄i amare: ꝛ cõtra magnitudineꝫ bonitatis/ ꝛ diuꝫ aliarꝫ. ꝛ ꝯtra finē pp quē ē ex sua bõitate ꝛ libtate bēignissia incarnat⁹. ¶ Ad illud qd̄ obicit᷑ .s. q᷑ incarnatio poneret differentiaꝫ in diuinis. cũ filius distingueret᷑ a patre ꝛ spũ sc̄o p hominis assumptiõem. qd̄ est ꝯtra illud/ qd̄ nos tenemus dicendo/ q᷑ in diuinis nulla sit realis differētia. nisi solũ paternitatis/ filiatõis/ ꝛ spirationis. ¶ Rñdetur q᷑ pfecta ꝛ infinita distinctio ē in dis p pfinitateꝫ/ filiatõeꝫ/ ꝛ spiratõeꝫ. q̄re cũ fili⁹ a p̄re ꝛ spũ sc̄o p imensaꝫ distinctõem ab eterno pfectissime distingant᷑ aliquod opus extrinsecũ ꝛ temporale. nullã põt distinctõem addere realꝫ in dis/ precipue cũ opatões extrinsece sint actuales p creatõeꝫ nihil in eo ponētes. intrinsece v̄o sbales eternalꝫ psonas distinctas pfectissime statuentes. ¶ Multe sunt obiectões q̄ fieri possunt circa filij dei incarnatõem: q̄ omnes solui possunt scd̄m mōm eũdeꝫ p quem soluimus supradictas.

¶ Finiuit Raymūdus Lullus hūc librū in ciuitate Neapolitana ad laudem summe ⁊ indiuidue trinitatis Anno.1094.incarnatōis Jhu xpi:cui ⁊ gloriose ḃgini eius matri ipm opusculum cōmendat.

Dñi Remondi lulii tractatulus in pbationem trinitatis:quem pretitulat de substantia ⁊ accidente.

Quoniam per plures modos venati sum⁹ diuinam trinitatē ⁊ de hō multos libros fecimus occurrit adhuc alius ⁊ quidē nou⁹:cū q̄ intēdim⁹ inuestigare ⁊ pbare diaȝ trinitatē. ¶ Due igit̄ substātie sunt q̄ absolute dici possunt.s.sba q̄ ē sine accidēte. Et sba q̄ ē cū accidēte. Sba aūt q̄ est sine accidēte.sić dia sba. Et dicit̄ absoluta.qz est simpl'r sepata ab oibus accidētibus.⁊ ē cū suis dignitatibus absolutis sibi ɔsubstātialibus: coeēntialibus:⁊ cōnālibus. Eq̄bus dignitatibus vna de alia p̄dicari pōt.⁊ sunt formal'r vn⁹ ꝺs vna sba:⁊ non plres. Sba aūt q̄ ē cū accidētib⁹ dicitur absoluta pp hō qz ē p̄dicabilis:⁊ de ipa p̄dicari possunt nouē accidētia: q̄ absoluta sunt.s.quātitas/q̄litas/rlo/actio/passio/hitus/situs/tēpus/⁊ locus. Cū p̄dictis duabus sbijs intendim⁹ inuestigare argumētādo diaȝ trinitatē fm ɔpatōeȝ ꝺ loco minori ad maiorē Qm̄ si ē sba q̄ min⁹ ē absoluta:ml'tomag' ē sba q̄ magis ē absoluta.al'r seq̄retur ordinis immutatio:q̄ est impossibilis. Et hoc faciemus p decē p̄ncipia nostre artis generalis:q̄ sunt Unitas: Bonitas/Magnitudo/Eternitas/Potestas/Intellectus/Uoluntas/Uirtus/Ueritas/⁊ Gloria. Et p̄mo ꝺ vnitate dicemus.

Substātia q̄ est vna sine accidēte:ē mag' vna/q̄ sba q̄ ē cū accidēte. Sȝ sba diꝰ est vna sine accidente.ḡ est mag' vna q̄ sba:q̄ est cū accidēte. Uñ cū sba q̄ est min⁹ vna [vt puta substātia p̄dicabilis] hēt in se nāliter correlatiua cōsubstātialia: vt puta vniēs/vnibile/⁊ vnire/vt patet in gnābilibus ⁊ corruptibilibus.multomag' sba dia hēt in se correlatiua sibi cōnaturalia ⁊ sbalia.vtputa vniens/vnibile/⁊ vnire/q̄ tria dias psonas vocamus.q̄ sunt dia trinitas quā inquirim⁹:⁊ adoramus.

Substātia q̄ est bona sine accidēte ē mag' bona:q̄ sba que est bona cū accidēte. Sȝ sba dia ē bona sine accidēte.ḡ est mag' bona:quā sba q̄ ē bona cū accidēte. Et iō si sba q̄ ē minus

bona ꝯtinet in se n̄alia ⁊ subalia correlatiua: q̄ sunt bōnificans/ bonificatū/ ⁊ bonificare. vt patet in generabilibus ⁊ corruptibi libus. Multomag̃ sb̄a q̄ ē lōge mag̃ bona ꝯtinet in se n̄alia ⁊ sibi ꝯsubalia correlatiua. vtputa bonificantē/ bonificatū/ ⁊ bonifi care. Et ista tria vocamus diam trinitatē.

Substātia q̄ est magna sine accidēte: est mag̃ magna q̄ sb̄a q̄ est cū accidēte. Sȝ dia bonitas ē suba: ⁊ est magna sine accidēte. ꝗ est mag̃ magna q̄ suba q̄ est cū accidēte. Vn̄ si suba q̄ est p̄dicabilis ꝯtinet in se magna correlatiua sibi ꝯsbalia. mul tomag̃ substātia q̄ est mag̃ magna ꝯtinet in se correlatiua mag̃ magna ⁊ ꝯsubstantialia: q̄ sunt magnificās/ magnificatū/ ⁊ mag nificare/ q̄ sunt infinita ꝑ hoc: q: sunt sine accidente. al' mutaret ordo qd̄ est impossibile.

Substātia q̄ est etn̄a sine accidente: est magis durabilis q̄ substātia q̄ est cuȝ accidente. Sȝ dia substātia ē eternitas sine accidente. ꝗ substātia di ē mag̃ durabilis q̄ substātia q̄ ē cū accidēte. Vn̄ cū in elemētat̃ sint correlatiua substantial' a. s. ele mētans/ elemētatū/ ⁊ elemētare. Multomag̃ in sb̄a eterna sunt etnās/ etnatū/ ⁊ etnare. ⁊ ista tria supposita diaȝ tritatē vocamꝰ.

Substātia q̄ ē potēs sine accidēte ē mag̃ potēs q̄ substātia q̄ ē cū accidēte. Dia substātia ē potēs sine accidēte. ꝗ est mag̃ potēs q̄ substātia q̄ est cū accidēte. Vn̄ si substātia elemē talis hēt corralatiua cōn̄alia [vt puta] elemētās/ elemētatum/ ⁊ elemētare. Multomag̃ in substātia dia sunt correlatiua diuina vt puta possificatū/ possificās/ ⁊ possificare. ⁊ ista tria ꝑsonaliter distincta diam trinitatem vocamus.

Substātia q̄ est intellectus sine accidēte: ē mag̃ intelligi bilis q̄ substātia q̄ est cū accidēte. Diuinus intellectꝰ est substātia sine accidēte. ꝗ est magis intelligibilis q̄ substātia q̄ ē cū accidente. Ex q̄ fit vt cū in intellectu hūano/ siue āgelico sint correlatiua n̄alia. s. intelligēs/ intellectus/ ⁊ intelligere. Multo magis in substātia dia q̄ sunt distincta ꝑsonaliter ⁊ sunt idē per ecentiam. Ipa aūt tria diaȝ trinitatē vocamus.

Substātia q̄ est volūtas sine accidēte: ē magis volens q̄ sb̄a q̄ est cū accidēte. Dia sb̄a ē volēs sine accidēte. ꝗ dia volūtas ē mag̃ volens q̄ sb̄a q̄ est sine accidēte. Vn̄ cū in volū tate angelica/ siue hūana sint n̄aliter volēs/ volitū/ ⁊ velle. Mul tomagis in volūtate dia. Et ipa tria volunt eē distincta ꝑsonal'

vt nō destruatur rīo. Et volūt eē idē in substātia diuina. Et ipa tria vocamus trinitatē.

Substantia q̄ est ꝟtus sine accidente est magis ꝟtuosa: q̄ȝ substātia q̄ est cū accidēte. Diuina substātia est ꝟtus sine accidēte. ergo diuina substātia ē magis ꝟtuosa q̄ȝ suba q̄ est cuȝ accidēte. Unde si in ꝟtuosa substātia ꝛ creata sunt correlatiua substantialia ꝛ virtuose distincta / vtputa tiuuȝ. bile. are. Multomagis in ꝟtuosa sba increata. Et ipa tria diaȝ tritatē vocam⁹.

Substātia q̄ ē ꝟitas sine accidēte / ē magis vera / q̄ȝ substātia q̄ est cū accidēte. Sba diuina est ꝟitas sine accidente. ergo est magis ꝟa q̄ȝ substātia q̄ est cū accidēte. Uñ sic in substātia predicabili sunt correlatiua necessaria ꝟa: Multomagis in substātia absoluta dina sunt correlatiua necessaria ꝟa [vtputa] ꝟificās / ꝟificatū / ꝛ ꝟificare. q̄ tria correlatiua ꝯsubstantialia diuinaȝ trinitatem vocamus.

Substātia q̄ est gloria sine accidēte est magis gloriosa / q̄ȝ substātia q̄ est cū accidēte. Sba dia ē glīa sine accidēte. ḡ est magis glosa q̄ȝ sba q̄ ē cū accidēte. Uñ cum in sba corporea sint correlatiua corpalia multomagis in sba dia sunt correlatiua spūalia ꝛ glosa [vtputa] glrificās / glificat⁹ ꝛ glrificare q̄ sunt infinita ꝛ absoluta cū sint sine accidētib⁹ ꝛ ista ȝ. tritatē vocam⁹.

¶ Ad laudem ꝛ honorē dei finiuit Remōdus istū tractatuluȝ in ciuitate Messane. mēse octub. Anno xpi. 1313.

De erratis tumultuarie recognitis ad lectorem.

Non mireris lector: ꝑbenigne si quosdaȝ in isto opusculo offēdas non oino extirpatos errores. Est. n. officiū censure circa artē impressoriā adeo tumultuariū: ꝛ preceps: vt si vnū vitiū demas: ꝛ si oculis intēdas lincei tot subinde oriri solcāt: quot in lernco mōstro capita. Nos tñ vt labore nostro laborē tibi quoquo mō leuaremus: ex acto tandē ope omnia denuo cursiȝ recognouimus: ꝛ q̄ perperā posita offendimus in modum qui sequitur subsignare curauimus.

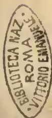
In primo prologo ad finem vbi legitur predicatōe bꝫoꝝ martyꝝ. deest ꝛ sanguine. vt ꝯtinuetur ꝑdicatione ꝛ sanguine beatorum martyrum ꝛc. ca. ix. linea xi. tempoꝝ ꝑ temporis. ca. x. ad finem incarnatōeȝ factā ꝑ facta. ca. x. xi. xiiij. corrigātur numeri marginarij suis locis ca. xix. linea vij. corpoꝝ ꝑ corporis. ca. xx. linea. xxiij. q̄ sine ꝑ q̄ȝ sine. ca. xxiiij. ad finē legitur bis martinus. aliq̄ exemplaria habent marinarius: q̄ꝺ non displicet. in fine ca. xxv. deest tota hec instantia sa eracen i. s. Ulterius posito: q̄ deus sit incarnatus iaȝ in se non esset prudens in amando: q̄ꝛ plus valeret q̄ esset angelificatus: q̄ꝛ āgelus est altior q̄ȝ hō. ca. xxviij.

linea vi.sic aq̄ non distaret.legatur sicut aqua q̄ non distaret.ibidez in probatiōe incarnatiōis in minori ꝓpositiōe legitur.Sz ds non est v̄tus.supabūdat non.ibidem in fine exaltare ꝓ exaltari.ca.xxxij.ambalt ꝓ ābiat.ca.iij.ō nouē ordīatōib⁹ sicut ē ecus ꝓ sic est cecus.ibidē ca.viij. poplos ꝓ poplus. In disputatiōe qnq̄ hominū sapientū.ꝛc. In diuisiōe totius opis legitur q̄tuo ꝓ q̄tuor.ibidē ordīatiōe disputatiōis p̄missē.legat ordine tn̄ disputatiōis p̄misso.ca.iiij.p̄me ptis remanes ꝓ remanco In tertia parte in ij.rōne in responsiōe latini legit.ꝛ sunt vni ꝯps ꝓ vnitus xp̄i.ibidez ca.xxvi.in oppositiōe iacobini legit.inter vnā psonam ꝛ aliā ꝓ inter vnā sapiaz ꝛ aliā.ibidē ca.xxix.in respōsiōe latini in existēsitate pro existēsitat:.ibidez vbi legit magnitudo xp̄i.dcē ꝛc.hūanitatis xp̄i.ibidē in fine ca. ꝛ ēt corpus.ꝓ ꝛ eēt corpus.ibidē.ca.xxx.ꝛ ista remanet differentia:ꝓ ꝛ in ista. In quarta parte.ca.xxxiiij.m̄rū desideratē ꝓ desiderarē.ibidē ca.xxxvij.in secunda argu.eedē eēntie ꝓ eiusdē eēntie.ibidē ca.xxviij.linea.xxij. opatōez ꝓductem ꝓ ꝓductiuā.ibidē poōint ꝓ possint. Post ca.xxxviij. in duobus ca.sequentibus corrigat numerus.ca.ꝛ numerus vltime rōnis.ibidē in q̄rta rōne q̄ incipit in deo est.a linea xi.ordinet sic.bonificatiuo:inq̄tū bonificatiuus:non ꝯuenit q̄ sit bonificabilis.neq̄ bonificabili:inq̄tū est bonificabilis:q̄ sit bonificatiuus.videtur igit ꝛc.ibidē in t̄tia argu.legit in deo ē bonificatiuus ꝓ bonus.ca.xxxxi. ad medium legit sic ipi ꝓ sic.ca.xxxxij.linea xvi.ambo ipi tres:ꝓ ipi tres.ibidem in secunda argumētatiōe legitur trāsit ad q̄ternū numerū:legat q̄ternariū.ca.xxxxiij.ad finē genero ꝓ generatio.ca.xxxxiiij.in vi.rōne legit naturā participāte ꝓ participāt ꝛ ibidē ꝯtinētes ꝓ ꝯtinētis.ca.xxxxv.in fina v̄bis legit actuale ꝓ accidētale.

Si quid p̄terea lector hūane aliud offenderis tā in h̄ volūie:q̄ ꝛ in aliis libris p̄dicti doctoris:aut diminutū supfluū inclusum ꝛ ꝯmutatū:aut suspiciosū: ꝛ male sonās:te ipz ꝯmonitū ꝛ exoratū velim:vt potius incurie t̄pox:ꝛ illorū aut incurie aut inscicie:q̄ libros h⁹mōi e vulgari fecerit latinos:ꝛ q̄tidie trāscribūt ꝛ p̄mitūt:q̄ non emēdatōi:sz lucro inuigilāt:q̄ auctoris culpe q̄ v̄e rite ꝛ catholice scripsit:attribuas. Dixi ꝯmutatū ꝛ inclusū vt ē illud tm̄ volūie q̄onū in q̄tuor libros scitū:vbi tres ꝯtinue q̄ōnes.s.q̄ō lxxxviij.ꝛ.lxxxix.ꝛ c.sic p̄posterē ꝛ cōfuse lectitāt impssox incuria in illis voluminibus maxie:q̄ lugduni p̄ssa fuerunt āno.m.cccc.xci.ꝛ venetiis āno.m.d.vij. vt vix sensuz efformare posse videāt vlli Que tn̄ ad v̄az ꝛ rectā lectōez (vt ꝛ illud q̄z in trāscursu corrigamus)redigi poterit in hūc q̄ seq̄t mōm. Questio.xcix. ab illo loco:vbi legit.in magnitudine bonitatis ꝛc. ēt in puritate:repetat v̄ba illa:q̄ p̄mittūt in q̄ōne lxxxxviij.vbi scribitur.ꝛ h̄ vult diā volūtas.ꝛc.usq̄ ad illū locū .s.vt sit maria fidelibus:ex tn̄ trāsfeat ad q̄ōnez.c.ad eū locū vbi legit.laborādi ꝛ moriēdi ꝛc.vsq̄ ad finem.quē locum impssiōe(quā diximus)venetā aliq̄s curiosus castigator:vt ꝯfusa magis ꝯsideret: ꝑperā emēdauit laborare ꝛ mori.Erit igit ꝯtextus totius q̄ōnis.Utrū filius dei infinitus sic incarnatus ꝛc.ꝛ p⁹ multa ꝯtinuetur in magnitudine bōitatis ꝛc.ꝛ etiā in puritate:ꝛ h̄ vult diā volūtas.ꝛ rursus post m̄ta ꝯtinuet vt sit mrtera fidelibus laborādi:ꝛ moriēdi.Quest.c.ab ea pte vbi legit:ꝑ pc̄tm originale debuit repetat v̄ba:q̄ ponūt in q̄ōne.xcviij.vbi legit de naturā hūanez assumere.vi sit ordo debuit de naturā hūnaz assumere ꝛc.vsq̄ ad finē.Et ea v̄ba q̄ ponūt sub q̄ōne xcix.scilz sit tota a forma corporali ꝛc.vsq̄ ad finē debēt ꝯtinuari in q̄ōne.xcviij. ab illis v̄bis.s.cū maria ōnudata sit vt sit sensus cū maria ōnudata sit a fōa corpali.

Auditoro igit te p v̄itatē infinitā q̄cq̄s ceV̄itati studēs q̄ libros huiusmōi in posterum curaueris trāscribi:vt p̄us diūsa exēplaria ꝯsulas:q̄ eos impressioni tradas:sunt.n.vicio t̄pis corruptissimi.Et si tibi nō satisfiāt v̄e lectōi latina ꝯ̄gobis ꝛ vulgaria:inde ꝛ arabica.In h̄.n.triplici s̄mōnū idiomate pius ꝛ sapiens heremita Remōdus suos libros oliz disciplinax ꝯsumatos posteritati demandauit. Uale.

Instrumentū cuiusdaʒ sententie retra
ctantis quicquid attentatuʒ est ꝑ quos
cunqꝫ: et qualitercunqꝫ ꝛc. auctoritate
cuiusdā asserte bulle Gregorii vndeci=
mi contra doctrinam illuminati docto
ris Raymundi lulii pii heremite. atqꝫ
ipsum raymundū: eiusqꝫ doctrinaʒ / vt
bonam et catholicam / in pristinū statū
reducentis. Perlege feliciter quisquis
es / aut boni consultor: aut exosor.

Requiſitio.

¶Die xx. martij anno quingen
teſimo nono poſuit Reuerēdus
Alphonſus de prohaza in arti-
bus bacallarius infra ſcriptus
coraʒ Reuerendo domino fran
ciſco ſoller decretorum doctore
vicario generali et officiali valē
tinenſi.:.

Coram vobis admodum Reuerendo dño Franciſco Sol
ler decretorum doctore Decano/ et Canonico Ilerdenſi/
vicario ꝛ officiali generali eccleſie valeñ. conſtitutus perſonalit
ego Alphōſus ð ꝓhaza ſacerdotū minimꝰ in artibꝰ bachalarius/
et Rmi. D. Guillelmi Raymundi de Moncada epi Tyraſoñ. ſe
cretarius dico ꝛ propono. Q cum olim orta eſſet dubitatio ꝛ con
trouerſia ſuꝑ quibuſdam articulis in doctrina pij heremite magi
ſtri Raymundi lullij [vt pretendebatur] repertis/ an ſaperent he
ſim vel non. ꝛ fuiſſet a ſede apoſtolica ſuper huiuſmodi articuloꝝ
examinatione delegatus iudex certus ꝛ ſpecialis/datus ꝛ aſſig=
natus. ꝛ per eundem iudiceʒ cauſa iuxta ſedis apoſtolice manda
tum in ciuitate Barchinone examinata/cognita: ꝛ facta de predi
ctis articulis inquiſitione: ꝛ negocio ad plenuʒ diſcuſſo/debito iu
ris ordine in omnibus obſeruato. prolata tandem in re fuiſſet dif
finitiua ſententia: in ꝛ cum qua pronunciatum ꝛ declaratuʒ fuit

dictos articulos[si qui tales vt asserebatur in libris prefati docto ris reperti sunt]esse catholicos et doctrine sancte matris ecclesie fidei ortodoxe/ et aliorum theologorũ doctorum consonos et con formes.et longe ab omni heresis labe et suspicione alienos.vt pu ta ab hõie non minus christianissimo:quam doctissimo.et non sine ali quo bono numine[vt manifestissimo eius vite/doctrine/et marty rij exemplo comprobatur]afflato/in suis libris positos et christia norũ posteritati demandatos. pro vt hec et alia scitu non indig na in predicta sententia:que in promptu est verissime continentur. Cuius quidem sententie tenor et eius publicũ et auctenticũ instrumentũ in publica forma auctẽtice redactũ:et in pgameno sincere et fide liter scriptũ.et signis non solũ diversorum tabellionũ signatũ:verumetiã in dicti sigillo in pẽdẽti munitũ et corroboratũ cũ non ãplius:quam vnũ in ista ciuitate reperiatur penes quendam predicti Raymundi/eiusque do ctrine asseclam et deuotum.et cũ aliunde fortassis aliud sine mag no expensarum dispendio minime possit commode haberi.si istum duntaxat vnum aliquo casu vt euenire solet deperderetur. Atten tis omnibus supradictis ego dictus proponens pro ea deuotione obseruantia et charitate quas merito prefato huic illuminato do ctori et omnibus alijs sapientibus magistris et doctoribus catho licis debeo:et pro communi rei pu.bono/et meo/ et aliorum complu rium piorum hominum interesse. qui prefatum doctorem eiusque doctrinam mirabili deuotione/amore/et religione prosequuntur peto a vobis iudex admodum Reuerende vt pro isto vestro quod nunc geritis officio prefatam sententiam ob causas et rationes su perius memoratas ad perpetuam rei memoriam in registris pu blicis vestre curie vestra auctoritate transcriptam recondi et ob seruari iubeatis.Si prius vt fieri debet per vestram dominationẽ diligenter examinata et discussa in nulla sui parte viciata nec can cellata reperta fuerit:sed auctentica vt est et talis/cui in iudicio/ et extra plena fides adhibenda sit.vt nunc et in omni tempore toti ens quotiens opus fuerit ex ipsis publicis archiuis copiam pre dicte sententie in publica forma manu/et signis.et auctenticorum tabellionum signatam et signo vestre dominationis vel cuiusque al terius futuri officialis/et sigillo vestre curie munitam et corrobo ratam possint habere illi:qui in posterum ad aliquod priuatum/

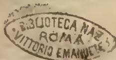
vel publicum bonū hu'iusmodi sententie instrumēto aut letari aut iuuari quomodocunq3 desiderent. Quod id totū supradictū cu3 mihi de iure negari non debeat iterum atq3 iteru3 peto. vestro nobili officio super premissis omnibus benigniter implorato.

Prouisio iudicis.

¶ Inseratur predictum instrumentum in registris curie vicariatus ad perpetuam rei memoriam. ¶ Cuius quidē prouisionis vigore ego Raymundus Guerau apostolica regiaq3 auctoritatibus notarius publicus valeñ. z per omne3 terram z dominationes serenissimi domini castelle z aragonum regis/scribaq3 curie vicariatus generalis valeñ. dictum instrumentu3 in registris curie dicti vicariatus generalis valñ. continuaui sub libro collationum anni predicti in hunc qui sequitur modum.

Oc est transumptū / ⁊ in hanc publicam formam publicūqꝫ exemplū redactū; auctoritate / ac mandato Reuerendi dñi Uicarij generalis Reuerendissimi dñi Maioricensis Epi infrascripti a quodā publico documento: prout inferius ꝯstat: legitimo ac publico tabellione clauso quodāqꝫ oblongo sigillo apendinio communito. Cuius tenor talis est. ¶ Bernardus miseratione diuina Eps ciuitatis Castelli / commissarius ad infrascripta per Reuerendissimum in Xpo patrem ⁊ dñm. D. Alamanum miseratione diuina Cardinalē / ⁊ legatū infrascriptū deputatus. Uniuersis ⁊ singulis xpi fidelibus: ad quē vel ad quos presentes puenerint: Salutē in dño Ihu xpo. Litteras pergameneas prefati reuerendissimi dñi legati / eius sigillo pendenti in q̄busdaꝫ cordonibus de filo rubeo sigillatas / sanas ⁊ integras / non viciatas non cācellatas / non in aliq̄ sui parte suspectas / sed oī prorsus vicio / ⁊ suspitione carentes / commissionē de ⁊ sup infrascriptis nobis factā continentes / nobisqꝫ pro parte honorabiliū consanguineoꝝ / ⁊ amicorū quondā magistri Raymundi lull in eisdē litteris nominati presentatas. Nos cum ea / qua decuit reuerentia recepisse noueritis sub hac forma. ¶ Alamanus miseratione diuina tituli sancti Eusebij sacrosancte Romane Ecclesie presbiter Cardinalis in Aragonie / Ualentie ⁊ Nauarre Regnis / ac Maioricarū ⁊ minoricarū insulis in nonnullisqꝫ alijs partibus / ⁊ terris apostolice sedis legatus Reuerendo in Xpo patri dño Epo ciuitatis Castelli Salutē in dño sempiternā. Sua nobis consanguinei / ⁊ amici quondā magistri Raymundi lull petitione monstrarunt: qꝫ olim q̄dam frater Nicolaus aymerici ordinis predicatorū tunc in Regno Aragonie officiū inq̄sitionis heretice prauitatꝭ exercens / tp̄re felicis recordationis Gregorij pape vndecimi cōtra artē ⁊ doctrinā ipsius Magistri Raymundi vigore cuiusdaꝫ ficte bulle [vt asseritur] p ipsuꝫ false fabricate / temere attentauit in fame ipsius doctoris ⁊ artis eiusdē denigrationē ⁊ non modicā lesionē. Quare pro parte ipsoꝝ nobis fuit humiliter supplicatū vt attentata huiusmodi nulla fore / declarare / ipsaqꝫ cassare / ⁊ anullare auctoritate aplica dignaremur. Nos igitur de premissis plenā notitiā non habentes huiusmodi supplicationibus inclinati circunspectioni vr̄e tenore presentiū committimus ⁊ mandam⁹ [si est ita] quicquid p ipsuꝫ fratrē nicolaū inueneritis contra ipsum

ipsum magistrum Raymundum/ z opera sua temere attenta-
tum in statū pristinum reuocare curetis eadem nulla z cassa/ac
irrita auctoritate prefata penitus nuntiantes. Datum Barchino
ne secundo cal's martij anno a natiuitate domini Millesimo qua
dringentesimo dacimo nono pontificatus sanctissimi domini no
stri. D. Martini diuina prouidentia pape quinti anno secundo.

¶ POST quarum quidem litterarum presentationem
z receptionē fuimus cū instantia debita requisiti vt ad execution̄es
in dictis litteris contentoꝝ ꝓcedere curaremus iuxta traditā seu
directā a prefato Reuerendissimo dño legato in preinsertis litte
ris nobis formā. Et ad fundandā coꝝ intentionē dixerunt/ ꝓpo
suerunt/ z ꝓduxerunt dicti consanguinei/ z amici ꝑ ordinem que
sequuntur. ¶ Et primo q̄ dicta asserta bulla erat exorbitans a
iure/ z etiā a stilo curie Romane: z signanter videbatur in hoc q̄
viginti libri in q̄bus asseritur: q̄ fuerunt inuenti ducenti articuli
erronei z hereticales: non nominātur in dicta asserta bulla: nec e
tiam dicti articuli asserti erronei/ z hereticales in ipsa inseruntur
nec aliqualis mentio d̄ eorū sententia ibi videtur. sed generaliter
z confuse pertransit. ¶ Itē q̄ in ipsa dicta bulla erat falsa latini
tas: que viciat rescriptū papale. ¶ Itē q̄ dicta bulla non erat re
gistrata/ nec consequēter reperta in registris curie Romane: in q̄
bus documentorū papaliū originalia reconduntur. Ad quorū
omniū predictorū probationem/ z ostensionē probabilem produ
xerunt in sua propria forma quoddā publicum instrumentū ac-
tum Auinioni per dominū Cardinalem in ipso instrumento no-
minato iudicem z comissarium per Sedem apostolicam deputa
tum in quadam causa: occasione cuius de dicto instrumento con
ficiendo fuit facta instantia coram ipso: in quo instrumento eo q̄z
in ipso de verbo ad verbū est dicta bulla inserta affirmarunt pre
dicti parentes/ z amici omnia supradicta clare/ z lucide posse as
pici/ z videri: quod quidem instrumentum est huiusmodi seriei.

¶ IN NOMINE domini Amen. Nouerint vniuersi pre-
sens publicum instrumentū inspecturi Q. coram Reuerendissi
mo in Christo patre/ z dño Leonardo miseratione diuina tituli
tituli sancti Sixti presbitero Cardinali iudice/ z comissario ꝑ san
ctā sedē apostolicam specialiter deputato ꝑsonaliter constitutus
discretus vir Anthonius Riera clericus Valentinensis diocesis
bacalarius in legibus principalis citra tamen ꝓcuratoris sui re-

nocationes in quadam causa seu causis q̄ vertitur vertuntur / seu verti & esse sperant inter dictū Anthoniū p̄ncipalē ex vna parte / & religiosum virū fratrē Nicholaū aymerici heretice prauitatis in regno Aragonie inq̄sitorē de & sup nonnullis articulis fidem tan gentib⁹ & ipo℞ occasionē parte ex altera. In q̄ ad nonnullos act⁹ etiā corā eodē dn̄o cardinali iudice & commissario citra tamen con clusionē int̄ dictas partes extitit p̄cessum. Et tandē copiā siue ce dulā cuiusdā lr̄e apostolice p felicis recordationis dn̄i Gregoriū papā vndecimū vt idē Anthonius asseruit facte eidem dn̄o cardi nali tradidit atq̧ dedit cuius tenor sequitur & ē talis.

C GR Gegori⁹ Ep̄s fu⁹ fuo℞ dei venerabilib⁹ fratribus Ar chiep̄o Terraconen. eiusq̧ suffraganeis salutē & ap̄licā benedi ctionē. Conseruationē puritatis catholice fidei quā multi nequā & scelerati suis falsis assertionib⁹ maculare nitentes int̄ triticū pu rū agri dn̄ici pestiferū semen zizanie seminant. Cū ad n̄rum preci pue spectet officiū vt euellamus praua & destruamus p̄uersa pro uidere salubrit̄ / & aiarū illaq̄ationib⁹ obuiare confestim plenis de siderijs affectantes oportuna in hijs / q̄ possum⁹ remedia studio pastoralis sollicitudinis adhibemus. Dudū siq̄dē dilectus filius Nicholaus aymerici ordinis fratrū predicato℞ p̄fessor in sacra theologia magister in regnis Aragonie / Ualentie / & Maiorica℞ inq̄sitor heretice prauitatis nobis exposuit / se in regnis eisdē inue nisse viginti volumina diuerso℞ libro℞ in vulgari scripto℞ a q̄dam Raymundo lull ciue Maioricarū edito℞ in q̄bus [vt ipsi inq̄sito ri videbat̄] multi continebant̄ errores / & hereses manifeste / & q̄ non nulli de predictis / & alijs regnis libris vtebant̄ eisdē / & eorū doctrine dabant fidē non modicā in grande suarū periculū aia℞. Supplicauitq̧ nobis inq̄sitor ipse vt ne simplices deciperentur ex libris ipsis dignaremur in hac parte de oportuno remedio proui dere. Nos aūt cupientes animarū iā forsan imbutarū & q̄ imbui possent ex p̄uerso dogmate dicto℞ libro℞ p̄iculis celeriter obui are / dictos libros p venerabilē fratrē nostrū Petrū Episcopum Hostiensem / & p q̄ plures etiā vltra vigenum numerū in eadem theologia magistros examinari fecimus diligenter / per quo℞ re lationem tandem habuimus q̄ ipsi dictos libros omnes cū mul ta diligentia legerant & examinauerant / et q̄ vltra ducentos ar ticulos erroneos / & hereticales inuenerunt in eisdem. Super q̄bus inter eosdem Episcopum / et magistros sepius / et demum

coram nobis habita disputatione solemni ipsos articulos quos ad vitandum ꝓlixitatis tediū / ⁊ horribilitatē eorū haberi volumus presentibus pro expressis errores ⁊ manifeste hereticales de dictoꝝ Episcopi / ⁊ magistroꝝ concordi consilio censimus deputandos. Cū aūt sicut inq̄sitoris prefati continebat assertio in predictis regnis alij libri q̄ asseruntur editi a iā dicto Raymundo reperiri dicantur / q̄bus huiusmodi iā repti / ⁊ alij errores hereses credun tur ꝓbabiliter ꝯtineri / Nos volentes de huiusmodi alijs libris ⁊ eoꝝ doctrina informari plenarie / ⁊ sup eis ꝓuidere salubriter ne fideles in errores huiusmodi dānabiliter ꝓlabantur fraternitati vr̄e de fratrū minoꝝ ꝯsilio p apostolica scripta cōmittimus ⁊ mandamus / q̄tenus diebus dominicis / ⁊ festiuis in singulis vr̄is ecclesijs Cathredalibus / ac curatis necnon religiosoꝝ quorūcunq̄ ordinis exēptoꝝ / ⁊ non exēptoꝝ etiam Cisterciēn / Cartusień / ⁊ Cluniaceń / Premostraceń / Grādimonteń / sanctoꝝ Benedicti / ⁊ Augustini / ac fratrū Predicatoꝝ / Minoꝝ / ⁊ Heremitarū eiusdē sancti augustini / ⁊ Carmelitarū / ⁊ alioꝝ ordinū vrarum ciuitatum et diocesum intra missarū solēnia existentibus populis ad diuina / et in predicationibus p vos vel alios q̄ cito comode poteritis faciatis proponi / ⁊ singule psone vtriusq̄ sexus cuiuscunq̄ status ordinis vel ꝯditionis existant earundē vestrarū ciuitatū ⁊ diocesum seu cōmorantes in eis hn̄tes libros quoscunq̄ a prefato Raymundo editos / vt prefert ipsos infra vnius mensis spatiū vobis assignare / ⁊ illi / q̄ sciunt alias psonas libros eosdē hn̄tes eas vob reuelare ⁊ nominare ꝓcurent. Quosq̄ libros recipi faciatis eosdē quos cū eos habueritis q̄ cito poteritis curetis nobis fidelit destinare / vt ipsos simili examini subicere valeamus. Ceterum q2 doctrina / seu potius docmatizatio predictoꝝ libroꝝ examinatorū repitur erronea / hereticalis / ⁊ periculosa nimiū animabus / ⁊ vehemens suspicio est habenda q in alijs libris editis a dicto Raymundo similes / vel alij vt prefertur continentes errores. Mandamus q oibus ⁊ singulis eisdem psonis vestrarū ciuitatū ⁊ diocesum doctrinā seu potius docmatizationē ⁊ vsum huiusmodi librorū interdicere studeatis. Donec super hijs per Sedē apostolicam aliud fuerit ordinatū. Contradictores p censurā ecclesiasticā appellatione postposita cōpescendo. Non obstantibus si aliquibus cōmuniter vel diuisim a Sede apostolica sit indultū q interdici / suspēdi / vel excomunicari aut extra vl' vltra loca certa ad iudiciū vocari nō possint p litteras apostolicas non facientes plenā

ꝛ expressaꝝ ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentio nē. ꝛ qbuslibet exemptiōib⁹ / ac alijs priuilegijs / ꝛ litteris apostolicis qbuscunqꝫ locis / psonis / vel ordinibus sub quacunqꝫ forma vel expressione verboꝝ ab eadē sede concessis. De qbus quoꝝ qꝫ totis tenoribus etiā de verbo ad verbū in nostris litteris mentio sit habenda ꝛ per q̄ presentis mandati nostri effectus valeat q̄modolibet impediri. Insup volumus qꝫ p te frater archiepiscope tenoꝛ presentis sub tuo vel officialis tui sigillo nobis fratres suffraganei transmittatis cui p vos adhiberi volumus vel vt ipsis originalibus plenā fidē. Datū Auinioni viij. cal's februarij pontificatus nři Anno sexto. ¶ Qua siqdē copia / siue cedula p dictū Anthoniū dño cardinali memorato tradita. Idē Anthonius ipm dñm cardinalē instanter reqsiuit q̄tenus venerabilibus viris litterarū apostolicaꝝ registratoribus p suas lras scriberet eisqꝫ nihilominus auctoritate apostolica sibi in hac parte cōmissa preciperet ꝛ mandaret / vt p litteras in dicta cedula contentas in registris eis cōmissis diligenter pqrerent si eas reperiret sumptū siue transumptū earūdē clausuꝫ ꝛ sigillatū ꝓ vt moris ē in talibus fieri / ac ita ꝛ taliter qꝫ eis fides adhibere valeret prefato dño cardinali transmitteret expensis moderatis dicti Anthonij vt ipo mediante posset ꝛ valeret partibus supdictis debitū iustitie administrare / qm prefatus Anthonius ꝓ sui iuris fundamento sumptū predictaꝝ lraꝝ corā dicto dño cardinali vt asseruit ꝓducere intē debat. Qui qdē dñs cardinalis / ꝛ commissarius attendēs qꝫ iusta petentib⁹ non esset denegandus assensus supdictaꝝ lraꝝ apostolicaꝝ registratorib⁹ modo ꝛ forma p dictū Anthoniū supius petitis p suas lras auctoritate aplica scripsit ꝛ mandauit: ipasqꝫ p porteriū ꝛ nuntiū suū iuratū eisdē registratorib⁹ presentari fecit. qui porterius postmodū dño cardinali iudici ꝛ commissario memorato / ac mihi notario infrascripto retulit q̄liter dicti dñi lraꝝ aplicarū registratores in registris eis commissis anni sexti prefate felicis recordationis dñi Gregorij pape vndecimi diligent' pqsiuerunt: ꝛ facta diligenti pqsitione eidē porterio / vt asseruit dixerunt qꝫ in eisdē registris lras in sup scripta papiri cedula ꝯtentas non reperierunt registratas. ¶ Subseq̄nter aūt venerabilis vir dñs Johānes Abonis vnus de lraꝝ apostolicaꝝ registratorib⁹ in mei notarij predicti / ꝛ testiū fide dignoꝝ presentia dño cardinali iudici / et commissario retulit ꝛ dixit qꝫ dictā cedulā in registro sibi commisso

anni sexti dicti dñi Gregorij p suos clericos non solum semel/sed pluries diligenter perq̄ri fecit/ ꝛ q̄ littere in sepe dicta cedula cō tente in suo registro non fuerunt/neq̄ʒ erant registrate. Deinde prefatus porterius ꝛ nuntius iuratus litteras dicti dñi Cardina lis vna cū cedula/ siue copia p̄inserta predicto dño Cardinali re portauit: ꝛ mihi notario infrascripto in presentia testiū infrascrip toꝝ rettulit ꝛ dixit q̄ venerabiles viri dñi Bernardus fortis alt̄ de litterarū apostolicaꝝ registrator ꝛ Johānes ludouici camere apostolice notarius in dorso dicte cedule siue copie p̄ip̄m vt pre mittitur reportare/ ꝛ vt prefert̄ preinserte scripserunt in hūc mo dū q̄ sequitur. ¶ Notū sit oibus q̄ ego Bernardus fortis litteraꝝ aplicarū registrator p̄q̄siui diligenter registrū mihi comissuʒ anni sexti sctē memorie dñi Gregorij pape vndecimi/ ꝛ q̄ in codeʒ re gistro lr̄as in presenti cedula papiri annotatas non rep̄io registra tas. In cui⁹ rei testimoniū hic manu p̄p̄a subscripsi ꝛ signaui die nona iulij anno a natiuitate dñi Millesimo trecentesimo nona gesimo q̄nto. Bernardus fortis registrator. ¶ Notum sit oibus Q ego Johānes ludouici camere apostolice notari⁹ p̄q̄siui dili gent̄ registrū lr̄aruʒ aplicarū eandē camerā tangentiū anni sexti pontificat⁹ sctē memorie dñi Gregorij pape vndecimi ꝛ q̄ in eo dē registro lr̄as in presenti cedula papiri annotatas non rep̄io re gistratas. In cuius rei testimoniū hic manu p̄p̄a me subscripsi ꝛ signaui die nona iulij anno a natiuitate dñi Millesimo trecentesi mo nonagesimo q̄nto. Jho. xp̄i. ¶ Eandē die ꝛ hora infrascriptis coraʒ dño cardinali iudice ꝛ comissario prefato in meiq̄ʒ notarij publici ꝛ testiū infrascriptoꝝ ad hec specialit̄ vocatoꝝ ꝛ rogatoꝝ presentia p̄sonalit̄ ꝯstitut⁹ predict⁹ Anthoni⁹ Riera citra tamen p̄curatoris sui reuocationē ꝛ de premissis oibus ꝛ singulis man dato relationib⁹ ꝛ alijs sup̄scriptis ꝛ designat(a t̄p̄e traditionis dicte preinserte cedule ꝛ citra factis petijt sibi fieri vnū vel plura publicū seu publica instrumentū seu instrumēta p me notariū pu blicū infrascriptū: Acta fuerunt hec Auinioni in domo hitatio nis dicti dñi cardinalis hora nona vl̄ q̄si/sub āno a natiuitate dñi Millesimo trecētesimo nonagesimo q̄nto/in dnōe tertia die sab bati decima mensis iulij/ pontificat⁹ sctissimi in xp̄o patris ꝛ dñi nr̄i D. Bñdicti dīna p̄uidentia pape xiij. anno p̄mo/presentibus ibidē venerabilib⁹ viri dñis Durādo tondutij in decretis licenci ato dicti dñi cardinalis camerario/ac mag̅ro Dominico pauardi

in vtroq3 iure bachallario ac in romana curia ꝓcuratore testib⁹ ad ꝑmissa vocatis specialit̃ z rogatis. Et ego Thoyco rodulñ de comicauilla clericus Terra concñ. diocesis publicus imꝑiali auctoritate notari⁹ ac prefati Reuerendissimi in xp̄o patris z dñi Cardinalis iudicis z commissarij / z cause huiusmodi corã eo scriba / ꝑmissis oĩbus z singulis / dũ sic [vt ꝑmittit̃] agerentur z fierent vna cũ prenominatis testib⁹ presens interfui eaq3 sic fieri vidi / z audiui. Ideoq3 hͦ pn̄s publicũ instrumentũ ꝑ aliũ3 me alijs occupato negocijs scriptũ in hanc publicã formã redegi hicq3 manu ꝓp̄a subscripsi z signo meo solito z ꝯsueto signaui rogat⁹ z reqsitus in fidẽ z testimoniũ oĩu3 z singuloꝝ predictoꝝ. ¶ Item ad ꝓbandũ subreptionẽ predicte bulle dixerunt q̄ posito: s3 non affirmato immo expresse / z cũ oĩ veritate denegato ꝓ ut ꝑ sup̱ius posita ẽ ostensu3 / q̄ bulla supdicta fuerit a curia emanata / tamen nullomodo poterat scusari qn fuerit sbreptitie / ac etiã obreptitie impetrata / eo q2 errores / seu articuli erronei z heretica les / q in dicta bulla generalit̃ vt predicit̃ z ꝯfuse asserunt̃ in libris doctoris Raymundi ꝯtineri: in ip̄is nusq3 inueniunt̃: bñ inueniunt̃ loca a qbus nimis maliciose fuerunt cũ falsitate abstracti siue trãslati centũ articuli qs dict⁹ inqsitor affirmauit esse de numero illoꝝ in bulla ꝯfuse trectoꝝ inserendo ip̄os sic falsificatos in qdem qterno sua ꝓp̄a manu scripto nominato in instrumẽto statĩ3 inferi⁹ insto ꝯdẽnatio. In q qterno sunt posita nomia libroꝝ z series articuloꝝ Nam ip̄i centũ articuli cõprobati cũ libris doctoris inueniunt̃ in dicto qterno modo ꝑ additionẽ / modo ꝑ abstractionẽ / modo per imitationẽ intentionis p̄dicti doctoris falso modo assumendo seu int̃pretando ip̄a3: modo ꝑ positionẽ truncatã v̄boꝝ dicti catholici doctoris heresi z errorib⁹ maculati / s3 ꝓut sunt ip̄i predicti cẽtũ articuli in sua integra v̄itate in libris doctoris originalis scripti inueniunt̃ v̄i z catholici z a rubigine heresis oĩno alieni. Et ad faciendã verã demõstrationẽ false translationis seu int̃pretationis articuloꝝ predictoꝝ ꝑduxerunt in sui ꝑma forma qdda3 publicũ instrumentũ actũ ꝑ Reuerendũ magistrũ Bernardũ ermengandi ꝓuintialẽ predicatoꝝ / z inqsitorẽ heretice prauitatis in ꝓuintia Aragonie de qda3 examinatione ꝑ ip̄m cum magris in theologia Monasterij predicatoꝝ Barchinon̄. z Monasterij fratrũ minorũ dicte ciuitatis facta de quodã libro dicti doctoris intitulato de ꝓ̄bia amoris: in q libro false affirmat̃ int̃ ꝓ̄ta in dicto qterno ꝓp̄a

manu dicti fratris Nicholai aymerici scripto q̃ quatenus pro vt supius continet condēnatio in primo dicto instrumento nuncu= pat, q erant inuenti tres articuli erronei et heretici ales p vt pre dicta falsitas in predicto instrumento examinationis fuit autenti ce declarata cuiusq̃dē instrumenti: qd fuit p pendens sigillū ma= gistri Bernardi ermengandi puintialis et inq̃sitoris predicti et p ipius et alior predictor magistror ordinū predicator et minor su bscriptiones manu ppa cuiuslibet ipor roboratū tenor talis est.

¶ NOVERint vniuersi q die sabbati nona decima Madij anno a natiuitate dñi Millesimo trecentesimo octuagesimo sexto in presentia mei notarij et testiū subscriptor existentibus psonali ter in monasterio fratrū minor Barchinone reuerēdo patre ma gistro Bernardo ermengādi puintiali predicator et inq̃sitor here tice prauitat in puintia Aragonie: nec non et frater Anthonius falq̃ti: fratre Francisco marmandi in sacra pagina magistris de dicto ordine predicator. fratre Arnaldo pegrino ofessore illustri ssime dñe regine Aragonū: fratre Bernardo broil in eadē sacra pagina magist. fratre Berēgario laq̃n custode. fratre Guilermo arago lectore. fratre Dalmatio d casclario. fratre Johāne de pa= gueria bacalario puentualib⁹ Barchinō. dicti ordinis fratrū mio r in camera sez siue cella: quā pfat⁹ religiosus magr Arnaldus p egrini tenet in dicto monasterio fratrū minor. prefat⁹ reuerēdus dñs inq̃sitor dixit et pposuit q ad instantiā q̃rundā amicor vene rabilis Raymundi lull q̃ndā ciuis maiorica: ipe p infrascriptis vocauerat ad osiliū oēs dictos magros et fratres. et narrauit ibidē quomodo tempore Sanctissimi in Christi patris et domini domi ni Gregorij sancte memorie pape vndecimi Reuerendus pater magister Nicholaus aymerici ordinis predicator tunc inq̃sitor heretice prauitatis in puincia Aragonie fecerat condēnari aliq̃s articulos: q̃s dicebat se inuenisse in diuersis libris dicti Raymun di lull nominando ipsos libros. Inter quos aūt articulos erant vt dixit ibidē dñs inq̃sitor magister Bernardus Tres quos idez magister Nicholaus dicebat se inuenisse in quodā libro facto p dictū Raomundū lull intitulato de philosophia amoris. quos ar ticulos dictus venerabilis dñs inq̃sitor magister Bernardus er mengandi tradidit mihi notario in scriptis compositos in latino sunt isti. ¶ Primus q deus hēt multas essentias. ¶ Secundus q in faciendo bonū non oportet spectare q deus incipiat: q iam

incepit q̄si nos creauit. ⁊ pro conseruatione nr̄a mundū nobis de dit vt ei seruiamus ⁊ eū honoremus. ¶ Tertius est ꝙ xp̄us ē ita bona/ ⁊ quātitate magna ꝙ oīs hō potest eā habere ꝓ sua volun tate. Dixit etiā ⁊ asseruit idez dn̄s inq̄sitor magister Bernardus ꝙ ipse viderat ⁊ recognouerat prefatū librū philosophie amoris ⁊ ꝙ non inuenerat in dicto libro dictos articulos condēnatos vt iacebant condēnati. licet inuenisset in eodē libro tres articulos a q̄bus dicti tres articuli condēnati fuerunt abstracti. quos similit idē dn̄s inq̄sitor frater Bernardus tradidit mihi dicto notario vt erant scripti in ip̄o libro de philosophia amoris. quē in manu tene bat scriptū in vulgari ⁊ sunt isti. ¶ Primus. Questio. Grancesa de amor dix lamich en mon amat ha moltes essencies. Solutio Amich dix grancesa de amor: en les diffinicioñs compostes al meu capitol es significat q̄l amich es tan ligat ab son amat per vna es sencia dambdos/ q̄ nos poden departir. ¶ Secundus ponitur sic. Dones e donzelles damor dix lamich manifesta raho es q̄l amat vol esser honrat en lo mon tostēps/ e vol saluacio de homēs e no damnacio. E per ayço nengu no pot: ne deu inculpar lamat q̄ ell no vulla esser honrat ne saluacio de gents: p̄ q̄ lo defalliment no es de part de deu mas es de part dels homens: q̄ nol volen hon rar. E vosaltres iam hauets dit q̄ nous cal q̄ yous prech q̄ siats en mon amor: ans ne pregats vosaltres q̄ yo vos hi vulla metre. En axi es de deu nous cal sperar q̄ ell començ car ja ha comen-çat en quant ha los homens creats/ e lo mon lus ha donat perço quel tenguen en lur cor en lo mon honrat. Comensez donchs ha honrar lamat e anem p̄ lo mon ça e lla p̄ honrar lamat. ¶ Terti us articlus ponit̄ sic ad litterā. Amadors los āgels/ cel/ elemēts plantes/ besties/ homēs/ e tota res qualq̄sia ha virtut p̄ la virtut de mon amat. car en axi cōpren la sua virtut totes altres virtuts com la sua bonesa totes les altres boneses. e la sua grancesa totes altres granceses. E tot hom q̄ vulla hauer morals virtuts per a mor dela virtut de mon amat ne pora aytantes hauer e en aytan ta bonesa e grancesa com ne pora voler. ¶ Quib⁹ prolatis ⁊ nar ratis dictus Reuerendus dn̄s inq̄sitor magister Bernardus er mengandi interrogauit oēs supius nominatos magistros in theo logia ⁊ alios sup̄dictos fratres theologos. q̄ ibi erant collationes sup̄ hys facientes si dicti articuli [vt in latino iacent condemnati] ⁊ supra sunt inserti/ erant in dicto libro philosophie amoris/ vel si

poterant elici ex dictis posita in libro predicto. Etiam interroga nt si dicti articuli. vt iacent in dicto libro eo modo quo dictū ē: vt supra sunt inserti: sunt boni & veri & catholici. Et oēs dicti magistri & alij fratres p dictū dñm inqsitorē magistrū Bernardū interro gati p capta tenentes & legentes ibi corā oibus predictos tres articulos condemnatos & predictum librū de phia amoris dixe runt q semel & pluries qlibet p se viderat & cognouerat assidue & diligenter predicta. & q dicti articuli condēnati vt iacebant & su pra sunt inserti: non erant in dicto libro: nec poterant elici ab eo. & q articuli supradicti positi in libro predicto phie amoris erant boni/ veri/ & catholici. Dixerunt preterea & affirmauerunt oēs pre dicti magri & fratres q esto q dicti articli positi p dictū venerabi lē Raymundū lull eo modo q sunt positi vt sup sunt inserti in vul gari ab oibus possunt videri veri & catholici: multomagis legendo precedentia & seqntia ipius libri. & inspectis alijs suis libris patet clare vt dixerunt predictos suos articulos esse veros & catholicos & articulos condēnatos nullo modo esse suos nec sue intentionis ¶ Nā vt dixerūt de essentia dei: de quo ē pmus articulus/ loqt dictus venerabilis Raymundus lull in quodā libro intitulato de infinito esse in capitulo de trinitate in fine parraffi in hunc modū vt dixerunt. Dicimus aūt q producens ē deus pater. & produc tus deus filius. & procedere ē deus spūs sanctus. tres persone di stincte in numero & vnus deus & non plures & vna essentia subs tantia & natura. ¶ Itē dixerunt contineri in alio libro intitulato de dei sanctitate quasi in pncipio dicendo q deus sanctus est & q libet sua dignitas sancta ē concludit [vt dixerunt] q vnus ē deus vna sanctitas/ essentia/ substantia/ & natura. ¶ Etiam vt dixe runt in alio libro intitulato de essentia perfecta in capitulo de es sentia dei quasi in fine dicti capituli vbi loquitur de dignitatibus diuinis dicit sic vt dixerunt. Quelibet istarū significat essentiā non aūt dicimus plures essentias/ sed vnam diuinam essentiam. quam vocamus deitatem. ¶ Etiam dixerunt predicti magistri & fratres q verba infrascripta contenta vt dixerunt ibidem in li bro predicto philosophie amoris in capitulo intitulato de necessi tat e de amor in secundo parraffo vbi vt dixerunt continetur sic. No poden esser nombrats en essentia damor amich/ e amat sens vera differentia dabdos. apparet euidenter vt dixerunt q dictus venerabilis Raymundus lull loquutus fuit in solutione qstionis

dicti pmi articuli de essentia amoris et non de essentia diuina. ¶ De secundo vero articulo condemnato vbi continetur quod in faciendo bonum &c. dixerunt dicti magistri et fratres / quod dictus venerabilis Raymundus lull in suo articulo posito in vulgari vt ex eius tenore clare liquere dicebant loquitur de amore et non de operatione bona facienda sicut sonat articulus condemnatus. Et ad istorum euidentiam affirmarunt predicti magistri et fratres quod in quadam questione facta vt dicebant in dicto libro philosophie amoris in capi. intitulato deles obres de deu / e de amor demonstrauit dictus Raymundus lull se bene scire credere et intelligere quod deus habet occurrere in qualibet bona operatione dicit. n. sicut dixerunt. Questio. Quant ha lamat obra en home? E respon ch lamich. lamat ha tota hora obra en home ab miga e sens miga. ab miga en quant li fa fer hun be ab altre. sens miga en quant per si mateix lo mou a fer be. Quoque in alio loco dicti libri philosophie amoris videlicet in capi. intitulato de libertat de amor in fine penultimi parraffi demonstrat dictus venerabilis Raymundus lull vt supradicti dixerunt se scire et credere quod aliquid sine auxilio diuino non potest bene operari. Dicit siquidem. qual amich a amor lo volria donar a mon amat tot ço que ell me ha donat. ço es a saber &c. y diu apres empo yo no puch donar sens que ell no mo faça donar. Unde dixerunt et affirmauerunt omnes dicti magistri et fratres quod dictus venerabilis Ray. lull in isto secundo articulo non loquebatur secundum formam nec intentionem articuli condemnati: sed loquebatur de dei amore qui ab eterno nos dilexit. ¶ De tertio autem articulo condemnato vbi continetur quod virtus est ita bona &c. dixerunt dicti magistri et fratres quod dictus venerabilis Raymundus lull in suo articulo posito in vulgari loquitur solum de virtutibus moralibus et non de gratuitis prout apparere dicebant in ipso tertio articulo supius inserto. Cum in alio loco dicti libri in capitulo intitulato del solas del amor in septimo parraffo demonstrat dictus venerabilis Raymundus vt dixerunt quod predicta non intelligit de virtutibus gratuitis vbi dicit / que parlauen lamich e lamor de temprança / e desperança / que son carreres per les quals amadors van alamat. E dix lamich que per tremprança e des gran e bona virtut sperau e hauer la gloria de son amat. Acusa lamich a son amat &c. E diu apres quel amat trames iusticia al amich per ço que lo punis. perço car per sos merits cuydaua hauer saluacio. Dixerunt etiam dicti magistri fratres quod in aliis locis dicti libri philosophie amoris videtur clare quod dictus venerabilis Raymundus

lull loquebatur de dicto articulo & de aliis supius contentis regu late, bene, & catholice. Et ideo oẽs tã dictus Reuerendus inq̃si tor magister Bernardus ermengandi, q̃ dicti alij magistri & fra tres supius nominati in dicto loco congregati vnanimiter concor dantes, nemine discrepante, narratione facta de predictis vt supi us est dictũ, in presentia mei dicti & infrascripti notarij & testiũ in frascriptoꝝ ꝯcluserunt & dixerunt ibidẽ singularit & distincte. ꝑmo ꝑ dictũ inq̃sitorẽ sua intẽtione ꝓbata q dicti articuli t vt iacent ꝯ dẽnati, in condẽnatione bene fuerint condẽnati: tamen non sunt cõscripti in dicto libro phie amoris nec ab eo, nec a contentis in eo poterant elici nec intelligi formalit nec eq̃polenter, tacite vel expresse, directe nec etiã indirecte. immo ipsi articuli condẽnati, q̃ supius sunt inserti in latino, male dicto libro fuerunt attributi. Et q articuli predicti in vulgari positi in dicto libro philosophie amoris: q̃ supius. pariter sunt inserti scd̃z precedentia & seq̃ntia & modũ loq̃ndi doctoris sunt boni fideles & catholici & nulla rubi gine heresis maculati, predicta vt dixerunt ꝑ conclusionibus ca pientes. ¶ Quibus sic factis & dictis in ꝯtinenti venerabilis Johãnes lullij ibidẽ presens & vices portãs in hac parte vt dixit & noie suo & oiuz dictoꝝ amicoꝝ venerabilis Raymundi lull peti it sibi de predictis fieri & tradi tot quot petierit publica instrumẽ ta ꝑ me notariũ infrascriptũ ad habendũ memoriã de predictis. Que fuerunt facta in dicto monasterio fratrũ minoꝝ Barchino ne in cella predicta die & anno predictis presentib⁹ religiosis fra tre Bernardo. fratre Anthonio de fonte. fratre Michaele perez conuentualibus dicti monasterij fratrũ minoꝝ ad hec vocatis ꝑ testib⁹. & me Petro dalmacij notario infrascripto. ¶ Ego frater Bernardus ermengandi magr̃ in theologia prior ꝓuincialis fra trũ predicatoꝝ & inq̃sitor heretice prauitatis manu ꝓpria subscri bo & sigillũ ꝓuincialiatus apposui in pendenti in testimoniuz pre missoꝝ. ¶ Ego frater Anthonius falq̃t sacre pagine ꝓfessor hic manu ꝓpria subscribo. ¶ Ego frater Franciscus marmãdi sa cre theologie magister hic ꝓpria manu subscribo. ¶ Ego frater Arnaldus pegrini sacre theologie magr̃ predictus subscribo ma nu ꝓpria in testimoniũ premissoruz. ¶ Ego frater Bernardus broll sacre theologie magr̃ predict⁹ subscribo manu propria me in testimoniũ premissoꝝ. ¶ Ego frater Dalmatius de castelario predictus manu ꝓpa me subscribo. ¶ Ego frater Berengarius

laqueti predictus manu ꝓpria me subscribo in testimonium pre-
missoꝝ. ¶ Ego frater Guillermus arago predict⁹ subscribo me
ꝓpa manu in testimoniū premissoꝝ. ¶ Ego frater Johānes d pa-
guera predictus manu ꝓpa me subscribo in testimonium premi-
ssoꝝ. ¶ Signum mei Petri Dalmacij auctori-
tate regia notarij publicij Barchiñ. Qui predic-
tis omnibus ꝑ dictos Reuerendos dños fratrem Ber-
nardū ermengandi/ ⁊ alios supius nominatos/ in
dicta cella cōgregatos fiebāt ⁊ dicebāt/ vna cū p̄-
nominatis testib⁹ interfui reqsit⁹/ ⁊ ea in hāc publicā formā scribi
feci ⁊ ꝓprijs subscriptionibus ipsoꝝ fratrū ac sigillo prouincialia-
tus predicti appositis clausi. constat aūt de litteris rasis in linea tri-
cesima septima. tuli. ¶ Itē ad monstrandū etiā falsaꝫ translatio-
nē seu interpretationē supdictā ꝑ dictū fratrē Nicholaū aymeri-
ci in dicto q̄terno factā ponendo ⁊ affirmando dictū doctoreꝫ er-
ronee ⁊ heretice velle ꝓbare articulos fidei ⁊ cetera alia/ q̄ ꝑ fidē
sunt credenda/ ꝓduxerunt quandā papiri cedulā ꝯtinentē multa
⁊ diuersa originalia dicti doctoris scripta in diuersis libris suis q̄
ibidē fuerunt cū dictis libris cōprobata. cuius qdeꝫ cedule tenor
talis est. ¶ Dominus Raymundus ponit articulos fidei ꝓba-
biles siue demonstrabiles certo modo inferius aliq̄liter tracto/a-
lias dicit ꝙ errores infideliū/ ꝑ quos fides impugnaꝛ non essent
destructibiles. vnde magis falsitas preualeret ꝯtra maiorē veri-
tatē q̄ est veritas fidei. ¶ Itē dicit ꝙ aliꝰ labor theologoꝝ esset in-
utilis. nā impossibile esset eis puenire ad cognitionē eoꝝ/ q̄ sunt fi-
dei circa quā cognitioneꝫ semꝑ laborant. ⁊ sic eoꝝ labor sine care-
ret ⁊ ꝑ ꝯñs merito ⁊ gloria. ¶ Ulterius ponit/ ꝙ si articuli sunt
demonstrabiles ex eoꝝ demonstratione seqtur illuminatio dubi-
tantiū/ ꝯfirmatio credentiū/ ⁊ directio incredüloꝝ/ ⁊ etiaꝫ seqtur
magis dilectio in aīa hoīs. cū certū sit ꝙ illud bonū qđ magis inte-
lligiꝛ magis diligiꝛ. ¶ Multa alia hēt motiua dictus Raymūdus
q̄bus laborauit ad ꝓbationē articuloꝝ dei gr̄a adiuuante. sine q̄
vt ipse expresse dicit talia asseq non valerent. Non intellexisse vi-
deꝛ vt ipse in pluribus locis apte dicit ꝙ articuli demonstranꝛ nō
ꝑ causam cū deus non habeat causaꝫ sup se/ nec ꝑ effectū cū talis
demonstratio potissima non existat nec sine/fide qꝛ cū finiti ad in-
finitū nulla sit ꝓportio oportet vt mediante fide articuli ⁊ intel-
lectus hoīs aliq̄liter ꝓportionenꝛ. Minus intelligere videꝛ ꝙ ꝑ

tales demõstrationes articulorum veritas comprehendatur quia infinitus non comprehenditur a finito/cum finitus habeat terminos limitatos. Videtur quod intellexisse quod talis demonstratio sine fide est impossibilis et ideo sepe allegat in dictis suis dictum Esaye. Nisi credideritis non intelligetis. Cum fundamento itaque et presuppositione fidei sue intentionis existit intellectum posse intelligere obiectum primum. Et ideo ponit in arte magna formaliter sic. Quando intellectus intelligit obiectum/primum fides disponit ipsum ad intelligendum sicut caritas disponit voluntatem ad amandum ipsum obiectum primum: Et sicut voluntas non posset amare ipsum obiectum primum sine caritate sic intellectus non posset intelligere ipsum obiectum primum absque fide. ¶ Item ponit in libro de ciuitate mundi capi. de fide. Fides est habitus cum quo intellectus ascendit ad intelligendum de deo ea vera/que de deo intellectus per fidem credit. quoniam ad ipsa vera intellectus sine fide ascendere non potest per intelligere. et per hoc inter intelligere et credere existit concordantia. cum intelligere et credere sint sub eadem potentia. vt puta intellectus qui credit vt intelligere possit et hoc significatum est per Esayam prophetam dicentem. Nisi credideritis non intelligetis. ¶ Item in eodem libro capi. de fortitudine dicit sic. dixit Fortitudo sum habitus moralis cum quo fortitudo voluntatem humanam ad requirendum virtutes/et ad euitandum peccata ipsa autem voluntas per se nuda non habet potestatem ad hoc nisi de me sit habituata Sicut humanus intellectus qui non potest per se vllum intelligere articulum fidei nisi de fide sit habituatus. ¶ Item ponit in libro prime et secunde intentionis capitulo de fide. Fides est intentione credendi veritatem. quam intellectus nequit intelligere. Et sequitur quasi in fine dicti capituli. Si vis intelligere filiud quod credis suppone illud possibile esse verum. Si enim supposueris fides est tibi/cum suppositio sit per fidem/et per ipsam eleuatur intellectus ad intelligendum. si vero supponere nolueris iniuriaris intentioni. quare fides est etc.

¶ Item ponit in libro intitulato declaratio Raymundi per modum dialogi etc. in capitulo sexto decimo quasi in principio. Fides est ipsa virtus que intellectum cogit ad credendum vera de deo que homo non intelligit per necessarias rationes. et est virtus que hilariter facit volũtatem hominis amare veritates dei quas intellectus ipsius credit. Et ideo fides est vna communis cõceptio virtuosa/et verus habitus in quo intellectus habet passionem/et voluntas actionem etc. Et sequitur adhuc Sortes tu qui te dicis

te esse philosophum scire debes quod fides est vt ipsa sit obiectum in quo veritates restaurentur quas intellectus intelligere non pot propter aliquod impedimentum. quod venit ex parte sensitiue / aut imaginatiue quas veritates non posset attingere ipse intellectus si super se non haberet habitum fidei in quo restaurarent credendo auctoritates concepte per fidem necessitatem cognite.
Et talis fides est ita intellectui et voluntati necessaria vt ipse intellectus / et voluntas ipsa veritates dei contemplari possit. Sicut est eis necessaria imaginatio / in qua etiam obiecta sensitiue valeant attingere que sunt sibi absentia. Que quidem attingere non possent sine imaginatiua que a sensitiua accipit obiecta cum fantasia. Et sicut ipsa imaginatiua accipit obiecta: sic ipsa intellectiua et amatio representat illa quando scilicet ipm intellectiuum et amatiuum ipsa obiecta requirunt. Adhuc dico tibi quod fides est necessaria ad intelligendum veritates dei. quoniam in principio in quo intellectus ipsas inuestigat / supponit per fidem quod ipsas attingere possit et inuenire. non sicut comprehendens: sed sicut apprehendens et hoc intellectus facere non posset si se habitum fidei in principio inuestigationis non induceret iuuante tamen gratia dei et tunc transit ad intelligendum veritates dei per rationes necessarias. cum quibus ante ipsas non intelligebat verumtamen semper remanet habitus fidei sustentatus in intellectu ad hoc quod si intellectus perdat illas veritates quas attingit et apprehendit quod recurrat ad habitum fidei et cum illo illas credat: sed hoc non faciunt alii philosophi qui nil supponunt de veritatibus fidei secundum fidem: sed stant ad hoc quod attingere possunt secundum aliqua significata naturalia representata per effectum. Iccirco multotiens falluntur propter impedimentum sensitiue et imaginatiue et de hoc supra in prohemio exemplum dedimus in vltima positione. Et cum tales philosophi illas veritates perdunt non habent in quo ipse restaurent. quoniam habitum fidei non habent. Iccirco in ipsis est infirma philosophia et intellectus ipsorum in errore sicut gustus infirmi ad dulcedinem pomi. Ideo dicit quidam sapiens quod ingrediens ad scientiam philosophie per habitum fidei potest in breuiori tempore esse philosophus / et habere magnum intellectum quam ille qui ingreditur ad ipsam sine habitu fidei etc. ¶ Item ponit in libro disputationis intellectus et fidei in secundo capitulo quod incipit. Tunc intellectui ait fides. quasi in medio dicti capituli vbi intellectus dicit fidei. Adhuc dico tibi quod tu principaliter non es propter meritum hominum creatorum: sed vt deus

na sicut prehe... ...
[illegible]

sit recolit⁹ intll'ct⁹/ꝛ a suo ꝑpl'o sit dilect⁹ cũ pl⁹ dicat ď bonitate ꝛ nobilitate deũ recolere intelligere ꝛ amare/ꝙ hoies remunera re. ¶ Rursuȝ dico Supposito ꝙ articuli possint ꝓbari hoies non amitterent meritũ intelligendi ꝛ amandi/qm̃ scriptũ est. Nullũ bonũ dilectũ nisi precognitũ. ¶ Etiã Esayas dicit. Nisi credide ritis non intelligetis. Et sic patet ꝙ tu fides es disposition ꝛ prep atio ꝑ quã ego de deo suȝ dispositus ad res altas. Quare in h̃ ꝙ ego ꝑ te suppono credendo ꝙ possuȝ ascendere habituo me de te: ꝛ sic tu es in me/ꝛ ego in te. Et qñ ascendo ad graduȝ in q̃ tu es intelligendo: tu credendo ascendis gradũ sup me in altiorẽ. qm̃ sic oleũ sup aquã: ita tu semꝑ sup me cõmoraris. ꝛ rõ huius est qꝛ ha bes maiorẽ vigorẽ in oibus ascendendi supponendo/eo qꝛ non la boras q̃tũ ego q̃ qñ ascẽdo intelligẽdo nunc laboro. Et seq̃tur in fine dicti cap. adhuc qꝛ suppono ꝙ si intelligere mihi deficeret/ ꝙ recurrerẽ ad te ꝑ credere. qm̃ sic frigiditas aq̃ remanet in ipsa in habitu qñ est calida: sic tu remenes in habitu qñ intelligo. ꝛc.
¶ Itẽ in ꝑmo dicto libro incipit tertiũ capi. sic. Hic fides alloq tur intellectũ. Frater mi non irascaris ꝯtra me cũ sim cã vt vale as exaltari in h̃ ꝙ dispono te ad intelligendũ/sic tumet supius cõ cessisti. ꝛ sic ꝑmanes in intelligendo ꝑ tuã naturã. sic de te data est sup̃ diffinitio ꝛ intellige hec v̈ba. Tu bene scis ꝙ diuina trinitas est incõprehensibilis eo qꝛ ẽ infinita: ꝛ tu es finitus. ꝛ qꝛ int̃ infini tũ ꝛ finitũ nulla est ꝓportio. vnde seq̃tur ꝙ tu in via diuinã trini tatẽ ꝑ rõnes necessarias attingere non potes. qꝛ si sic iã finitũ com prehenderet infinitũ qď est impossibile/ꝛ dissonũ rationi. Ait in tellectus. Fides soror mea non irascor ꝯtra te: ſȝ tibi ꝓfero verita tẽ ꝛ doleo qꝛ gentes non vtuntur me intensiue scďȝ gradus altos ad quos de me vsuȝ hẽre possent. ꝛ ad positionẽ tuã sic respondeo Et ꝯcedo hoc qď dicis de incõprehensibilitate diuine trinitatis/ ꝛ de mea finitate. Sed dico ꝙ si de diuina trinitate hẽo aliq̃s rati ones necessarias non seq̃tur ꝙ sim cõprehensor: sed tantũ modo apprehensor: qm̃ sic digitus positus in vna parte ferri igniti sentit in parte caliditatẽ ignis: ſȝ non totã caliditatẽ eo qꝛ non tangit to tũ ibm̃ eius ſȝ partẽ: Sic a simili scďȝ modũ intelligendi rõne infu sionis ꝛ g̃re diuine trinitatis ꝛ sue maxime intelligibilitatis bene possuȝ particulariter scďȝ me aliq̃d attingere de suo lumine veri= tatis. qm̃ non est aliq̃s q̃ possit eãm cõtra hoc ligare: neq̃ etiam me si ei placet immo miror de te q̃re non ꝯsideras ꝙ sicut diuina

voluntas infundet in via caritatē ratione gratie in humana voluntate vt homo p ipsaʒ sit caritatiuus ad agendū bonū. Quare non sic diuina sapientia p gr̄aʒ infundat scientiam in me/vt attingā de diuina trinitate q̄ mihi sufficiant ad ipsaʒ intelligendo ⁊ oēs obiectiones ꝯtra ipsaʒ destruendo etiā ad fororē meā voluntateʒ diligendo: cū sine mea alta intelligibilitate ipsa non posset habere amorē satis altū ⁊c̄. Et seq̄tur in fine dicti cap. Et audias fides supposito ꝙ non possuʒ attingere diuinā trinitatē in aliq̄. Si aliq̄s infidelis multū litteratus ⁊ subtilis vellet destruere te p rationes apparētes. Cū quo ego possuʒ te adiuuare? p te non: q2 ip̄e nollet credere. seq̄tur ergo ꝙ p me cū veritas sit sup falsitateʒ sic in modo intelligendi sicut p moduʒ credendi. Alioq̄n excusatus essem ego in via ad resistendū falsitati q̄ est ꝯtra te ⁊ ꝯtra diuinā trinitatē. ⁊ posseʒ esse occiosus sine peccato qđ est impossibile sicut dixi. Unde seq̄tur ꝙ possuʒ tantū attingere veritatē diuine trinitatis/ ꝙ possuʒ resistere falsitati q̄ ꝯtra ipsaʒ ē approbando ip̄aʒ ⁊ destruendo errores q̄ ꝯtra ipsaʒ ab infidelibus cotidie enarranť. Et in multis alijs locis ⁊ q̄si in oībus libris in q̄bus dn̄s Raymundus loq̄tur de fide predicta sua intentio ē clare ⁊ expresse posita. videlicet ꝙ demōstratio articuloꝝ fidei sine fide ē impossibilis. ¶ Itē ꝙ nullomodo ip̄oꝝ articuloꝝ veritas ē in via cōprehensibilis: sed bene cū fide aliq̄liť apprehensibilis. Et iō clare ⁊ manifeste pōt speculari ꝙ predicte intentioni non ꝯtrariatur auctoritas Gregorij q̄ in ꝯtrariū solet allegari. Fides non h̄ēt meritū cui humana ratio prebet experimentū. Cū in dicta auctoritate beatus Gregorius loq̄uať cōprehensiue / ꝓut ad lr̄aʒ apparet in hoc qđ precedit dictā auctoritatē. dicit.n. Sed sciendū nob̄ est ꝙ diuina operatio si rōne cōprehendiť non ē admirabilis: nec fides h̄ēt meritum ⁊c̄. Et etiā in h̄ qđ statiʒ seq̄tur post dictā auctoritatē apparet beatuʒ Gregoriū non esse ꝯtrariū: immo concordantē intentioni predicte videlicet ꝙ diuina mysteria possunt apprehendi p rōnes. Nam aliť non fecisset rationē quā fecit dicendo. Quid ergo mirū si clausis ianuis post resurrectionē suā in eternū iam victurus intrauit: q̄ moriturus veniens non aperto vtero exit. Iteʒ etiā demonstrať apte sana intentio dicti Reymundi p expositionē quā facit d̄ dicta Gregorij auctoritate in cuius vltimo parraffo contineť sic. Sensus anagogicus est transcendens: q̄ń consideraťꝙ beatus Thomas dixit dn̄s meus ⁊ deus meus. ip̄e eniʒ non vidit deū visione

sensuali eo qꝛ deus est inuisibilis: sed vidit hominē ꝛ sic per expꝛientiā visionis sensualis transmutauit se ad credere visionis spiritualis/ eo qꝛ fides attingit veritatē mediante aliquo lumine intellectus. Et ideo beatus Gregorius non intellexit dicere meritū quoad experimentū sensibile: sed quo ad credere. Neqꝫ negauit credere dispositū/ ꝛ pꝛeparatū per sentire vt figuratū est per ea q̄ dicta sunt a beato Thoma. ¶ Iterum absurdū est ꝙ xp̄s vellet destruere habitū fidei in beato Thoma p sentire quoniā habitus fidei est altioꝛ q̄ꝫ habitus sensus. Visa ergo intentione dicti Raymundi in supius inserta clare posita monstratur manifesteqꝫ non est repugnans nec deuians immo totaliter ꝛ expꝛesse concoꝛdans cū dictis sanctoꝝ doctoꝝ. ¶ Et ideo q̄ contradicere voluerit pꝛedicte intentioni dicti Raymundi oportet ꝙ contradicat beato Thome q̄ in pꝛimo sententiarū in fine tertij q̄siti pꝛime diuisionis ait sic. Sed tamen ratio manuducta p fidē excrescit in tantum vt ipsa credibilia compꝛehendant/ ꝛ tunc ipsa quodāmodo intelligit. Unde Esaye septimo secundū aliā litterā nisi credideritis non intelligetis. Itē ꝙ contradicat beato Augustino q̄ in secundo de libero arbitrio capitulo secundo ponit. Rationē redditurus sū non vt fidē respuas/ sꝫ vt ea iā fidei firmitate tenens etiam rationis luce conspicias. ¶ Itē ponit in libꝛo questionum Tria sunt de genere credibiliū. quedā sunt q̄ pꝛius creduntur et postea intelliguntur sicut sunt articuli fidei q̄ sunt supꝛa rationē. ¶ Item ponit etiā in libꝛo de cognitione vere vite vbi talia inq̄t. Cū xp̄s veritas ꝛ vita dicat. Hec est vita eterna vt te solū verum deū cognescam/ constat pꝛofecto naturā rationalē ad hoc solum factā vt factoꝛē suū intelligat/ intelligendo diligat/ diligēdo in eo q̄ est eterna vita eternaliter viuat: diuinitatis ergo essentiam rationabiliter inuestigare est ad vitā festinare. Hanc vero negligendo ignoꝛare/ est vtiqꝫ ad moꝛtē pꝛoperare. quare ni mirū hic ab ea ignoꝛabitur: deinde ablata vita seq̄strabitur. ¶ Itē ꝙ contradicat Ricardo de sancto victoꝛe q̄ dicit: ꝙ ad ea q̄ sunt fidei non solū possunt haberi rōnes pbabiles: sꝫ etiā necessarie licet eas ꝯtingat interdū nos latere. ¶ Itē in libꝛo de trinitate capi. octauo pmittit se non solū fide sꝫ etiā rationibus necessarijs dei vnitatē ꝛ psonarū trinitatē foꝛe ostensurū. ¶ Item ꝙ contradicat Anselmo monologion decimotertio capi. vbi dicit duo opuscula feci ꝛc vt cetera ratione non auctoꝛitate q̄ ad deū ptinent manifestare in

¶ Item produxerunt primam partem / et secundam cuiusdam libri dicti doctoris intitulati de conuenientia quã habent fides et intel lectus in obiecto. quarũ tenores sunt q̃ sequuntur. De prima par te. Aliq̃ dicunt q̃ non est bonũ q̃ fides possit probari q̃ si sic ammit terent meritũ. et fides esset nulla / et ad h̃ confirmandũ adducunt istã auctoritatẽ. Fides non h̃et meritũ vbi p̃bet hũana rõ experi mentũ. Unde ad hoc sic respondemus. oẽ preceptũ qd fecit Xp̃s est bonũ. et ideo qñ precepit beato Thome mitte manũ tuam in la tere meo bonũ preceptũ fecit vt Thomas haberet experientiam Primũ tamen dixit Thomas nisi ponam digitũ meum vel ma num meam in latere suo non credam. et q̃ Thomas dixit verum significatum est quia facta experientia remansit fides quia ipse di xit non credam. Preterea nos maxime sumus ad intelligendum diligendum / et recolendum deum: q̃ propter meritũ nostrum cũ contemplare deum sit per prius et nostrum meritũ per posterius ¶ Item beatus Petrus apostolus in canonica sua dixit Estote parati ad satisfactionem semper omni poscenti vos rationem de hijs que in vobis sunt fide et spe. beatus autem Petrus contra diuinam ordinationem non dixit. ¶ Item beatus Augustinus fecit librum ad probandam diuinam trinitatem supposito tamen merito fidei contra quam fidem ipse non fuit quia sanctus erat. ¶ Item Thomas de aquino fecit vnum librum contra gentiles: qui requirunt rationes quia nolũt dimittere credere pro credere sed credere pro intelligere. ipse autem in faciendo rationes con tra gentiles non intendebat destruere fidem quia vir sapiens ca tholicus fuit. ¶ Item doctores sacre pagine conantur quantũ possunt deducere rationes ad probandum diuinam trinitatem et incarnationem et habentes sanam mentem / et intentionem ad e xaltandum fidem sanctam. Et ideo ego qui verus catholicus sũ non intendo probare articulos contra fidem sed fide mediante cũ sine ipsa probare non possum. Nam articuli sunt superius et me intellectus est inferius et fides est hitus cũ quo intellectus ascen dit supra vires suas. Non aũt dico q̃ probẽ articulos fidei p cau sas q̃ deus non h̃et causas sup̃ se / sed p talẽ modũ q̃ intellectus si põt rationabiliter ipsas rationes negare. et possunt solui oẽs obie ctiones contra ipsas factas et infideles nõ possunt destruere tales rõnes siue positiones ip̃a probatio talis siue sit demõstratio siue p suasio vel q̃cunq̃ aliomodo possit dici h̃ non curo q̃ propter nimium

affirmare vel negare nihil mutatur in re. ¶ De secunda parte
Pars ista est de duodecim silogismis cum quibus intendimus probare aliquos articulos fidei. Et primo de primo sic dicemus. ¶ Nullus intellectus potest in via intelligere deum esse sine habitu fidei: sed quicquid intelligitur de deo in via intelligitur per intellectum. Ergo intelligere deum esse est cum habitu fidei. Probatio maioris. quoniam deus est supremus et intellectus inferius. et sicut ipse intellectus naturaliter non potest ascendere ad obiectandum ipsum deum intelligendo/ratione cuius deus habituat ipsum de fide vt mediante fide possit ascendere. sicut humana voluntas quae per se non potest ascendere ad diligendum deum super se nisi per caritatem quae est suus habitus vt ascendat ad diligendum supra vires suas. Probatio minoris. nam intelligibile proprium est obiectum intellectus et communis opinio est quod probatum est deum esse. Et ideo patet quod fides et intellectus conueniunt in obiecto intellectu intelligendo deum esse sub habitu fidei. ¶ Ad secundam rationem. Nulla potentia inferior potest ascendere ad summum obiectum per se tantum: sed intellectus humanus est potentia inferior. ergo intellectus humanus non potest ascendere ad summum obiectum per se tantum. Maiorem nec minorem non oportet probare: quia per se patent. et quia communis opinio est quod intellectus intelligit vnum deum esse tantum et non plures ascendit intellectus mediante intelligere fide sibi habitum exhibendo vnum deum esse tantum: et sic patet quod per intelligere non destruitur fides eo quia est instrumentum cum quo intellectus ascendit super vires.
¶ Ad tertiam facta hypothesi quod deus sit ens magis agens per suas rationes intellectus potest intelligere deum esse trinum. vt in libro supius probatum est. hypothesis autem talis est habitus fidei sine quo intellectus non potest probare deum esse trinum. Et ideo arguo sic. omne credere habituatum a fide disponit intellectum ad intelligere. sed credere fidelis est credere habituatum a fide. ergo credere fidelis disponit ipsum intellectum ad intelligere. Probatio maioris. Esayas propheta dixit. nisi credideritis non intelligetis. et sic formaliter sequitur quod si credo deum esse trinum. et quod possum intelligere ipsum esse trinum quia credere est antecedens et intelligere consequens. facta hypothesi quod deus sit magis agens per suas rationes. sine qua trinitate deus non posset esse magis agens per ipsas. minor per se patet Et ideo ostensum est quod posita fide ponitur possibilitas ad intelligere remanente fide sicut posito antecedente ponitur consequens. ¶ Ad quartam Christus dixit in euangelio qui se humiliat exaltabitur. Et ideo arguo sic quicunque se humiliat exaltabitur: sed intellectus quando credit se humiliat. ergo intellectus quando credit exaltabitur. Maior per se patet. quia quicquid dixit christus est verum

minore; sic ꝓbo. de ratione intellectus est intelligere non aūt cre dere. ꝛ iō qñ intellectus p se non pōt intelligere deū esse trinū hūi liat se ad credere ꝙ deus sit trinus ꝛ sic ascendit ad intelligere fa ciendo aliquā hypotesi;. sicut credere ꝙ deus habeat potestatem infinitā ꝛ sic concludit ꝙ vbicūq; sit posse infinitu; oportet ꝙ sit possificans infinitū / ꝛ possificatū infinitū: sine ꝗbus esse non poss; ꝛ sic intelligit ista tria correlatiua infinita cum ꝗbus considerat di uinā trinitatē fide remanente sicut habitus in ſbo. ¶ Ad quinta; facta ista hypothesi. oē ens magis agens extensiue causat suū sig nū agentis magis agentis extensiue. sed deus est ens magis agēs extensiue ergo deus causat suū signū agentis magis agentis extē siue. Maior ē vera p suppositū. Minor p se patet. sic intellectus p positionē q̄ ē act⁹ fidei ascendit ad intelligere incarnationē fide semp remanente. sine qua incarnatione de⁹ non causaret summū signū. ꝛ hoc in secunda distinctione pmi libri declaratū est. ¶ Ad sextā suppono ꝙ de⁹ sit ens magis agens p creationē ꝛ iō arguo sic. Quicq̄d agit magis p creationē deducit creatū in esse a nō esse: s; deus ē ens magis agens p creationē. ꝰ deus deducit crea- tū in esse a non esse. ꝓbatio maioris qñ actio magis agit qñ dedu xit qꝺ non erat in eē: ꝗ̄ si deduceret aliq̄d ꝺ alio esse. minor p se pa tet. ꝛ iō remanente silogismo remanet positio ꝛ p ꝯñs fides q̄ est añs ad intelligere stat ꝯñs. ¶ Ad septimā suppono ꝙ de⁹ sit ens magis agens per iustitiam. Et ideo arguo sic. oē ens magis iudi cans p iustitiā iudicat totū hoīe; ad beatitudinē aut ad penā sem piternā: s; deus ē ens magis agens p iustitiā. ꝰ deus iudicat totu; hoīe; ad beatitudinē aut ad penā sempiternā. ꝓbatio maioris. qm̄ nisi hō resurgeret de⁹ iudicaret partē / ꝛ non totū sc; aīa;. s; iudi care totū hoīe; ē iudicare corpus ꝛ aīa;. ex ꝗbus ē ꝯstitutus. ꝛ sic p suppositionē intellect⁹ transit ad intelligere ꝙ erit generalis re surrectio remanente ipā positione q̄ ē act⁹ fidei. Adhuc dico ꝙ re maneret fides. qñ posito ꝙ intellect⁹ non intelligeret generalem resurrectionē oīu; recurreret ad credendū sub hītu fidei creden do ipā; vt patet p istud exēplū. Aqua qñ ē calida sua frigiditas ꝯ sistit in ipā in potentia. ꝛ sic in absentia actionis ignis in aq̄ frigidi tas q̄ ē in potentia reducit̄ ad actū existendo aq̄ frigida sic erat. ¶ Ad octauā. nulla ꝟtus corrūpit̄ qñ causat ꝟtuosu;: fides ē ꝟtus ꝰ fides non corrūpit̄ qñ causat ꝟtuosu;. maior ꝛ minor p se patēt Sic qñ dicit̄ deus non ē corpus / non ē cōpositus / non est finitus

non est nou⁹ ꝛ huiusmodi. sic intellect⁹ cū habitu fidei supponit ꝙ deus sit ens alt⁹/ ꝗ̄ corpus vel compositū finitū ꝛ nouū/ consi tendo ꝙ deus sit spūs simplex infinitus/ ꝛ eternus. ꝛ tunc transit ad intelligendū deū. ꝛ deducit ꝺ ipſo veras ꝛ reales affirmatiões ꝛ negationes ex qbus facit sciētiā fide pmanente sine corruptio ne credendi ꝛ intelligendi concordando intellectū ꝛ fidē in eodē obo. ¶ Ad nonā nullū dilectū nisi cognitū: sꝫ de⁹ ē dilectus. ꝫ de⁹ ē cognit⁹. Maior ē duplex qm̄ cognoscere existit p credere ꝛ intelligere rōne cuius credere ē fundamentū ꝛ intelligere ē finis: sicut in domo in q̄ fundamentū ē inferius rōne finis: ꝛ parietes ꝛ tectū supius eo q2 ē fundamentū vt seqtur domus vnde sic dom⁹ non pōt esse sine fundamēto: sic intelligere qñ intelligit alta de ꝺo non pōt ascendere sine hitu fidei: ostendit ꝫ p quē modū intellectus ꝛ fides se ꝯueniunt in obiecto. ¶ Ad decimā. nullū intelligibile pōt esse sine memorabili: de⁹ ē intelligibilis. ꝫ de⁹ ē memorabilis. Maior ꝛ minor p se sunt manifeste. memorabilis aūt ē duob⁹ modis vꝫ p credere ꝛ p intelligere. Memoria aūt altior est p memorabile cū intelligere/ ꝗ̄ p memorabile cū credere respectu fini ꝛ sic ꝺ intellectu. Veruntñ credere ē supius tanꝗ̄ hitus ꝛ intelligere inferi⁹ tanꝗ̄ hituatū. ꝛ iō sic hō capat⁹ ascendendo in mōtē tantū ꝗ̄tū ascendit tm̄ capa q̄ ē sup̄ ipꝫ magis ascendit. A simili intelligēs inꝗ̄tū mag ascendit ad intelligendū deū ꝛ articulos fidei tāto fides q̄ ē suus hitus magis ascendit. ¶ Ad vndecimā nullū diligibile pōt eē sine memorabili: sꝫ de⁹ ē diligibilis: ꝫ deus ē memorabilis. Maior ꝛ minor p se sunt euidentes. Diligibile aūt est duob⁹ modis scꝫ p rōnē credulitat ꝛ intellinibilitatis. qm̄ diligibile qꝺ ē mediante recolibili ꝛ intelligere ē p p̄us: ꝛ diligibile qꝺ ē p recolibile: ꝛ credere ē p posteri⁹. Et iō q̄nto magis intellect⁹ ascendit p p̄us ad intelligendū deū: tāto magis ē p̄ncipiat⁹ cū volūtate ꝛ memoria in obiecto remanente fide q̄ ē suus hitus. vnde sic in vase in q̄ ē aq̄ ꝛ oleū q̄nto mag addit aq̄: tāto mag ascēdit oleū: ꝛ sic ꝺ hituato q̄nto mag ascendit tanto mag ascendit suus hitus. patet ꝫ p quē modū fides ꝛ intellect⁹ inuicē ascendunt in obo. ¶ Ad duodecimā. oē meritū ꝯsistit mag p maiorē actū: ꝗ̄ p minorē: sꝫ maior act⁹ ē intelligere: ꝗ̄ credere. ꝫ mai⁹ meritū ꝯsistit p intelligere ꝗ̄ p credere. Maior ꝛ minor p se sīt apbate. Vñ patet ꝙ intelligere rōne finis ē qetat⁹ ꝛ dñs: ꝛ credere qꝺ est instrumentū ē fuus. ꝛ sic seqt ꝙ dñatore pmanente ē fuus pmanens.

Patet ergo p quē modū hō intelligens alta de deo acqrit maius meritū p intelligere q̄ p credere q̄libet merito existente in ſtō ſuo diuersimode ſcḋʒ modū ſuū ⁊ h̄ in eodē tp̄e verūtñ ſucceſſiue. Di xim⁹ ḋ xij. ſillogiſmis cū q̄bus ē ꝓbatū ꝙ fides ⁊ intellect⁹ ꝯueni unt in eodē tp̄e in ſtō ſiue obo quolibet permanente. verūtñ ſu cceſſiue ſicut in curſu in q̄ mouens ⁊ mobile ſunt ꝑmanētes ſucceſſi ue: ⁊ ſeq̄t̄ infra in fine dicti libri. Si aūt errauí in aliq̄ ꝯtra fidē h̄ non fieri ſcientifice ſʒ ignorant̄ ꝯfiteor h̄ dixiſſe: cur ſubmitto ipſuʒ correctioni eccl'ie ſacroſancte romane. ¶ Itē ad demōſtrādū falſitatē tranſlationis ſeu inṫp̄etationis ꝑdictā in h̄ qḋ in dicto q̄ terno ꝯtinet̄ dictū doctorē erronee ⁊ heretice dicere. eſſentia eſſē tiat: bonit as bonificat: magnitudo magnificat: ꝓduxerunt textus ſeq̄ntes dicti doctor[in q̄b⁹ ſe ipſm catholice inṫp̄etat̄ ⁊ exponit.

Primo textū ꝓlogi libri dicti doctor[intitulati ars inuentiua q̄ talis ē. Ars p̄ſens ab arte demōſtratiua deſcendit. ⁊ licet exiſtētia hui⁹ ⁊ illi⁹ ſit vna ⁊ eadē. modus tñ eaꝝ ꝓcedendi ē diuerſus ⁊c. Et ſeq̄t̄ infra in p̄mo parraffo. Et q̄m ita ē ꝙ exiſtentie ⁊ opatio nes reꝝ [ḋ q̄b⁹ intēdit̄] vehemētiores atq; plures ſint in ſeip̄is q̄ eaꝝ ſimilitudines in intellectu. Et ip̄e ſimilitudines ſint maiores ⁊ āpliores q̄ ſint in ſmonib⁹ eaꝝ ſignificate: magna ē iō diſtantia ſignoꝝ a reb⁹ ſuis. Ea ꝓpt̄ ḋ neceſſitate nos fingere v̄ba licet ꝓp ter ſignoꝝ paucitatē: ⁊ ḋ vi ⁊ ḋ neceſſitate art[aliq̄tiens inuſitata verba ꝓferre vel vt infra patebit. Et vt etiā maiora ſigna ⁊ mi nus a reb⁹ ſuis diſtincta exp̄mamus: v̄ba q̄ndoq; tranſumimus ⁊ qḋ eſt ꝓp̄iū alicui rei ꝓpter exp̄eſſionē maioris ſententie alteri attribuimus vt infra patebit cū dicit̄ bonitas bonificat: magnitu do magnificat: ⁊c. huiuſmodi. q̄ꝛ qḋ ē ꝓp̄iū ſuppoſiti boni. ſ. bonifi care attribuim⁹ bonitati ꝓpt̄ quā ip̄ʒ bonū bonificat. vt vehemē ti⁹ exp̄mam⁹ ꝙ bonū ꝓpt̄ bonitatē ſuā bōificat: ⁊ magnū ꝓpt̄ ma gnitudinē ſuā magnificat ſic̄ cū dicit̄ finis mouet efficientē ad bo nū h̄ ē dictū ꝙ efficiens ꝓpt̄ finē bonū ſe mouet ad bonificanduʒ. Et q̄ꝛ ita ē ꝙ ḋ reb⁹ creat[imp̄oꝑe loq̄ nos oportet vt iā dictū ē multo minus igit̄ ḋ deo ꝓp̄e loq̄ poſſum⁹ q̄ꝛ cū immēſa ſit in oīb⁹ ei⁹ pfectionib⁹ ei⁹ exiſtentia. q̄d ē qḋ ḋ illo bene ⁊ ꝓp̄e ſigna nr̄a repreſentare poſſint. Hijs aūt reb⁹ deuote ſupplicam⁹ accedenti bus ad hanc artē ſeu ſtudentib⁹ in eadē: q̄tenus ardore ſcientifi ce caritatis moti in imp̄op̄is dict[nr̄is ſi forte in ea inciderimus: ad partē tutiorē attendāt ⁊ nō ad ea q̄ dicere videmur: ſʒ q̄ dicere

intendimus condescendant. Aut etiam si forte falsam inducimus conclusionē hūc impitie nře errorē impendant. qm̄ si ignoranter artifex errat: et non ē attribuēdū ipi arti: cū ipsa ars sit necessaria vt de necessitate intendimus declarare. Et adhuc etiam si nimi a nostrorum sermonū impropetas vt loqmur sententiosius vel nři i gen͞ij aut etiā traditionis insufficientia aliquē errorē ꝯtra sanctā fidem catholicā pretendere videat̃ correctionē ecclesie Romane sacrosancte suppliciter imploramus qm̄ non ratione artis seu artificij / sȝ ratione ignorantie errare contingit. ¶ Itē textū contentum in comento dicti doctoris vbi in pͥma parte figure theologice sic habet̃ / diuina essentia ratione sui non est conditionata agere / cū sit cōmunis producenti et producto. ¶ Item textū contentum in pͥma parte figure de. D: dicti comenti vbi doctor exponendo se sic inqt. Sed hic intelligendū ē qm̄ dicimus bonitatem bonificare seu essentiā essentiare h̄ aūt dicimus sub rōne positi idest pater generando filiū cōmunicat filio qcq̄d hēt. Et io attingit̃ ꝯditio simpliciter sub rōne bonitatis scȝ sub rōne suppositi boni personalis. In fine cuius comenti submisit oīa dicta sua correctioni ecclesie formaliter p hec verba. Quare siqs error forte contra fidem catholicā in hoc opere ac etiā in alijs qbuscunqȝ libris videatur errori suppliciter. et deuote correctionē reqrimus ecclesie sacrosancte. ¶ Et qr ad predictā subreptionē fundandā apparebat dictis amicis sup̄ inserta sufficere / et etiā vt pluritati parcat̃ alia falsificata p dictū fratrē Nicholaū aymerici ad presens vt dixerunt non oportebat ꝑducere. ¶ Que oīa supius posita seu inserta p nos dictū comissariū attente lecta / diligenter recognita: ac intelligibiliter considerata fuerunt habita sidq̄ē p nos deliberatione matura / et digesto consilio cū expertis in similibus et peritis. Cum p posita et ꝑducta supius corā nob / et alias clarissime ꝯstat nob ꝙ dicta bulla attentata eius forma et alijs indicij̃ ꝑspicuis sentētijs tactis ē euidentissime saltim de falsitate suspecta. ¶ Itē ꝙ p allegata et ꝑducta ad ostendendū seu ꝓbandū obreptionē aut subreptionē dicte bulle demōstrat̃ euidenter ꝙ posito ꝙ ipa non fuerit falsa nullomodo poterat excusari ꝙ non fuerit subreptitie impetrata cū p tenorē dicte bulle videat̃ ꝙ tota rō impetrationis ipsius fuit affirmatio ꝙ in libris p̄dicti doctori erāt plures articuli erronei et hereticales q̄r librorum p documēta auctētica supi⁹ insta videt̃ apte p̄dictū Nic. aymer. tūc inqsitorē mutasse et corrupisse

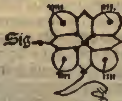
verba predicti doctoris / et etiam mentem et intentionem quam habuit catholicam pro ut monstrat aptissime finis / seu finalis conclusio librorum dicti doctoris Raymundi / in quibus expresse submittit scripta dicta et edita per ipsum determinationi / et correctioni Ecclesie sacrosancte / ex quo fundatur legittime scripta sua non deviare a iusto tramite catholice veritatis. et detegitur / cluditurque sinistra intentio opinio / ac persecutio Nicholai aymerici predicti. Et cum utraque pagina attestante / statuenteque / et mandante impetrantes litteras / provisiones / seu scripta per fraudem / seu maliciam a summo pontifice veritatem tacendo / seu supprimendo / et falsitatem suggerendo / vel exprimendo in sue perversitatis penam nullum ex talibus comodum consequi possint / nec eorum pretextu est aliquis potestas / vel iuridictio attributa: cuius virtute sit aliquatenus procedendum / cum summus pontifex tales provisiones seu litteras denegasset veridice informatus. Asserens vero potestatem habere ab eo / cum qualitatibus super scriptis nullatenus imponere poterat sue cognitionis officium: et consequenter eius occasione de facto enotata ruunt: tanquam carentia legittimo fundamento.

Sententia diffinitiva.

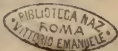
¶ Pro tanto Nos Bernardus episcopus et comissarius predictus auctoritate apostolica nobis in hac parte comissa dicimus / volumus / decernimus / et pronuntiamus quod quicquid invenitur quomodocunque / et qualitercunque enunciatum / mandatum / cominatum / processum / factum / occasione / auctoritate / seu ratione dicte subreptitie ac obreptitie bulle / et ob falsitate evidentem nunc suspecte teneatur pro vano / casso / irrito / et nullo. et pro infecto / seu non facto ab omnibus reputetur sicut et nos ex potestate nobis attributa super hys que ex nostro officio nobili utimur et uti volumus predictis attentis cassamus / irritamus / anullamus / seu ad nihilum reducimus. Reducentes etiam auctoritate apostolica ipsum doctorem Raymundum lull / et omnia dicta scripta / et opera sua et omnia alia ratione quomodocunque et qualitercunque / et per quemcunque / et contra quoscunque et coram quibuscunque processa / et actitata ad statum pristinum et primevum / ac si in contrarium eorum vel unquam fuisset dictum scriptum / vel alias quomodolibet enunciatum. Refutantes et submittentes correctionem / determinationem / aut auctorizationem doctrine dicti doctoris sedi apostolice / cuius est de talibus cognoscere et ordinare. sicut ipse met doctor / ut verus catholicus expresse submittit. ¶ In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum presentes nostras litteras seu presens publicum instrumentum per notarium publicum infrascriptum fieri et publicari mandavimus / nostrique sigilli appensione

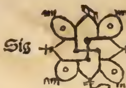
muniri. Datū ꝛ actum Barchinone sub anno a natiuitate dñi Millesimo quadringentesimo decimo nono/ die vero vicesima quarta mensis martij: presentibus honorabilibus viris dñis Anthonio Zeno decretoꝝ doctore canonico Papiēsi. Arnaldo de torrentis ꝯsiliario hoc anno ciuitatis Barchñ. Bernardo de mari mundo maiore dieꝝ. ꝛ Francisco seruent licentiato in legibus ciuilibus dicte ciuitatis Barchñ. ꝑ testibus ad premissa vocatis rogatis specialiter ꝛ assumptis. ac me Gabriele cāyelles notario infrascripto. Uisa ꝑ me Epm prefatū. Sig✠nū mei Gabrielis canyelles auctoritate regia notarij publici Barchiñ. qui premissis oibus ꝛ singulis dū sic premittēr corā dicto Reuerendo domino comissario ꝛ ꝑ eū agerenē ꝛ fierent vna cū prenominatis testibus pñs fui: heccꝫ subscripsi ac sigillo ipius dñi Epi hic appositū in pendenti clausi. Cū sup̄ posito in lineis xx. Brādinocesi. Et lxv. loco dicti. Et lxxxv. sum. Et lxxxx. supponit. Et cxviij. ꝛ pmo de pmo sic dicemus nullus intellectus pōt in via intelligere deū esse sine hitu fidei. Et cxxxiiij. Et credere. Et cū raso in cxxv. distinctione. Et etiā cū sup̄ posito in linea xxxviij. bulle. Et etiam in linea centesima vicesima quarta. sed deus est ens magis agēs extensiue. Ergo deus causat suū signum agentis magis agentis extensiue. ꝛc.

ET Nos Bartholomeus Sureda Canonicus ac Decan⁹ Maioricē. Reuerendissimi in Xp̄o patris ac dñi D. Didaci diuina fauente gr̄a Maioricaꝝ Epi vicarius in spūalibus et temporalibus vna cū alijs in solidū generalis qꝛ transumptioni ꝛ cōprobationi collationi huiusmodi publici transumpti interfuimus cūcꝫ suo originali exēplo supius memorato concordante cōperimus idō eidē transumpto auctoritatē nostrā iudiciariam pariterꝫ decretum manu nostra propria interponimus in maiorem fidem premissorum.

Sig- -Num mei Juliani figueros apostolica ꝑ vniuersū mundū ꝛ Regia ꝑ totam terrā ꝛ ditionē Illustrissimi ꝛ serenissimi domini Aragonum Regis auctoritatibus Notarij publici Maioricēsi huius exempli testis.

Sig num mei Hieronimi ferula ciuis Ma
ioricarũ auctoritate regia notarij pu
blici p totã terrã ⁊ ditiones Serenissi
mi dñi Aragonũ regis huius exẽpli
testis.

Sig Nuz mei Petri litra ciuis Maiorica
rũ auctoritate Regia notarij publici p
totã terrã ⁊ ditionem Serenissimi dñi
nři Aragonũ regis q̃ huiusmodi publi
ci trãsumpti transumptioni/collationi/cõprobationi/decretiq; in
terpositioni oĩbusq; ⁊ singulis sup̃dictis vna cũ prenominatis re
uerendo dño vicario generali atq; cũ tabellionibus ⁊ conotarijs
meis interfui eaq; oĩa ⁊ singula sic fieri vidi ⁊ audiui. Ideoq; hic
ꝓpa manu me subscripsi precedente meo solito signo vna cũ ap
pensione sigilli vicariatus ecclesie maioricarũ in maiorẽ fidez ac
testimoniũ oĩuz ⁊ singulorũ premissorũ. Et quodq̃dẽ transumptuz
licet manu alteri⁹ scriptũ fideliter tñ p me ac ceteros cõnotarios
meos cõprobatũ ꝯtinet in his duobus pregameneis p me consu
tis in quorũ p̃mo nonaginta noue linee. in scdo x̃o septuaginta no
uẽ linee ꝯtinenť. Et ꝑ maiori declaratione vltima linea p̃mi pre
gameni finit p hec x̃ba de ciuitate mundi capi. de fide. Et in p̃ma
linea scdi pregameni incipit p hec x̃ba. Fides ẽ habitus cũ q̃ ⁊c. Et
vltima linea ip̃ius pregamini scdi finit p talia x̃ba. signũ agentis
magis agenti extensiue. Insup ꝯstat de dictionibus sup̃positis in
lineis p̃mi pregameni scz in iiij. ⁊ amicorũ. Et xxxxij. Millesimo.
Et xxxxiiij. hec. Et pariť ꝯstat de dictionibus ac litteris rasis ⁊
correctis in linea lxxxiij. licet. vt in condemna. In xviij. aũt linea
secundi pregameni constat de sup̃ positis. alia. Et xxxiij. Manu.
Et xxxxvij. est. Et q̃nquagesima. In. Et lxv. textum. Et de dic
tione rasa in xxj. linea diuine.

Errores inexcusabiles: q̃ interpremẽdum in hoc instrumẽto emerserũt sunt q̃ se
quũtur. folio. iiij. linea. x. legiť fratrũ minorũ ꝓ nostrorũ. fo. v. linea. xvij. reperuit ꝓ
reperint. ibidem linea. xix. adhibere ꝓ adhiberi. ibidẽ linea. viij. registrator ꝓ re
gistratoribus. fo. vi. linea. xxvi. imitationẽ ꝓ immutationẽ. ibidez linea. xiij. ꝓuin
ciali inquisitor ꝓ inquisitore ⁊ ibidem frať Anthonius pro fratre Anthonio. fo. xiij.
linea. xvij. enotatu ꝓ enãtatu.

Impressuz Valencie p Ioãnẽ iofredũ. año. m. d. x. p̃die Kl' maias.